

DE REDELIJKE GODSDIENST

Deel III

VERKLARING VAN DE OPENBARING AAN JOHANNES

Door
Wilhelmus à Brakel

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2002

HOOFDSTUK 1

Vers 1. Het opschrift van dit boek van de een of ander, zonder ingeving van Gods Geest, daarboven gesteld, is: *de Openbaring van Johannes, Theologus*, dat is, Godgeleerde, omdat de Evangelist en apostel Johannes, die op een buitengewone wijze verlicht en in de Goddelijke verborgenheden is ingeleid geweest, de ontvanger en schrijver van dit boek is.

Maar de apostel geeft het de titel, *de Openbaring van Jezus Christus*, omdat de Heere Jezus, God en mens, als Middelaar dezelve van de Vader ontvangen hebbende, die aan Johannes door een Engel bekendgemaakt heeft, om ze aan de zeven gemeenten in Azië te zenden, en door hen aan de gemeenten op de ganse aarde over te leveren. Ten einde *de dienstknechten Gods weten zouden de dingen, die haast geschieden moesten. De verborgenheden des Heeren zijn voor degenen, die Hem vrezen*; God houdt ze voor *de wijzen en verstandigen verborgen en openbaart ze de kinderkens*. Daarom sprak Jezus in Zijn omwandeling op aarde veel door gelijkenissen, opdat de wereld het niet zou verstaan. Maar de Zijnen maakte Hij het bekend. Daarom is ook de Openbaring op een wijze beschreven, die wel in zichzelf uitmuntende klaar en allergepast de zaken uitdrukt, maar die voor de wereldlingen deze zaken verbergt. Maar God openbaart Zijn kinderen daardoor *de dingen, die haast geschieden moeten*, om hen in het geloof te versterken. Doch God wil, dat Zijn kinderen naarstigheid zullen aanwenden om door opmerking, naspeuring, lezen en horen, tot het verstand van de Openbaring te komen, waarin zo veel heil en nuttigheid tot geloof, vertroosting en heiligmaking ligt opgesloten, zeggende, vers 3: *Zalig is hij, die leest, en zijn zij, die horen de woorden dezer profetie, en die bewaren hetgeen in dezelve geschreven is*.

II. Dit boek heeft drie delen:

- Een inleiding, hfdst. 1:1-8.
- De inhoud, hfdst. 1:9 tot hfdst. 22:5.
- Het besluit, hfdst. 22:6 tot aan het eind.

Zegenwens. Vers 4

Tot een inleiding geeft de apostel een zielroerende zegenwens: *aan de zeven gemeenten die in Azië zijn*, aan welke hij de openbaring naar het bevel van Jezus Christus zond: hij wenst haar *genade en vrede*, welke twee woorden alle heil insluiten, welke wens hij wonder wijs en krachtig uitbreidt door de beschrijving van Degene, van Wie hij de zegen al wensende afbidt.

Van God de Vader. God de Vader beschrijft hij van de eeuwigheid in de uitdrukking des Naams $\alpha \beta \gamma \delta \epsilon \zeta \eta \theta \iota \kappa \lambda \mu \nu \xi \omega \rho \sigma \tau \upsilon \phi \chi \psi \omega \nu$, welke de drie delen des tijds uitdrukt, *Die is, en Die was, en Die komen zal*.

Van God de Heilige Geest. God de Heilige Geest beschrijft hij van Zijn overalteenwoordigheid in alle de gemeenten met de volheid van zijn zaligmakende genaden en werkingen, welke hij uitdrukt door het zevental, *zeven Geesten*; Deze zegt hij voor de troon te zijn, ziende op het verzoendeksel op de ark met de vleugelen van de cherubim overschaduwde, alwaar God met Zijn genadige tegenwoordigheid woonde, welbehagen hebbende in de Borg en in Zijn voldoening, die door het verzoendeksel afgebeeld werd; vandaar wordt de Heilige Geest gezonden, vandaar gaat Hij uit tot Zijn kinderen met Zijn zaligmakende werkingen.

Van God de Zoon, welke beschreven wordt.

1. Van zijn ambten. God de Zoon beschrijft hij in de laatste plaats, Hem aanmerkende als Middelaar, en willende Hem breder beschrijven. Hij beschrijft de Zoon eerst van zijn ambten.

- Ten opzichte van het profetisch ambt noemt hij *Hem de getrouwe Getuige*, Die de gehele weg van de zaligheid openbaart, Die getuigt van de Vader en van Zichzelf, dat Hij de Zaligmaker is, onder Pontius Pilatus de goede belijdenis betuigende.
- Het priesterambt drukt hij uit, als hij Hem noemt *de Eerstgeborene uit de doden*, 't welk Zijn lijden en dood vooronderstelt en te kennen geeft, dat sommige anderen door Zijn kracht wel waren opgewekt, om nog enige tijd te leven, en dan wederom te sterven; maar dat Hij Zichzelf heeft levend gemaakt tot onsterfelijkheid door Zijn Eigen Goddelijke kracht.
- Ten opzichte van het koninklijk ambt noemt hij Hem *de Overste van de koningen der aarde*; Hij, Koning zijnde over Sion, Zijn kerk, heeft alle macht over alles ontvangen en zo ook over alle koningen, om ze naar zijn wil te gebruiken tot heerlijkheid des Vaders, en tot nut van zijn kerk, hoewel de koningen het zo niet menen en Hem niet erkennen als het gebied over hen voerende.

2. Ten tweede beschrijft Hij de Zoon van zijn weldadigheid aan Zijn kerk. Zijn liefde was de fontein, waaruit de overgift van Zichzelf tot een rantsoen voortkwam, liefde bewoog Hem hen af te wassen van hun zonden in zijn bloed, waardoor Hij aan de rechtvaardigheid Gods voldaan heeft, en *waardoor Hij hen heeft gemaakt tot koningen*, in vrijheid, hoogheid en voortreffelijkheid van hun natuur, in het verachten van alle aardse dingen als te nietig, dan dat ze hun hart daarop zouden zetten, in het heersen over hun begeerlijkheden, in het moedig strijden tegen duivel en wereld. Hij maakt ze *priesters* in zuiverheid, in de toenadering tot God, in het opofferen van hen zelf *aan God de Vader* ten dienste, om Hem en de Zoon te geven heerlijkheid en kracht in alle eeuwigheid, waarop Johannes en alle gelovigen met hem in blijdschap en genoegten zeggen: *Amen*.

3. Vers 7. Ten derde beschrijft hij de Heere Jezus van zijn komst ten oordeel. De Openbaring beginnende met de tijden, in welke de apostel dezelve ontving, strekt zich door alle tijden uit tot op Christus' komst ten oordeel; daar zouden droevige staten over de kerk komen; de apostel wil, dat men daarin niet zou staan blijven, maar zich zou troosten met Christus' komst ten oordeel, wanneer de kinderen van God verheerlijkt zullen staan aan Zijn rechterhand in het aanschouwen van de gehele wereld, en wanneer alle godlozen en alle verdrukkers van de kerk in verachting zullen staan aan Zijn linkerhand, en rechtvaardige straf zullen ontvangen. Hij zal komen met de wolken, Hij zal niet wederom op de aarde komen, om daar zichtbaar met de gelovigen duizend jaren te heersen; maar het gericht zal in de wolken gehouden worden in grote heerlijkheid en majesteit. *Alle oog zal Hem zien*, niet alleen zijn vrienden en uitverkorenen, maar *ook degenen, die Hem doorstoken hebben*, zo in Zijn Persoon, alsook in Zijn leden door allerlei vervolgingen, die zullen dan zien, wie zij vervolgd hebben, en al de geslachten van de aarde zullen over Hem rouw bedrijven, zij zullen sidderen en beven van schrik, zij zullen wenen en huilen wegens angst en benauwdheid, niet kunnende verdragen de heerlijke tegenwoordigheid Desgenen, die zij niet hebben gehoorzaamd, en die zij hebben vervolgd. Dit verwachten de Godzaligen en zeggen daarop: *Ja, amen*.

4. Vers 8. Ten vierde beschrijft hij de Heere Jezus van Zijn Godheid om een ieder, die dit boek zou lezen of horen, een diepe indruk te geven van de hoogheid, waarachtigheid, onveranderlijkheid en almachtigheid des Persoons, Die deze openbaring heeft gegeven, ten einde men het alles in zekerheid verwacht. Hij noemt Hem (want het zijn de woorden van Johannes en niet van de Heere Jezus) *de Alfa en de Omega*, welke zijn de eerste en de laatste letter van het Griekse ABC, met welke manier van spreken de Grieken een volkomenheid uitdrukten en het begin en het einde te kennen gaven, gelijk Johannes het ook verklaart: *Het Begin en het Einde*; want Christus is het Begin van de schepping Gods door Hem is alles geschapen, Hij is het begin en het einde van des mensen zaligheid, Hij is het begin van deze openbaring, die bekendmakende, en Hij is derzelver einde, het alles uitvoerende en ten einde brengende. Hij is *hwyl, Die is, en Die was, en Die komen zal*, de Eeuwige, de Almachtige God, Die roept de dingen, die niet zijn alsof zij waren, Die spreekt en het is er, Die gebiedt en het staat er, Wiens raad zal bestaan, en Die al Zijn welbehagen onverhinderd uitvoert.

III. De inhoud van dit boek begint vers 9 en eindigt hfdst. 22 vers 5. De afdeling van de inhoud zullen wij zien vers 19. Voordat hij de geopenbaarde zaken voorstelt, verhaalt hij enige omstandigheden, die hemzelf betreffen.

Johannes beschrijft zichzelf.

1. Hij beschrijft zich van zijn naam. *Ik Johannes*, de Evangelist, de Apostel, de lieveling van Jezus, die door de Geest Gods geleid werd in alle waarheid.
2. Van de onderlinge gemeenschap: *die uw broeder ben, die deel heb aan de verdrukkingen*, die gij ook lijdt, en ook die met u deel heb *aan het koninkrijk van de genade* en van de heerlijkheid, en *in lijdzaamheid* met een stil gemoed, in volständigkeit alle verdrukkingen verdragende.
3. Van de plaats, in welke hij was: *het eiland Patmos*; klein, onvruchtbaar en bijkans onbewoond, niet ver van het vaste land van Klein-Azië, op welks oever, of niet ver van de oever, de hierna genoemde zeven steden lagen. Hij was daar gebannen door de Keizer, die de gewoonte hadden, degenen, die ze niet doden wilden, op een rots, klip of eilandje te bannen. *Aude aliquid brevibus Gyaris et carcere dignum*. Hij was hier gebannen *om het Woord van God*, om de waarheid, om de weg van de zaligheid, in het Woord beschreven, en *om het getuigenis van Jezus Christus*. Hij beleed openlijk en standvastig, hij predikte en maakte alom bekend, dat Jezus Christus de enige Weg ter zaligheid was, daarover was hij vervolgd, gevangen en gebannen.
4. Van zijn inwendige gestalte: *Ik was in de Geest*. Die staat kan niemand verstaan, dan die zelf in die gestalte geweest is, of iets heeft ondervonden, dat daarmee enige gemeenschap heeft; Petrus noemt het een vertrekking van zinnen, Hand. 10:10. Niet een scheiding van de ziel van het lichaam; maar de ziel verenigd blijvende, ontving de gedaante van de zaken niet door het oog, noch oor, ook niet door de fantasie, het verbeeldende vermogen des mensen, alle zinnen waren stil, al rustende niet werkende; maar de zaken werden onmiddellijk aan de ziel vertoond, en de woorden werden onmiddellijk tot de ziel gesproken; in deze staat kwam Johannes door de almachtige kracht Gods; niet dat hij altijd in die staat was en bleef, totdat hij alles gehoord en gezien had, wat in de Openbaring beschreven is, maar hij kwam wel wederom in de gewone staat, in het gebruik van de zinnen, gelijk uit het vervolg blijkt.
5. Van de tijd, in welke hij het eerste gezicht zag; het was *op de dag des Heeren*; dat is, de sabbat. Ex. 20:10. *Maar de zevende dag is de sabbat des Heeren, uws Gods*.

Zijnde na Christus' opstanding de eerste dag van de week, naar der Joden telling. Die dag heeft de Heere geheiligd, en zegent allen, die hem heiligen; Johannes, de sabbat heiligende, wordt van God in de Geest gebracht, en vertoont aan hem grote verborgenheden. Dit is wel de tijd van de week: maar de tijd hoe lang na Christus' geboorte, is niet op een jaar te bepalen. Omtrent het jaar 23 na Christus' hemelvaart [63] begon de eerste algemene vervolging, door de keizer Nero, die duurde drie jaren, eindigende met zijn dood. Na die tijd hadden de Christenen enige rust, in vergelijking van de vervolgingen, als zij op 't wreedste waren, door de korte regering van de keizers Galba, Otho en Vitellius. en door de goedardigheid van Flavius en Titus Vespasianus; maar in het jaar 82 na Christus' geboorte, begon Domitianus te regeren, welke omtrent het jaar 90 wrede vervolgingen tegen de Christenen aanrichtte, welke omtrent 7 jaren duurde; want hij stierf in het jaar 97. Men acht, dat Johannes in het jaar 91 of wat later na voorgaande kwellingen op het eiland Patmos is gebannen, en dat hij omtrent het jaar 94 of 95 de Openbaring zou hebben ontvangen; immers tussen het jaar 91 en 97, *zijnde alzo bij de honderd jaren na Christus' geboorte, omtrent 60 jaar na Christus' hemelvaart, en 20 jaar na de verwoesting van Jeruzalem.*

VI. Nu komen wij tot het eerste gezicht; men vindt in de Openbaring acht bijzondere grote gezichten;

1. het eerste is in Openbaring 2.
2. Het tweede, Openbaring 4-7.
3. Het derde, Openbaring 8:11.
4. Het vierde, Openbaring 12-14.
5. Het vijfde, Openbaring 15, 16.
6. Het zesde, Openbaring 17-19.
7. Het zevende, Openbaring 20.
8. Het achtste, Openbaring 21-22.

In dit eerste gezicht zijn aan te merken.

1. De zaken.
2. Het gevolg.
3. De verklaring.

1. De zaken.

a. 't Eerste gezicht bestaat in iets hoorbaars en in iets zichtbaars. Het hoorbare wordt eerst in het gemeen voorgesteld, daarna in enige bijzonderheden.

- Het hoorbare in 't gemeen is vers 10, *Hij hoorde achter zich*, Christus openbaart Zich onverwachts, laat Zich eerder horen dan zien, en bij trappen van minder tot meerder. Hij hoorde een grote stem, niet een geluid zonder zin; maar een onderscheidene, een sprekende en verstaanbare stem, met majesteit en heerlijkheid, bekwaam om ontzag en eerbied te verwekken; ze was als van een bazuin; dat is, trompet, doordringend, ontzettende, en tot aandacht opheffende; zo is de roepende stem van Christus in het begin van de bekering des mensen, en soms ook daarna; grote en vreselijke dingen zou Hij aan Johannes openbaren, daartoe was zulke stem bekwaam, zo voor de sprekende Persoon, als voor de hoorder en voor de zaken.
- Als in het bijzonder, drukkende uit:
 - de beschrijving van de persoon. Vers 11. De bijzonderheden van de sprekende stem is de beschrijving van de Persoon, die sprak en deze gehele openbaring

gaf, en het bevel aan Johannes. De beschrijving van de Persoon is bijkans dezelfde, die in vers 4 en 8 vermeld is. Daar was het alles aan gelegen, dat Johannes wist, Wie hem alles openbaarde en bevel van schrijven gaf, en dat geeft ook ons de eerbied en het geloof jegens dezelve. Hij roept Zijn naam uit, gelijk eerder aan Mozes, die majestueuze en ontzettende stem: *Ik ben de Alfa en de Omega*; en wat Hij daarmee te kennen geeft, voegt Hij terstond daarbij zeggende: *de Eerste en de Laatste*; dat is: Ik ben de eeuwige God, het begin en het einde van alles, de Heere en Gebieder.

- En het bevel om te schrijven. En om 't aan de zeven gemeente in Azië te zenden. Het bevel wordt met het woordje en aan het voorgaande gevoegd, niet door Johannes, alsof het woord zeggende verhaald werd, maar door de Heere Jezus, Die Zijn Naam en bevel bij elkaar voegt; Ik zal u zaken tonen van grote aangelegenheid, die Ik wil, dat aan Mijn kerk en onderdanen zullen bekendgemaakt worden; daarom *hetgeen gij ziet, schrijft dat in een boek*; niet op losse strookjes, ieder gezicht op zich zelf, maar schrijft het vervolgens aan elkaar, niet om het bij u zelf te behouden maar *zend het de zeven gemeenten die in Azië zijn*, want het zal tot gemeen gebruik en nuttigheid zijn; zend niet ieder een gedeelte; maar ieder het gehele boek, hetzelfde naar het getal van de gemeenten uitgeschreven hebbende. Daar waren meer gemeenten in Azië en sommige groot en aanzienlijk, daarom opdat hij mocht weten, aan welke hij het zenden zou, zo noemt de Heere Jezus dezelve, die Hij daartoe uitverkoren had; de Heere wil niet, dat dit grote werk van zo gewichtige aangelegenheid aan een of twee zou toevertrouwd worden, maar Hij kiest daartoe een volkomen en overvloedig getal, namelijk, zeven en met name, *tot Efëze en tot Smyrna, en tot Pergamus, en tot Thyatire, en tot Sardis, en tot Filadèlfia en tot Laodicéa*. In deze zeven steden waren gemeenten, sommigen groter, sommigen kleiner, zij lagen in Klein-Azië, sommigen aan de oever van de zee, sommigen een weinig landwaarts in, en alzo alle naast aan Patmos. De Heere gaf deze steden de namen niet, maar zij hadden ze al te voren, zodat het geen verbloemde, maar eigen namen zijn, deze steden waren in wezen en ook bekend; van Efëze wordt meermalen in het N.T. gewag gemaakt, Paulus heeft aan dezelve een Brief geschreven; Thyatire is bekend door Lydia, de purperverkoopster, die van Thyatire was, en die door de dienst van Paulus bekeerd werd, Hand. 16:14. Laodicéa wordt verscheiden malen genoemd in Kol. 2:1; 4:13. Doch alle zijn ze wel bekend in de Romeinse geschiedenis en landbeschrijving.

't Heeft de Heere behaagd, deze zeven te noemen, aan die het boek van de Openbaring te zenden, en die te stellen, niet tot vertoning van de kerk in zeven tijdvakken, waarvan in 't vervolg zal gehandeld worden maar om te dienen tot overlevering van dit boek aan andere gemeenten, om te versterken tot zeven getuigen, alsmede om te dienen tot vertoning, dat de Heere Jezus, na Zijn hemelvaart, het oog op Zijn kerk heeft, onder dezelve tegenwoordig is, en om te dienen tot voorbeelden van alle gemeenten, om na te volgen, hetgeen in deze gemeenten geprezen wordt, en zich te wachten voor hetgeen in hen wordt bestraft, en om te dienen tot een voorbeeld van de handelingen van de Heere Jezus met de kerken, die zo gesteld zijn als deze. Dit is hetgeen gehoord werd.

b. Iets zichtbaars, te weten: vers 10. *Zeven kandelaren. Een de Zoon des mensen gelijk.* Vers 13.

V. Hierop wordt verhaald hetgeen gezien werd, waartoe Johannes gelegenheid gaf met zijn omkering: *En ik keerde mij om, om te zien de stem, die met mij gesproken had*; de stem is een voorwerp van het gehoor, en niet van het gezicht; zodat hier het gevolg genoemd wordt; maar de oorzaak, de spreker, wordt daardoor verstaan; hij hoorde eens menschen stem achter zich, dat maakte hem begerig, om die te zien, die tot hem sprak; *En mij omgekeerd hebbende, zag ik zeven gouden kandelaren*, als zinnebeelden, de gemeenten afbeeldende, gelijk vers 20, verklaard wordt: *En in het midden van de zeven gouden kandelaren, een de Zoon des menschen gelijk zijnde*. Johannes kende de menselijke gedaante van de Heere Jezus met Wie hij lang gemeenzaam verkeerd had, zeer wel. 't Was niet de engel van welke § 1; want op die past de beschrijving van deze Persoon niet, die kon niet zeggen: *Ik ben de eerste en de laatste, Ik leef en ben dood geweest*; 't was ook de Heere Jezus in eigen Persoon naar de menselijke natuur niet; maar 't was *een profetische vertoning van de Heere Jezus*, in zijn majesteit en Goddelijke eigenschappen; gelijk dezelfde gedaante van Daniël gezien werd, Dan. 7:9 en 10:5. Waar het minste opzicht niet is op de menselijke natuur; ook past de beschrijving, die hier gedaan wordt, niet op de menselijke natuur van Christus; maar gelijk de kandelaren en de sterren zinnebeelden waren van de gemeenten en leraren, zo ook dit gezicht van de Persoon. En ook wordt dat wel duidelijk aangewezen door het woord gelijk; alle gelijk is hetzelfde niet.

Deze was bekleed met een lang kleet tot de voeten, podeeree, een lang statig kleet van aanzien; zodat hierdoor majesteit en heerlijkheid uitgedrukt wordt; *En omgord aan de borsten met een gouden gordel*. De gordels zijn om de lange kleren aan het lijf vast te maken, om dezelve op te schorten, opdat ze niet hinderlijk zijn in het werken; zij dienden ook tot sieraad en waardigheid, zij zijn ook tot sterking van de lendenen. Ziet Je. 11:5, Jes. 22:21, 22, Luk 17:8. De Heere Jezus is Hogepriester, Profet en Koning; maar dat dit kleet en deze gordel de ambten van de Heere Jezus zouden betekenen, blijkt niet, en 't is ook niet waarschijnlijk, omdat daar niet gezien wordt op de ambten van de Heere Jezus, dusdanig een kleet en gordel in het profetisch gezicht vertoond wordt. Wij merken het kleet en de gordel aan als vertoningen van de majesteit, vaardigheid en kracht van de Heere Jezus, in het vergaderen, bewaren en besturen van Zijn kerk.

Vers 14. *En Zijn hoofd en haar was wit als wol, gelijk sneeuw*. Hoofd en haar is hoofdhaar, een grijsharig hoofd is een wit hoofd van grijsheid, wit haar geeft majesteit, achtbaarheid en wijsheid te kennen. Dit is ook vertoond, Dan. 7:9.

En zijn ogen als een vlamme vuurs. Zo ook, Dan. 10:6. Het geeft te kennen de alwetendheid van de Heere Jezus. Het scherp en alles doordringende gezicht van de Heere Jezus is ontzaglijk voor de Godzaligen en verschrikkelijk voor de godlozen.

Vers 15. *En zijn voeten waren blinkend koper gelijk en gloeiende als in een oven*. Aan de gang kent men dikwijls des menschen edelheid, manhaftigheid en sterkte. De gang van de Heere Jezus is in het heiligdom, Zijn voeten geven te kennen zijn op en neer wandelen in Zijn kerk door Zijn voorzienigheid en krachtdadige uitvoering van Zijn wil in alle heiligheid, welke ontzaglijk is voor Zijn uitverkorenen en vreselijk voor Zijn vijanden, gelijk blinkend en gloeiend koper is in het aanzien.

En zijn stem als een stem van vele wateren. 't Zij van hoge watervallen in een grote rivier, 't zij van een verbolgen zee; hierdoor wordt te kennen gegeven de krachtdadige verkondiging en 't geluid van het evangelie door de gehele wereld, beroerende de

gehele aarde, de een tot bekering, de ander tot ontzetting, tegenkating en verschrikking.

Vers 16. *En Hij had zeven sterren in Zijn rechterhand.* De sterren zijn leraren, die in zichzelf zwak zijn en lichtelijk te overwinnen door de vijanden; maar zij zijn in de krachtige bewaring van de Heere Jezus; zodat niemand hen aanraken kan, zonder Zijn wil; door hen, als middelen in zijn hand, voert Hij Zijn voornemen uit, in het vergaderen en bewaren van Zijn kerk, in 't midden van hun vijanden.

En uit zijn mond ging een tweesnijdend scherp zwaard. Dat is het Evangelie, het Woord van God, 't welk genoemd wordt: Het zwaard des Geestes, Ef. 6:17. Dit is levend en krachtig, en scherpsnijdender dan enig tweesnijdend zwaard, Heb. 4:12. 't Is aan alle kanten scherp, bekwaam om er mede te houwen en te steken; de een wordt daardoor bekeerd, de ander wordt daardoor ontrust, leeft en sterft met de wond van het ontroerde gemoed, een derde wordt daardoor harder en bozer; dus voert de Heere Jezus krijg met het zwaard zijns monds, Openb. 2:16. Hierdoor pijnigen de twee getuigen degenen, die op de aarde wonen, Openb. 11:10. Hierdoor barstten van de Joden harten, en zij knersten de tanden tegen Stéfanus, Hand. 7:54. En als de Heere Jezus de bestrijders van het Evangelie lang heeft verdragen, dan zal Hij de aarde slaan met de roede Zijns monds en met de adem van Zijn lippen zal Hij de godlozen doden, Jes. 11:4.

En Zijn aangezicht was gelijk de zon schijnt in haar kracht. In het aangezicht vertoont zich des mensen majesteit, heerlijkheid en ontzaglijkheid, ook liefde en haat, gunst en toorn; zo ook in 't aangezicht van de Heere Jezus in deze vertoning; de glans van zijn aangezicht blonk, niet als het aangezicht van Mozes, maar als de zon, gelijk ook van Hem gezegd wordt in zijn verheerlijking op de berg, Matth. 17:2. Niet als de zon in het op- en ondergaan; maar als wanneer ze schijnt in haar kracht, als ze is op 't hoogste en dat zonder nevel of wolken; in het aangezicht van deze Zon der gerechtigheid blinkt Jezus' heerlijkheid, tot blijdschap van de uitverkorenen en schrik voor de goddelozen. Neemt al deze beschrijvingen eens bij elkaar, en gij zult zien de grote tussenruimte, de verhevenheid van de Heere Jezus boven alle schepselen, zijn goddelijke majesteit, en heerlijkheid, en dat het voor een mens in dit leven onverdraaglijk is te aanschouwen, en daarom is 't geen wonder, dat dit zulke werking op Johannes had.

VI. Het gevolg van dit gezicht behelst:

1. Johannes' ontsteltenis.
 2. Zijn vertroosting door de Heere Jezus.
1. Johannes' ontsteltenis. Vers 17. *En toen ik Hem zag, viel ik als dood aan Zijn voeten.* 't Was geen eerbiedige neerbuiging, maar een ontsteltenis van schrik, wegens de Majesteit van de vertoning, welke zelfs de engelen niet zien zonder de allergrootste eerbiedigheid, uitgedrukt door het bedekken van hun aangezichten, met hun vleugelen, Jes. 6:2. Johannes, een mens, een zondig mens, werd door de heerlijkheid des gezichts zo overstelpt, dat hij, schoon in de Geest, en in vertrekking van zinnen zijnde, van ontzag bezweek, zijn ziel kon het niet verdragen en bracht zo'n beroering in zijn lichaam te weeg, dat hij in een grote zwijm, alsof hij dood was, aan zijn voeten ter neer viel; zulke tussenruimte, zulke verhevenheid is er van God boven de mens; daarom is het een wonderbare wijsheid en goedheid Gods, dat Hij met de mens op menselijke wijze handelt. En

het is de wijsheid in een godzalige, dat hij zich tevreden houdt met door het geloof te leven, verlangende naar de hemel, om daar te zien.

2. De versterking geschiedt door daad en woorden.

- (a) De daad. *En Hij leide zijn rechterhand op mij.* Het opleggen van de rechterhand op iemand is gebruikelijk in zegenwensingen, in 't bevestigen in een ambt, in vriendelijkheid, in opbeuring van een zwakke of gevallen. Hij, die door het zien van Jezus' heerlijkheid terneerviel, zal die door het aanraken hersteld worden? 't Was het opleggen van de rechterhand niet, dat hem wederom herstelde; maar de nevensgaande kracht van de vriendelijke en medelijdende Jezus.

- De woorden zijn afmanende, moedgevende, gebiedende.

1. Afmanende. Zeggende tot mij: *vrees niet.* De vrees, die van Jezus afdrijft, die de aandacht belet en die het volvoeren van de plicht hindert, is niet goed; maar die ontzag, kleinheid, gelovige, zorgvuldige gewilligheid verwekt, is de Heere aangenaam; de Heere Jezus wil, dat hij door vrees niet al te zeer ontsteld wordt, en beneemt hem de vrees, door het zeggen: *vrees niet.*

2. De moedgevende zijn genomen van Jezus' Godheid en van Zijn Middelaarsambt.

- Van zijn Godheid. Vers 18. *Ik ben de eerste en de laatste.* Ik ben uw God, Ik ben de eeuwige en de onveranderlijke, Mijn liefde is en blijft tot u, Mijn almachtigheid is voor u, wat kwaad kan u dan overkomen? Vrees niet; want Ik ben met u; zijt niet verbaasd, want Ik ben uw God; Ik sterk u, ook help Ik u, ook ondersteun Ik u met de rechterhand Mijner gerechtigheid, Jes. 41:10.

- Van zijn Middelaarsambt. *En die leef, of: levende Ik ben;* Ik ben de levende God, die alles en ook u het leven gegeven heb en dat onderhoudt. En Ik ben dood geweest. Door Mijn dood heb Ik zonde en straf weggenomen, Ik ken en heb door ondervinding medelijden; daarom heb goede moed. En zie, Ik ben levend in alle eeuwigheid. Ik heb de dood overwonnen door Mijn opstanding, Ik blijf levend in alle eeuwigheid tot uw hulp, Ik leef altijd om voor de Mijnen te bidden, Rom. 8:34; Hebr. 7:25. *En Ik heb de sleutels van de hel en van de dood.* Sleutels betekenen macht en heerschappij, Openb. 1:18. Na Zijn opstanding zei de Heere Jezus: Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde; Ik heb macht om te doden en levend te maken, in de hel te werpen en in de hemel op te nemen; Ik ben de Souvereine; niemand kan tot Mij zeggen: waarom doet Gij zo? Ik ben uwe en gij zijt Mijne, Mijn macht is voor u; daarom wees welgemoed en vrees niet, niemand kan en zal u beschadigen.

Tot deze heerlijke troostredenen werd gelegenheid gegeven voor de bezwijking van Johannes; zij zijn niet gegeven voor Johannes alleen, maar om daardoor alle Godzaligen te troosten en aan te moedigen. Jezus bevestigt zijn zeggen met *amen*, dat is: Ik ben Die in waarheid en Ik zal Mij zeker zodanig bewijzen aan u en aan al Mijn uitverkorenen.

3. De gebiedende woorden zijn een vernieuwing van het vorige bevel, met een nadere aanwijzing, vers 19, *Schrijf, hetgeen gij gezien hebt, en hetgeen is, en hetgeen geschieden zal na dezen.* De Heere gaf aan Petrus driemaal bevel om Zijn lammeren te weiden, opdat hij het getrouw en gemoedigd uitvoerde. Hier geschiedt het bevel twee keer aan Johannes, dat hij schrijven zou, met aanwijzing van de te schrijven zaken. Deze zijn drieërlei:

(1) *Hetgeen gij gezien hebt.* Niet wat hij van de tijd af, dat hij met Jezus op aarde wandelende, gezien had. Want dat had hij in zijn Evangelie en in zijn brieven al

tevoren gedaan, en dat was al bekend. En dat doet hij ook in dit boek niet, wat hij dan wèl gedaan zou hebben. Maar 't is het gezicht dat nu beschreven is, waarop het bevel, vers 11, ziet: *Hetgeen gij ziet, schrijf dat in een boek*, enz. Dat was ten hoogste noodzakelijk dat de heerlijkheid van de Heere Jezus, Die de Openbaring gegeven heeft, erkend wordt tot aanwakkering van het geloof van al de dingen, die in dit boek geschreven zijn.

- (2) *En hetgeen is*, dat betekent, wat nu, in die tijd tegenwoordig was. Zijnde de staat van de zeven gemeenten, in de brieven vermeld; als een vertoning van de staat van de kerk in 't algemeen in die tijd.
- (3) *Hetgeen geschieden zal na dezen*. Dit is 't welk vertoond wordt van het vierde hoofdstuk tot het einde van de Openbaring. Beschrijvende de staat van de kerk in de toen nog toekomstige tijd; zodat dit vers is een klare afdeling van de gehele openbaring. Gelijk de Heere in het vorige van dit hoofdstuk beschreven wordt van de drie tijden, verleden, tegenwoordige en toekomstige, zo wil de Heere ook, dat Johannes zaken van drieërlei tijd zou beschrijven: de verleden tijd in dit hoofdstuk, vers 10-18. De tegenwoordige tijd, hfdst. 3 en 4. De toekomstige tijd, hfdst. 6 tot het einde.

Sommigen achten, dat de zeven brieven *profetisch* zijn, en *zeven tijdperken* betekenen. Dezen, ziende dat dit vers hun gevoelen vernietigt, trachten deze drie zo onderscheiden zaken tot *twee* te brengen; namelijk: tot de tekenen en de verklaring van de tekenen; 't zij van allen, die in de Openbaring begrepen zijn, 't zij van het eerste gezicht in dit hoofdstuk. Maar de tekst is duidelijk en stelt drieërlei zaken van *drieërlei tijden*. En de Openbaring bevat duidelijk die drieërlei zaken van drieërlei tijden. Het één was geschied; het ander, de staat van de kerk, was tegenwoordig; het derde zou geschieden. Want het vierde hoofdstuk begint met de woorden: *Komt hier op, en Ik zal u tonen, hetgeen na dezen geschieden moet*.

VII. Het derde deel van dit gezicht is een verklaring van de zeven sterren en kandelaren; deze waren verborgenheden. *De verborgenheid van de zeven sterren, die gij gezien hebt in Mijn rechterhand, en de zeven gouden kandelaren*. De Persoonkende Johannes, die had geen verklaring nodig. Maar wat de zeven sterren en kandelaren beduidden, wist hij niet; daarom worden ze verklaard.

De zeven sterren zijn de engelen van de zeven gemeenten. 't Is op te merken, dat bij de engelen het woord *zeven* niet staat. Er staat niet: *zijn de zeven engelen*, maar, *zijn de engelen van de zeven gemeenten*. Want 't is waarschijnlijk dat zo niet in alle, immers in sommige gemeenten meer als één herder was. Zodat deze plaats geen voet geeft voor de bisschoppen. Evenals tevoren, vers 16, zeven engelen genoemd worden, en hfdst. 2 en 3 telkens één engel genoemd wordt; dat is, omdat de brief, die aan de gemeente behoorde, - gelijk boven, vers 11, gezien is - aan één toegeëigend werd. Óf men moet daardoor de orde, het ministerie, het college van opzieners, verstaan, zoals Mal. 2:7: de priesterlijke orde wordt uitgedrukt met de naam engel, *want hij*, (de priester) *is een engel des Heeren van de heirscharen*. Engel betekent *gezant*, zodat hier niet op *de natuur*, maar op *het ambt* gezien wordt. De herders worden *sterren* genoemd, wegens de hoge plaats, waarin zij gesteld zijn; wegens het licht, waarmee zij in de gemeente invloeden, tot verlichting; wegens het ontvangen van hun licht van de *Zon der Gerechtigheid*, en wegens de besturing van de gemeente, zoals de sterren voor zee en landlieden zijn tot hun besturing; wegens het sieraad, want gelijk de sterren zijn tot sieraad aan het uitspansel, zo zijn de getrouwe leraars tot sieraad van de kerk.

De zeven kandelaren, die gij gezien hebt, zijn de zeven gemeenten.

De gemeenten worden *kandelaren* genoemd, omdat zij van zichzelf geen licht hebbende, nochtans het licht vasthouden, bewaren en aan anderen vertonen; waarom de gemeente genoemd wordt *een pilaar en vastigheid der waarheid*, 1 Tim. 3:15. Om de waarheid des Evangelies overal te doen schijnen, zo buiten als binnen de kerk. Deze kandelaren worden gezegd van goud te zijn wegens hun uitnemendheid, kostbaarheid en dierbaarheid, in vergelijking met al de andere vergaderingen van mensen. Gelijk meermalen in de Openbaring de spreekwijzen genomen worden van de tempel en de ceremoniële dienst daarin, zo wordt hier ook gezinspeeld en gezien op de gouden kandelaar in de tabernakel, met zijn zeven pijpen en zeven brandende lampen.

Voordat wij tot het vervolg overgaan, zijn twee vragen te beantwoorden, zonder welk recht verstand men in het volgende de rechte zin niet kan vatten. De eerste vraag is over het zevental, de andere over de zeven brieven.

VIII. Of het zevental, de zeven brieven, zeven zegelen, zeven bazuinen, zeven fiolen, zijn zeven tijdperken, dat is bepaald tijdorde van het Nieuwe Testament, beginnende met de hemelvaart van Christus tot op Zijn komst ten oordeel?

Omtrent 500 jaar geleden hebben enigen in het Pausdom dit gesteld, maar met geen ingang. Na de Hervorming hebben enige Luthersens het gedreven; maar het werd aangezien als een ongegronde opvatting. Omtrent 50 jaar geleden is dat gevoelen in de Gereformeerde kerk van Nederland wederom opgegraven. In 't eerste met geen meerder voortgang dan in de vorige tijden; maar naderhand de liefde tot de waarheid verminderende, en de begeerte tot wat nieuws vermeerderende, heeft het toegenomen, en heeft een groot gedeelte van de Gereformeerde kerk overstroomd. Ja, men heeft zich niet vergenoegd niet die te stellen in *de Openbaring*; maar helaas! Men schoeit bijna de gehele Bijbel op die leest. Waardoor de waarheid en de geestelijkheid van het Woord Gods niet weinig verdonkerd wordt. Wij zullen ons alleen bij de Openbaring houden.

Die de zeven tijdperken in de Openbaring stellen, zijn onder elkaar zeer verdeeld. Zowel in de afpaling van de zeven tijden, alsook wanneer ieder tijdperk begint en eindigt, waardoor een grote verwarring onder hen ontstaat. De tijd, die de één stelt als een voorspoedige staat van de kerk, stelt de ander als een tijd van ellende van de kerk. Ook zijn ze zeer verdeeld in de toepassing van *de zinnebeeldige gezichten* op de zeven tijden. Sommigen stellen ieder getal van de eerste, tweede enz. van de zeven gemeenten, zegelen, bazuinen, fiolen, ééntijdig. Anderen sluiten de zeven gemeenten uit, weer anderen werpen de fiolen uit de tijdsorden. Sommigen houden de drie eerste, anderen de drie laatste; sommigen stellen de zegelen alleen, anderen de bazuinen. Sommigen stellen de eerste zes zegelen en de helft van de zevende tijdperiode staat samenvallend alleen met de éérste brief, en voorts worden de andere brieven hier en daar ingelast in de bazuinen. Anderen brengen verscheiden fiolen tezamen tot één tijd, en mengen ze in de een of andere bazuin; anderen vermengen de brieven, zegelen, bazuinen, fiolen zo onder elkander, dat er hoofd noch staart van te vinden is. Zodat het hier geldt: *Quot capita tot sencus: zoveel hoofden, zoveel zinnen.*

Indien men enige overeenkomst onder hen zal maken, - doch zij stemmen allen daar ook niet in overeen - zouden ze hierin overeenkomen:

Het eerste tijdperk is de *credige* kerk onder de apostelen en apostolische mannen, vanaf Christus' hemelvaart tot omtrent het jaar 100 na Christus' geboorte.

Het tweede, de *verdrukte* kerk onder de vervolgende keizers, van 't jaar 100 tot 300, tot op Constantijn de Grote.

Het derde, de *geredde* kerk, van 300 tot de uitroeping van Bonifacius de III, als algemeen Bisschop, door de godloze keizer van het Oosters keizerrijk, Phocas, in het jaar 606.

Het vierde, de *gevangen* kerk onder de Antichrist, van 606 tot 1400, of tot de Hervorming, 1517.

Het vijfde, de *verloste* kerk, van 1400 of 1517 tot op het jaar 1542 of 1564, of tot het eindigen van het concilie van Trente, 1563, of tot het edict van Nantes, 1685.

Het zesde, de *ondankbare* kerk. Van deze weet men noch begin, noch einde, of men is vreemd en in alles van de andere verschillend.

Het zevende, *de heerlijke staat* van de kerk, waarvan het begin ook niet gesteld wordt.

Wij zeggen op de boven voorgestelde vraag, dat de zeven brieven, zegelen, bazuinen, fiolen, geen zeven tijdperken, of bepaalde tijdorden te kennen geven; dat de brieven zelfs niet profetisch zijn; dat de andere zinnebeelden geen tijden, maar *zaken* voorstellen, welke de kerk en de vijand van de kerk vervolgens ontmoeten zullen.

IX. Dit zal mij een waarheidlievend gemoed toestaan, dat een zaak van zó grote aangelegenheid, waarnaar men niet alleen de Openbaring, maar bijna de gehele Schrift uitlegt, en waaraan de rechte zin van de Openbaring, en van bijkans de hele Schrift, afhangt, dat zal mij, zeg ik, een ieder toestaan, dat die steunen moet op klare, vaste en onweersprekelijke bewijzen. En daarbij is het een ware en onbetwistbare regel, welke in een bekend spreekwoord veranderd is: *die wat zegt, moet het waarmaken.*

Wij ontkennen de zeven tijdperken. Wij zeggen, daarvan is nóch taal, nóch teken in het Woord. Laat het bewezen worden! Daarmee kan men zich stilhouden, door ons kan dan niets meer geëist worden. Die de tijdperken stellen, komen niet uit om enig bewijs bij te brengen, maar gebruiken een grote zwier van veel woorden. Terwijl het toch licht is *de waarheid* met weinig woorden klaar voor te stellen en krachtig te bewijzen. Men maakt zichzelf verscheiden regels, waarnaar men de profetieën moet uitleggen, en door de veelheid van woorden wordt de lezer meer van het punt van de zaak afgeleid, dan tot het pit toe geleid. Ik zeg dan, bewijst dat de zeven gemeenten, dat de zeven bazuinen enz. zeven bepaalde tijdkringen zijn. Bewijst mij, dat ieder van die zinnebeelden ééntijdig zijn, dat de eerste gemeente, het eerste zegel, de eerste bazuin, de eerste fiool, tot diezelfde tijd behoren.

X. Tegenwerping. Als men 't alles onderzocht heeft, zo komt al het bewijs van deze grote zaak hierop neer. In de Openbaring komt het *zevental* meermalen voor, zeven gemeenten, zeven zegelen, enz. En de zaken, die gebeuren zouden, worden op dat zevental, van getal tot getal, successievelijk, achter elkaar volgende, gepast, en de zaken komen net op ieder van het achter elkaar volgende zevental overeen. *Dus zijn in de Openbaring zeven tijdperken;* tot welke, alle andere zinnebeelden, één voor één tot zeven toe, gebracht moet worden. [dit is een Coccejaanse visie]

Antwoord.

Ik houd mij verzekerd, dat ieder verstandige partij zelve rechter zijnde, zal oordelen, dat dit klaar bewijs in waarheid en in zijn kracht is voorgesteld, en dat men geen ander

bewijs heeft dan dit. Indien dan dit bewijs krachteloos bevonden wordt, valt het gehele gebouw van de zeven tijdperken vanzelf omver, en niemand kan ze stellen, dan die ze zonder enige grond hebben wil. Wij zullen dan eens zien, welke kracht in dit bewijs is.

1. Wij staan toe, dat het zevental meermalen in de Openbaring voorkomt. Wij staan ook toe, dat het zevental successievelijk, dat is, achter elkaar volgende, gesteld wordt, zoals de eerste zegel, bazuin, fiool; ná de eerste de tweede, na de tweede de derde, enz. Doch in *de brieven* is dit niet; welke grond heeft men dan, om die tot de *zeven* tijdperken te brengen? Maar wij ontkennen wel uitdrukkelijk, dat dit zevental één voor één op elkaar volgende tijd of *zeven tijden* betekent. De hele Openbaring is daar duidelijk tegen, die zegt nergens, dat zeven zegelen, bazuinen, fiolen, tijden of zeven *tijden* zijn; maar die zegt, dat het zaken, *zeven zaken* zijn, die gebeuren zouden. Het woord *zeven* betekent in zichzelf geen tijd, maar een *getal*, 't welk men van allerlei zaken kan zeggen, b. v. zeven bomen, zeven mensen. Het optellen en volgen na elkaar geeft ook *geen tijd* te kennen; maar alleen, dat de zaken *na elkaar* gebeuren zouden; gelijk de tien plagen van Egypte achter elkaar volgende, geen allerminste bewijs voor de zeven tijdperken geven. En ook moeten dan *de gemeenten* uitgesloten worden; want die volgen niet met eerste, tweede, derde, enz. op elkaar.
2. Als de Schrift van tijd spreekt, zo wordt de tijd altijd uitgedrukt met de *namen van tijd*: *Zeven tijden*, Dan. 4:32. *Zeven koeien, zeven aren, zijn zeven jaren*, Gen. 41:26. *Drie ranken zijn drie dagen*, Gen. 40:12. De tijd van de regering van de Antichrist zou zijn *één tijd, en tijden en een halve tijd*, Openb. 12:14. *Duizend tweehonderd en zestig dagen*, vers 6. *Twee en veertig maanden*, Openb. 13:5. Drukt de Schrift altijd *tijd* uit, als ze van tijden spreekt, zo worden zegelen, bazuinen, fiolen nooit gezegd *tijden* te zijn. bij hen wordt nooit tijd gevoegd. Dus betekenen die *geen tijden of tijdperken*, en zo vervalt het krachteloos bewijs van-zelf.
3. Het zevental staat meermalen in de Openbaring, ook met successie, op elkaar volgende, waar het nochtans, - met aller toestemming - geen tijden te kennen geeft. Openb.12:3, *zeven hoofden, zeven koninklijke hoofden*. Openb. 17:9, 10, *Zeven hoofden, zijn zeven bergen, op welke de vrouw zit. En zijn ook zeven koningen; de vijf zijn gevallen, en de een is, en de ander is nog niet gekomen*. Openb. 10:3, 4, *Zeven donderslagen, die de een na de ander gehoord werden*. Openb. 15:1. *zeven engelen*. Doordat deze zeventallen ook op elkaar volgende, in de Openbaring geen tijden betekenen, - met aller toestemming - zo kan men ook uit het zevental van de gemeenten, zegelen, bazuinen, fiolen *geen zeven tijdperken* of tijdrangen besluiten. Maar men moest ander bewijs hebben, zo men het stellen wilde.
4. In de Openbaring komen vele andere getallen voor, die met hetzelfde recht tijdkringen betekenen kunnen dan deze, en deze met geen meerder recht dan die; maar die toch geen tijdperken betekenen, en zo zijn dan deze het ook niet. Ziet verscheiden getallen: *twee* getuigen, kandelaren, olijftakken, vleugelen, hoornen. *Drie* delen, in welke de stad gekloofd werd, drie poorten aan iedere zijde van de stad. *Vier* dieren, paarden, engelen, hoeken van de aarde, hoornen des altaars, zijden van de stad. *Zes* vleugelen van de dieren. *Zeshonderd zes en zestig*, 't getal van het beest. *Twaalf* stammen, sterren, apostelen, fondamenten, poorten, parelen, engelen, vruchten. Indien men uit deze geen tijdsorden maken mag, zo ook uit het zevental niet; want de reden is dezelfde. Derhalve moet men andere reden geven; doch daar is geen raad toe.

5. Indien men van het zevental en dat het één na het ander getal, tijdperken moet maken, zo heeft men *acht en twintig tijdvakken*. Want er zijn vier zinnebeelden, en elk zinnebeeld heeft een zevental. Hier kan niets tegen ingebracht worden, dan dat men zegt, dat de vier zinnebeelden en ieder van het zevental van de zinnebeelden ééntijdig zijn. Maar wij ontkennen dat; geeft bewijs.
1. De grote verdeeldheid onder elkaar over de bepaling van de tijd, stoot het om.
 2. En 't is tegen de draad van de historie, het laatste zegel geeft de bazuinen uit, de laatste bazuin de fiool, en toont klaar, *dat de een op de andere volgt*.
 3. Daar is opvolging, waarom stelt men dan geen 28 perioden?
 4. Daar is geen overeenkomst tussen iedere brief, zegel, bazuin, fiool, gelijk wij terstond zullen tonnen.
- Uit dit alles blijkt, dat men uit het zevental, en dat achter elkaar volgende, geen zeven tijdperken mag maken.

XI. *Aanhouding van tegenwerping*. Daar is een juiste overeenkomst tussen het zevental en de te gebeuren zaken, zodat men de zeven tijdperken niet enkel stelt uit het zevental en hun opvolging, maar uit de juiste overeenkomst van de zaken.

Antwoord:

1. Wij ontkennen de juiste overeenkomst van de zaken met de zeven tijdperken, en eisen bewijs.
2. Hun grote verdeeldheid over de zaken te brengen tot ieder getal van de zinnebeelden en het bepalen van ieder tijdperk toont, dat zichzelf geen juiste overeenkomst weten te vinden.
3. Men kan de zaken, die te gebeuren waren, verscheiden afdelen, naardat men de zaken, die te gebeuren stonden, meer van elkaar scheidt, of meerder tezamen trekt. Om daarnaar dan tijdperken te maken, en daarnaar dan de Openbaring uit te leggen, zou met wijsheid en liefde tot de waarheid niet overeenkomen, en zo dan ook niet, als men al de zaken juist tot zeven bepaalt; want daartoe is geen meerder grond dan tot een andere verdeling.
4. De zaken komen gans niet overeen met de verzonnen tijdperken, gelijk wij in de verklaring van iedere zaak zullen tonen op haar plaats, hier alleen in 't kort.
 - (a) Men stelt het eerste tijdperk van Christus' hemelvaart tot omtrent het jaar 100 na Christus' geboorte, maar die gehele tijd wordt in de ganse Openbaring niet gemeld, die was al voorbij, toen Johannes de Openbaring ontving. Want hij ontving ze tussen het jaar 91 en 97. En de Openbaring is gegeven aan Johannes, *om des Heeren dienstknechten te tonen de dingen die haast geschieden moeten*, hfdst.1:1. 't Zijn woorden der profetie, niet van een historie, die verleden zaken beschrijft, vers 3.
De Openbaring vervat het heerlijk gezicht van de Heere Jezus, die hij gezien had, en dat is, is de staat van de zeven kerken, die toentertijd in wezen en in zo'n staat waren, als ze beschreven worden.
En 't geen geschieden zal na dezen, vers 19. 't Welk begonnen wordt, hfdst. 4 *Ik zal u tonen, hetgeen na dezen geschieden moet*.
Zodat het tegen de uitgedrukte letter van Gods Woord is, in de Openbaring te brengen een historie van verleden zaken, en daarvan een tijdperk te maken. Dewijl dan nu hun eerste tijdperk vervalst, zo zijn dan noodzakelijk de volgende geheel mis, en de voorgewende nette overeenkomst, is een net verschil van tijd en zaken in die tijd.
 - (b) Dus gaat het ook met het laatste tijdperk. Dat is bij hen niet de duizendjarige heerlijke staat van de kerk, dien ze stellen in de allerlaatste tijd van de kerk

onder de Antichrist; waarvan Openb. 20 meer. Maar die is bij hen de heerlijke staat, die Openb. 21 en 22 beschreven wordt. Maar dat is gans mis, want die hoofdstukken spreken van de verheerlijkte kerk in de hemel na het laatste oordeel, gelijk wij in de verklaring van die hoofdstukken tonen zullen. Is dan het eerste en laatste tijdperk mis, zo is het alles mis, gelijk het ook is.

- (c) Neemt hierbij de eersten en laatste brief, het eerste zegel, de eerste bazuin en de eerste fiool, en u zult zien, dat ze gans niet met elkaar overeenkomen, maar geheel onderscheiden zijn, zodat ze het eerste en laatste tijdperk zelfs naar hun beschrijving niet kunnen uitmaken.

XII. De gemeente van Éfeze zou afbeelden de kerk ten tijde van de apostelen, welke zonder tegenspreken een uitnemende staat van de kerk is geweest. Maar de gemeente van Éfeze wordt beschreven te zijn in een zeer vervallen staat, dat ze haar eerste liefde had verlaten, en alzo veel erger dan de gemeente van Smyrna, die nergens over gelaakt wordt, maar die bij hen de kerk zou afbeelden onder de vervolgingen van de heidense keizers, in welke de kerk bezoedeld werd met vele dwalingen en bijgelovigheden. En die erger is dan de gemeente van Filadèlfia, die ook nergens over bestraft wordt, waardoor de tijd van *de Hervorming* zou afgebeeld zijn. Die wij weten, hoe gebrekkig en met hoeveel dwalingen vergezelschap is geweest, en hoe weinig kracht van doorbrekende Godzaligheid in dezelve is geweest.

1. Het eerste zegel vertoont alles zuiver, en in volle kracht en gekroond. *Een wit paard, en Die daarop zat had een boog, en Hem is een kroon gegeven, en Hij ging uit, overwinnende en opdat Hij overwon.* Hoe komt dit overeen met de staat van de gemeente van Éfeze?
2. De eerste bazuin brengt hagel en vuur, gemengd met bloed, en zij zijn op de aarde geworpen, en het derde deel van de bomen is verbrand, en al het groene gras is verbrand. Hoe komt dit overeen met het eerste zegel en de eerste gemeente?
3. De eerste fiool brengt een kwaad en boos gezweer aan de mensen, die het merkteken van het beest hadden, en die zijn beeld aanbaden. Hoe komt dit overeen met de eerste gemeente en met het eerste zegel? En behalve dat, 't kan niet gezegd worden, dat de eerste fiool de eerste staat van de apostolische kerk, ook niet de kerk onder de heidense kerk, zou afbeelden; want zij geeft zaken te kennen onder de Antichrist, die eerst in 't jaar 606 is opgekomen, dat blijkt uit het merkteken van het beest te hebben en zijn beeld te aanbidden. Waar is hier nu de nette overeenkomst? Een mens van klein verstand zal met één opzicht zien, dat er geen overeenkomst, maar een grote verscheidenheid is. Dit zien velen van die de zeven tijdperken stellen ook wel; daarom maken ze zoveel verscheiden verdelingen. Anderen vermoeien zich en gieten het in allerlei vaten, om enige overeenkomst uit te vinden.

Zulke verscheidenheid is er ook in de laatste gemeente, zegel, bazuin, fiool. De gemeente van Laodicéa heeft niets goeds. Zij was lauw, ellendig, en jammerlijk, en arm, en blind, en naakt; en evenwel had deze grote inbeelding van zichzelf en zei: *ik ben rijk en verrijkt geworden, en heb geen ding gebrek.* Gelijkt dat naar de heerlijke staat van de kerk in 't laatste van de dagen, die men wil dat door deze gemeente afgebeeld zou worden?

1. Het laatste zegel brengt een half uur stilzwijgen tussen de vervolgingen van de heidense keizers en de bazuinen, die de kerk onder de Antichrist brengen, hoe komt dit overeen in tijd en zaken met de gemeente van Laodicéa?

2. De laatste bazuin vertoont de kerk, verlost van de Antichrist; *de koninkrijken van de wereld zijn geworden onzes Heeren en Zijn Christus, en Hij zal als Koning heersen in alle eeuwigheid*. Hoe komt dit overeen met de gemeente van Laodicéa?
3. De laatste fiool brengt donderslag, bliksemen en grote aardbevingen, het scheuren van de grote stad in drie delen, de ondergang van Babel en grote hagel. Hoe komt dit overeen met de laatste bazuin? Ziet hier wederom de grote verscheidenheid. Hoe kan men dan uit de nette overeenkomst van de zaken met haar zinnebeelden, een bewijs nemen voor de zeven tijdperken? Een ieder ziet de verscheidenheid, en moet besluiten, dat er geen overeenkomst is, maar het tegendeel. En dat velen van hier andere verdelingen en toepassingen maken, die zélf de zeven tijdperken vermengen en omverstoten, gelijk hierboven getoond is.

Tegenwerping. Men mocht zeggen: in een en hetzelfde tijdperk kunnen wel verscheidene zaken voorvallen, zodat al het verhaalde op één tijdperk kan passen.

Antwoord:

- (a) Van *kunnen* tot *zijn* is geen gevolg.
- (b) Ofschoon soms verscheidene zaken omtrent een tijd zouden kunnen voorvallen, kan tussen de bovengezegde geen overeenkomst zijn, omdat zij andere tijden beschrijven. De zegelen spreken over de tijd van de keizers. De bazuinen van de tijd onder de Antichrist. De fiolen over de tijd van de plagen over de Antichrist, zoals wij in de eerste fiool hebben aangetoond.
- (c) Als al deze verscheiden zaken ééntijdig waren, hoe moet men het bewijzen, als het ontkend wordt? En hoe kan men uit deze grote verscheidenheid van zaken bewijzen de zeven tijdperken, omdat de zaken zich zo net in zeven zouden afdelen en zo net ieder met haar zevental en met haar zinnebeelden overeenkomen? Want men neemt de *nette overeenkomst* tot een bewijs. Zo kan men dan, nóch uit het zevental, nóch uit het na elkaar opvolgen van het zevental, nóch uit de nette overeenkomst van de zaken met het zevental en met hun zinnebeelden, noch uit allen te gelijk genomen, de zeven tijdperken niet bewijzen, nóch dat de zinnebeelden eentijdig zijn.

XIII. Tegenwerping. Als men ten einde is van bewijs, dan tracht men zijn stelling goed te maken, met te zeggen: *daar kan geen beter afdeling gegeven worden, dan in zeven tijdperken*.

Antwoord:

Doch 't is bij allen bekend, dat de onmacht van een ander om een beter bewijs te geven, iemands stelling niet goed maakt, bijzonder, als het blijkt, dat zij niet wèl is. Als een zaak te hoog is voor 's mensen begrip, en iemand durft vermetel te zeggen: *dat is de natuur van die zaak*. Is dat dan waarheid, omdat een ander het onbegrijpelijke niet uitdrukken kan noch durft?

Maar hier kan een betere verdeling en op het Woord vast en klaar gegrond, gegeven worden. Namelijk deze: 't is onbetwistbaar, dat in de Openbaring drie soorten van zinnebeelden gegeven worden: zegelen, bazuinen, fiolen. 't Is onbetwistbaar, dat die door de gehele Openbaring heenlopen. 't Is onbetwistbaar, dat de kerk, van de tijd af dat Johannes de Openbaring ontving, in drie staten is geweest, namelijk:

1. Onder de heidense keizers, in grote vervolgingen.
2. Onder de Antichrist, die zich in de tempel Gods gezet heeft, en alles met zijn heersende dwalingen overstroomd heeft.
3. Onder haar eigen regering, verlost van de dwingelandij van de Antichrist. De zaken zijn bij allen bekend.

Nu, er zijn drie soorten van de zinnebeelden, en er zijn drie staten van de kerk, door de zinnebeelden vertoond.

1. De eerste soort van zinnebeelden, namelijk: de zegelen, vertonen, de kerk onder de heidense keizers, onder welke haar zeven bijzondere zaken ontmoeten zouden, door de zeven zegelen voorgesteld. Waarvan het zevende zegel vertoont, een half uur stilzwijgen, dat is: een verademing van de kerk, ten tijde van Constantijn de Grote, omtrent het jaar 300, die de kerk van de vervolgingen verlostte.
2. Het zevende zegel brengt de kerk onder de bazuinen, waardoor de wasdom van de Antichrist wordt vertoond; wiens heerschappij zou zijn 1260 jaren.
3. De zevende bazuin brengt de kerk in vrijheid, ten tijde van de Hervorming, en brengt de zeven fiolen voort, welke zijn de zeven plagen over de Antichrist, en zijn uitroeiing.
4. Daarop volgt de duizendjarige heerlijke staat van de kerk op aarde.

Ziet daar nu een betere afdeling van de Openbaring, zo klaar met de zinnebeelden en de staten van de kerk overeenkomende en zo gemakkelijk de draad van de gehele Openbaring vertonende, en in haren zin inleidende, gelijk wij in 't vervolg, ieder op zijn plaats, zullen aanwijzen. Wij noemen de brieven aan de zeven gemeenten niet, want die zijn niet profetisch, gelijk wij nu zullen tonen.

XIV. De tweede vraag, die, voordat wij tot de verklaring van de brieven komen, te beantwoorden is, gaat over de brieven.

Of de zeven brieven aan de zeven gemeenten profetisch zijn, en de kerk tot op de dag des oordeels in zeven tijdperken, dat is: bepaalde tijdorden voorstellen, ieder passende op zijn tijdperk?

Sommigen, in vorige tijden, stelden ze historisch én profetisch. In deze tijden verwerpen sommigen de historische zin, en stellen ze alleen profetisch. Maar het algemeen gevoel van de kerk is altijd geweest, dat deze brieven niet profetisch zijn, passende ieder alleen op een bijzondere tijd. Maar dat ze zijn van dezelfde aard als de andere brieven in de boeken van het Nieuwe Testament, dat ze vertonen de zonden en de deugden, die toen in de gemeenten waren, en dat de bedreigingen, bestraffingen en opwekkingen op hen toegepast worden. En dat zij van algemeen nut zijn, gelijk de andere Goddelijke leerschriften, welke geschreven zijn tot onze lering, opdat wij door lijdzaamheid en vertroosting der Schriften hoop zouden hebben. Zodat ze dienen tot spiegels, bakens en voorbeelden voor de gemeente van alle tijden. Opdat een iegelijk zich wachte voor zulke zonden, die hierin bestraft worden, en navolge zulke deugden, als aangeprezen worden. En opdat een ieder de beloften, bestraffingen, bedreigingen en vermaningen op zich toepasse, als men in zodanige staat is, als deze gemeenten. De waarheid van dit gevoelen blijkt uit het volgende.

1. Er is niets in de brieven, dat naar de zeven tijdperken en naar profetie gelijkt. Er is nóch zinnebeeld, nóch vertrekking van zinnen, nóch openbaring van toekomstige dingen. Maar én stijl én zaken zijn gelijk als in andere brieven van de apostelen. Die met een Godvrezend hart deze brieven leest, zal dit alles duidelijk zien, en zal niet durven denken, dat de zaken op die gemeente niet passen, maar honderden, ja duizenden jaren daarna eerst gebeuren zou. Dit alles staat onbeweeglijk vast, zolang het tegenovergestelde niet getoond wordt.
2. Zij, die de zeven tijdperken stellen, zijn zeer verdeeld over deze brieven, de een stelt, de ander verwerpt de profetische zin, en die ze profetisch stellen, zijn ook zeer verdeeld over de tijd, tot welke zij gebracht moeten worden. Zodat men bijna

niet weet, waar men zijn voet zetten zal, en welke opvatting men zal tegenstaan. Dit geeft duidelijk te kennen, dat de profetische zin bij henzelf ver te zoeken is. Ik geloof, dat zijzelf zullen moeten bekennen, dat ze voor de profetische zin van deze brieven minder bewijs hebben, dan wel voor andere zaken, in welke zij niet eens zijn met het algemeen gevoelen.

3. In de Openbaring zijn geen zeven tijdperken, gelijk wij § 8 en vervolgens getoond hebben. Derhalve zijn ook in deze brieven geen zeven perioden te zoeken, en 't is vergeefse moeite iedere brief op een tijdperk toe te passen.
4. Hun eerste tijdperk, met 't welk de eerste brief overeenkomen zou, zou zijn de tijd van de apostelen: maar die tijd wordt zelfs in de gehele Openbaring niet gevonden, die tijd was al voorbij.
5. De toepassing, die men maakt, met het brengen van iedere brief tot een tijdperk, komt geheel met de waarheid van de zaken niet overeen. Het eerste tijdperk is bij hen de tijd van de apostelen, in 't welk de kerk op het allerheerlijkste, met zonderlinge werken des H. Geestes vervuld was in geloof, hoop en liefde; het geloof van de gemeente te Rome werd in de gehele wereld verkondigd, Rom. 1:8. De gemeente van Thessalonica was van God geleerd, om elkaar lief te hebben, 1Thess. 4:9. Tot deze heerlijke staat brengen ze de gemeente van Eféze welke beschreven wordt in een ellendige staat te zijn, als hebbende haar eerste liefde verlaten. Hoe past dat op elkaar? Hoe kan men uit de staat van deze gemeente besluiten, dat zij behoort tot het eerste tijdperk, en beschrijft de staat van de apostolische kerk. Met meerder schijn hadden ze de gemeenten van Smyrna en van Filadèlfia daartoe kunnen brengen, want die gemeenten komen zeer heerlijk voor, en in haar wordt niets bestraft.

Het tweede tijdperk is bij hen de tijd van 't jaar 300, in 't welk de kerk met vele bijgelovigheden en dwalingen vervuld werd, dat willen ze dat afgebeeld wordt door de gemeente van Smyrna; maar daar is ook de minste overeenkomst niet, want de gemeente van Smyrna wordt nergens over bestraft. Hoe kan men dan uit de staat van de gemeente van Smyrna besluiten, dat zij tot die tijd behoort? En daarbij, dan was de kerk in de tijd van de apostelen veel slechter dan in de volgende tijd, en de tijd onder de Heidense vervolgingen was veel beter dan de tijd van de apostelen; want de kerk van Eféze wordt bestraft over haar uitval, en verlaten van de eerste liefde, en de gemeente van Smyrna wordt alleen geprezen en nergens over bestraft; daar toch de staat van de kerk in de tijden van de apostelen veel uitnemender was, dan in de volgende tijden.

Het laatste tijdperk is bij hen de heerlijke staat van de kerk op 't einde van de wereld; deze willen ze, dat door de gemeente van Laodicéa voorgebeeld wordt; doch hier is alles tegenovergesteld; die tijd zou de heerlijkste zijn, en als van allen een leven uit de doden; maar de gemeente van Laodicéa was de ellendigste van de zeven, van dezelve alleen wordt niets goeds gezegd; zij was ellendig, en jammerlijk, en arm, en blind, en naakt, had nochtans grote inbeeldingen van zich zelf, dat ze was rijk en dat zij geens dings gebrek had. Hoe kan men dat uit de beschrijving van de gemeente van Laodicea besluiten, dat zij een voorbeeld is van de heerlijke staat van de kerk, in 't laatste van de dagen, en dat ze gebracht moet worden tot het zevende tijdperk? Dit is genoeg tot vertoning, dat de zeven brieven niet profetisch zijn.

XV. Laat ons nu eens zien, wat men voor de profetische zin voortbrengt.

Wij denken niet, dat iemand voortaan zo vrijmoedig zal zijn, dat hij zou durven loochenen, dat die zeven met name genoemde steden ooit in Klein-Azië geweest zijn; want de Heidense landbeschrijvers zouden hen, weerleggen, de tegenwoordige bewoners van dat land en de zeevarende lieden zouden hen bespotten, en drie van die steden worden op andere plaatsen in 't Woord genoemd, en de Heere Jezus in Openbaring sprekende, zou hen bestraffen; dies zullen wij daarvan niets meer zeggen, maar stellen onfeilbaar, dat die steden daar geweest zijn; en nog tegenwoordig zijn, sommigen bewoond, sommigen verwoest.

Tegenwerping 1. *De Heere Jezus stelt deze gemeenten tot voorbeelden van toekomstige staten van de kerk, gelijk Babel en Egypte Rome verbeelden.*

Antwoord.

1. 't Is het verschilpunt zelf, dat ontkend wordt.
2. Ofschoon sommige steden voorbeelden van andere waren dat is geen bewijs, dat deze steden dat zijn.
3. Rome of de kerk van de antichrist wordt wel Babel en Egypte genoemd, maar niet omdat die plaatsen voorbeelden waren; maar dat geschiedt door zinspeling, wegens de gelijkheid van de antichristelijke kerk, met Babel en Egypte, gelijk Jesaja de oversten van Israël noemt: oversten van Sodom en volk van Gomorra, Jes. 1:10.
4. Voorbeelden zien op toekomstige zaken, dat hier geen plaats hebben kan, ook naar hun eigen stelling; want Efëze zou een voorbeeld zijn van de apostolische kerk, die was al voorbij, eer deze brief aan haar geschreven werd; zodat Efëze veeleer een nabeeld dan een voorbeeld zou zijn. En zo 't in een geen plaats hebben kan, zo is de keten van de zeven tijdperken in deze brieven gebroken en het heeft in de andere ook geen plaats.
5. Daar doet zich de minste reden niet op, dat deze brieven voorbeelden zouden zijn, zij worden geen voorbeelden genoemd, en daar staat niets in, dat niet eigenlijk en waarlijk in die gemeente was.

Tegenwerping 2. *De namen van deze zeven plaatsen zijn van een voorbeduidende zin; gelijk Eva, Abraham, Sara, zij passen niet op de plaatsen zelf.*

Antwoord.

1. 't Is al een oud zeggen, dat de bewijsgronden, die men uit de namen trekt, van stro zijn, dat is krachteloos.
2. De namen zijn aan deze plaatsen niet van de Heere Jezus, maar van de Heidenen gegeven; daarom is het van geen nuttigheid, noch vastigheid, te onderzoeken, waarom zij iedere stad die naam gegeven hebben.
3. De namen betekenen dat niet dat men daaruit trekken wil, 't zijn tastelijke verdraaiingen van de woorden, die men buigt met af- of toedoen, of met verzetten van de letteren in zo'n zin, als men ze hebben wil; die maar een weinig in de Griekse taal gedaan heeft, kan hier rechter zijn, en zij zelf zijn het niet eens in het smeden van de betekenissen van deze namen, de een maakt er dit, de ander dat van; welke woorden kan men niet zolang draaien, tot men er de een of de andere zin van maakt?

Tegenwerping 3. *De zaken, die in iedere brief verhaald worden, passen niet op die gemeente in het bijzonder. Zoals, dat te Efëze een sekte van de Nicolaïeten zou geweest zijn; dat Smyrna een verdrukking van tien dagen zou hebben: dat te Smyrna de troon des satans was, en dat Antipas aldaar gedood zou zijn; dat te Thyatire een*

vrouw Jezabel zou geleerd hebben, dat die gemeente zou macht hebben over de Heidenen, en dat zij de morgenster zou hebben, enz. Maar de benamingen zijn voorbeeldende, gelijk ook de zaken.

Antwoord.

Dit alles is maar zeggen, dat zo ras verworpen als gezegd wordt. De Heere Jezus zegt het wel uitdrukkelijk, of Heidense of kerkelijke geschiedenissen daarvan geen gewag maken, dat doet niet ter zake; Christus neemt geen getuigenis van mensen; van die tijden is weinig in kerkelijke geschiedenissen beschreven, en dat er van beschreven is, is wel een en twee en drie honderd jaren daarna beschreven, en dat van zulken, die weinig te geloven zijn, wegens hun menigvuldige fabelen en onwaarheden, waarvan hun verhalen vol zijn.

Tegenwerping 4. *Het zevental geeft te kennen, dat de brieven profetisch zijn; want het slaat op de zeven zegels, bazuinen en fiolen, die de kerk in zeven tijden beschrijven.*

Antwoord.

1. De zeven zegels betekenen geen tijdsorden, gelijk boven is getoond; daarom heeft het geen klem, dat er juist zeven brieven zijn.
2. Het zevental heeft ook geen profetische betekenis, een menigte van plaatsen kan men bijbrengen, in welke het 't tegendeel betekent. Ziet hiervan boven § 8 en volgende.

Tegenwerping 5. *De beschrijving van de Heere Jezus in iedere brief is te groot, dan dat ze op iedere gemeente zou passen.*

Antwoord.

't Is niet zo. De brieven zijn tot gemeen nut voor de kerk van alle tijden, en zo ook de beschrijving van de Heere Jezus in iedere brief.

Tegenwerping 6. *Het slot van iedere brief, die oren heeft, die hore wat de Geest tot de gemeenten zegt, geeft te kennen, dat iedere brief niet die gemeente in het bijzonder raakt.*

Antwoord.

Wat dan? Derhalve: iedere brief is een voorbeeld van een andere tijd. Dat geeft geen samenhang, veel beter past het op de gewone nuttigheid van de kerk in alle tijden, zonder onderscheid; gelijk deze brieven zijn, en ook de apostolische brieven, die eerst raken die gemeenten, aan welke zij geschreven zijn, en voorts zijn tot nuttigheid van alle kerken.

Hoofdstuk 2.

I. In het eerste hoofdstuk hebben wij gezien het eerste deel van dit boek; 't welk is: *Hetgeen gij gezien hebt*, te weten, Christus, de Auteur van dit boek, in zijn heerlijke hoedanigheden, opdat het gehele boek met te meerder aandacht gelezen en gehoord worde, en al de geopenbaarde zaken te sterker zouden worden geloofd. Het tweede deel van het boek zijn *de zeven gemeenten*. Enige algemene aanmerkingen over de brieven.

Het tweede deel van het boek is: *Hetgeen is*, namelijk: *de toen tegenwoordige staat van de kerk op aarde, vertoond in de zeven gemeenten in Azië*; gelijk in deze deugden en ondeugden waren, zo ook in andere particuliere gemeenten; gelijk in de een van deze dusdanige dwalingen, en in een andere zodanige waren, zo ook in andere, deze worden beschreven.

In 't gemeen is over deze aan te merken:

1. Dat hier twee gemeenten waren, in welke niets berispt wordt, te weten: de gemeente van Smyrna en van Filadelfia.
2. Dat er een is, van welke niets goeds gezegd wordt; namelijk: de gemeente van Laodicea. In de overige vier was iets goeds, dat geprezen, en iets goeds dat bestraft wordt. In alle de brieven is een opschrift, bevattende: *a* een bevel: *schrijf*. *b* De auteur, *Jezus Christus*, welke beschreven wordt in iedere brief van zodanige hoedanigheden die in het eerste hoofdstuk vertoond waren.
3. In alle brieven is vooraan een bekendmaking van de nauwkeurige kennis van de Heere Jezus, van alles, wat in iedere gemeente omging; *Ik weet uw werken*.
4. In alle brieven is hetzelfde besluit, doch uitgebreid, ieder met een andere belofte. Die oren heeft, die hore, wat de Geest tot de gemeenten zegt. Die de Heere Jezus, de Opperherder van de schapen, kent, die zijn stem en lering van anderen onderkent, die een gehoorzaam hart en een horend oor heeft, die merke op en neme het ter harte.

De eerste brief aan Eféze

II. *De eerste brief* is aan die van Eféze. 't Opschrift is aan de engel, dat is, gezonden leraar, aan het college van de herders; maar de inhoud is aan de gehele gemeente, gelijk blijkt uit Openb. 1:11. De Heere Jezus beschrijft hem van een hoedanigheid, die met de bedreiging overeenkomt: dat hij sterren in zijn rechterhand houdt, en onder de kandelaren wandelt, die bewaren en wegnemen kan.

Vers 1. De inhoud. Het goede. Vers 2,3.

Hij vervat: 1. Een erkenning van het goede dat in hen was; namelijk:

- *arbeid*, om de kennis van de Heere Jezus voort te planten, de gemeenten op te bouwen, de tegenstanders te overreden en zich te verdedigen met het zwaard, het Woord van God, en standvastig voort te gaan in de openbare belijdenis van de Heere Jezus.
- *Lijdzaamheid*, geduldig allerlei verdrukkingen verdragende.
- *Ijver*, om de kwaden niet te verdragen maar te bestraffen, en halsstarig zijnde, uit te werpen.
- *De valse Apostelen*, die roemden op een buitengewone zending, daar ze toch bedriegers waren, *te ontdekken en te weren*.

- En in alles, om de naam van de Heere Jezus, onvermoeid *te volharden in arbeid en in lijden te verdragen*.

2. Een bestraffing, *dat gij uw eerste liefde hebt verlaten*. Schoon zij ijverig was voor de waarheid en zaak van Christus, zo verkoelden zij in de liefde, in de vurigheid des geestes tot God en de broederen, die in 't eerst uitnemend in hen was geweest.

3. Vermaning en bedreiging. Vers 5,6. Een vermaning, aangedrongen door een bedreiging. *Dat ze aan hun vorige staat gedenken en zich die wederom herinneren zouden, en dat ze die uitgevallen waren, en daarom zich hadden te bekeren en de eerste werken te doen*, of dat ze anders binnen korte tijd te verwachten hadden, de uitroeiing van hun gemeente, het weren van de kandelaar van zijn plaats.

Welke bedreiging bekleed wordt met een erkenning van iets goeds, dat in hen was, waardoor zij bewogen moesten worden, om de bedreiging te voorkomen; omdat er nog hoop was. Daar waren Nicolaïeten in de stad, dat waren ketters, die zielverdervende dwalingen leerden, waarschijnlijk was de eerste verzinner van die dwalingen, Nicolaus genaamd; gelijk de dwaalgeesten doorgaans genoemd worden naar de eerste vindere en leraren dier ketterijen. Deze haatte de Heere Jezus, en zij haatten Die ook.

Vers 7. Hierop volgt het besluit, 't welk in alle andere brieven mede is, zijnde een opwekking om te horen, met een bijzondere belofte aan de mannelijke strijders voor de waarheid en godzaligheid, aan de standvastige verdragers van alle verdrukkingen om des Naams Christus' wil, en alzo aan de overwinnaars, *welke de Heere Jezus geven zal te eten van de boom des levens, die in 't midden van het paradijs Gods is*.

Noch 't paradijs, in 't welk Adam voor de val was, was een voorbeeld van de hemel, noch de boom des levens was een voorbeeld van Christus; want Christus had vóór de val geen plaats, was niet bekendgemaakt, noch geloofd, en Adam had in Christus niet te geloven; maar hier wordt bij gelijkenis en zinspeling gesproken, gelijk zo elders de hemel het paradijs, en Christus de boom des levens genoemd wordt. Deze manier van spreken drukt uit de gemeenschap en het genot van een gelovige hier in genade, en hierna eeuwig in heerlijkheid.

In de tweede brief aan Smyrna is aan te merken: Het opschrift. Vers 8.

III. *De tweede brief* is aan de engel van de gemeente van Smyrna. In het opschrift beschrijft de Heere Jezus Zich van een hoedanigheid, die bekwaam is te vertroosten in vervolging en sterven voor de Naam van Christus; omdat Hij de eerste en de laatste, de onveranderlijke en altijd-blijvende is, Die dood geweest is, en wederom levend geworden. Die hun voorgegaan is in lijden en sterven, Wiens dood hun zonden, en de schadelijkheid van hun doop weggenomen had, en door zijn leven hen wederom zou levend maken.

De inhoud vervat: 1. Het tegenwoordige lijden. Vers 9, bestaande

- (a) in verdrukking van allerlei soorten, verachting, bespottig.
- (b) In armoede door de beroving van hun goederen, zodat zij niets hadden om van te leven.
- (c) Het uitstaan van lastering, zo van de Heere Jezus, Die zij beleden, het onverdraaglijke kruis, en van zich zelf, als goddeloze verachters Gods, en verbrekers van de wet van Mozes, en dat van zulken, die, of van de Joodse natie waren, of zich daarvoor uitgaven, om onder die dekmantel hun lastering

te dieper te doen ingaan, daar zij toch zelf goddeloos waren, geen Joden in godsdienst, maar een synagoge of vergadering des satans, van welke de duivel het hoofd is, wiens wil zij deden.

2. Haar welstand: *doch gij zijt sterk*; overvloedig in geestelijke gaven en genade des Heiligen Geestes, in geloof, hoop en liefde, welke goederen de vijanden haar niet konden benemen.

3. Het toekomstige lijden. Het zou nog al scherper toegaan, zij zouden zwaarder lijden moeten ondergaan, de duivel zou door zijn instrumenten, van de hunnen in de gevangenis werpen, hen door pijniging en langdurige kwellingen trachten te brengen tot afval, en dat niet kunnende uitwerken, zo zouden zij hen doden; of de vijanden het wel ten kwade meenden, zo zou het nochtans te hun beste uitvallen, zij zouden daardoor verzocht en beproefd worden, en zij zouden als goud uit de smeltkroes zuiverder uitkomen, en hun deugden, liefde tot Christus, standvastiger belijdenis en lijdzaamheid zouden te meer openbaar worden, tot eer van God en opbouw van de kerk; en de verdrukking zou niet lang duren, 't zou maar zijn tien dagen, een van God bepaalde, en een korte tijd.

4. Een opwekking met een belofte, *vreest niet*, zijt niet verschrikt, 't is maar lichamenlijk, dat gij te lijden hebt, bezwijkt niet. Zijt getrouw aan Jezus en Zijn waarheid, zijt standvastig in de belijdenis, verdraagt alle lijden moedig. Door de schande en smart wordt hier de kroon des levens beloofd, een heerlijkheid tot in alle eeuwigheid.

5. Vers 11. Het besluit is hetzelfde als in de voorgaande brief, vergezelschap met een zonderlinge belofte aan die, welke door een standvastige belijdenis, en voordragen van alle lijden overwinnaars zijn gebleven, daar de afvalligen, die hun leven daardoor meenden te behouden, in de eeuwige dood en pijn geworpen zouden worden; maar zij zouden van de tweede dood niet beschadigd worden; zij zouden bevrijd zijn van de eeuwige verdoemenis, en eeuwig met Christus leven.

De derde brief aan Pergamus.

IV. *De derde brief* is aan de gemeente van Pergamus, en heeft, gelijk de andere, drie delen: een opschrift, inhoud en besluit.

1. In 't opschrift beschrijft de Heere Jezus Zich, Die het tweesnijdend scherp zwaard heeft, dit is gepast op de bedreiging van krijg tegen hen te zullen voeren.

Vers 13. De inhoud bevat:

Ten eerste lof.

- (a) Gij houdt Mijn Naam, dat is, Mijn Woord, Mijn leer, door welke Christus bekend wordt gelijk een mens bij zijn naam: 't is zoveel als, gij houdt, het met Mij en Mijn zaak, gij gelooft in Mij, gij belijdt Mij, gij leeft naar Mijn woord.
- (b) Gij hebt Mijn geloof niet verloochend. Gij zijt in Mijn waarheid standvastig gebleven, gij hebt Mij en Mijn woord niet verworpen. Deze standvastigheid wordt vergroot door de plaats, daar zij woonden, en door de tijd, in welke zij woonden, daar de troon des satans is. De duivel heerste in Pergamus, niet alleen gelijk hij heerste over alle kinderen der ongehoorzaamheid, maar hij was

daar zonderling losgelaten; door de overheden, als duivelsinstrumenten, was door een wet de goddeloosheid en afgoderij bevestigd, en de vervolging van de kerk belast. Zij [p166] leefden in een tijd, in welke de vervolgingen heftig waren, ook in die dagen, in welke Antipas (een uitmuntend getrouw leraar, die bekend, beroemd en geliefd was van de gemeente) mijn getrouwe getuige, (Gr. martelaar, bloedgetuige) was, welke gedood is bij ulieden voor uw ogen, in uw stad, daar de satan woont. Nochtans zijt gij getrouw gebleven. 't Is gemakkelijk Christus te belijden, daar geen tegenstand, maar daar het een eer is, een Christus te zijn; maar in belijdenis openbaar uit te komen, als de beroving van de goederen, en de dood daarop volgt, dat is een zonderlinge genade.

Ten tweede, bestraffing. Vers 14,15.

Hoewel Ik uw deugd erken, zo heb Ik enige weinige dingen tegen u, namelijk, dat onder u zulke mensen zijn, die leren, dat het geen zonde is afgodenoffer te eten en te hoereren, en die het ook met de daad doen; dit was de lering Balaäms, welke, Israël niet kunnende vervloeken, de koning Balak leerde, de kinderen Israëls een aanstoot voor te werpen, (opdat zij daarover vallen zouden; gelijk ook geschiedde) opdat zij zouden afgodenoffer eten en hoereren; hij ried hem schone vrouwen onder de kinderen Israëls te zenden, die de kinderen Israëls verlokken zouden tot hoererij en buiten trouwen met haar, en die hen nodigen zouden tot haar feesten; want hij wist dat de toorn van God tegen Israël ontsteken zou; deze ketterij schijnt het, dat de Nicolaïeten wederom ter bane brachten; hierin was deze gemeente zondiger dan de gemeente van Eféze die de leer van de Nicolaïeten haatte, terwijl zij zulke mensen in hun kerk dulden, daar zij wisten, dat de Heere Jezus hen haatte.

Ten derde, een vermaning, met bijgevoegde bedreiging: Bekeert u, doet de bozen uit het midden van u weg, reinigt u van die zonde. En zo niet, Ik zal u haastig bijkomen, om u te bestraffen en te straffen, en zal tegen hen, die hoereren en afgodenoffer eten en die zulken niet uitwerpen, krijg voeren; Ik zal hun tegenpartij en hun te sterk zijn, met het zwaard Mijnsmonds; door Mijn woord hen overtuigen van zonde, hen bestraffen, en het veroordelende en straffende vonnis tegen hen uitspreken en uitvoeren door getrouwe en ijverige opzieners, die met de roede van de ban hen zullen slaan.

Vers 17. Het besluit heeft een uitmuntende belofte aan de getrouwe strijders en overwinnaars: Ik zal hem geven te eten van het manna, dat verborgen is. Ik zal hen verkwikken en verzadigen met Mijn innige en liefelijke gemeenschap, welke gerecht de eters van het afgodenoffer, en alle natuurlijke mensen niet kennen; Ik zal hem geven een witte keursteen. Ik zal hen rechtvaardigen van schuld en straf, en hen verklaren erfgenamen van het eeuwige leven, daar Ik de anderen zal verdoemen. En op de keursteen een nieuwe naam, die de mond des Heeren uitdrukkelijk zal noemen, hen aansprekende en tegelijk de kracht daarvan in hun hart indrukken; Maria; Mijn zoon, Mijn dochter, Mijn bruid, Mijn vriendin, Mijn uitverkorene. Wat het is, alzo van de Heere Jezus genoemd en aangesproken te worden met die naam, welke niemand kent, dan die hem ontvangt, weet een werelds kind niet; maar verachten de naam, en Die hen benoemt, en die daarmee genoemd wordt.

De vierde brief aan Thyatire.

V. *De vierde brief* is aan de engel van de gemeente van Thyatire. In het opschrift benoemt de Heere Jezus Zich van die hoedanigheden, die bijzonder opzicht hebben op deze gemeente.

- De een beschrijft Hem van zijn hoogheid, de Zoon Gods, de waarachtige God.
- De ander van Zijn ontzaglijk gezicht en alwetendheid, ook van de allerverborgenste dingen en sluwste geveinsdheid; die Zijn ogen heeft als een vlamme vuurs.
- De derde beschrijft Hem van Zijn vaste tred, op en neergaande in Zijn gemeente, tot blijdschap van zijn kinderen, en schrik van zijn vijanden die Hij onder Zijn voeten zal vertreden; want Zijn voeten zijn blinkend koper gelijk. En vast, en zuiver heilig en rechtvaardig, en ontzaglijk zijn Zijn gangen in de kerk.

De inhoud bevat:

1. Een erkenning van het goede, dat in hen was.
2. Een bestraffing.
3. Een opwekking met bijgevoegde beloften.

1. De erkenning van het goede, dat in hen was:

- *Liefde* in hebbelijkheid en in uitwerking jegens God, Christus en de gelovigen.
- *En dienst*, de natuur van de liefde is de geliefde te behagen, en die te dienen, Gode op een betamelijke wijze, de naaste in hem met de daad te helpen.
- *Geloof*, vastklevende aan Christus en zijn waarheid.
- *En uw lijdzaamheid*, met een stil gemoed verdragende alle lijden, dat hun om de naam van Christus overkwam.
- *En uw werken*. In het begin is de gewone indrukking: Ik weet uw werken; ál uw handelingen, uw doen en laten, zo het goede als het kwade; maar hier worden verstaan werken, die vruchten en bewijzen waren van hun oprecht geloof, 't welk zij volhielden, niettegenstaande de grote vervolgingen.
- *En dat de laatste meer zijn dan de eerste*. Het geloof groeide, en daardoor ook zijn vruchten, zij namen toe in hebbelijke genade en heiligheid, en in de uitwerking, zij groeiden en gingen voort van kracht tot kracht. Een uitnemende staat, die niet is geweest onder de heerschappij van de Antichrist.

Vers 20-23.

2. De bestraffing geschiedt over het toelaten, dat verderfelijke ketterijen onder hen gezaaid werden. Daar was onder hen een vrouw Jezabel, 't zij dat dit haar eigen naam was, 't zij dat zij zo genoemd wordt door zinspeling op de goddeloze vrouw van Achab. Van deze wordt verhaald haar zonde, de volharding daarin, de oordelen over haar.

- Haar zonde was die zichzelf zegt *een profetes te zijn*, zij gaf voor, dat zij buitengewoon van God gezonden was, en buitengewone openbaringen van God ontving, en daarom macht had te leren, 't welk anders een vrouw niet toekwam; de inhoud van haar predikaties was de leer van de Nicolaiëten, dat hoererij en afgodenoffer te eten geen zonde was; 't was de zonde van deze gemeente: dat gij deze laat leren en Mijn dienstknechten verleiden, dat zij hoereren en afgodenoffer eten. Ketterijen en dwalingen hebben terstond ingang en zijn zeer schadelijk voor de gemeente; daarom moeten zij ten eerste tegengestaan en gestuit worden.
- In deze zonde volhardden zij, niettegenstaande de lankmoedigheid Gods over hen. *Ik heb haar tijd gegeven*. God verdraagt de bozen wel lang, opdat zij zich zouden

bekeren van hun hoererij; die lankmoedigheid moest tot bekering leiden; zo de zondaar dat niet doet, hij vergadert zich zelf toorn als een schat; dit deed deze vrouw niet: En zij heeft zich niet bekeerd; maar voer voort in haar leer en leven.

- De oordelen over haar zijn overeenkomstig met haar zonden: *Zie, Ik werp haar te bed*; op het bed had zij overspel bedreven, op het bed werd zij gestraft, en die met haar overspel bedrijven; èn zij, die verleidt, èn zij, die zich laten verleiden, ontvangen dezelfde straf. 't Zou niet een bed van wellust zijn, maar van smart. In grote verdrukking, buitengewoon, klaarblijkelijke plagen zouden over haar komen, die haar uitermate zeer pijnigen zouden en in de ziel, die met schrik en benauwdheid vervuld zou worden, en naar lichaam, 't welk vol onlijdelijke, en misschien ook verachtelijke plagen zou zijn, zo zij zich niet bekeren van haar werken, van hun lichamelijke en geestelijke hoererij. De plaag zou niet alleen over haar personen, maar ook over haar kinderen zijn: *En haar kinderen zal Ik door de dood ombrengen*, gelijk het kind van David, in overspel gewonnen, door de dood weggenomen werd; zo wilde God ook deze hoerenkinderen voor zijn aangezicht niet zien, en ze tot een schandvlek van de kerk op aarde niet laten.

Uit deze oordelen van God zou het aan allen openbaar worden, dat God haar en haar werken haatte: *En alle gemeenten zullen weten, dat Ik het ben, Die nieren en harten onderzoek*. Deze oordelen zouden niet alleen in de gemeente van Thyatire, maar ook in andere gemeenten bekend worden, en daardoor zou de alwetendheid van de Heere Jezus meer openbaar worden, dat Hij ook zelfs de geveinsden, die uitwendig zich voorwenden alsof zij aan die dwalingen niet vast waren, en ondertussen heimelijk die daden pleegden, kende, en hen daarover strafte. De Heere is een rechtvaardig Rechter: *En Ik zal ulieden geven een ieder naar uw werken*.

Vers 21. Gelijk Hij de bozen zou straffen, zo zou Hij de oprechten verschonen: *Doch Ik zeg tot ulieden*, herders en opzieners, en tot de anderen, die te Thyatire zijn, de leden van de gemeente, zo velen als er deze leer niet hebben, en bij de zuiverheid van de leer gebleven zijn, *en die de diepten des satans niet gekend hebben; gelijk zij zeggen*. De dwaalgeesten, om hun dwalingen te meerder ingang te doen hebben, geven voor, dat zij diepe verborgenheden hebben uitgevonden, en die hun dwalingen omhelzen, die roemen zij als geleerden, verstandige lieden, die de hoge zaken verstaan kunnen; maar die bij de waarheid blijven, maken zij uit voor ongeleerden, weetnieten, botmuilen; maar de Heere Jezus noemt hun diepe verborgenheden, daarop zij roemden, diepten des satans, en verklaart dezulken, die deze diepten als waarheid niet kennen, maar als leugen verwerpen, oprechten, en belooft hun dat de straffen, die de dwaalgeesten zouden treffen, op hen niet zouden komen, en vermaant hen naar nieuwigheden niet om te zien: *Ik zal u geen andere last opleggen*. Ik heb u bekend gemaakt wat te geloven en te doen is, gaat maar naar die regel voort, Ik zal u geen andere last en gebod geven, dan Ik u gegeven heb; dat naar buiten is, hoe men het ook mocht aanprijzen, is niet uit Mij, maar uit de duivel.

Vers 26-28.

3. De vermaning met de bijgevoegde beloften is: *Maar hetgeen gij hebt, houdt dat, totdat Ik zal komen*. Volgt de regel, die Ik u gegeven heb, die gij hebt omhelsd, gelooft daarnaar en leeft daarnaar, houdt daar vast aan, strijdt daarvoor, en bewaart die en u zelf daarnaar zuiver, tot de einde toe, totdat Ik zal komen ten oordeel. De belofte is aan die overwint, en die Mijn werken, Mijn leer en Mijn voorbeeldig leven, tot de einde van zijn leven toe bewaart.

De beloofde zaak is:

- *Ik zal Hem macht geven over de Heidenen.* Over de naties heersen de gelovigen niet met een lichamelijke macht, maar geestelijk, als ze door hun heilig leven hen bestraffen en overtuigen, als zij hen, door het bekend maken van het Evangelie, tot het geloof en onder hun hoofd Jezus brengen, en als ze ten laatste dage het oordeel van de Heere Jezus zullen goedkeuren, 't welk de apostel noemt de wereld te oordelen. Het gevolg van deze macht is: *En Hij zal ze hoeden met een ijzeren staf*; zij zullen als pottenbakkersvaten vermorzeld worden. Zoals de macht is, zodanig is ook het werktuig, waardoor de macht uitgevoerd wordt, en zodanig is ook het gevolg. De macht is geestelijk, de gelovigen zijn geestelijke koningen; koningen hebben hun scepters, staven of roeden, welke hun heersende macht betekenen; van de gelovigen staf is het Woord van God, geloofd, beleden en beleefd; hierdoor dringen zij met kracht, of het van staal was, tot in het hart van de goddelozen, die dat niet kunnen lijden; of zij worden er bozer door, niet kunnende dat pijnigen van hun geweten verdragen, en nochtans hetzelfde niet kunnende ontlopen. Of hun harten worden daardoor verbrijzeld tot bekering, en geven het de Heere Jezus gewonnen, zoals de stokbewaarder. En in de dag des oordeels zal de goedkeuring en veroordeling door de Godzaligen hen onverdraaglijk vermorzelen. Niet dat die macht in hen verblijft, maar zij verblijft in hun hoofd Jezus Christus, door wie zij alles vermogen en uitvoeren, waarom daar bijgevoegd wordt: gelijk ook Ik van mijn Vader ontvangen heb. De Heere Jezus macht hebbende ontvangen, maakt Zijn leden deelgenoten van die macht in Hem.
- Hier wordt nog een belofte bijgevoegd: *En Ik zal hem de Morgenster geven.* Ik zal hem Mijzelf geven, Ik zal hem met Mijn verlichtend, vertroostend, verblijdend, verwarmend en vruchtbaarmakend licht bestralen, hier in genade, en hierna in heerlijkheid.

Hierop volgt het besluit, met diezelfde woorden, waarmee alle andere brieven besloten worden, zonder een bijgevoegde belofte, zijnde die hiervoor bij de vermaning gevoegd.

Hoofdstuk 3

De vijfde brief aan Sardis.

1. *De vijfde brief* is geschreven aan de gemeente te Sardis. In het opschrift wordt de Heere Jezus beschreven door twee hoedanigheden.

- De eerste is, *Die de zeven Geesten Gods heeft*; dat is, die volmaakt velerlei en voor alle gemeenten genoegzame hemelse gaven heeft, om die door de Heilige Geest, Die van de Vader uitgaat, en die Hij van de Vader tot de uitverkorenen zendt, Zijn kerk deelachtig te maken.
- De tweede is: *En de zeven sterren*, Die de geestelijke gaven meedeelt, door middel van de herders en leraren, die Hij zelf zendt, bekwaamheid geeft, bewaart, en ook uitroeit en wegwerpt, als zij ontrouw zijn. Deze titels passen op de staat van deze gemeente, die dood was, en niet kon levend worden, dan door de levendmakende Geest.

De inhoud bevat een bestraffing, een vermaning en een vertroosting.

1. De bestraffing is: *Dat gij de naam hebt dat gij leeft, en gij zijt dood*. De naam was beter dan de daad, en leraren en gemeente werden geacht standvastig te zijn in de waarheid, sterk in 't geloof, naarstig in de godsdienst, Godzalig van leven, en alzo ijverige herders en een bloeiende gemeente; maar inderdaad waren zij dood, zij hadden geen vereniging met Christus, en hun daden kwamen uit die vereniging niet voort, zodat zij maar tijdgelovigen en geveinsden waren.

2. De vermaning behelst de plichten en enige beweegredenen. De plichten zijn: *Zijt wakende tegen de zonde*, en om uw werk op een betere manier in geloof en waarheid te doen, staat uit de geestelijke slaap van zorgeloosheid op, zijt ijverig, strijdt om in te gaan door de enge poort, en zijt niet tevreden met u zelf op te wekken. Maar gij, bekeerd zijnde, *versterkt het overige, dat sterven zou*; daar zijn vele leden in de gemeente, die geen leven hebben, die dood zijn in zonden en misdaden; daar zijn anderen, die wel het beginsel van het leven in zich hebben, maar 't is klein, en zij zijn daarenboven verachtert, in bezwijming gevallen, en zijn als zieltogende en als op sterven; ziet toe, dat gij ze in die hun staat niet laat liggen, maar tracht de doden door onderwijzingen, waarschuwingen en opwekkingen tot Christus te brengen, opdat zij in Hem leven mogen en bewaard worden voor de eeuwige dood; versterkt de zwakken, verwakkert de tragen, en brengt de verdwaalden wederom terecht.

De beweegredenen zijn genomen.

- Van hun tegenwoordig gedrag: *want Ik heb uw werken niet vol gevonden voor God*. Gij moogt voor de mensen wat schijnen, maar voor God, voor Wie alle dingen naakt en geopend zijn, deugt uw werk niet; gij had veel meer moeten doen, en dat gij gedaan hebt, hebt gij niet op een goede grond, op een goede manier en tot een recht einde gedaan; gij kunt in het gericht Gods niet bestaan.
- Van de voor deze aan hen bewezen weldaad: *Gedenkt dan, hoe gij het ontvangen en gehoord hebt, en bewaart het, en bekeert u*. Gedenkt de vorige dagen, toen gij in de blindheid van het Heidendom waart, dat Ik tot u mijn apostelen zond, die het Evangelie van de zaligheid verkondigen, en hoedanige kracht van verlichting, overtuiging en ernst het op uw hart had, en met hoedanige gewilligheid gij het aannaamt. Die herdenking behoorde u wederom

op te wekken, om dat ontvangene te bewaren, en u, die gij afgeweken zijt, wederom te herstellen.

- Van het schadelijke gevolg: Indien gij dan niet waakt, om het ontvangene te bewaren, zo zal Ik over u komen als een dief, en heimelijk, zonder dat gij er acht op geven zult, Mijn gaven die gij misbruikt hebt, wederom van u nemen, en dat op een onverwachte tijd, en gij zult niet weten, op wat uur Ik over u komen zal.

3. De vertroosting is niet voor allen, maar alleen voor de oprechten, die nog onder u zijn; Doch hoewel het meeste gros niet deugt, *gij hebt enige weinige namen*, dat is, mensen, die ieder hun eigen naam hebben, en die Ik bij name ken, ook *te Sardis*, in die goddeloze stad, en in die geheel bedorven kerk, *die hun kleren niet bevlekt hebben*; die zich in- en uitwendig rein hebben bewaard van de besmetting van de wereld, en in oprechtheid Mij dienen. Aan deze wordt beloofd: *Zij zullen met Mij wandelen in witte kleren*. De heilige engelen waren in hun verschijningen in het wit gekleed, de priesters dienden in witte kleren, waardoor de zuiverheid en heiligheid te kennen wordt gegeven de edelen, die naar enig ambt stonden, ook die overwinning bevochten hadden, werden in die tijden in het wit, als een erekleed, gekleed. Zo zal de Heere Jezus volmaakt heiligen en verheerlijken alle oprechten, overmits zij 't waardig zijn, niet door hun inklevende gerechtigheid en verdiensten, want in die opzichte is de beste een onnutte dienstknecht; maar God had hen tot zijn kinderen en erfgenamen aangenomen, en had hen op geloof en Godzaligheid de zaligheid beloofd, dies betaamde het God, hun die te geven, en in die opzichten waren zij bekwame en gepaste voorwerpen van de zaligheid, en waardig, bekwaam die te ontvangen.

4. De opwekking is niet bepaald alleen tot de oprechten, maar strekt zich uit tot allen, ook tot die, welke als nog onbekeerd waren, opdat ze zich bekeren zouden en tegen de duivel, wereld en vlees strijden, en also overwinnende zouden zij ook deze heerlijke beloften verkrijgen, namelijk,

- *Die zal bekleed worden met witte klederen, en de kroon der heerlijkheid beërven.*
- *En Ik zal zijn naam geenszins uit doen uit het Boek des levens.* Er is bij God een boek van de alwetendheid, in 't welk alle daden van de mensen, goede en kwade, geschreven zijn, daar is een boek des natuurlijke levens, in 't welk de namen van alle levende mensen zijn aangetekend, uit welk boek allen, die sterven, uitgedaan worden.; Er is een boek van de verkiezing, waarin de namen van de uitverkorenen ten eeuwige leven zijn opgeschreven, welke ook geschreven zijn in het Boek des Lams, aan Wie ze gegeven zijn om hen te verlossen. Uit dit boek kan niemand uitgedaan worden, omdat het voornemen, dat naar de verkiezing is, vast en onveranderlijk blijft; zodat deze manier van spreken zoveel is als: hij zal zeker zalig worden, hij mag zonder vrees met een zekere hoop die verwachten.
- *En Ik zal zijn naam belijden voor Mijn Vader en voor Zijn engelen.* Ik zal hem verklaren de Mijne te zijn, dat Ik hem door Mijn bloed verlost heb, Ik zal hem in 't openbaar Mijn liefde bewijzen.

Daarop wordt het gewone besluit gevoegd, tot aandacht en opmerking een ieder opwekkende.

De zesde brief aan Filadèlfia

II. *De zesde brief* is aan de gemeente, die in Filadèlfia is. 1. In het opschrift beschrijft de Heere Jezus Zich door drie hoedanigheden.

- *De Heilige* en Die daardoor behagen heeft in deze heilige gemeente.
- *De Waarachtige*, Die volbrengt, dat Hij beloofd heeft, hoe onwaarschijnlijk het ook schijne, Hij is getrouw bij de getrouwen, gelijk deze Herder en gemeente.
- *Die de sleutel Davids heeft*, Die macht, en koninklijke heerschappij heeft over de kerk. David was koning over Israël, het volk van God, David had de belofte, dat het koninkrijk in zijn zaad tot in eeuwigheid blijven zou, niet in die, welke door de gewone weg van de natuur van Hem zouden afkomen, maar in Hem, welke zonder toedoen des mans uit Maria, een dochter Davids, geboren is, welke is Christus. Van welke de engel zei: God zal Hem de troon van Zijn vader Davids geven. Het gebruik van de sleutel is te sluiten en te ontsluiten: Die opent en niemand sluit; en Hij sluit en niemand opent. Hij doodt en maakt levend, Hij bekeert en verhardt, Hij brengt ten hemel, verstoot ter hel, die het Hem behaagt.

Vers 8. De inhoud vervat de gezegende staat en een opwekking.

1. De gezegende staat wordt beschreven van de gelegenheid van hun werkzaamheid en van de vrucht daarvan, veilige bewaring.

- De goede gelegenheid is: *Ik heb een geopende deur gegeven*; Ik heb de weg voor u bereid, en de mens genegenheid en begeerte gegeven om het woord met toegenegenheid te horen, zodat er wat aan hen te doen is, en niemand kan die sluiten, daar zal wel grote tegenstand van sommigen tegen u en tegen de prediking van het evangelie zijn; maar zij zullen u niet kunnen hinderen, en zullen niet kunnen beletten, dat het woord zijn loop hebbe tot de bekering van de mensen.
- De werkzaamheid is: *want gij hebt kleine kracht*, gij hebt zoveel uitwendige aanzienlijkheid en deftigheid niet om ontzaglijk te zijn, gij hebt niet zo grote welsprekendheid, dat de mensen daardoor zouden ingenomen worden, gij hebt zoveel bekwaamheid niet om te redetwisten over ingewikkelde dingen, als wel anderen hebben: omdat gij kleine kracht hebt, daarom heb Ik de weg bereid voor u: *En gij hebt mijn Woord bewaard*. Gij houdt vast aan Mijn waarheid en gij beleeft ze, de zuiverheid van de leer en heiligheid van het leven blinkt onder u, en bestraalt allen, die rondom u zijn: *En hebt Mijn Naam niet verloochend*. Ofschoon dat er vele tegenstanders en bestrijders zijn, zo zijt gij standvastig gebleven in de waarheid te belijden en die in heiligheid te beleven.
- Het gevolg en de vrucht van hun getrouwheid is. *Ziet, Ik geef u enigen uit de synagoge des satans, van degenen die zeggen, dat zij Joden zijn en zijn het niet, maar liegen*. Nadat de kerk het Jodendom had verlaten en uit het midden van hen was uitgegaan, zo bleef er niets goeds onder hen, maar zij waren een duivels volk, of zij wel roemden op de naam van Joden, zo waren zij nochtans geen belijders, geen lovers Gods, 't welk het woord Joden betekent; zij hadden de ware godsdienst niet, zij roemden, maar logen: *Ziet, Ik zal maken, dat zij zullen komen en aanbidden voor uw voeten, en bekennen, dat Ik u liefheb*. Zij zullen zich tot u begeven en begeren lidmaten van uw vergadering te mogen zijn, en zullen zich onder uw leiding begeven, de ene door een ware en oprechte bekering, de andere geveinsd. Gij zult ontzaglijk zijn zelfs voor die u bestreden hebben en bestrijden, en zij zullen erkennen, dat Ik met u ben in liefde.

- De veilige bewaring is: *Omdat gij het woord Mijner lijdzaamheid bewaard hebt.* Het Evangelie kan niet aangenomen en beleefd worden, dan in lijdzaamheid, om des Heeren Jezus' wil verdragende alle lijden, en verwachtende, de vervulling van de beloften; die uitmunt in een bijzondere deugd, ontvangt ook wel een uitmuntende zegen, *zo zal Ik ook u bewaren uit de ure van de verzoeking, die over de gehele wereld komen zal, om te verzoeken, die op de aarde wonen.* 't Ontbreekt de kerk nooit aan tegenstanders, soms kunnen ze dezelve maar als honden, die aan ketenen gesloten zijn, aanbassen, maar soms laat de Heere de vijanden meer los; de heidense keizers, die 't gebied over de wereld hadden, zouden met alle macht zich tegen de Christenen aanzetten om hen geheel uit te roeien; in deze algemene vervolging van de kerk, die over de gehele wereld verspreid was, zou God deze kerk zonderling bewaren en een vurige muur rondom haar zijn, zodat de overstromende vervolging tot haar niet zou genaken.

Vers 11,12.

2. De opwekking behelst een reden, de plicht en een belofte.

- De reden is: *Ziet, Ik kom haastig.* Al schijn Ik afwezig en mijn kerk onder de handen van haar vijanden te laten, Ik zal evenwel ras en onverwacht komen tot verschrikking van de vijanden en tot hulp en troost voor de kerk, zo komt de Heere in iedere vervolging, en zo zal Hij komen ten oordeel.
- De plicht is: *Houdt, dat gij hebt.* Daar tot andere gemeenten gezegd wordt, bekeert u, wordt tot deze gezegd, gaat zo voort, laat u van de zuiverheid van de leer, van het geloof in mij, van uw heilige wandel niet aftrekken, noch door vrees, noch door liefde tot de wereld, noch door zorgeloosheid opdat niemand uw kroon neme; gij zijt een sierlijke kroon in mijn hand, Ik heb mijn heerlijkheid op u gelegd, daar gaat een naam van u uit, en Ik zal u de kroon van de heerlijkheid doen beërven; ziet toe, dat niemand, wie hij ook zij, uw glans en uw roem van u neme, door u af te trekken van uw geloof en heilige wandel; die volstandig zal blijven tot de einde, zal zalig worden.
- De belofte is: *Die overwint, Ik zal hem maken tot een pilaar in de tempel mijns Gods, en hij zal niet meer daaruit gaan.* In Salomo's tempel waren twee heerlijke pilaren in het voorhof opgericht, die ieder hun naam hadden; zo zal de overwinnaar zijn in de hemel; hij zal op een zonderlinge wijze in de hemel verheerlijkt worden, gelijk men pilaren pleegt op te richten, ter ere van de grote overwinnaars, waaraan men de trofeeën en zegetekenen ophing; op aarde worden die triomfpilaren van anderen wel verwoest, of vervallen door de tijd, maar deze overwinnaars zullen eeuwig in heerlijkheid blijven: *En Ik zal op hem schrijven de naam Mijns Gods;* op de triomfpilaren werden opschriften en erespreuken geschreven; zo zou op hen geschreven worden, dat zij des Heeren waren, zijnde dan de Goddelijke natuur volmaakt deelachtig. *En van het nieuwe Jeruzalem, dat uit de hemel van Mijn God afdaalt:* dat is, Deze is een burger van de hemel; dit nieuwe Jeruzalem wordt door het Evangelie bekend en openbaar gemaakt, God is de Kunstenaar en Bouwmeester van die stad, die wel onbegrijpelijk heerlijk is: maar God maakt het enigszins aan zijn kerk bekend en hangt haar als een prijs op, om die door overwinning te bekomen. *En ook Mijn nieuwe Naam;* Ik zal hem als de Mijne eigenen, dat Ik hem verlost heb, Ik zal hem een deelgenoot van Mijn heerlijkheid maken. Al deze uitdrukkingen zijn zoveel als: Ik zal hem uitermate zeer verheerlijken, en dat eeuwig in de hemel. Hierop wordt deze brief met het gewone besluit besloten.

De zevende brief aan Laodicea.

III. *De zevende brief* is aan de engel van de gemeente van Laodicea. In het opschrift beschrijft de Heere Jezus Zich zelf, dat Hij is *de Amen*; de Waarheid Zelf, altijd standvastig Dezelfde blijven; *de trouwe en waarachtige Getuige*. Die in alle getrouwheid de weg van de zaligheid heeft geopenbaard, en alles, wat tot zaligheid van de uitverkorenen nodig was, heeft uitgevoerd, die onveranderlijk is in zijn bedreiging en beloften; *Het begin der schepping Gods*, niet lijdelijk, maar dadelijk; de Schepper van hemel en aarde, door welke allen gemaakt zijn en begin hebben. Voor deze, die de Amen is, is alle geveinsdheid openbaar, Hij onderscheidt het ware van het valse, Hij maakt het Evangelie bekend, opdat een ieder in Hem gelove, Hij is de almachtige Schepper en Herschepper.

Inhoud.

Vers 15-17. De inhoud bevat de ellendige staat van deze gemeente en een vermaning tot herstel.

1. De ellendige staat is: *Ik weet uw werken, dat gij noch koud zijt, noch heet*: gij hebt het Evangelie wel aangenomen, gij houdt het en verwerpt het niet; maar gij hebt er weinig lust en liefde toe, gij verblijdt er u niet in en gij beleeft het niet: Och! of gij koud waart of heet! Zo gij nog in het Heidendom waart en vreemdelingen van het verbond der genade, Ik zou u laten gaan als andere Heidenen, en waart gij ijverig in het geloof, hoop en liefde, Ik zou behagen in u hebben; *Zo dan omdat gij lauw zijt, en noch koud noch heet*; tussenbeide, zorgeloos, lusteloos, lui, en evenwel nog houdende de waarheid; *Ik zal u uit Mijn mond spuwen*, Ik heb een walg van u; gelijk men walgt van lauw water en het uit zijn mond spuwt, also zal ik u uit walg wegwerpen; deze hun ellende en walgelijkheid wordt vergroot door de grote inbeeldingen, die ze nog van zich zelf hadden: *want gij zegt: ik ben rijk en verrijkt geworden, en heb geen ding gebrek*; zij meenden, dat het hun geheel naar wens ging, de leraren waren wel begaafd en deden sierlijke predikaties, daar was een groot getal van lidmaten; zij hadden nering en verkering, te eten en te drinken, 't was alles in rust en vrede; in één woord, zij waren een bloeiende kerk, zij hadden niet meer te begeren, daar ontbrak niets, zo zij meenden, maar de Amen en getrouwe Getuige zegt tot hen: *Gij weet niet, dat gij zijt ellendig*, missende alles, wat tot uw geestelijk welzijn behoort, en vol van stank, etterbuilen, van de hoofdschedel af, tot de voetzool toe is er niets geheel aan u; jammerlijk, erbarmelijk, hatelijk, walgelijk om aan te zien; arm, niets hebbende, waarmee gij u in 't geestelijk leven onderhouden en verzadigen kunt; blind, niet wetende waar gij staat, en dwalende op een weg, die niet goed is; naakt, ontbloot van het kleed van de gerechtigheid van Christus en van de ware heiligheid, en alzo schandelijk om voor het oog van God, engelen en godzaligen te verschijnen.

2. De vermaning geschiedt bij wijze van raad en opwekking.

A. Het eerste is de raad; Ik, wiens naam is Raad en de Opperste Wijsheid, raad u, wijs u een weg aan, om uit uw ellende verlost te worden en tot een gelukzalige staat te komen, en prijs u die aan, *dat gij van Mij koopt*; al wat u gelukkig maken kan, heb Ik, Ik bied het u aan, en gij, neemt het aan zonder prijs, zonder geld; want gij hebt niets;

- *goud*, dat is hier Christus, met al zijn volheid en goederen, beproefd, komende uit het vuur, dat is het allerfijnste, het allerdierbaarste; Hij is bevonden de waarachtige, de volkomen Zaligmaker, Die volkomen kan zalig maken allen, die door Hem tot God gaan, die niemand uitwerpt, die tot Hem komt, dit goud

wordt men deelachtig door het geloof, en die Hem hebben aangenomen, hebben deel aan al zijn goederen; opdat gij rijk moogt worden, die Dien heeft, die alles heeft, die is rijk; die dan begeert rijk te worden, eigene Christus. Die Zich aanbiedt; dan zal Christus' voldoening zijn betaling en verzoening zijn en Christus' volheid de zijne; dan zal hij rijk zijn in geloof en in goede werken, en de zalige heerlijkheid zal zijn erfenis zijn.

- *En witte kleren, opdat gij moogt bekleed worden en de schande uwer naaktheid niet geopenbaard worde.* De zuivere gerechtigheid van Christus zijn van de gelovigen kleren des heils, en de mantel van de gerechtigheid, wie de Heere Jezus die heeft aangedaan, diens naaktheid is bedekt, die is in Hem volmaakt en sierlijk, en kan bestaan in het rechtvaardig oordeel van God.
- *En zalft uw ogen met ogenzalf, opdat gij zien moogt.* De Heilige Geest bestraalt de ziel en geeft geopende ogen des verstands, die leert, die doet het Woord in de geestelijke zin verstaan, en trekt de mens uit de duisternis tot het wonderbaar licht, door middel van het Woord, 't welk is een lamp voor onze voet, en een licht op ons pad, verlichtende de ogen, en dat de eenvoudigen wijsheid geeft. Deze uitdrukkingen alle geven te kennen de volheid van Christus, om al het gebrek van een mens te vervallen.

Deze raad wordt door twee zaken aangedrongen.

- Eerst door openbaring van de grond, waaruit de bestraffing voortkwam; *Zo wie Ik liefheb, die bestraf en kastijd Ik;* weet, dat Ik uit liefde bestraf, daarom behoort mijn bestraffing en kastijding te meerder ingang te hebben. *Wees dan ijverig en bekeer u;* staat dan op uit uw walgelijke lauwheid, traagheid en zondigen staat, zijt ijverig en ernstig om u te bekeren.
- Daarna door de lankmoedigheid en goedheid van de Heere Jezus. *Ziet, Ik sta aan de deur en Ik klop;* Ik heb u nog niet verlaten; Ik ben nog onder u en werkzaam naast u, Ik overtuig, Ik wek u nog op door Mijn Woord en wacht, dat gij uw hart opendoet en Mij inlaat. *Indien iemand Mijn stem zal horen en de deur opendoen;* zo daar nog iemand is, die op mijn bestraffing en overtuiging wakker wordt, Mij gehoorzaamt en door het geloof zijn hart opendoet, opdat Ik door het geloof daarin woon, *Ik zal tot hem inkomen, en Ik zal met hem avondmaal houden en hij met Mij.* Ik zal hem eigenen en bezit van zijn ziel nemen, en zal hem deel aan Mij geven, ik zal Mijzelf aan hem openbaren en gemeenzaam met hem omgaan en hem Mijn liefde en goedheid laten smaken en gevoelen.

B. De vermaning geschiedt ten tweede, door een opwekking, met een bijgevoegde belofte: *Die overwint, Ik zal hem geven met Mij te zitten in Mijn troon.* Ik zal hem grote eer en heerlijkheid geven, hem bij Mij zetten en hem macht geven de wereld te oordelen, te oordelen de twaalf geslachten Israëls; maar hij moest tot de troon komen door de weg, waartoe Ik tot de troon gekomen ben; dat is, door strijden tegen de geestelijke vijanden en die te overwinnen. *Gelijk als Ik overwonnen heb en ben gezeten met mijn Vader in Zijn troon.* Op mijn overwinning heeft Mij Mijn Vader gezet aan Zijn rechterhand, en heeft Mij met eer en heerlijkheid gekroond en macht gegeven om het gericht te houden, en door Mij de aardbodem rechtvaardig te oordelen.

Daarom wordt het gewone besluit gevoegd: *Wie oren heeft, die hore, wat de Geest tot de gemeenten zegt.*

HOOFDSTUK 4

I. Hier begint het derde deel van het boek *de Openbaring*, beschrijvende de toekomstige zaken. Om een klare bevatting van deze profetie te hebben, moet men ten eerste opmerken, dat er drieërlei zinnebeelden worden voorgesteld; namelijk, zeven zegelen, zeven bazuinen, zeven fiolen; voorstellende de kerk in drieërlei staten, te weten,

1. **Onder de heidense keizers door de zegelen.**
2. **Onder de Antichrist door de bazuinen.**
3. **Onder de eigen vrijen staat, eerst strijdende tegen de Antichrist, over welke de zeven fiolen worden uitgegoten. Daarna heersende met Christus, duizend jaren.**

Ten tweede, in ieder zinnebeeld zijn drie zaken aan te merken:

1. Een voorbereiding.
2. De vertoning.
3. Een verklaring.

Ten derde, *dat de drie zinnebeelden niet telkens van voren aan beginnen en dezelfde staat van de kerk, of de kerk in dezelfde tijd vertonen; gelijk wij in het eerste hoofdstuk hebben getoond en de zeven tijdperken hebben verworpen. Maar dat ze op elkaar volgen en dat de laatste zegel de zeven bazuinen uitgeeft. En dat de zevende bazuin de zeven fiolen uitgeeft.* Deze zaken opmerkende, dan is de draad van de Openbaring gemakkelijk te vinden en geeft groot licht, om iedere zaak te beter te verstaan. Bijzonder in onze tijd, in welken het merendeel van de zaken nu al geschied is. Wij weten, dat de kerk is geweest onder de vervolgingen van de heidense keizers; dat daarna de Antichrist is opgekomen; die 1260 dagen, dat is jaren, heersen zou over de kerk. Dat de kerk nu is in een vrijen staat, strijdende tegen de Antichrist, over welken de fiolen, dan de ene, dan de andere wordt uitgegoten; zodat de zinnebeelden en de zaken net en klaar met elkaar overeenkomen.

II. Het eerste zinnebeeld vertoont de ZEGELEN; de voorbereiding tot de zegelen, en also meteen tot al het volgende, is vervat in hfdst. 4. en hfdst. 5. De opmerkzaamheid, hfdst. 6.

In de voorbereiding zijn drie opmerkelijke zaken; namelijk, een vertoning.

1. Van Johannes' gestalte, zullende de openbaring van de zegelen ontvangen, hfdst. 4:1.
2. Van de majesteit Gods, als Schepper, hfdst. 4, beginnende vs. 2.
3. Van de heerlijkheid van de Heere Jezus als Middelaar, macht hebbende om het verzegelde boek te openen, hfdst. 5.

III. In de gestalte van Johannes is aan te merken, *wat hij zag, wat hij hoorde en in hoedanige staat hij gebracht werd.*

1. *Wat hij zag.* "Na dezen zag ik", nadat hij het heerlijke gezicht van de Heere Jezus gezien had, hfdst. 1. Nadat hij de zeven brieven ontvangen en geschreven had, hfdst. 2 en 3. Of hij alles op die zelfde eerste dag gezien en geschreven heeft, dan of het met tussenpozen geschied is, en hoe lang de tussenpozen dan geweest zijn, is niet te zeggen.

En ziet; er geschiedde iets onverwachts en opmerkelijks. *Een deur was geopend in den hemel.* Door de hemel, hier en op andere plaatsen in de Openbaring, *de kerk op aarde*

te verstaan, is zonder bewijs en schijn. 't Is maar zeggen; zo ras gezegd, zo ras verworpen. Er was waarlijk een opening door lucht en uitspannel van de derde hemel, 't welk Johannes, nog niet in verrukking in de Geest zijnde, zag. Evenals aan de Heere Jezus in Zijn doop geschiedde, en gelijk Stéfanus op aarde de Heere Jezus zag en dergelijke opening van de hemel aan anderen ook wel gebeurd is.

2. Wat hij hoorde. *En de eerste stem, die ik gehoord had, als van een bazuin met mij sprekende, zeide.* Het eerste gezicht en de eerste stem hfdst. 1, wat Johannes gezien had en hoorde, had een diep indruk in zijn hart en geheugen gelaten. Zodat hij wel kende dat het dezelfde was, die dezelfde doordringendheid had en ontzetting en opmerking baarde. 't Was niet een stem alleen, maar een sprekende stem, die verstaanbare woorden sprak; namelijk, "*Komt hierop, en Ik zal u tonen hetgeen na dezen geschieden moet.*" De mens in zijn gewone staat op aarde, is geen bekwaam voorwerp om buitengewone openbaringen te ontvangen, hij moet daartoe eerst als in heilige verrukking komen. De openbaringen die Johannes ontvangen zou, raakten niet verleden zaken, en daarom ook niet de verwoesting van Jeruzalem, die al 26 of 27 jaren voorbij was, maar 't geen nog niet gebeurd was, *en na die tijd nog geschieden zou.* En omdat de Heere het in Zijn raad besloten had, *geschieden moest*, zodat niemand het zou kunnen hinderen. Niet dat alle particuliere zaken die de kerk in 't algemeen, of iedere particuliere kerk in 't bijzonder overkomen zouden, in het vervolg van de Openbaring geopenbaard en beschreven zouden worden; maar de algemene, de grootste, de bijzonderste zijn geopenbaard en beschreven.

3. In hoedanige staat Johannes op deze tot hem sprekende stem gebracht werd: *En terstond werd ik in den Geest.* De ziel ontving en werkte zonder gebruik des lichaams, alsof zij van het lichaam afgescheiden was, hij viel in vertrekking van de zinnen. Aan de ziel werden de zaken zo klaar, ja klaarder vertoond, alsof hij het met ogen zag en met oren hoorde. Een gestalte, die niemand begrijpt, dan die enigszins daarin geweest is.

IV. Hierop wordt vertoond de majesteit Gods, als Schepper en Regeerder van alles, met bijzonder opzicht op de kerk. De majesteit Gods wordt vertoond in een visioen of gezicht door zinnebeelden, en wordt beschreven door:

- (a) de troon, op welke Een zat,
- (b) door de afschijnende glans,
- (c) de aanschouwers,
- (d) de ontzaglijke werkingen in het vergaderen en bewaren van de kerk,
- (e) door verschrikking van de vijanden en van de uitverkorenen verlichting des Heiligen Geestes,
- (f) door reiniging met het bloed van Christus,
- (g) door middel van de leraren, welke beschreven worden van hun hoedanigheden, van hun werk, van de uitwerking.

En zie, er was een troon gezet in den hemel en er zat Een op den troon. In het volgende hoofdstuk vs. 7, wordt gemeld, *dat het Lam, dat geslacht was, dat is Christus, het boek nam uit de rechterhand Desgenen, Die op den troon zat.* Waaruit blijkt, dat hier door Hem die op de troon zit, niet de Heere Jezus, maar God de Vader verstaan wordt, Die doorgaans in de Schrift beschreven wordt, als zittende op de troon, waardoor Zijn soevereine oppermacht, heerlijkheid en dadelijke regering te kennen wordt gegeven.

En Die daarop zat, was in het aanzien den steen jaspis en sardius gelijk; en een regenboog was rondom de troon, in het aanzien de steen smaragd gelijk. De glans en kleur van deze stenen verwekken in het aanschouwen bijzondere gemoedsbeweging, zodat hierdoor te kennen gegeven wordt, de ontzaglijke en heerlijke glans van God. De stralen van het licht veroorzaken een regenboog, gelijk wij zien in de zon, als zij door een luchtige wolk schijnt op een dikke wolk; of in een brandende kaars. Zo is ook in dit gezicht een regenboog veroorzaakt van, en vertonende de glans *Desgenen, Die op den troon zat.* 't Welk waarschijnlijk ziet op de regenboog van Noach, welke tot een altijddurend teken, niet van het genadeverbond, maar van de onveranderlijke belofte, dat de wereld niet meer door het water vergaan zou, gegeven is. Zodat hier, door de regenboog de onveranderlijke bestendigheid Gods in het uitvoeren zo van al Zijn besluiten als van Zijn beloften, bedreigingen en voorzeggingen te kennen gegeven wordt.

V. En rondom de troon waren vierentwintig tronen. En op de tronen zag ik de vierentwintig ouderlingen, zittende bekleed met witte klederen; en zij hadden gouden kronen op hun hoofden. De twaalf Patriarchen zijn de grondleggers van de nationale kerk tijdens het Oude Testament, gelijk de twaalf apostelen van de kerk van het Nieuwe Testament. Deze vierentwintig zijn beelden van de kerke Gods. God is in 't midden van hen met Zijn genadige tegenwoordigheid en werkingen. En die rondom des Heeren troon staan, aanschouwen Zijn heerlijkheid, die Hij op hen gelegd heeft. 't Welk te kennen wordt gegeven door het zitten op tronen van heerlijkheid, en door witte klederen, de zuiverheid en heiligheid betekenende, en door de gouden kronen. Deze verheerlijkte personen in de hemel genieten dit in volmaaktheid, en de kerk op aarde heeft het in het begin, waarop hier bijzonder gezien wordt. Zij zijn de heerlijken en heiligen, die op aarde zijn, *zij heersen als geestelijke koningen op aarde,* Openbaringen 5:10. De Openbaring vertoont inzonderheid het werk God nevens Zijn kerk op aarde.

VI. En van de troon gingen uit bliksemen en donderslagen en stemmen. Allerlei ontzagwekkende, en verschrikkende geluiden vertoonden de ontzaglijkheid, macht en heerschappij Gods, tot verschrikking en straf van de vijanden van de kerk, en alle godloze overtreders van de wet, die met zulke verschrikkende geluiden gegeven is.

En zeven vurige lampen waren, brandende voor den troon. In de tabernakel stond de gouden kandelaar met zijn zeven pijpen en lampen, die 's nachts brandend gehouden werden. Zo maakt het Evangelie de Heere Jezus bekend, tot verlichting van degenen, die in geestelijke duisternis zitten, om ze te trekken uit de duisternis tot het wonderbaar licht. En tot een gedurige verlichting en vermaak van de kerk, in welke licht is, terwijl duisternis de aarde en donkerheid de volkeren bedekt.

Welke zijn, de zeven Geesten Gods. Het Evangelie is maar een middel, het kan de blindgeborenen mens niet doen zien, maar de Heilige Geest is de Oorzaak van alle geestelijke verlichting. Dat die *zeven* genoemd worden, is alleen ten opzichte van zijn velerlei werkingen. God heeft in zes dagen alles geschapen en op de zevende gerust. Dat was de eerste week, vervattende zeven dagen. Met opzicht van de eerste zeven dagen wordt het zevental dikwijls gebruikt om volmaaktheid en overvloed uit te drukken. Zo betekent hier ook *zeven* Geesten, overvloedige, genoegzame, volmaakte werkingen van de Heilige Geest, bestralend, verlichtend, levengevend, verblijdend, heiligend de uitverkorenen.

VII. *En voor den troon was een glazen zee, kristal gelijk.* Hierdoor wordt niet verstaan, de wereld, noch kerk, noch godsdienst, die in het Oude Testament van koper en duister zou zijn geweest; en in het Nieuwe Testament doorluchtig is als glas. Maar hier is een zinspelning op het kopere wasvat in de tempel, meermalen *zee* genoemd, wegens de grote hoeveelheid water, die het houden kon. Dit helder water was tot afwassing en reiniging van de priesters, als ze dienden; en van de dieren, die geofferd werden. Daardoor wordt verstaan de *voldoening van de Heere Jezus* door Zijn lijden en sterven, uit Wiens doorstoken zijde bloed en water vloeide. Waardoor de gelovigen afgewassen worden van al hun zonden, en bekleed worden met Zijn gerechtigheid. Deze voldoening wordt *een zee* genoemd, wegens de algenoegzaamheid tot zuivering van de gelovigen, tot rechtvaardigmaking en heiligmaking. Een *glazen zee, kristal gelijk*, wegens de zuiverheid, zijnde Jezus het onbestraffijk en onbevleete Lam, én wegens de volmaakte kracht van zuivering van de zielen. Deze was *voor de troon, en voor des Heeren aangezicht*, hierop zag de Heere, hierin had de Heere Zijn welbehagen, hierin waren de gelovigen aangenaam, hierdoor naderen zij tot God, en God tot hen.

VIII. *En in het midden des troons, en rondom den troon vier dieren, zijnde vol ogen van voren en van achteren.* De dieren betekenen geen engelen, niet de verheerlijkten in de hemel, ook niet de vier Evangelisten, ook niet vier Apostelen, die in en omtrent Jeruzalem hun bediening waarnamen, maar hierdoor wordt verstaan de leraren, die God gebruikt tot opbouw van Zijn kerk. Deze zijn *vier*, ten opzichte van de vier winden, waardoor *al delen van de wereld* meermalen verstaan worden, waarin die dienaars gezonden worden. Zo geeft God op al plaatsen genoegzame leraars tot uitvoering van Zijn voornemen. Zij waren *in 't midden en rondom de troon*, dat is, nabij God levende, en zich in Zijn tegenwoordigheid houdende, zich aanbiedende ten dienst, op zijn bevelen lettende, van Hem uitgaande tot hun werk. Dat zij *vol ogen* waren, geeft te kennen dat zij nauwkeurige acht geven op de kerk en op alles, wat daarin omgaat, om terstond er bij te zijn als hun hulp ergens nodig is, om het ontstelde terecht te brengen.

IX De getrouwe leraars hebben allen wel ogen om op zichzelf en op de kudde acht te geven, maar zij hebben allen dezelfde bekwaamheden niet. De één munt meer uit in deze, de andere in die. Deze hoedanigheden worden vergeleken met verscheiden dieren.

Het eerste dier was een leeuw gelijk, uitmuntend in moed en onversaagde dapperheid. *En het tweede dier een kalf gelijk*, een jong rund of os, waarmee men ploegt. Deze is deze wel zo moedig niet als de vorige, maar uitmuntend in sterkte en gedurige arbeidzaamheid.

En het derde dier had het aangezicht als een mens, muntende uit in vriendelijkheid, bevalligheid en wijsheid.

En het vierde was een vliegende arend gelijk. Een arend vliegt hoog, ziet laag en scherp van ver, beschaduwde zijn jongen tegen de hitte van de zon, met uitgebreide vleugels over hen zwevende, wekt zijn jongen op om te vliegen en draagt ze tussen zijn vleugelen, als ze moe worden. De éne munt uit in hoge verborgenheden te zien en te openbaren, en de gemeente daarin op te leiden. God geeft niet al bekwaamheden aan één leraar, maar in ieder is wat bijzonders, dat in een anderen niet is. Al deze bekwaamheden strijden niet tegen elkaar, maar allen dienen tot opbouw van de gemeente.

X. De eigenschappen, die zij gezamenlijk hebben, zijn deze: *En de vier dieren hadden elkeen, voor zichzelf, zes vleugelen rondom.* Waardoor te kennen gegeven wordt hun vaardigheid in hun werk. Zendt God hen hierheen, of daarheen, is er nu dit, nu dat te doen, zij behoeven zich niet om te keren, zoals een vogel, die maar twee vleugels heeft, maar zij hebben rondom vleugels. Ze zijn terstond tot alles gereed en aan het werk eer men omziet, en doen het werk met diep ontzag voor God en nederigheid bij zichzelf, en al vliegende en ijverig ten opzichte van de gemeente.

En waren van binnen vol ogen. Zij waren vol ogen, niet alleen van voren en van achteren, maar ook van binnen. Zij waren met het Godlijk licht inwendig in de ziel verlicht, zij kenden, wisten en smaakten zelf de hemelse verborgenheden, die zij anderen predikten. Zodat ze uit hun eigen schat oude en nieuwe zaken konden voortbrengen.

En hebben geen rust dag en nacht. Zulke liefde, zulke zoetigheid hadden ze in de verheerlijking van God, zulke betamelijkheid en zulke verplichting zagen ze daarin, dat zij er niet moede van werden en al gelegenheid daartoe waarnamen, zeggende: *Heilig, Heilig, Heilig is de Heere God!* De heiligheid Gods heeft een bijzondere indruk op 't hart van Zijn dienaren, dat ze die niet uitdrukken kunnen. En toch pogen zij die uit te drukken, en herhalen ze het woord heilig tot driemaal toe. 't Welk soms ook opzicht heeft op de Heilige Drie-eenheid. Ze voegen daarbij Zijn almachtigheid en Eeuwigheid, *de Almachtige, Die was, en Die is, en Die komen zal.* Hetgeen in Jesaja 6 van de engelen gezegd wordt, wordt hier gezegd van de leraars. Zij hebben hetzelfde werk, namelijk, God te verheerlijken, dit is hun beider doel. Dit leert de Heere Jezus bidden: *Uw wil geschiede, gelijk in de hemel, alzo ook op de aarde.*

XI. Hierop wordt de vrucht van het werk der leraren voorgesteld. *En wanneer de dieren heerlijkheid en eer en dankzegging gaven, Hem Die op den troon zat, Die in alle eeuwigheid leeft.* Het voorgaan van de leraren doet de gemeente volgen; zo de herders zijn, zo is doorgaans hun kudde. Een liefhebber van Gods eer en heerlijkheid kan zich niet inhouden, maar wordt in liefde ontstoken en tot verheerlijking van God aangezet, als hij anderen ziet voorgaan.

Als de herders dat deden, vielen de vierentwintig ouderlingen voor Hem, Die op den troon zat, en aanbaden Hem, Die leeft in alle eeuwigheid, en wierpen hun kronen voor den troon. De ouderlingen, vertonende de gehele gemeente Gods, en alzo de gehele Kerk, bogen zich eerbiedig voor de Heere neer, ziende en erkennende de grote tussenwijdte, die er was tussen God en hen. De Heere zo heilig en heerlijk en zij zo nietig, dat verwekte in hen eerbied voor God, en verootmoediging van zichzelf. Zij aanbaden Hem in erkenning van die heerlijkheid, en erkenden dat alles, wat zij waren en hadden, *van Hem, en door Hem, en tot Hem was,* en dat de eer en heerlijkheid Hem alleen toekwam. Zij wierpen hun kroon, hun eer en heerlijkheid voor Hem neer, hebbende meer behagen in Gode heerlijkheid te geven, dan zelf op tronen te zitten en kronen te dragen. Omdat alles, wat zij waren en hadden van Hem was, wilden ze ook alles voor Hem overhebben en in Hem eindigen. Zij vergenoegden zich niet met de inwendige erkenning en met de ootmoedige gebaren, maar zij voegden hun stemmen daarbij, zeggende:

Gij, Heere, zijt waardig te ontvangen de heerlijkheid, en de eer en de kracht. 't Was niet alleen hun liefde, om God te verheerlijken, maar zij erkennen dat de Heere het waard is, dat het Hem toekomt, wegens Zijn inwendige volmaaktheden, wegens Zijn heerlijkheid, soevereine opperheid en almacht, die zich vertonen in de schepping en voortbrenging van alles. *Want Gij hebt al dingen geschapen, en door Uw wil zijn zij, en zijn zij geschapen.*

Alles wat er is, heeft zijn begin uit Hem, en daarom is het betamelijk, dat ook alles tot Zijn eer zij, en dat al het redelijk schepsel Hem prijze, zijn zaligheid heeft in de erkenning van Zijn heerlijkheid, die zich in de schepping van hemel en aarde voordoet. God had geen noodzaak te scheppen, maar 't is Zijn vrij welbehagen geweest. Hij had bij Zichzelf besloten, wat Hij wilde scheppen, wanneer en hoedanig, en waartoe ieder schepsel zou zijn. Deze soevereine wil erkennen ze, hebben daar blijdschap in en prijzen God daarover. *De Heere heeft alles gewrocht om Zijns Zelfs wil; ja ook de goddeloze tot den dag des kwaads*, Spr.16:4.

HOOFDSTUK 5

I. In dit hoofdstuk is een vervolg en nadere voorbereiding tot de opening van de zegelen, waarin vier zaken zijn aan te merken:

1. Een vertoning van een verzegeld boek in de hand van God, vs.1.
2. De onmogelijkheid om het boek te openen door enig schepsel, vs. 2-4.
3. De macht van de Heere Jezus, om het boek te openen, vs. 5-7.
4. De blijdschap van de kerk daarover Jezus verheerlijkende, vs. 8-14.

1. De vertoning van het boek, vs. 1. *En ik zag in de rechterhand Desgenen, Die op den troon zat, een boek geschreven van binnen en van buiten, verzegeld met zeven zegelen.* Dit boek heeft zo'n vorm niet, zoals men nu de boeken bindt, maar het was een lange strook, die men oprolde en dan een snoer daarom deed en het zo dichtbond. Dit boek was in de rechterhand *Gods des Vaders*. Die had het alles in Zijn eeuwige raad besloten, wat daarin stond. Hij zou het ook alles uitvoeren, zodat dit boek is het boek van *de besluiten Gods*. Niet van alle, maar van die besluiten, welke God over de kerk van die tijd af besloten had, en dat zóver, als Hij ze aan de kerk wilde openbaren. Niet alleen wat onder de zegelen geschied zou, maar ook onder de bazuinen en onder de fiolen; want de laatste zegel geeft de bazuinen en uit de laatste buis komen de fiolen voort, en volgen alzo eigenlijk na elkaar. Zodat het laatste zowel in het boek geschreven is als het eerste. Dit boek, deze rol, was niet alleen aan de ene zijde *vanbinnen* beschreven, maar ook *vanbuiten*. 't Hield alles in, er kon niets uitgedaan en niets bijgedaan worden, er was geen plaats meer over, 't was volgeschreven. Dit boek was opgerold, opgebonden en met zeven zegelen verzegeld, waardoor het met het Goddelijk gezag was bevestigd, en tot die tijd toe verborgen gehouden. Het hield zeven verborgenheden in.

II. 2. De onmogelijkheid om het boek te openen, vervat:

- (a) Een uitroep; een ieder nodigde om het te openen, vs. 2.
- (b) De uitslag, er was niemand, vs. 3.
- (c) De vrucht, Johannes' droefheid, vs. 4.

(a) De uitroepende nodiging, vs. 2. *En ik zag een sterken Engel, uitroepende met een grote stem: wie is waardig het boek te openen en zijn zegelen open te breken?* Hij hoorde geen sprekende stem zonder te weten van wie die kwam. Maar hij zag de spreker, 't was een engel, een geschapen engel, die in verscheidene hoedanigheden in de Openbaring gebruikt worden. 't Was een sterke engel; zij zijn allen sterke helden. *Eén uit deze*, 't zij dat hij bij uitnemendheid met kracht boven anderen begaafd was; 't zij dat hij in een zeer sterke gestalte zich openbaarde, riep met een grote stem die zeer ver gehoord kon worden, een ieder nodigende: zo er iemand in staat was om tot God te naderen, het boek uit Zijn hand te ontvangen, en de verborgenheden, die daarin stonden, bekend te maken, dat hij komen zou om het te doen. Waarmede hij te kennen gaf, dat hij, hoewel sterk, het niet doen kon.

(b) De uitslag was, vs. 3, *En niemand in den hemel, noch op aarde, noch onder de aarde kon het boek openen, noch hetzelve inzien.* Er was niemand in 't heelal, noch engelen noch heiligen in de hemel, noch mensen, 't zij goede, 't zij kwade, - waarvan sommigen zich onderwinden toekomstige zaken te voorzeggen - noch duivelen in de hel, die soms de profeet spelen om te bedriegen, niemand was ertoe bekwaam. Ja, zelfs

niet om het in te zien, niet om één letter daarin te lezen. Niemand kwam voor de dag, er was een geheel stilzwijgen, 't welk de macht en heerlijkheid van de Heere Jezus openbaart.

(c) De vrucht. Het wekt in Johannes grote droefheid: *En ik weende zeer dat niemand waardig gevonden was om het boek te openen*, te lezen noch hetzelfde in te zien. Johannes had de toezegging, dat aan hem getoond zou worden hetgeen na dezen geschieden moet. Hij merkt, dat in dat boek alles beschreven is, maar het was verzegeld en in de hand Gods. En niemand was bekwaam om het te openen en het te openbaren. Dit deed hem smartelijk wenen, niet uit nieuwsgierigheid, maar omdat de opening van de grote zaken zo noodzakelijk en nuttig was voor de kerk, daarom had hij een sterk verlangen daarnaar. En de onwaarschijnlijkheid om tot de kennis van de verborgenheden te komen, perste hem de tranen uit de ogen.

III. 3. De macht van de Heere Jezus om het boek te openen, wordt tweezins vertoond:

(a) door verklaring van een ouderling, vs. 5.

(b) Door de daad zelf, vs. 6, 7.

(a) De verklaring van een ouderling: *En een van de Ouderlingen zeide tot mij: Ween niet; zie, de Leeuw, Die uit de Stam van Juda is, de wortel Davids, heeft overwonnen om het boek te openen, en zijn zeven zegelen open te breken.* 't Is een visioen, in 't welk sommige zaken ingevoegd worden om de historie te vervullen, zonder dat daarin een bijzondere betekenis ligt. De zin is: Johannes werd versterkt, vertroost en aangemoedigd. De ouderling wordt niet genoemd in het visioen. Hij is een van de vierentwintig. Deze heeft God gebruikt om Johannes opening van de zaak te geven. God gebruikt de ene Godzalige om de andere te troosten. God openbaart iemand wel eens wat, dat Hij anderen niet openbaart, dan door die, aan wie het eerst geopenbaard was. Deze vermaant hem niet te wenen, omdat er Eén is, Die waardig en bekwaam is zijn begeerte, van het boek te openen, te vervullen, namelijk, *de Leeuw uit de stam van Juda.*

Het is openbaar dat de Heere Jezus uit Juda is gesproten. Hij, Die de hoedanigheden van een zachtmoedig Lam heeft, en daarom *een Lam* genoemd wordt, wordt hier *een Leeuw* genoemd, wegens Zijn sterkte, voortreffelijkheid en moed, maar ook verschrikkelijkheid voor Zijn vijanden, zelfs door Zijn brullende stem.

De Heere Jezus wordt genoemd *de Wortel Davids*, met dubbele reden. *Hij is een scheut uit de wortel Davids en afgehouden tronk van Isai voortgekomen*, én als God en mens, naar Zijn Goddelijke natuur, de Heere van David. De Heere Jezus heeft door Zijn dood en opstanding al vijanden overwonnen, Hem een Eigen volk verkregen, en uitermate grote heerlijkheid voor Zich verworven. Ook om Koning over Zijn kerk en Rechter over de wereld te zijn. Door Zijn overwinning heeft Hij recht om tot God te naderen en te eisen alles, wat tot welstand van Zijn verlost volk nodig is, zoals deze openbaring van hetgeen de kerk zou overkomen.

IV. (b) De macht om het boek te nemen en te openen, wordt met de daad getoond. *En ik zag en zie, in het midden van de troon, en van de vier dieren, en in het midden van de ouderlingen, een Lam, staande als geslacht* De Heere Jezus wordt *een Lam* genaamd, niet alleen wegens Zijn zuiverheid, goedaardigheid, zachtmoedigheid en lijdzaamheid, maar bijzonder met opzicht op het *Paaslam*, als een voorbeeld van Hem. Hij komt hier voor *als geslacht*, niet als nu nog dood, maar als dood geweest en Die nu weer leefde. En Die de kentekenen dat Hij dood geweest was, nog droeg, namelijk, de tekenen van de nagelen in Zijn handen en voeten, en van de speer in Zijn zijde.

Hierdoor wordt te kennen gegeven de reden, de oorzaak, waardoor Hij waardig was tot God te naderen, zijnde door Zijn eigen bloed ingegaan in het heiligdom, en zijnde door dezelfde kracht gezeten aan de rechterhand van de majesteit Gods. Vanwege Zijn lijden en sterven is Hij uitermate verhoogd, zodat in Zijn Naam zich buigen moeten al knieën. Om deze reden komt de Heere Jezus hier voor *als geslacht*.

Daarom wordt hier terstond bijgevoegd zodanige hoedanigheden, die Hij door Zijn dood verworven heeft, namelijk, *hebbende zeven hoornen en zeven ogen; dewelke zijn de zeven Geesten Gods, Die uitgezonden zijn in alle landen*. Het zevental drukt hier, evenals in andere plaatsen, uit, de volmaaktheid en overvloed. De hoornen betekenen sterkte. Door Zijn dood heeft Hij als Middelaar ontvangen alle macht in hemel en op aarde. Hij is naar Zijn Goddelijke natuur de Almachtige. Ogen betekenen kennis; de ogen van de Heere Jezus zijn als een vlam vuur, helder, doorsnijdend, ontzaglijk. Zeven ogen betekenen zijn alwetendheid.

Als de Zoon Gods gaat de Heilige Geest als een Goddelijk Persoon van Hem uit. Als Middelaar is Hij met de Heilige Geest gezalfd boven Zijn medegenoten en heeft de Geest ontvangen niet met mate, welke Hij van de Vader zendt tot Zijn kerk en in de harten van de uitverkorenen. Gelijk Zijn ogen alle landen doorlopen om Zich sterk te betonen aan Zijn kerk, in alle landen verspreid, en om Zijn vijanden te straffen, zo deelt Hij ook aan Zijn kerk overvloedige gave van de Geest mee.

Met die hoedanigheden stond het Lam in 't midden van de troon en van de vier dieren, en in 't midden van de ouderlingen. De Heere Jezus is eenswezens met de Vader naar Zijn Goddelijke natuur. Als Middelaar heeft Hij de scheiding tussen God en de mens weggenomen, heeft de uitverkorenen tot God gebracht, opdat zij zouden zijn één in de Vader en in de Zoon. Hier wordt de Vader vertoond op de troon, met de kerk der uitverkorenen rondom Hem, en Jezus met de Vader in de troon. Zijnde eenswezens met Hem en als Middelaar staande aan des Vaders rechterhand in heerlijkheid, en tegelijk ook verenigd met de kerk, wandelende onder de gouden kandelaars, en opzicht hebbende zowel op de herders als op de schapen.

En Het kwam, en heeft het boek genomen uit de rechterhand Desgenen, Die op den troon zat. De Heere Jezus, hebbende waardigheid en bekwaamheid, hield daar niet mee op, maar Hij gebruikte ze. Hij ging tot de Vader, Hij ontving dat boek, in 't welk de verborgenheden beschreven waren, van Zijn Vader. Daarom begint dit Bijbelboek: ***De openbaring van Jezus Christus, die God Hem gegeven heeft***. Hij nam het Boek niet, om het gesloten te houden of ook, opdat Hij het voor Zichzelf alleen zou lezen, *maar om Zijn dienstknechten te tonen de dingen, die haast geschieden moeten*. Daartoe had Hij het ontvangen.

V. 4. Hierop volgt de blijdschap van de kerk en haar lofzang tot verheerlijking van de Heere Jezus. 't Is een gezang bij beurte, als de eersten eindigden, begonnen de anderen. Als de tweeden ophielden hieven de derden aan, en als die zwegen, besloten die het gezang, welke het begonnen hadden.

De eerste partij is de kerk op aarde, waarvan aan te merken is,

- a. haar toerusting en
- b. de stof van haar lofzang.

a. De toerusting is: *En als Het het boek genomen had, vielen de vier dieren en de vier en twintig ouderlingen voor het Lam neder, hebbende elk citers en gouden fiolen, zijnde vol reukwerks, welke zijn de gebeden van de heiligen*. De Vader heeft ál het oordeel aan de Zoon gegeven, *opdat zij allen de Zoon eren, gelijk zij de Vader eren*. De herders en de gehele gemeente buigen zich voor Hem in alle eerbied en vallen voor

Hem neer in alle ootmoed. Zij hadden citers en fiolen. In het Oude Testament, waar de godsdienst meer met uitwendige zaken verricht werd, loofden ze de Heere met citers, muziekinstrumenten van zoete melodie. Daarbij hadden ze gouden wierookvaten, waarin zij specerijen van lieflijke reuk aanstaken, uitdrukkende de *dankzegging* aan God. Zo toegerust komt hier *de gemeente* voor, dat is, zingende, dankende en biddende, 't welk door citers en fiolen wordt te kennen gegeven. Hun gebeden worden hier reukwerk genoemd, wegens de aangenaamheid daarvan bij God.

b. De inhoud van hun lofzang wordt eerst in 't algemeen voorgesteld, daarna in enige bijzonderheden. In 't algemeen: *En zij zongen een nieuw lied*. Een lied is een zekere stof in dichtkunst naar maatzang tezamen gesteld. Hier wordt niet gezien op de dichtkunst, noch op de maatzang, maar op de inhoud. Zoals er zijn: leerliederen, klaagliederen, bidliederen, liefdeliederen en lofliederen of halleluja's. Dit lied was een loflied, zoals blijkt uit de inhoud.

De bijzonderheden hebben betrekking op: des Heeren heerlijkheid, op het werk, waardoor Hij dit verkregen heeft, en op het nut wat Hij voor de kerk verworven heeft. De heerlijkheid van de Heere Jezus is: *Gij zijt waardig, dat boek te nemen, en zijn zegelen te openen*. Zij zien Jezus met eer en heerlijkheid gekroond, als de Middelaar en Koning van zijn Kerk en als de Uitvoerder van des Vaders welbehagen. Zij erkennen Hem daarvoor, zij zijn daar blij over, zij vermaken zich daarover en zij drukken hun hart voor Hem uit met lof en prijs.

Het werk, dat Hij gedaan heeft, waardoor Hij heerlijkheid voor Zich en zaligheid voor de uitverkorenen verworven heeft, is: *want Gij zijt geslacht*. Gij zijt de Vader gehoorzaam geweest, tot de dood des kruises. Gij hebt door Uw bloed aan de rechtvaardigheid Gods voor de zonden van de uitverkorenen voldaan, en hen met God verzoend, en hun zaligheid verworven. Dus hebt U God verheerlijkt in Zijn rechtvaardigheid, heiligheid, wijsheid, goedheid en waarheid.

De nuttigheid voor de kerk daardoor is: *En hebt ons Gode gekocht met Uw bloed, uit alle geslacht, en taal, en volk, en natie*. Zij waren evenals de anderen, *dood in zonden en misdaden, en kinderen des toorns*. Anderen hebt U laten liggen, maar voor ons hebt U het rantsoen betaald, en hebt ons vrijgekocht. Dat niet alleen, maar daarboven: *en Gij hebt ons onzen God gemaakt tot koningen en priesters, en wij zullen als koningen heersen op de aarde*. U hebt ons voortreffelijker gemaakt dan onze naasten, en ons een prinselijke geest gegeven. U geeft ons als priesters tot U te naderen, en geestelijke offeranden U op te offeren, ja ons zelf U ten dienst; en geeft ons als koningen vrij te zijn van al slaafse onderwerping aan schepselen, en te heersen over onze lusten, en door ontzaglijke heiligheid over des mensen hart; dus komen wij nu voor de dag, en zullen het zijn, als Gij zult komen ten oordeel, de wereld oordelende door Uw oordeel goed te keuren, en ons in heerlijkheid aan haar te vertonen. Dit is de eerste lovende partij.

VI. De tweede partij zijn de heilige engelen. *En ik zag, en ik hoorde een stem veler engelen rondom den troon, en de dieren, en de ouderlingen, en hun getal was tien duizend maal tien duizenden, en duizend maal duizenden*. Het getal van de heilige engelen is ondenkbaar, ontelbaar, onnoemlijk. Zij zijn gediensstige geesten, die tot dienst uitgezonden worden, om dergenen wil, die de zaligheid beerven zullen. Daarom komen ze hier voor, als zijnde rondom de troon, tot verheerlijking van God, en lettend op Zijn bevelen en ook omsingelend de kerk, en zich legerend rondom de kerk. Deze hieven aan als de kerk zweeg:

Zeggende met een grote stem: Het Lam Dat geslacht is, is waardig te ontvangen, de kracht, en rijkdom, en wijsheid, en sterkte en eer, en heerlijkheid en dankzegging. De engelen zijn wel door Christus niet verlost, nochtans is het zaligheid voor hen, de Heere Jezus in al Zijn werk en heerlijkheid, en als hun Hoofd te aanschouwen. Alle engelen Gods aanbidden Hem en verheerlijken Hem. Hem niets toebrengeende, maar erkennende en lovende al de heerlijkheden, die Hij heeft, en zich verblijdende in de glans Zijner deugden, en Hem dankende voor het grote werk van de verlossing van mensen.

VII. Het derde koor met Zijn lofzang volgt de twee voorgaande: *En al schepsel, dat in den hemel is, en op de aarde, en onder de aarde, en die in de zee zijn, en alles wat in dezelve is, hoorde ik zeggen: Hem, Die op den troon zit, en het Lam, zij de dankzegging, en de eer, en de heerlijkheid, en de kracht, in al eeuwigheid.* Dit wil zeggen, dat het gehele schepsel, hemel en aarde, en al wat er in is, als nazong en goedkeurde en ieder op zijn wijze zich verblijdde in de heerlijkheid van de Heere Jezus, en weergalmenden de halleluja's, die de kerk en de engelen Hem toezongen.

VIII. Hierop volgt het besluit van alles door hen die de lofzang begonnen waren. *En de vier dieren zeiden: Amen.* Zij tonen hun genoegen in de verheerlijking van de Heere Jezus en als in verwondering zichzelf verliezende. *En de vierentwintig ouderlingen vielen neer, en aanbaden Dengene, Die leeft in al eeuwigheid.* Zij spraken niet één woord meer; want het was alles gezegd, en de overdenking verrukte hen zó, dat ze in eerbied zich voor Hem neerbogen en Hem in erkenning van Zijn heerlijkheid, in diepe ootmoed aanbaden, zeggende meer met hun stilzwijgen, dan woorden kunnen uitdrukken.

Dit alles zag en hoorde Johannes, zijnde in de Geest. Wie zal dit met een geestelijk oog zien en met een geestelijk hart horen, en ook niet verrukt worden en met de dieren zeggen: *amen.* En met de ouderlingen in verwondering, blijdschap en eerbied stilzwijgende zich voor Hem neerbuigen en Hem aanbidden?

HOOFDSTUK 6

I. 't Is onbetwistbaar en bij ieder bekend, dat de kerk van de tijd van de Openbaring tot op onze tijden, in drieërlei staten is geweest, namelijk:

1. Onder de keizers, die vele vervolgingen tegen de kerk aanrichtten, tot op Constantijn de Groote die dezelve verlostte en onder zijn bescherming nam, omtrent het jaar 300, wanneer de kerk voor een korte tijd verademing had.
2. Onder de Antichrist, die, na het vertrek van Constantijn uit Rome naar Constantinopel, de handen ruimer kreeg en groeide, zich in de tempel Gods als een God, zette en over dezelfde heerste, tot de tijd van de Hervorming, in 't begin van de zestiende eeuw, wanneer de kerk als uit Babel ging.
3. In een vrije staat, doch strijdende tegen de Antichrist. In welke staat de kerk nu nog tegenwoordig is.

II. Deze drieërlei staten zijn in de openbaring geprofeteerd en voorgesteld onder drieërlei zinnebeelden, namelijk:

1. Zegelen, voorstellende de kerk onder de Heidense keizers.
2. Bazuinen, voorstellende de kerk onder de Antichrist:
3. Fiolen, vertonende het afnemen van de Antichrist en de plagen over hem, terwijl de kerk zo veel toeneemt, als de Antichrist afneemt, nu eens de ene, dan de andere in de strijd, in opzicht van het uitwendige, winnende.

III. *De drieërlei zinnebeelden, vertonende de drie genoemde staten van de kerk, volgen ordelijk na elkaar, de laatste zegel geeft de bazuinen uit, en de laatste bazuin de fiolen, en in ieder zinnebeeld volgen de geopenbaarde zaken ordelijk na elkaar. Ze zijn niet eentijdig, zij beginnen niet telkens van voren aan, en dat in zeven tijdperken, zoals wij in 't laatst van het eerste hoofdstuk in 't brede vertoond hebben. Die op de trant van de zeven tijdperken voortgaan, kunnen niet anders dan de gehele Openbaring misvatten.*

IV. De eerste van de drie zinnebeelden zijn de zegelen. Deze kunnen hun begin niet nemen met de hemelvaart van de Heere Jezus; want:

1. De Openbaring is geen geschiedboek, maar een boek van de profetie, hfdst. 1:3. Het vervat zaken, die toekomstig en alsnog verborgen waren. *Dingen, die haast geschieden moeten*, hfdst. 1:9. *Hetgeen na dezen geschieden moet*, hfdst. 4:1,
2. De zegelen vervatten zaken, die Johannes nog niet wist, en daarover hij weende, dat hij ze weten mocht, hfdst. 5:4. Zodat het een gehele misvatting van de Openbaring zou maken, de zegelen daarvandaan te beginnen. 't Is waar, er worden wel verleden zaken opgehaald, zoals de schepping van de wereld, de godsdienst van het Oude Testament, de dood van Christus, enz. Maar dat geschiedt niet om die zaken te verhandelen, maar zij worden alleen met een woord bijgebracht, tot opheldering van de zaken, die gebeuren zouden.

V. *De zegelen beginnen ná de tijd, dat ze aan Johannes vertoond werden, maar niet lang daarna. Zij eindigen met een half uur stilzwijgen*, hfdst. 8: 1. De verademing van de kerk vond plaats omtrent de tijd van Constantijn de Grote. Zij gaan alle vóór de bazuinen, de heerschappij van de Antichrist. Zodat het klaarblijkelijk is, *dat de zegelen de kerk onder de Heidense keizers vertonen*. Maar 't is zo klaar niet te bepalen, wanneer ieder zegel zijn begin en einde heeft. Ook zijn de zaken duisterder voor ons,

door gebrek aan geschiedschrijvers in die tijden. Dit vooruit gezegd hebbend, begeven wij ons tot opening van de zegelen.

VI. HET EERSTE ZEGEL is, vs. 1, 2,

En ik zag, ik merkte met verlangen en aandacht, toen het Lam, de Heere Jezus, één van de zegelen geopend had, het eerste, en ik hoorde een uit de vier dieren zeggen, als een stem van een donderslag, het eerste dier, een sterke, moedige en onversaagde leraar, met grote ernst en met een ontzettende en doordringende stem, mij en alzo een ieder, aanmoedigende, kom en zie! Let hier op, hier is wat groots te zien, dat tot veel sterkte en moed dient.

En ik zag, en ziet een wit paard. Paarden gebruikt men in de oorlog en ook om snel brieven naar verafgelegen plaatsen te zenden. Door paarden worden soms verstaan de uitvoering van Gods besluiten over de wereld, op een snelle en ontzaglijke wijze:

Zach. 1:8, 10. *Achter Hem waren rode, bruine en witte paarden. ...Deze zijn het, die de Heere heeft uitgezonden, om het land door te wandelen.*

Soms betekenen zij de gelovigen, die met lust en een verheven hart Gods welbehagen doen:

Zach. 10:3. *... Hij zal hen stellen gelijk het paard Zijner Majesteit in de strijd.*

Openb. 19:14. *En de heirlegers in de hemel volgden Hem op witte paarden.*

Hier is ook een wit paard, 't welk te kennen geeft, zuiverheid, overwinning en blijdschap.

En die daarop zat, wordt wel niet genoemd, ook niet beschreven van zijn gedaante; maar van zijn wapen, van zijn kroon, van zijn werk. Waaruit men ziet, dat door deze rijder *de strijdbare kerk* verstaan wordt, welke zit, steunt en gebouwd is op het fundament van de apostelen en profeten, en als rijdende op het Woord Gods, zoals Psalm 45: 6. *Rijd voorspoediglijk in Uw heerlijkheid, op het Woord der waarheid.*

VII. * De kerk wordt beschreven van haar wapen, kroon en werk. Het wapen, waarmede de kerk streed, is een boog, om door het Woord, als pijlen, te treffen het hart van de één tot bekering, en van de andere tot kwelling en pijniging; zoals in Psalm 45:6. *Uw pijlen zijn scherp, volken zullen onder U vallen, zij treffen in het hart van des Konings vijanden.*

* De kerk heeft geen lichamelijke wapenen, haar wapen is *het Woord Gods*, 't welk ook genoemd wordt *het zwaard des Geestes*, Ef. 6:17. *Dit wapen is krachtig door God, tot nederwerping van de sterkten*, 2 Kor. 10:4, 5.

* De kerk wordt beschreven van haar kroon: *En hem is een kroon gegeven.* De kerk had tot hiertoe wel gestreden, en de overwinning gehad, waarop de kroon beloofd is, maar zij wordt hier nu als een overwinnaar gekroond. De kroon geeft hier haar heerlijkheid te kennen:

Ezech. 16:12. *Ik deed een kroon der heerlijkheid op uw hoofd.*

Gelijk de wijsheid is *een sierlijke kroon*; en een kloeke vrouw is *een kroon haars heren*; en de grijsheid *een kroon is van de ouden*; zo zijn waarheid en heiligheid een sierlijke kroon voor de kerk. God kroont haar met Zijn goedgunstigheid. Zij is een sierlijke kroon in de hand des Heeren. Zij is een koninklijk priesterdom. Zó komt hier de kerk voor de dag.

* De kerk wordt beschreven van haar werk: *En hij ging uit overwinnende, en opdat hij overwon.* Tot hiertoe was de kerk voorspoedig geweest, en allerlei natiën waren onder de gehoorzaamheid van de Heere Jezus gebracht. Zij zou in het toekomstige voortgaan. En niettegenstaande de zware verdrukkingen, die haar overkomen zouden, zou zij niet alleen staande blijven maar zij zou het rijk van de Heere Jezus nog verder

verbreiden. Deze verborgenheid te weten, was nodig voor de kerk, tot haar vertroosting en moedgeving.

VIII. HET TWEEDE ZEGEL is vs. 3, 4.

En toen Het het tweede zegel geopend had, hoorde ik het tweede dier zeggen: kom en zie! Naardat de omstandigheden van de kerk zijn, daarnaar worden leraren vereist, met bekwaamheden, passende op zulke tijden. Hier was zware arbeid en ondoorzienbaar lijden te verwachten. Daarom wordt hier het tweede dier gebruikt, zijnde een sterk ploegende os, betekenende de leraars, die zware arbeid en lijden kunnen uitstaan, deze wekken de gemeente op om de daden des Heeren te aanschouwen, en om zich te schikken naar de handelingen Gods met zijn kerk.

Het zinnebeeld is: *En een ander paard ging uit, dat rood was.* Een ander, niet in natuur; want het was zowel een paard als het eerste. 't Is dezelfde kerk in haar bestaan, maar de *hoedanigheden* zijn anders. Die worden door een ander zinnebeeld vertoond; daarom wordt het paard *een ander* genoemd. 't Was rood, dat is: bebloed, Jes. 63:2. Niet door het bloed van de vijanden, 't welk de kerk vergoten had; maar door haar eigen bloed, dat door de vijanden vergoten was. De kerk is altijd geweest een lelie onder de doornen, van de jeugd aan wordt zij benauwd. Ook vóórdat Johannes de Openbaring ontving, was zij een tegenloop van de Joden en heidenen. De vervolgingen zouden niet alleen lang duren, maar zij zouden vermenigvuldigd en bij uitnemendheid verzaard worden onder de heidense keizers. Dit wordt hier voorzeggd.

IX. Het zinnebeeld wordt verder beschreven: *En dien, die daarop zat;* men moet hier niet zozeer bij het zinnebeeld staan blijven hoe het paard en zijn rijder te onderscheiden zijn, maar wel letten op het oogmerk, 't welk is, de kerk strijdende te vertonen, en in de strijd vele doden en verslagenen krijgende. Hierdoor wordt veel verwarring gewekt, zelfs onder de heidenen.

... werd macht gegeven, den vrede te nemen van de aarde, en dat ze elkaar zouden doden. De Heere Jezus zeide van Zichzelf: (Matth. 10:34. 35) *Meent niet, dat Ik gekomen ben om vrede te brengen op de aarde; Ik ben niet gekomen om vrede te brengen maar het, zwaard. Want Ik ben gekomen om de mens tweedrachtig te maken tegen zijn vader, en de dochter tegen haar moeder, en de schoondochter tegen haar schoonmoeder.* Ditzelfde wordt hier van de kerk gezegd. De kerk is in zichzelf Sulamith, vreedzaam. Maar omdat zij de waarheid van het Evangelie belijdt, alom predikt en bekendmaakt en het met een heilige wandel versiert, worden velen daardoor verlicht, gaan uit het gezelschap van de wereld, en gaan over in het koninkrijk van de Heere Jezus, en tonen aan de wereld, dat zij andere mensen geworden zijn. Door het gezegde worden de onbekeerden overtuigd, dat zij zo goed niet zijn, zij verdwijnen daar als bij. Hierdoor wordt de vijandschap tussen het zaad van de slang en de onderdanen van de Heere Jezus levendig. En de overheden, ziende de zielsvereniging van de lidmaten van de kerk, vrezen, dat zij voor hun troon en kroon nadelig zullen worden. Hieruit ontstaan de vervolgingen. Zodat de kerk de oorzaak is van de onvrede, maar niet door zichzelf, maar vanwege 's mensen boosheid. Waardoor de ene persoon raakt in verdeeldheid tegen de ander, en de overheden tegen de kerk. En door de verdeeldheid van de gemoederen krijgt de haat plaats. En de haat wekt op tot doodslaan van degene, die in de weg staat.

In dit opzicht wordt gezegd, dat de kerk macht gegeven is, *om de vrede van de aarde weg te nemen, en dat zij elkaar zouden doden.* Het Romeinse rijk had het gezag over de gehele wereld, en de kerk was door de gehele wereld verspreid, en maakte een ongelooflijk groot aantal mensen van die tijd uit. Ze was verspreid door geheel het

Romeinse rijk, geen klein gedeelte van haar onderdanen uitmakend. Toen dan de vervolgingen algemeen waren, en *door bevel van de keizer* ieder geboden werd de Christenen te doden, toen was de vrede uit de wereld en uit het keizerrijk; door de vervolgingen tegen de kerk en door de onderlinge verdeeldheid van de heidenen onder elkaar, vanwege die vervolgingen. Zoals van *de kerk* gezegd wordt, *macht te hebben ontvangen om de vrede weg te nemen*, zo wordt ook gezegd: *en hem werd een groot zwaard gegeven*. Namelijk, het werktuig waardoor de vervolgingen zouden geschieden, door te doden. Hieruit blijkt, dat dit tweede zegel openbaart de grote vervolgingen, die de kerk onder de heidense keizers te verwachten had.

X. HET DERDE ZEGEL is vs. 5, 6: *En toen Het het derde zegel geopend had, hoorde ik het derde dier zeggen: kom en zie! Het derde dier had het aangezicht als een mens*, afbeeldende wijze en verstandige leraars die in dit zegel wel te pas kwamen. In welke tijd de waarheid door verscheiden ketterijen en dwalingen verduisterd werd, om de waarheid van de valsheid te onderkennen; en het onderscheid te tonen, de waarheid op te helderen, en de ketterijen en dwalingen te weerleggen.

Het zinnebeeld is: *En ik zag, en ziet, een zwart paard*. Hier staat niet een ander; want 't is de staat van dezelfde strijdende kerk, hier voorkomende als zwart, duister. Die twee woorden worden wel samengevoegd, zwarte duisternis.

Zwartigheid aan de mens, wordt wel veroorzaakt door honger. Klaagl. 5:10: *Onze huid is zwart geworden gelijk een oven, vanwege den geweldigen storm des hongers*.

Daar het Evangelie niet is, wordt gezegd *donkerheid* te zijn: Jes. 60:2, *De duisternis zal de aarde bedekken, en donkerheid de volken*.

De ketterijen zijn een zwarte rook, welke uit de afgrond op komt, en de zon en de lucht verduistert, Openb. 9:2. Ketterijen vergiftigen de mensen en doen ze geestelijk sterven; daarom worden zij genoemd verderfelijke ketterijen, 2 Petrus 2:2, 3. Als ketterijen doorbreken, dan wordt het Woord Gods, de waarheid schaars; zoals het was in de tijd van Samuël, 1 Sam. 3:1.

Het Woord Gods is niet alleen het zaad van de wedergeboorte, maar is ook het voedsel van het geestelijke leven, 1 Petrus 2:2. Amos 8:11. Gelijk tarwe en gerst is voor het lichamelijke leven; - als men gebrek aan lichamenlijk voedsel heeft wordt de huid zwart - zo is het ook naar de ziel. Dit zwart paard verbeeldt de kerk, bezwalkt met zwarte rook van de dwalingen, waardoor ze haar heerlijke luister verliest, en door gebrek van de gezonde leer zwart wordt. Want de kerk komt hier voor als *zwart*, dat is: *in een bedroefde toestand*. En dat door een plaag die niet algemeen is over de wereld, gelijk lichamenlijke hongersnood, maar die alleen de kerk treft.

XI. Het zinnebeeld wordt verder beschreven: *En die daarop zat, had een weegschaal in zijn hand*. De weegschaal is de weegschaal des heiligdoms, waardoor waarheid en valsheid gewogen wordt, naar het Woord van God. Hoewel er veel dwalingen in de kerk opkwamen, bleef er nog het Woord Gods en trouwe leraars, die onderscheid wisten te maken tussen waarheid en leugen, en een rechtvaardig oordeel over haar velden, waardoor er nog gezond voedsel voor de kerk bleef. 't Welk door het volgende te kennen wordt gegeven:

En ik hoorde een stem in 't midden van de vier dieren. De getrouwe leraren met hun verscheiden gaven, spanden samen en nodigden een ieder in de naam van God, Die in 't midden van hen op de troon zat, om de waarheid te kopen. Die stem zeide: *een maatje tarwe voor een penning, en drie maatjes gerst voor een penning*. Een penning was eens arbeiders dagloon, Matth. 20:2. Een maatje was 't rantsoen voor een dag voor

een mens, tot zijn onderhoud. Tarwe en gerst was het gewone voedsel, drie maatjes gerst waren zoveel waard als een maatje tarwe. Zodat in de kerk de waarheid nog was, zowel de fundamentele punten, als die van minder noodzakelijkheid; en met verscheiden bekwaamheden van getrouwe leraren gepredikt werd. Men kon nog van dag tot dag leven bij het geestelijke brood van het Goddelijke Woord, als men 't ernstig zocht. Niettegenstaande de waarheid van de leer door velerlei dwalingen en ketterijen bezwakt en verduisterd werd, en door de vervolgingen van buiten, de vergaderplaatsen omvergeworpen, en de leraren verdreven werden.

En beschadig de olie en de wijn niet. Gelijk God Zijn uitverkorenen bewaart voor verleid te worden, zo kan ook niemand haar inwendige verkwikkingen en vertroosting van de Heilige Geest, van haar weren en uit haar wegnemen. De ketteren mogen de waarheid bestrijden, de vervolgers mogen vergaderplaatsen verwoesten, en het bijzonder op het doden van de leraren toeleggen, God zal nochtans Zijn waarheid in Zijn kerk bewaren, Zijn uitverkorenen genoegzaam geestelijk voedsel en inwendige vertroosting geven.

XII. HET VIERDE ZEGEL is vs. 7, 8, *En toen Het het vierde zegel geopend had, hoorde ik een stem van het vierde dier, die zeide: kom en zie!* Het zou er hier zo duister uitzien! De vervolgingen zouden zo zwaar zijn, en zo lang duren, dat er geen doorzien aan was, zodat het scheen, dat het met de kerk en het Christendom gedaan zou zijn. Daarom was hier, een hoogvliegende en scherpziende arend, dat is, zeer verlichte leraars, nodig, die niet oordeelden naar het uiterlijk aanzien, maar die 't oog had op de almachtigheid, waarheid en onveranderlijkheid Gods, en zich daardoor verzekerd hielden, en de gemeenten verzekerden, dat de poorten van de hel de gemeente Gods niet zouden overweldigen.

XIII. Het zinnebeeld is: *En ik zag, en ziet, een vaal paard, na die daarop zat, zijn naam was de dood; en de hel volgde hem na.* Dit vertoont de kerk in de uiterste ellende en nabij haar gehele uitroeiing. Zo is zij geweest in de tijd van de keizer Diocletianus, eindigende in het jaar 294. Vaalheid is een afschuwelijke kleur, ziende op de naam van de dood en hel. Dat is niet de verdoemenis; want deze dingen zouden *de kerk* overkomen, *en er is geen verdoemenis voor degenen, die in Christus Jezus zijn.* Maar de hel betekent hier het graf; gelijk meermalen in de Schrift. Het graf ontvangt de doden, in welke opzicht van de hel gezegd wordt, de dood te volgen.

XIV. De verklaring van het zinnebeeld wordt daarbij gedaan.

En hen, de dood en de hel, werd macht gegeven. 't Is niet in de macht van de vijanden de kerk naar hun welgevallen te behandelen. Maar God geeft hun macht en laat hun boosheid los, zover als Hij wil, verder kunnen zij niet. Hij bepaalt woede tot een strobreed, tot een éinig haar toe.

Om te doden tot het vierde deel van de aarde. Door de aarde wordt niet verstaan alles, wat buiten de kerk is, - de kerk zou de hemel genoemd worden volgens sommigen -. 't Eén en 't ander is mis. Maar hier wordt gesproken van *de staat van de kerk*, en de gedoden zijn de leden van de kerk, die wij terstond onder het vijfde zegel zullen horen roepen: *Hoe lang ... wreekt Gij ons bloed niet van degenen, die op de aarde wonen?* De strijdende kerk is op aarde en maakt het beste, en soms wel een grootste deel van de aarde uit. Zij was toen verspreid over de gehele aarde. Daar zou zo'n bloedige vervolging tegen de kerk aangericht worden, dat 't scheen, alsof er geen overblijfsel zou gelaten worden. Hoewel *het vierde deel*, een bepaald getal voor een onbepaald, dat

is, weinige in vergelijking met de gedoden, door de bewaring Gods zouden overblijven.

XV. De middelen, waardoor deze verwoesting zou geschieden, waren: met zwaard, met honger en met de dood, dat is pestilentie, en door de wilde beesten van de aarde, voor welke men de Christenen wierp, die hen verscheurden en opaten. 't Ging er verschrikkelijk aan toe. Niemand mocht in politie of militie zijn, of hij moest de heidense afgoden offeren. Die dat niet doen wilde, was een dood man. Een Christen mocht noch ambacht noch nering doen, hun goederen werden hun ontnomen, daar bleef geen middel over om van te leven. Kerken en scholen werden neergeworpen, al vergaderingen werden op de dood verboden. De vervolging was algemeen over de gehele wereld, gehele steden van de Christenen werden uitgemoord, kerken vol Christenen werden verbrand, een geheel legioen van 6.000 of 10.000 werden geslacht, er was geen einde noch maat aan het bloedvergieten. 't Bloed maakte kleine poelen, de rivieren waren rood, de slachters moesten elkaar afwisselen. Men bedacht allerlei wrede manieren van doden; roosters, metalen ossen, palen, waarop men de Christenen, met gepekte stof omwonden, zette en stak ze zo aan brand en dienden voor lantarens. Men zette ze in schepen, zonder roer of zeilen, zonder spijs en drank, en liet ze zo zeewaarts drijven. Men trok ze met vier paarden uit elkaar. Het land stonk van onbegraven Christenen. De honden waren zo gewend mensenvlees te eten, dat ze op 't laatst de levenden aantastten. Dit duurde 10 jaren na elkander.

XVI. Het vijfde zegel vertoont het zalig en heerlijk einde van de martelaren, en hun verzoek om wraak over de vijanden. Het zesde zegel vertoont het rampzalig einde van de vervolgers, door de wraak van God.

HET VIJFDE ZEGEL is vs. 9-11. Hier doet zich op iets zichtbaars en iets hoorbaars. * Het zichtbare: *En toen Het het vijfde zegel geopend had, zag ik onder het altaar de zielen dergenen, die gedood waren om het Woord Gods, en om de getuigenis, die zij hadden.* Johannes was in de Geest. En in die staat zag hij in een gezicht zielen, die geen voorwerp zijn van het lichamelijk oog. Hij zag zielen onder het Altaar, hetwelk is Christus, Hebr. 13:10. Die voorgeschaduwde was door het gouden reukaltaar, dat in het heilige stond, vóór de ark des verbonds, die in het heilige der heiligen stond. Hierop ziende wordt Christus *een Altaar* genoemd. Zoals in de Openbaring dikwijls de benamingen geschieden van de ceremoniële godsdienst in 't Oude Testament. De zielen waren door Christus verlost, en werden onder Zijn overschaduwing zoetelijk verkwikt in de gemeenschap met Hem, en in de volmaakte genieting van God. 't Waren *zielen dergenen, die gedood waren*, van de martelaren, die om de belijdenis van de Heere Jezus vervolgd en wreed ter dood gebracht waren. Een martelaar voor Jezus te zijn, is het heerlijkste dat men op de wereld kan zijn, en heeft tot beloning de kroon der heerlijkheid.

XVII. * Het hoorbare wordt hier bijgevoegd, in 't welk aan te merken is, het verzoek van de zielen, en het antwoord aan hen.

Het verzoek: *En zij riepen met grote stem, zeggende: Hoe lang, o heilige en waarachtige Heerser, oordeelt en wreekt Gij ons bloed niet van degenen, die op de aarde wonen? Zij spreken God aan met benamingen, die op hun verzoek passen, zoals Heilige, Die de goddeloosheid, zoals de vervolgers pleegden, haat en niet verdragen kan. Waarachtige, Die beloofd heeft Zijn kerk te bewaren, en de vervolgers te bestraffen. Heerser, Die alleen de Opperste is, en het gebied heeft over hemel en*

aarde, en als een rechtvaardig Rechter een iegelijk vergeldt naar zijn werken. Zij klagen over de langdurigheid van de verdrukkingen van de kerk, en het langdurig uitstel van straoefenen over de verdrukken. Ze verzoeken het oordeel over de vervolgers, wetende, dat zij schuldig bevonden zouden worden, en eisen wraak over het vergoten bloed van de heiligen, gepleegd door de inwoners van de wereld, de goddeloze, wereldse mensen. Niet dat zij wraaklust hebben in de hemel, maar de eer van Gods rechtvaardigheid, de eer van de Heere Jezus, het Hoofd van de kerk, Die in het verdrukken van Zijn volk gesmaad en gelasterd werd, en de verachting van de waarheid Gods en van zijn gemeente, wekken hun begeerten op om te bidden om verlossing van de kerk en om straf over hun vijanden.

XVIII. Het antwoord geschiedt door daden en woorden.

- De daden zijn: *En aan een iegelijk werden lange witte klederen gegeven.* Toen zij op aarde leefden, waren zij bekleed met Christus' gerechtigheid en met heiligheid des levens. Maar nu zij in de hemel zijn, zijn zij bekleed met heerlijkheid. Alle gelovigen zullen wel verheerlijkt worden, maar de martelaren zullen eeuwig in heerlijkheid uitmunten, en als getrouwe strijders voor Christus en Zijn zaak gekend worden.
- De woorden: *En hun werd gezegd, dat zij nog een kleinen tijd rusten zouden, totdat ook hun mededienstknechten en hun broeders zouden vervuld zijn, die gedood zouden worden, gelijk als zij.* God spreekt hun vriendelijk toe, alsof Hij zei: "rust, verkwikt, verblijdt u in het genot van de zaligheid, waarin gij zijt. Uw verzoek is Mij aangenaam. Maar Ik heb nog meerder getuigen voor Mij uitgekozen; die zullen Mij ook verheerlijken met een marteldood. Deze zijn niet alleen uw mededienstknechten, maar zelfs uw broeders. Het duurt niet lang, de tijd is nabij." De nog toekomstige martelaren worden niet bepaald. Het zijn niet alleen die, die nog door de heidenen zouden gedood worden, vóórdat Constantijn de Grote in het volle bezit van het rijk gekomen was, die de vervolgingen deed ophouden. Maar onder hen worden ook begrepen ál de martelaren, die gedood zouden worden door de Antichrist, die dronken zou worden van het bloed der heiligen. En of God nu en dan wel wraak oefent over de vervolgers van de kerk, zo zal nochtans de volkomen wraak eerst geschieden, als de Heere Jezus zal komen ten oordeel, waartoe wel een lange tijd scheen te zijn. Maar ten opzichte van de eeuwigheid is het maar een kleine tijd.

XIX. Ofschoon de volkomen wraak over alle vijanden van de kerk uitgesteld wordt tot de dag van het algemeen oordeel, oefent God vóór die tijd straf over dezen en genen. Opdat de Heere tone, dat Hij leeft, dat Hij een rechtvaardig Rechter is, en dat Hij Zijn kerk liefheeft, en zorg voor hen draagt. Dit wordt vertoond in het zesde zegel.

HET ZESDE ZEGEL vertoont de oordelen Gods over het Heidens keizerrijk, 't welk tot hiertoe de kerk zo schrikkelijk vervolgd had; en het gevolg daarvan.

De ontzaglijke oordelen zijn: vs. 12-14, *En ik zag, toen Het het zesde zegel geopend had, en zie, er werd een grote aardbeving; en de zon werd zwart als een haren zak, en de maan werd als bloed. En de sterren des hemels vielen op de aarde, gelijk een vijgenboom zijn onrijpe vijgen afwerpt, als hij van een groten wand geschud wordt. En de hemel is weggeweken als een boek dat toegerold wordt; en al bergen en eilanden zijn bewogen uit hun plaatsen.*

Deze woorden zijn niet letterlijk naar de letter te verstaan maar naar de spreekwijzen van de Heilige Geest in de Schrift. Waarin deze en dergelijke uitdrukkingen

meermalen voorkomen, en betekenen *grote veranderingen en omkeringen van staten en volkeren*; ziet dit in deze plaatsen, Jes. 29:6; Jer. 15:9.

En Ezech. 32:7, sprekende van de verwoesting van Egypte, zegt de Profeet: *Als Ik u zal uitblussen, zal Ik de hemel bedekken en zijn sterren zwart maken; Ik zal de zon met wolken bedekken, en de maan zal haar licht niet laten lichten.*

Joël 2: 10, *De aarde is beroerd voor deszelfs aangezicht; de hemel beeft; de zon en de maan worden zwart, en de sterren trekken haren glans in.*

Van de koning van Babel wordt gezegd: Jes. 14:12. *Hoe zijt gij uit den hemel gevallen, o morgenster!*

Deze woorden betekenen een zeer grote verandering in het Romeinse rijk, van heidens tot Christelijk. Door het uitstorten van des Heeren gramschap, wraak doende over het, door hen vergoten bloed van de heiligen. Want het is een beantwoording van het verzoek der martelaren, onder de keizers gedood. Het gaat vóór het zevende zegel, die het halfuur stilzwijgen brengt, en de bazuinen uitgeeft.

X. Het gevolg van deze oordelen is, vs. 15-17, *En de koningen der aarde, en de groten, en de rijken, en de oversten over duizend, en de machtigen, en de dienstknechten en alle vrijen, verborgen zichzelf in de spelonken en in de steenrotsen der bergen; en zeiden tot de bergen en tot de steenrotsen: valt op ons, en verberg ons van het aangezicht Desgenen, Die op de troon zit, en van de toorn des Lams. Want de grote dag Zijns toorns is gekomen, en wie kan bestaan?* Ziet dergelijke manieren van spreken: Hosea 10:8. Jes. 2:19-21. Luk. 23:30.

De vervolgingen geschieden niet alleen door de keizers, en door de onderregenten van provinciën en steden, en door hun soldaten en dienaars, die dikwijls in hun woede tegen de Christenen aanhielden, ook dan als de keizers van vervolgingen ophielden, en wel tegenbevel gaven, maar zij geschieden ook, van het gewone volk van alle slag. Want aan de Christenen kon men toch niets misdoen. Daarom werden ze ook allen gestraft, de schrik Gods viel op allen. Sommige keizers legden uit wanhoop en woede van het geweten hun regering neer, leefden een verborgen leven, vergiftigden zichzelf, verdronken in de Tiber, waarin zij veel Christenen hadden verdronken, werden van de wormen gegeten, en stierven in een ondragelijke stank, verteerden hun ogen, die langzaam uit hun kop dropen.

Constantijn de Groote nam het rijk met geweld in, en versloeg eerst Maximus, daarna Lucinius, en doodde vele duizenden heidense soldaten en onderdanen van 't Romeinse rijk. Alles wat tegenstond, werd neergehouwen. De benauwdheid van een iegelijk was onbeschrijfelijk. Ieder zocht een goed heenkomen, de een verborg zich hier, de andere verschool zich daar, eens ieders geweten werd levend en erkende de wraak van God over het vergieten van het bloed van de Christenen. Terwijl de oordelen over de Heidenen uitgevoerd werden, staken de Christenen het hoofd op, bouwden kerken, vergaderden in vrijheid en namen toe. En de Heidense godsdienst nam af, en werd langzaam uitgeroeid. Zo is het met de kerk gegaan onder de Heidense keizers van de tijd van de Openbaring. 't Welk is geschiedde omtrent het jaar 95 tot het jaar 310 omtrent, of verder tot het jaar 325, wanneer de afgodentempels gesloten waren. Dit beslaat de tijd van de zegelen, tezamen ruim 200 jaren.

Men telt doorgaans tien vervolgingen, of liever vermeerdering van vervolgingen.

1. Nero, vóór de Openbaring, in 't jaar 63.
2. Domitianus, 93, in wiens tijd de Openbaring is gegeven.
3. Trajanus, 107.

4. Aurelianus, 163.

5. Severus, 202.

6. Maximius, 225.

7. Decius, 250.

8. Valerianus, 257.

9. Aurelianus, 272.

10. Diocletianus, de laatste.

Anderen noemen ook andere keizers, maar die worden aangemerkt als samenwerkend met anderen. Vervolgens ook latere keizers, zoals Lucinius en Julianus de Afvallige.

HOOFDSTUK 7

I. Nadat de zes zegelen geopend waren, en voordat het zevende geopend wordt, die de tweede soort van zinnebeelden uitgeeft, namelijk, *de trompetten, vertonende de droevige staat van de kerk onder de Antichrist*, versterkt God Zijn volk tegen die te lijden verdrukkingen. Hij stelt hen voor de nauwkeurige bewaring Gods van alle en iedere dienstknecht van God en de heerlijke overwinning, die de kerk na die storm zou hebben, op aarde in genade en in de hemel in heerlijkheid. De getrouwe bewaring in vs. 1-8, behelst het oordeel, en de manier van bewaring vóór het oordeel.

II. Het oordeel is, vs. 1, *En na dezen zag ik*, nadat de vervolgingen van de kerk, onder de heidense keizers, door de opening van de zegelen geopenbaard waren. De kerk zou na die tijd geen vrede hebben. Er kwam wel een half uur stilzwijgen, ten tijde van Constantijn de Groote, maar die korte rust van uitwendige vervolgingen gaf gelegenheid tot het broeden van allerlei ketterijen, zoals de Donatisten, Arianen, Photinianen, Apollinaristen, Pelagianen, Semi-Pelagianen, Nestorianen, Eutychianen, uit welke ten laatste de Paus is voortgekomen. Deze heeft zich in de tempel Gods als een god gezet en heeft alles onder zijn macht gekregen. Hij zette zelfs de koningen de voet op de nek. Hij heeft alles met ketterijen en afgoderijen vervuld en heeft zich dronken gezopen met het bloed van de heiligen. Deze oordelen zouden de kerk meerder schade toebrengen dan de heidense vervolgingen. Daarom bereidt en versterkt de Heere Jezus Zijn kerk daartegen in dit hoofdstuk.

III. *De vier engelen staan op de vier hoeken van de aarde, houdende de vier winden van de aarde.* Vers 1. Men stelt doorgaans vier gewesten, oost, west, zuid, noord, daarnaar worden de vier hoofdwinden genoemd. En al de winden, tot vierenzestig toe, krijgen van die hun benaming. Door de wind wordt soms de werking van de Heilige Geest uitgedrukt, Hand. 2:2. Joh. 3:8. Hoogl. 4:16. Soms betekenen winden lichamelijke plagen, Ps. 11: 6. Soms ketterijen en dwalingen in de leer:

Judas vs. 12. *Waterloze wolken, die van de winden omgedreven worden.*

Ef. 4: 4. *En omgevoerd worden met allen wind der leer, door de bedriegerij van de mensen, door arglistigheid, om listiglijk tot dwaling te brengen.*

Zó wordt het hier genomen. Want de Antichrist zou komen met verleidende geesten en leringen van de duivelen, door geveinsdheid van de leugensprekers, 1 Tim. 4:1, 2. Op de vier gewesten stonden vier engelen, gediensdige geesten, die tot nut van de uitverkorenen en straf van de godlozen uitgezonden worden. Want deze weerhielden de ketterijen, totdat de dienstknechten Gods bewaard waren, vs. 3. Deze hielden (Grieks: kratountas) met geweld vast, hen bedwingende, weerhoudende, intomend de duivelen en de ketterse mensen, de juiste oorzaken van ketterijen; zodat zij hun dwalingen niet konden voortzetten. Begonnen zij het hier of daar, dan op deze, dan op die manier, de engelen waren er terstond bij, en verbraken hun aanslagen.

IV. *Opdat geen wind zou waaien op de aarde, noch op de zee noch tegen enigen boom.* De aarde ligt open voor de wind, en de stormen maken de zee onstuimig. De hoge bomen, die hun kruin in de lucht opsteken, zijn de meeste stormwinden onderworpen. Zo hebben de ketterijen de meeste vat op de aardgezinde mensen, wier deel is in dit leven, en op de ongestadige mensen, die niet bevestigd zijn in de waarheid, maar kinderen zijn in het verstand, onvast en van een verdorven verstand; ook op

hoogmoedige mensen, op hun gaven en aanzien, 't welk zij in de kerk hebben. Hoewel zij toch zijn als bomen in 't afgaan van de herfst, onvruchtbaar, tweemaal verstorven en ontworteld. Deze, zo gauw als er wat nieuws op de baan komt, zijn gereed het terstond te omhelzen, en hun hart is bekwaam om zelf ketterijen op te werpen, waardoor zij meer eer en glorie in de wereld zoeken.

V. De manier van bewaring is door verzegeling; hier wordt vertoond (a) de Persoon, die de verzegeling doet, (b) de tijd, wanneer de verzegeling geschiedde, en (c) de personen, die verzegeld worden.

(a) De Persoon, die de verzegeling doet, wordt beschreven, vs. 2, *En ik zag een anderen engel opkomen van de opgang der zon, hebbende het zegel des levenden Gods.* 't Is een visioen of gezicht, in 't welk men bijzonder acht moet geven op het oogmerk. Sommige omstandigheden dienen om de zaak klaarder te vertonen. 't Oogmerk hier is te openbaren de nauwe zorg, die de Heere over Zijn uitverkorenen zou dragen, opdat zij met de aanstaande dwalingen niet mee zouden gesleept worden. Dit wordt vertoond door een andere engel dan de vier voorgaande, anders in natuur, in persoon en commissie.

De Heere Jezus is Zelf de Engel van Gods aangezicht, de Engel des verbonds. Hij kwam van het oosten, waar de zon opgaat om de aarde te verlichten, te verwarmen en te verkwikken. De verzegeling was Zijn werk, tot verlichting, troost en verkwikking van de uitverkorenen. Hij had het zegel van God, Die van eeuwigheid leeft, en almachtig en getrouw is en blijft. Een zegel heeft velerlei gebruik. Hier ziet het op de onderkenning en bewaring. Men verzegelt kisten, kasten, pakken en andere dingen, om ongeschonden te bewaren 't geen daarin is; zo werd het graf van Christus verzegeld.

VI. (b) De tijd van verzegeling was vóórdat de dwalingen met kracht zouden doorbreken. *En Hij riep met een grote stem tot de vier engelen, welken macht gegeven was de aarde en de zee te beschadigen.* Vers 3. Niet zó, dat de goede engelen beschadigen door ketterijen te zaaien, maar zij beschadigen door toelating en niet te verhinderen de duivel en de ketterse mensen. Evenals iemand een boze hond loslaat, die zij totnogtoe tegengehouden hadden.

Zeggende: beschadigt de aarde niet, noch de zee, noch de bomen, totdat wij de dienstknechten onzes Gods zullen verzegeld hebben aan hun voorhoofden. De tijd dat de storm zou komen, was nabij. Er was haast, en de zaak, die geschieden zou, was van groot gewicht. *Daarom riep de engel met een grote stem.* Als macht hebbende, gebood Hij de vier engelen de storm te weerhouden, totdat Hij zijn werk zou gedaan hebben. 't Welk inhield, de dienstknechten Gods, de uitverkorenen, de gelovigen, te tekenen met een zegel of teken, zoals de huizen van de kinderen Israëls getekend werden, waardoor de slaande engel hun huizen voorbijging. Hij zou ze verzegelen aan hun voorhoofden. De herders tekenen hun schapen. Soldaten dragen het teken van hun koning. Men placht de slaven ook te tekenen. In veel landen, bijzonder in Afrika, is het nog gebruikelijk hun pasgeboren kinderen te tekenen. Zó zouden de ware gelovigen ook een zichtbaar teken hebben, dat zij tot de Antichrist niet behoorden. Zij zouden de ware leer vasthouden en die belijden; en openbaar tonen dat zij tot de Antichrist niet behoorden, dat zij vrij waren van zijn bijgeloof en afgoderijen; maar dat zij de Heere in waarheid dienen.

VII. (c) De personen, die verzegeld werden, worden beschreven van hun getal en afkomst: *En ik hoorde het, getal dergenen, die verzegeld waren: honderd*

vierenveertig duizend waren verzegeld uit alle geslachten der kinderen Israëls. Wel een groot getal in zulke tijden, in zichzelf aangemerkt, maar weinig in vergelijking van die, welke door de wind van de dwalingen weggevoerd worden. Hier wordt een zeker getal genoemd, wegens de nauwkeurige kennis Gods van degenen, die de Zijne zijn. Waarvan niet één kan verloren gaan. Er waren 144.000, niet minder noch meer. Zij waren uit de geslachten van de kinderen Israëls. De stammen Israëls maakten de kerk Gods uit onder het Oude Testament. Daarom wordt de kerk Gods meermalen Israël genoemd. Als hier van geslacht gesproken wordt, moet men het overbrengen op de gehele kerk, bestaande uit allerlei natiën, talen en volkeren.

Om nog nader te tonen de nauwe kennis en bewaring Gods van de Zijnen, worden de stammen opgeteld, en uit iedere stam wordt een juist getal aangetekend. Uit het geslacht Juda waren twaalfduizend verzegeld uit het geslacht Ruben, enz. Twaalf maal twaalf maakt 144.000. De stam Dan wordt uitgelaten, zijnde de stam, in welke Jerobeam, de zoon van Nebath, de gouden kalveren oprichtte, die daar ook gebleven zijn tot hun verwoesting. Simeon, die anders uitgelaten wordt, omdat hij geen aan elkaar palend erfland had, wordt hier wél gemeld. En Efraïms naam wordt met de naam van Jozef bedekt, omdat Efraïm de voornaamste van de afvalligen was. De andere stammen worden niet in orde, maar door elkaar verhaald, om te tonen, dat er in het Nieuwe Testament geen onderscheid is van natie, taal, volk of geslacht, maar alleen gezien wordt op ware Godzaligen.

VIII. Het tweede deel van dit hoofdstuk is de heerlijke overwinning, die de kerk na die storm zou hebben op aarde, eindigende in de heerlijkheid in de hemel. Deze vervat de (a) vertoning en de (b) verklaring.

(a) De vertoning behelst de tijd, het getal van de triomferende, hun staat, hun werk en hun helpers.

De tijd. *Na dezen zag ik, en zie.* Nadat de geweldige storm van de Antichrist tegen de kerk gestuit werd, en de fiolen over hen begonnen uitgegoten te worden, toen de kerk zoveel toenam als de Antichrist afnam, eerst strijdende, daarna triomferende; beginnende met de Hervorming.

Het getal van de leden van de kerk was onnoemelijk; *een grote schare, die niemand tellen kon, uit al natiën, en geslachten, en volken, en talen.* In de tijd van de overheersing was er nog een kerk, en die was verspreid over de wereld, hier en daar. Maar zij was klein, bestaande uit 144.000. Maar daarna breidde de kerk zich wonderbaar uit, allerlei natiën van allerlei spraak, vloeiende tot de kerk, die maakten een getal uit, 't welk niemand tellen kon.

Hun staat wordt beschreven: van hun (a) plaats en van hun (b) versiersels.

(a) Hun plaats, staande voor de troon en voor het Lam. Voor die troon, die beschreven is in hoofdstuk 4. In welke troon ook was het Lam, de Heere Jezus, hoofdstuk 5. Zij waren in de kerk, in welker midden God is. Zij waren voor God en Christus' aangezicht, in Zijn tegenwoordigheid, hebbende gemeenzame omgang en gemeenschap met God in Christus, en genietende een grote mate van de Heilige Geest.

(b) Hun versiering: *Bekleed zijnde met lange witte klederen, en palmtakken waren in hun handen:* dit zijn tekenen van zuiverheid en overwinning, blijdschap en heerlijkheid.

Hun werk. *En zij riepen niet grote stem, zeggende: De zaligheid zij onzen God, Die op de troon zit en het Lam.* Zij verblijdden zich over de grote weldaad Gods, dat zij van onder de Antichrist verlost waren, in het licht en tot de waarheid waren gekomen. Zij waren met geheel hun hart genegen, om God de eer daarvan te geven. Zij wilden de genaden, die zij ontvangen hadden, niet verbergen, maar openbare belijdenis

daarvan doen, en zij wensten, dat de hele wereld het hoorde. Daarom riepen zij met een grote stem, en verklaarden, *dat al hun zaligheid in God, uit God en door God was*, en daarom ook tot Hem wederkeren moest. En dat het alles was door de getrouwe Borg Jezus Christus, de Koning van Zijn kerk.

De helpers om God te verheerlijken over deze grote overwinning waren de heilige engelen. *En al de engelen stonden rondom de troon en rondom de ouderlingen en de vier dieren*. De engelen zien altijd het aangezicht Gods, staan gereed om bevelen te ontvangen en die uit te voeren, en God maakt gebruik van hen in de verlossing en bewaring zijner kerk. Zij legeren zich rondom hen, zij letten nauw op alles en zien de menigvuldige wijsheid en goedheid Gods en Zijn handelingen met de kerk. Verblijdt zich de kerk, zij ook. Verheerlijkt de kerk God, zij voegen zich daarbij en doen mee. *En vielen voor den troon neder op hun aangezicht en aanbaden God*. In erkenning van de grote tussenwijdte tussen God en hen en van de grote goedheid die Hij Zijn kerk bewezen had. *Zeggende Amen*. De lof en dankzegging van de verlore kerk aan God. *De lof, en de heerlijkheid, en de wijsheid, en de dankzegging, en de eer, en de kracht, en de sterkte zij onzen God in alle eeuwigheid. Amen*.

Zodanig God in Zichzelf is, zodanig vertoont God Zich in de verlossing van Zijn kerk. Dit erkennen ze met blijdschap en verwondering. Hierover prijzen ze Hem. Op dezelve uitdrukkingen zeggen ze *Amen*, eindigende in God en in de ondoorgrondelijke volmaaktheden van God. En in hun goedkeuring en blijdschap verliezen ze zichzelf.

IX. De verklaring van die vertoning is van vs. 13 tot het einde. Hier is een vraag, een antwoord en een onderrichting.

De vraag. *En een uit de ouderlingen antwoordde, zeggende tot mij: Dezen, die bekleed zijn met lange witte klederen, wie zijn zij, en vanwaar zijn zij gekomen?* De zaak wordt bij wijze van samenspraak voorgesteld, om de zaak klaarder te openbaren. In het gezicht komt een ouderling voor, want in de kerk dient de een tot onderwijzing van de anderen. Hij vraagt om gelegenheid te hebben om te onderrichten.

Het antwoord. *En ik sprak tot hem: heer, Gij weet het*. Hij spreekt hem eerbiedig aan, en noemt hem *heer*. Hij verklaart dat hij 't niet weet, en verzoekt onderrichting van hem, die hij merkte dat het wist.

X. **De onderrichting** geschiedt ten opzichte van de staat, waaruit zij gekomen waren, ten opzichte van hun sieraad, en ten opzichte van hun tegenwoordige en toekomstige staat.

De staat, waaruit: *Dezen zijn het, die uit de grote verdrukking komen*. Van onder de heerschappij en tirannie van de Antichrist. De weg naar de hemel is verdrukking. Maar die om de zaak van Christus lijden, dát lijden is hun heerlijkheid.

Hun sieraad. *En zij hebben hun lange klederen gewassen en hebben hun lange klederen wit gemaakt in het bloed des Lams*. Zij hadden zichzelf niet volmaakt gemaakt. De verdrukkingen hadden het ook niet gedaan en hun lijden had het ook niet verdiend, maar 't was alleen het rode bloed van Christus, dat hen had wit gemaakt. 't Was het kleed van Zijn gerechtigheid, dat zij aanhadden. Door het geloof hadden zij de verdiensten van Christus aangenomen, en waren zo in Hem volmaakt. Door Hem hadden ze de overwinning bekomen. De Heere kroonde Zijn eigen werk.

Hun tegenwoordige staat. *Daarom zijn zij voor den troon en dienen Hem dag en nacht in Zijn tempel*. Niet dat zij het verdiend hadden maar 't is de goedheid Gods, Zijn trouwe dienaren genadig te vereren, na de verdrukkingen hen te verblijden, na strijden hen te kronen. Deze hadden moedig tegen de Antichrist gestreden. Daarom bracht de

Heere hen, Zijn kerk, in een vrije staat. Hij bracht ze in Zijn genadige tegenwoordigheid en openbaarde Zich aan hen in Zijn zalige volmaaktheden.

XI. Hun toekomende gelukzalige staat. *En Die op de troon zit, zal hen overschaduwen.* God zelf zal hun Woning, hun Heiligdom zijn. In Hem zullen ze bewaard worden voor hitte, voor de vloed, voor de wind en voor de regen van de verdrukkingen. Onder de lommer van de overschaduwing met Zijn liefde, goedheid almacht en algenoegzaamheid zullen ze zich verblijden en vermaken. *Zij zullen niet meer hongeren, en zullen niet meer dorsten, en de zon zal op hen niet vallen, noch enige hitte.* In de dadelijke gemeenschap met God zullen ze verzadigd worden en bevrijd zijn van al gebrek naar lichaam en ziel, waarin zij tevoren waren. Zij zullen bewaard worden voor al aanvallen van de vijanden. *Want het Lam, dat in het midden des troons is, zal hen weiden,* en zal hen een Leidsman zijn tot de levende fonteinen der wateren.

De Heere Jezus, de waarachtige God, de Vader gelijk, zal een nauwe zorg over hen hebben, zal hen voeden door Zijn Woord en dienaren. Hij zal hen leiden, niet tot moerassen en poelen van aardse vermakelijkheden, die ras stinken en opdrogen, niet tot rivieren, maar tot God, de Fontein van alle goed, in Wie allerlei zaligheden zijn, en Die niet opdroogt, die van zelf en zonder ophouden al heil uitgeeft. *En God zal alle tranen van hun ogen afwissen.* Hij zal naar hun hart spreken, hen liefelijk vertroosten en hen hunnen vorige druk doen vergeten.

Dit zal de gelukzalige staat zijn van de kerk op aarde, als de Antichrist verdelgd zal zijn. En ieder persoonlijke Godzalige, als hij gestreden en geleden zal hebben, zal dit alles in volmaaktheid voor eeuwig genieten in de hemel. Als dan de uitslag van de strijd tegen de Antichrist zó heerlijk zal zijn, moet niemand bezwijken in de verdrukkingen, maar ziende op het einde, moedig door alle tegenstand heendringen.

HOOFDSTUK 8

I. Nadat de zes zegelen geopend waren, hfdst. 6, vertonende de staat van de kerk onder de heidense keizers, en nadat de kerk versterkt was tegen de toekomstige verdrukkingen, hfdst. 7, vertonende de verzegeling van de uitverkorenen en de heerlijke staat van de kerk ná de verdrukking, wordt in dit hoofdstuk het zevende zegel geopend. Gelijk het vierde zegel volgt op het derde, het vijfde op het vierde, het zesde op het vijfde, zo volgt het zevende op het zesde, welke zevende uit geeft de zeven bazuinen. *De bazuinen vertonen de kerk ten tijde van de Antichrist.* Deze wordt vertoond in zijn opkomst en in zijn heersen door het beeld van de bazuinen, en in zijn neerdalen door het beeld van de fiolen. In deze profetie, door de bazuinen vertoond, is aan te merken:

1. Een voorbereiding, vs. 1-6.
2. De uitvoering, van vs. 7 tot het einde van hfdst. 11.
3. Een verklaring, hfdst. 12-14.

II. De voorbereiding tot het klinken van de bazuinen, is in de eerste zes verzen, en behelst:

1. De opening van het zevende zegel, op welke een half uur stilzwijgen volgde, vs. 1.
2. De vertoning van zeven engelen, die de bazuinen blazen zouden, vs. 2.
3. Een vertoning van de Heere Jezus Christus, biddende voor Zijn volk en stortende Zijn gramschap uit over de huichelaars en tijdgelovigen in de kerk, vs. 3-7.
4. Waartoe de engelen zich vaardig maken, vs. 7.

III. 1. **HET ZEVENDE ZEGEL** met zijn gevolg, vs. 1. *En toen Het het zevende zegel geopend had, werd er een stilzwijgen in den hemel, omtrent van een half uur.* Toen Hij, de Heere Jezus, het Lam, 't welk het verzegelde boek had genomen *uit de rechterhand Desgenen, Die op de troon zat*, het zevende zegel geopend had, kwam er een gehele verandering in de kerk. Na die hevige stormen kwam er een verkwikkelijke kalmte, welke gekomen is ten tijde van Constantijn den Grote. Dat het *half uur stilzwijgen* die tijd te kennen geeft, blijkt:

1. Omdat ze komt na de vervolgingen van de heidense keizers en vóór de opkomst van de Antichrist.
2. Het is heel niet waarschijnlijk, dat van die grote verandering in de kerk in de Openbaring niet zou gesproken worden. En nergens wordt er van gesproken, dan hier.
3. Uit de Openbaring, hfdst. 12, waar Constantijn de Grote, de mannelijke zoon, vertoond wordt, in welks tijd de kerk triomfeerde, na de strijd tegen de heidenen, wat wij daar zullen aanwijzen.
4. Uit de geschiedenis van de tijden, en alzo uit de uitkomst van de zaken. Want in Constantijns dagen werden de plakaten tegen de Christenen vernietigd, alle vervolgingen tegen hen verboden. De Christenen werden tot allerlei ambten, hogere en lage bevorderd. Kerken werden in menigte gebouwd. De vergaderingen werden vrij en openbaar gehouden, zonder vrees. En de heidense afgodentempelen werden óf omgeworpen óf gesloten, en de afgodendienst werd verboden en voor een groot gedeelte uitgeroeid.

Doch het duurde niet lang. Maar *een half uur*, een bepaald getal wordt genoemd, en een onbepaald getal verstaan. 't Wil zeggen: een korte tijd. Want in de vrede van de

kerk van buiten groeiden allerlei ketterijen van binnen, waaronder die van de godloze Arius, wiens ketterij schielijk de overhand nam en meteen bloedig was. Want zij doodden de belijders van de waarheid met geen mindere bitterheid dan de heidenen gedaan hadden. Niet alleen in 't particulier, maar ook door publieke macht. Want Constanties, een zoon van keizer Constantijn, hebbende het oosterse gedeelte van het keizerrijk bekomen, verviel tot de Arianerij en vervolgde de ware belijders heftig. Gelijk na hem de keizer Julianus de Afvallige, die het heidendom weer invoerde. Na hem kreeg de kerk weer enige stilte, onder keizer Theodosius. Met wiens dood de vrede van de kerk ook stierf. Hierop kwamen de invallen van de Gothen, Vandalen en Longobarden in Italië, allesverwoestend en alles in verwarring brengend.

IV. 2. De vertoning van de zeven engelen met hun bazuinen in vs. 2. *En ik zag de zeven engelen, die voor God stonden; en hun werden zeven bazuinen gegeven.* God gebruikt engelen om verborgenheden te openbaren, en gebruikt ze ook in de uitvoering van Zijn besluiten. Deze staan voor God gereed en begerig om een boodschap te ontvangen en die uit te voeren. Aan hen werden zeven bazuinen gegeven. Bazuinen of trompetten worden wel gebruikt bij het afkondigen van de besluiten van de overheden, om 't volk samen te roepen en de macht aan de bevelen te geven. Zij worden ook in de oorlog gebruikt, om tot de strijd te bereiden en aan te moedigen. Deze engelen zouden de besluiten Gods openbaren en de strijd tegen de Antichrist uitroepen. Daarom werden hen trompetten of bazuinen gegeven om te blazen, niet tegelijk, maar de één na de ander, brengende ieder wat anders en bijzonders.

V. 3. De vertoning van de Heere Jezus en Zijn werk in vs. 3-5. De Heere Jezus in Zijn toerusting wordt gezien in vers 3. *En er kwam een andere engel en stond aan het altaar, hebbende een gouden wierookvat; en hem werd veel reukwerk gegeven, opdat hij het met de gebeden aller heiligen zoude leggen op het gouden altaar, dat voor den troon is.* De engel vertoont de Heere Jezus in Zijn hogepriesterlijke bediening, door de kracht van voldoening door Zijn bloed, én biddend voor Zijn volk, maar tégen Zijn vijanden. Dit wordt vertoond door de voorbeelden van Hem, genomen uit het Oude Testament. In de tempel waren priesters, die op het gouden reukaltaar reukwerk aanstaken, 't welk de voorbede van de Heere Jezus afschaduwde. Aan de Hogepriester Jezus werd reukwerk gegeven. De Vader heeft Hem tot een Middelaar gegeven, en Hem begaafd met alles, wat tot uitvoering van dat grote werk nodig was. Na Zijn dood en opstanding is Hem gegeven alle macht en heerlijkheid, en Hij heeft gaven ontvangen om die uit te delen onder de mensen. Dit Zijn reukwerk, de kracht van Zijn offerande, waardoor Hij aangenaam is bij Zijn Vader, vertoont Hij aan God, tot verzoening van Zijn uitverkorenen, en bidt voor hen. Hij maakt hen, hun daden en hun gebeden die door het geloof in Hem gedaan worden, aangenaam bij God. De Heere Jezus alzo toegerust, gebruikt Zijn bekwaamheden, én ten goede van Zijn kerk, én ten kwade van haar vijanden.

Ten goede van Zijn kerk. Vs. 4. *En de rook des reukwerk, met de gebeden van de heiligen, ging op van de hand des engels voor God.* De voorbede van de Heere Jezus was aangenaam en krachtig bij God. In Hem en door Hem werden de gebeden van de heiligen in de strijdende kerk, ook bij God aangenaam en werden verhoord.

Ten kwade van de vijanden was Jezus voor de troon, vs. 5. *En de engel, nam het wierookvat en vulde dat met het vuur des altaars en wierp het op de aarde.* De Heere Jezus is niet gekomen om vrede te brengen op de aarde, maar is gekomen om vuur op de aarde te werpen, Luk. 12:49; Matth. 10:34. Vuur van twist en onenigheid. 't Was

vuur van het altaar, uit het heiligdom. De verdeeldheid zou niet zijn over politieke zaken, maar over zaken van godsdienst. Er zouden allerlei dwalingen opkomen in de kerk, die verschrikkelijke beroerten op de wereld zouden veroorzaken. Dit wordt door de volgende woorden te kennen gegeven: *En er geschiedden stemmen, en donderslagen, en bliksemen, en aardbevingen.* Alle zaken, die de mens schrik en vrees aanjagen, te kennen gevende, dat er vreselijke zaken op handen waren.

VI. 4. De gereedheid van de engelen in vs. 5. *En de zeven engelen, die de zeven bazuinen hadden, bereidden zich om te bazuinen.* In het vorige hoofdstuk werden de vier engelen geboden zich stil te houden, totdat de verzegeling zou geschied zijn. Dat nu gedaan zijnde, en hun Hoofd, de Heere Jezus, met het vuur te werpen op aarde het sein gegeven hebbende, zetten ze de bazuinen aan de mond en zijn gereed om te blazen.

VII. Nu volgen de engelen, na elkaar bazuinende, beginnende na het halfuur stilzwijgen, ten tijde van Constantijn de Grote. De bazuinen worden met nadruk onderscheiden in de vier eerste, welke aantonen de trappen, waarbij de Antichrist op de troon is geklommen. *Dit behelst de tijd van het halfuur stilzwijgen af, tot omtrent het jaar 606, [moet zijn 607] wanneer de Roomse bisschop tot algemeen Bisschop door de keizer Focas is uitgeroepen.*

De volgende groep zijn de drie laatste, aanwijzende de allergrootste verdrukking van de kerk.

De vijfde bazuin vertoont de Mohammedanen of Turken, met hun leer en zwaard de kerk in Azië verwoestende.

De zevende bazuin vertoont de Antichrist, vervolgende de kerk, uit Babel uitgaande, en zich van de Antichrist afscheidende, te vuur en te zwaard, en zich dronken zuipende met het bloed van de heiligen.

VIII. **DE EERSTE** van de zeven engelen bazuint, vs. 7. *En de eerste engel heeft gebazuind.* Hij voert zijn opdracht uit met een alarmkreet, te kennen gevend dat er te strijden was.

IX. Het gevolg is: *En er is geworden hagel, en vuur gemengd met bloed, en zij zijn op de aarde geworpen.* Dit waren Egyptische plagen, van welke meermalen de benaming geschiedt, als God grote oordelen aankondigt. Hier moet men niet terugzien om 't geen voor de tijd van de Openbaring in Juda en Jeruzalem onder de Joden geschied is, noch ook hangen blijven in de omwentelingen, die in het keizerrijk zijn voorgevallen door de Gothen, Vandalen en andere barbaarse natiën, want de Openbaring beschrijft, wat *de kerk ontmoeten zou ná de Openbaring.* Wat de kerk, niet de staat, zou wedervaren. De Heere Jezus, vs. 3, komt niet voor als de Koning der koningen, maar als Hogepriester, 't welk bijzonder opzicht heeft op Zijn kerk. En het vuur dat op de aarde geworpen werd, vs. 5, was van het altaar genomen, en kwam uit het wierookvat, een werktuig van de priesters.

Dus worden hier door hagel, vuur, en bloed, ketterijen verstaan, en wel bijzonder van de Arianen, die het fundament van het Christendom omverstootten, ontkennende de eeuwige Godheid van Christus, en lerende de dwalingen, die daaruit volgen. Gelijk regen de aarde vruchtbaar maakt, zo slaat hagel het gewas neer. Vuur, bliksem verbrandt het. De ketterij van Arius viel als een hagelbui op de kerk, verspreid over de gehele aarde, en overstroomde ze met zulke heftigheid, dat de wereld zich verwonderde, dat ze zo schielijk Ariaans geworden was. Hierdoor ontstond een grote

verdeeldheid in de kerk, en gelijk de ketters doorgaans doen, zochten ze de overheden aan hun zijde te trekken, en hitsten die tegen de ware belijders op. Zodat er grote bloedstortingen geschiedden door een razende vervolging van de rechtzinnige, door de Ariaanse keizers Constanties en Valens en de Gotische koningen.

X. De vrucht was: *en het derde deel van de bomen is verbrand; en al het groene gras is verbrand*. De aarde brengt voort hoge en lage gewassen, de bomen zijn de hoogste, en 't gras 't laagste. Zo brengt de kerk ook alle slag van belijders voort. Er zijn hoge, aanzienlijke, die in ambten of in gaven zóver uitsteken boven anderen, als de bomen boven het gras. Er zijn lagen, onwetenden, geringen in de kerk, die de stroom volgen. Door bomen en 't gras worden verstaan hogen en lagen in de kerk, Jes. 61:3. Judas:12. Jes. 40:6. De aanzienlijken in de kerkelijke bedieningen en die uitstaken in kennis en gaven, vielen voor een groot gedeelte van de waarheid af, en werden Ariaans. Het gewone volk volgde met de stroom.

XI. Dit was een grote gelegenheid, leidend tot de opkomst van de Antichrist. Constantijn de Grote verliet Rome, en nam zijn woonplaats te Constantinopel. Het Romeinse rijk werd gedeeld onder zijn twee zonen, Constantius had het oostergedeelte en Constans het westergedeelte. Het westergedeelte werd verwoest door de Gothen, Vandalen, Longobarden en andere natiën, waardoor het westers keizerrijk ophield en in verscheiden koninkrijken werd verdeeld. Dit hielp tot de opkomst van de Paus, want de tegenwoordigheid van de keizers te Rome weerhield hem. Deze moest eerst uit het midden weggedaan worden. 2 Thess. 2: 6, 7. *En nu wat hem wederhoudt weet gij... Alleenlijk die hem nu wederhoudt, die zal hem wederhouden, totdat hij uit het midden zal weggedaan worden*.

Hierbij raakt het in de kerk alles overhoop door Arius, hoewel die in het Concilie van Nicéa, gehouden in 't jaar 325, veroordeeld werd. Evenals de ketter Macedonius door het Concilie van Constantinopel, in 't jaar 380; en Nestorius door het Concilie van Éfeze, in 't jaar 431; en Eutyclus door het Concilie van Chalcedon, in 't jaar 451. Maar of Arius door het Concilie wel veroordeeld was, zo stuitte dat de loop van deze ketterij niet, maar zij hielden Conciliën daartegen, zoals te Tyrus, 336, waar Athanasius veroordeeld werd. Te Antiochië, 337, te Milaan, 345, te Smyrna, waar men duizend bisschoppen telde. Ondertussen bleef de kerk te Rome nog wel meest zuiver, waardoor, en door de aanzienlijkheid van de stad Rome, men zijn toevlucht naar Rome nam, daar raad zocht en die dikwijls tot een scheidsman koos. Aan de andere kant vleiden de Oosterse keizers de bisschop van Rome, en zochten hem aan hun zijde te krijgen. Ondertussen viste hij in dat troebel water, en nam zich gezag aan, en hij begon in plaats van te raden, te *bevelen*.

XII. DE TWEEDE BAZUIN wordt beschreven, vs. 8, 9. *En de tweede engel heeft gebazuind*. Ofwel de ene engel ná de anderen bazuint, moet men het niet zó opvatten, alsof de plagen, door de vorige aangekondigd, ophielden en ten einde waren, eer de volgende bazuinden. *Want de vorige bleven en de volgende gaven nieuwe en verzwarende ellende te kennen, die bij de vorige gevoegd werden*. De bazuinen betekenen geen tijddorden maar zaken in sommige tijden te gebeuren.

XIII. Het gevolg van het bazuinen van de tweede engel was: *En daar werd iets, als een grote berg van vuur brandende, in de zee geworpen*. Daar staat niet, een grote berg, maar *als* een grote berg, te kennen gevende, dat ofschoon in de kerk geen heerschappij plaats heeft, 't welk aan de Staat eigen is, dat nochtans in de kerk iets ontstond, dat

naar de burgerlijke heerschappij geleek. Door berg, een grote berg, wordt in de Schrift verstaan, zowel koninkrijken als ook de kerk. Ps. 2:6. Jes. 2:2. En doordat de koningen van de aarde doorgaans hun macht misbruiken en trots en opgeblazen worden, wordt door bergen ook de trotsheid en hoogmoed uitgedrukt: Jes. 2:12, 14. *De dag des Heeren van de heirscharen zal zijn tegen allen hovaardige en hoge... En tegen al hoge bergen.*

Jer. 51: 25. *Ziet, Ik wil aan u, gij verdervende berg.*

Zach. 4:7. *Wie zijt gij, o grote berg?*

Er zijn bergen, die soms grote vlammen vuur uitgeven. Van zo'n brandende berg wordt hier de gelijkenis genomen. Daardoor wordt te kennen gegeven de grote hoogmoed, die in de kerk ontstaan zou. Lucifers twist, wie de meeste zal zijn, was er wel tevoren, - en zij is er nog - maar in die tijd zouden ze buitengewoon uitbreken. Deze hoogmoed zou ook buitengewoon vergezelschap zijn met vuur, dat is twist en tweedracht. Luk. 12:49, 51. *Deze hoogmoed werd als een brandende berg in de zee geworpen.* Zoals de zee een verzameling van veel wateren is, zo worden vele volkeren *een zee, vele wateren* genoemd. Openb. 17: 15. *De wateren, die gij gezien hebt ... zijn volken en scharen, en natiën en tongen.*

De kerk was toen over de gehele wereld verspreid in allerlei natiën. In deze viel de brandende berg van regeerzucht, van hoogmoed en verdeeldheid, en beroerde allen die ongestadig zijn gelijk de zee.

XIV. De vrucht was: *En het derde deel van de zee is bloed geworden. En het derde deel van de schepselen in de zee, die leven hebben, is gestorven, en het derde deel van de schepen is vergaan.* Dit is ook één van de Egyptische plagen. Door die hoogmoed en het twisten van de opzieners, ieder om de eerste te zijn, is de kerk bedorven, alle zoete gemeenschap afgebroken, de bekering en de opbouw van de zielen werd verwaarloosd. Ieder arbeidde maar om het meesterschap en ondertussen braken allerlei ketterijen door, waaraan vele belijders stierven, welker bloed van de opzieners geëist wordt, Ezech. 3:18.

Gelijk vis niet leven kan in bloed, maar daarin sterft, zoals in Egypte, zo kan ook de ziel van de mensen niet bekeerd worden in een kerk, daar twist en hoogmoed alles overhoop werpt en ketterijen hun gang gaan. Maar het sterft, al wat sterven wil. Niet alleen particuliere personen, maar gehele schepen, particuliere kerken, lijden schipbreuk van het geloof en vergaan. En meteen worden daardoor de middelen van verbinding, correspondentie en gemeenschap van de kerk met elkaar weggenomen. Deze brandende berg vernielde nochtans niet alles, maar alleen een derde deel, een zeer groot, nochtans een bepaald gedeelte.

XV. Gelijk de ketterij van Arius en de daaruit spruitende ketterijen aan de een kant de kerk overstroomden, zoals in de eerste bazuin is getoond, zo bedierf de trotse hoogmoed om meester te zijn, de kerk aan de andere kant, zodat het te land en te water vol verwarring was. En zoals de eerste, de gelegenheid gaf tot groei van de Antichrist, zo was ook de tweede een grote trap, waardoor hij op de troon klom. Want door de heerszucht bracht de ene bisschop de andere onder zich totdat er ten laatste vier hoofdbisschoppen door conciliën vastgesteld werden. De één was te Alexandrië, één te Antiochië, één te Jeruzalem en één te Rome. Het bleef daar niet bij. Maar de hoofdbisschoppen werden tot twee gebracht, namelijk: één te Rome en één te Constantinopel, zijnde de ene de zetel geweest van de keizers, en de andere de zetel van het toen nog tegenwoordig zijnde Oosterse keizerrijk. Doch deze twee kwamen nog gans niet overeen. De een wilde boven de ander zijn, en de een schold de andere

voor de Antichrist. Totdat ten laatste, Rome de overhand kreeg, gelijk de vijfde bazuin zal openbaren.

XVI. DE DERDE BAZUIN wordt gehoord, vs. 10, 11. *En de derde engel heeft gebazuind.* Dit wekt op de aandacht en verkondigt nog een ander oordeel Gods.

Het gevolg is: *En er is een grote ster, brandende als een fakkel, gevallen uit den hemel, en is gevallen op het derde deel der rivieren; en op de fonteinen der wateren; en de naam van de ster wordt genaamd Alsem.* Het zinnebeeld is een ster. De Heere Jezus, de engelen, de koning van Babel, de leraars worden in de Schrift *sterren* genoemd. Maar van hen wordt hier niet gesproken. Hier wordt een valse leraar verstaan, zoals die ook sterren, doch *dwaalsterren*, genoemd worden. Judas vs. 13. Deze ster wordt beschreven:

- (a) Van haar aanzien, een grote ster, een leraar van groot aanzien en achting in de kerk.
- (b) Van haar glans, brandende als een fakkel, gelijk een vurige komeet, die tegelijk zich als een groot licht, en tegelijk vreeslijk vertoont. Zo was deze grote leraar uitstekend in gaven, in aanzien en gezag bij 't volk gelijk een brandende fakkel uitmunt boven kaarsen.
- (c) Van haar plaats, *zij viel uit de hemel.* 't Is een zinnebeeld. Johannes zag het in een gezicht, alsof een ster, wier plaats in het uitspansel is, uit de hemel op de aarde viel. Daarom moet men het *oogmerk* opmerken. Zij viel niet uit de kerk, gelijk die ook nergens in de Openbaring *hemel* genoemd wordt, maar zij bleef in de kerk, en daardoor deed zij meerder kwaad. Maar hoewel zij in de kerk bleef, viel zij nochtans af van de waarheid, daarin bleef zij niet staan. Zij bracht een verleidende leer voor de dag, zij was een dwalende ster, en doende anderen dwalen.
- (d) Van haar natuur, zij werd genaamd *Alsem*, vanwege de bitterheid; daarom bij gal gevoegd, Deut. 29:18.
- (e) Van haar voorwerp, zij is gevallen op de rivieren en fonteinen; hierdoor wordt verstaan het Evangelie, de leer van de waarheid die uit Christus, de Fontein van de levende wateren, tot de kerk vloeit, en door de kerk zich verspreidt over de gehele aarde, Jes. 4 1:17, 18. *Uit het Evangelie*, dat wil zeggen, uit de leer van de waarheid in het Woord Gods beschreven, drinkt men tot lessing van de geestelijke dorst, en tot verkwikking van de ziel. Hierop viel deze ster, en vergiftigde ze. Zij verdierf de waar zaligmakende leer.

XVII. De vrucht is: *En het derde deel van de wateren werd tot alsem; en vele mensen zijn gestorven van de wateren, want zij waren bitter geworden.* De zuivere leer leidt de mensen tot het eeuwig leven, maar de ketterijen bederven hen. De mensen daarvan drinkende, sterven eraan en gaan eeuwig verloren. Hij die verleidt en zij die verleid worden, gaan beide ten verderve. Deze zioldodende ketterij werd als door rivieren de gehele wereld door verspreid, vergiftigde zeer vele kerken. Maar er was een bepaling, *tot het derde deel.* De waarheid bleef evenwel zuiver in veel plaatsen, veel uitnemende leraars kantten zich tegen de dwalingen, en beschermden de waarheid. Er bleef een zeer groot gedeelte die de waarheid omhelsden, beleden en daarbij leefden.

XVIII. Dewijl hier een ketter voorkomt van groot aanzien, wiens ketterij zich wijd en zijd verspreidde, worden wij hier geleid tot Pelagius en zijn ketterij. Want:

- (a) Hij kwam voor de dag enige tijd ná het half uur stilzwijgen, en vóórdat de Antichrist op de troon was geklommen, omtrent het jaar 415.
- (b) Hij was van groot aanzien en achting in de kerk.

- (c) Zijn leer was heimelijk vergiftigende. Daar Arius, Macedonius, Nestorius, Eutychus zich aankantten tegen de Persoon van Christus, daar ondermijnde deze de voldoening van Christus, de verkiezing, 't geloof en de rechtvaardigmaking. Hij dreef de vrije wil van de natuurlijke mens en de volmaaktheid van de werken. Leringen die de ziel doden en het ware wezen van het Evangelie omkeerden.
- (d) Zijn dwalingen hebben zich meerder uitgebreid de enige andere.
- (e) Het diende zeer tot bevordering van de Antichrist. Want Rome, die ten opzichte van de andere ketterijen, 't langst zuiver bleef, omhelsde echter deze. Deze had zózeer de overhand in de meeste kerken genomen en kwam zó goed met de natuur overeen, zodat Rome de toejuiching van een ieder kreeg.

XIX. DE VIERDE BAZUIN laat zich horen, vs. 12, *En de vierde engel heeft gebazuind*. In de vorige bazuinen volgt op het blazen een zinnebeeld, vertonende het middel, waardoor de plaag uitgevoerd werd. Maar hier wordt geen middel aangewezen, maar alleen vermeld de plaag zelf en de vrucht.

De plaag is: *En het derde deel der zon werd geslagen, en het derde deel der maan, en het derde deel der sterren*. Onder de Egyptische plagen was ook duisternis; Exod. 10:22. Deze plaag is ook duisternis. God heeft op de vierde dag zon, maan en sterren geschapen, om licht te geven op de aarde. Wat die zijn voor het lichaam, is het Woord Gods voor de ziel. Ps. 119:105; 2 Petrus 1:19; Ps. 19:9. De zon en maan worden *geslagen*, dat betekent, verduisterd, of door eclipsen, of door dikke wolken en nevelen, die de doorluchtige middelruimte zo verdikken, dat de lichtstralen tot de aarde niet kunnen doordringen. Of, hoewel het licht helder schijnt, kan een blinde het niet zien, en 't is hem, alsof er geen zon was.

Het geestelijk licht, de zuivere leer, wordt *geslagen*, dat is verduisterd: als God de mensen, omdat ze de liefde van de waarheid hebben verworpen, een kracht der dwaling zendt, dat zij de leugen zouden geloven, 2 Thess. 2:10, 11. Als God de duivel, de god dezer eeuw toelaat, de zinnen van de ongelovigen te verblinden, opdat hen niet bestrale de verlichting des Evangelies, van de heerlijkheid van Christus, 2 Kor. 4:4, en hem toelaat, uit de put des afgronds een smook van allerlei ketterijen, die de waarheid bezwalken, te voorschijn te brengen, Openb. 9:2. En als God Zijn Geest van het Woord wegneemt, en zo het hart des volks vet, en hun oren zwaar maakt, en hun ogen toesluit, opdat het niet zie met zijn ogen, noch hore met zijn oren, noch met het hart versta, Jes. 6:10.

XX. De vrucht van deze plaag is: *Opdat het derde deel derzelve zou verduisterd worden, en het derde deel van den dag niet zou lichten, en van de nacht desgelijks*. Het zou zeer donker worden. Een grote onwetendheid zou op de kerk vallen, zodat de waarheid niet zou gekend noch bemind worden, waaruit dan volgen moet een onheilig en aardsgezind leven, het voortbrengen van werken der duisternis, en een godsdienst die uiterlijk is, in lichamelijke oefeningen bestaande, en die in bijgelovigheden eindigt. Maar deze duisternis wordt bepaald, zij zou *niet geheel* zijn, maar voor een derde deel, er zou nog licht en waarheid in de kerk blijven.

XXI. Omdat hier door een gelijkenis gesproken wordt, het lichamelijke overbrengende tot het geestelijke, moet men op iedere zaak niet stilstaan om daarin een verborgenheid te zoeken. Bijvoorbeeld: Christus is de zon, de kerk is de maan, de leraars zijn de sterren, de dag is de staat van de kerk, de nacht is de wereld buiten de kerk; of dergelijke uitvindingen meer. Maar men moet zien op *het oogmerk*, 't welk is: aan te tonen dat er een grote duisternis van onwetendheid zou komen, die de komst van de

Antichrist tot de troon, zou voorgaan, en een bijzondere gelegenheid tot zijn opkomst zou zijn. Waardoor de mensen genegen zouden zijn hem gemakkelijk te erkennen voor hun zielzorger.

Zó was de staat van de kerk in de zesde eeuw. Er kwamen wel geen nieuwe ketterijen voor de dag, die enige aanhang maakten, maar de oude bleven smeulen. Er waren weinig uitmuntende lichten, die de dwalingen tegenstonden en de waarheid ophelderden. De liefde tot en de ijver voor de waarheid was voor een groot gedeelte weg, en de donkerheid overdekte de kerk. Tot zover over de eerste vier bazuinen.

XXII. Vóórdat de vijfde engel bazuint, komt er een tussensval, waardoor een uitdrukkelijk onderscheid gemaakt wordt tussen de eerste vier bazuinen, die voorgaan zouden, en de, laatste drie bazuinen, die na de eerste vier zouden komen. Hier is de aankondiger en de zaak, die hij verkondigt, beide in vs. 13.

De aankondiger is: *En ik zag, en ik hoorde een engel vliegen in 't midden des hemels, zeggende.* Dit was een opmerkelijk voorval voor Johannes en ook voor ons. Een engel vertoont zich omhoog in de lucht, om zijn stem te verder te doen horen. Hij vliegt. Zoals hij snel was in het uitvoeren van zijn opdracht, zo zouden de oordelen ook snel komen. Hij laat zich niet alleen zien, maar ook horen, hij spreekt met een duidelijke stem. Maar wat hij zegt, is ontzettend om te horen.

De zaak, die hij aankondigt, wordt eerst in 't algemeen uitgedrukt, en daarna in 't bijzonder.

In 't gemeen roepende met grote stem: *wee, wee, wee dengenen, die op de aarde wonen!* Wee, is een stem van iemand, die in grote ellende is. Ook is het een aankondiging van ellenden, die de mensen zouden doen huilen, zoals hier.

't Is duidelijk te zien, dat hier door de hemel, in welke de engel vloog, de kerk niet moet verstaan worden, en door de aarde, die het wee zou treffen, de wereld buiten de kerk. Want deze weeën zouden niet over de heidenen, maar over *de kerk* komen, die toen over de gehele aarde uitgebreid en verspreid was.

In 't bijzonder: *Vanwege de overige stemmen der bazuinen van de drie engelen, die nog bazuinen zullen.* Driemaal wordt het wee uitgeroepen! Drie engelen zouden nog bazuinen. Drie zeer grote ellenden zouden de kerk nog overkomen, die veel zwaarder zouden zijn, dan de vorige vier. Derhalve moet een ieder opmerken, hoe grote verandering de kerk, na de tijd van de eerste vier bazuinen is overkomen.

HOOFDSTUK 9

I. In het vorige hoofdstuk hebben wij de eerste vier bazuinen gehoord, aankondigende de vierderlei ellenden, die de kerk zijn overkomen, na het half uur stilzwijgen, onder Constantijn de Groote; in de vierde eeuw tot het jaar 606, wanneer de bisschop van Rome, Bonifacius, voor algemeen bisschop en hoofd van de kerk werd verklaard en uitgeroepen door de keizer Phocas.

Na het vertrek van de keizer Constantijn uit Rome naar Constantinopel, en onder de invallen van de Gothen en andere woeste heidenen in het Westers keizerrijk, kreeg de paus van Rome de handen vrij, die tot hiertoe door de keizers weerhouden was, gelijk te zien is, 2 Thess. 2:6, 7: *En nu wat hem wederhoudt, weet gij, opdat hij (de mens der zonde, de zoon des verderfs, vs. 3) geopenbaard worde te zijn eigener tijd. ... alleenlijk, die hem nu wederhoudt, die zal hem wederhouden, totdat hij uit het midden zal weggedaan worden.*

Mauritius, keizer in 't Oosten begunstigde de bisschop van Constantinopel, die zich algemeen bisschop liet noemen. Gregorius, bisschop van Rome, schreeuwt daartegen aan, zeggende, *dat zulks het teken is van de Antichrist.* Mauritius leger maakt opstand: Phocas, zoon van Mauritius, doodt zijn vader en broeder, vleit Gregorius, en Gregorius hem. Bonifacius wordt Bisschop van Rome, neemt de naam van Opperbisschop aan. Phocas erkent hem daarvoor. Er wordt een Synode beroepen, en 't wordt er zo goed en zo slecht als het kan, doorgehaald.

De paus van Rome, zo door de uitwendige troebelen, als door de veelvoudige ketterijen, van welke Rome wel het meeste onbesmet bleef, en daardoor de toevlucht werd van de waarheid vasthoudende kerken, waardoor hij hoe langer hoe groter gezag kreeg; alsmede door de aanzienlijkheid van de stad Rome, hebbende zo lange tijden het gebied gehad over de wereld, en zijnde geweest de zetel van de keizers, de paus van Rome, zeg ik, door deze middelen groot aanzien en gezag bekomen hebbende, werd van de Oosterse keizers gevleid, om door zijn toedoen het Westers rijk wederom in bezit te krijgen; dit acht men het oogmerk van Phocas geweest te zijn, in hem voor hoofd van de kerk te verklaren.

II. Van de trappen, waarbij de bisschop van Rome tot hoofd van de kerk is opgeklommen, werd in de vier voorgaande bazuinen gesproken. De vijfde bazuin, tot welke wij nu gekomen zijn, vertoont hem in zijn macht op de troon, 't welk uit de inhoud van deze bazuin zal blijken. Het geeft ook veel licht over de profetie van Paulus, 2 Thess. 2, met deze te vergelijken.

1. De tijd, wanneer de Antichrist zou opkomen, is, nadat de keizer, *die hem weerhield, uit het midden weggenomen was*, ná de vernietiging van het Westerse keizerrijk, 't welk in keizer Augustulus geëindigd is, vs. 6, 7. In de tijd, dat de zesde bazuin klonk, was het rijk verwoest, en hij is in het begin van de zeventiende eeuw voor Paus uitgeroepen.
2. Hij zou niet uit de kerk gaan, *maar zich in de tempel Gods zetten als een God*, vs. 4, als het hoofd van de kerk; 't welk de Heere, onze God, alleen is. Hier wordt door het zinnebeeld van *het vallen van een ster uit de hemel* afgebeeld, dat een aanzienlijk leraar van de waarheid zou afvallen, en met zijn werk de waarheid verduisteren, en alle onverzegelde leden van de kerk beschadigen.

3. Hij zou zijn, (Grieks: ho antikeimenos) *een tegensteller*, tegenstrever, en alzo *de Antichrist*. Deze ster zou macht hebben en die macht gebruiken, tegen de Zon, de Heere Jezus en Zijn waarheid, om die te verduisteren.
4. Zijn toekomst zou zijn *naar de werking des satans*, vs. 9. Deze ster opende de put des afgronds, waaruit de rook en de sprinkhanen voortkwamen.
5. Hij zou zijn, *de zoon des verderfs*. Hier, Openb. 9:11, wordt hij genoemd Apollion, Verderver, die anderen en zichzelf eeuwig verderft.
6. Hij zou *alleen kracht hebben in degenen, die verloren gaan*, vs. 10. Hier, Openb. 9:4, zou de ster beschadigen die mensen alleen, die het zegel Gods aan hun voorhoofden niet hebben. 't Is nu zeker, dat de apostel in 2 Thess. 2 spreekt van de Antichrist, en deze bazuin, Openb. 9, hetzelfde zegt van deze ster. Derhalve worden wij in deze bazuin tot de Antichrist geleid. 't Welk nog meer opgehelderd wordt, als wij deze bazuin vergelijken met Openb. hfd. 7, 8 en hfdst. 11, waar duidelijk van de Antichrist gesproken wordt. En de zaken, die daar van de Antichrist gesproken worden, worden in de vijfde bazuin gezegd van de ster. En bijzonder, omdat *de verzegelden* en *niet verzegelden* de kerk uitmaken, waarin de Antichrist zich zetten en werken zou, hfdst. 7:3 en hfdst. 13:8. Omtrent diezelfde personen wordt de ster gezegd te werken, hfdst. 9:4.

III DE VIJFDE BAZUIN vertoont:

1. Het zinnebeeld. aanwijzende de persoon, door welke deze plaag zou worden uitgevoerd.
2. Zijn macht, die hem gegeven werd.
3. De uitvoering van die macht, met de gevolgen.

1. Het zinnebeeld is: *En de vierde engel heeft gebazuind en ik zag een ster vallen uit den hemel op de aarde*. 't Is een visioen, in 't welk men niet alle omstandigheden heeft over te brengen, maar alleen de zaak, die beoogd wordt. Een ster kan eigenlijk niet op de aarde vallen; want de sterren, immers vele, zijn veel groter dan de gehele aardbol. Maar door de ster wordt *een leraar in de kerk* verstaan, zoals blijkt, Openb. 1:20. In Judas vs. 13, worden de valse leraars *dwalende sterren* genoemd. Zo'n dwaalster is deze, die van de waarheid is afgevallen, en in de kerk, op de ganse aarde verspreid, zich zet, en die doet dwalen. Dat *deze ster* de bisschop van Rome, *de Antichrist*, aanwijst, is in het vorige getoond, en zal uit zijn gehele gedrag in de volgende verzen gezien worden.

IV. 2. De macht die hem gegeven werd is: *En haar werd gegeven de sleutel van den put des afgronds*. De Antichrist roemt veel op de sleutels, hij wordt afgebeeld met een sleutel in de hand. Maar 't is de sleutel van de hemel, of van *het koninkrijk der hemelen* niet; maar 't is de sleutel van de afgrond, van de hel. Een sleutel geeft macht te kennen, Jes. 22:22. God, Die alles onder Zijn macht heeft, ook godlozen en duivelen, liet hem los, en gaf hem over aan zijn boosheid, en liet in zijn heilige en werkzame Voorzienigheid toe, dat de duivel hem hielp, en dat zij hetzelfde oogmerk hadden, en hetzelfde werk deden. De Antichrist werkt door de duivel, en de duivel door de Antichrist; *zijn toekomst is naar de werking des satans*, 2 Thess. 2:9. *De draak gaf hem zijn kracht, en zijn troon, en grote macht*, Openb. 13:2. *Hij had de sleutel van de hel*, niet als macht hebbende, gelijk Christus, om te openen en te sluiten; maar hij had door toelating alleen macht om te openen, dat is: de duivel te hulp te nemen in het zaaien van allerlei dwalingen en bijgelovigheden, en daardoor menigte

mensen naar de hel te zenden. Verleiders zijn werktuigen van de duivel, ofschoon zij het zo niet bedoelen, 2 Kor. 11: 3, 4.

V. 3. De uitvoering van de macht is, vs. 2. *En zij heeft de put des afgronds geopend.* Zo ras als de duivel gebruik van hem maakte, en God hem toeliet gezag aan te nemen tot voordeel van de hel, zo liet hij niet na, alles te doen wat hij kon, om door allerlei dwalingen, bijgelovigheden en mensenzonden de mensen onder zich te brengen, en zijn heerschappij te bevestigen.

De uitvoering van de macht had tweërlei vruchten of gevolgen. Het eerste is: *En daar is rook opgegaan uit den put, als rook eens groten ovens; En de zon en de lucht is verduisterd geworden van de rook des puts.*

De dikke rook zijn de valse leringen, die de een de andere na zich sleepten, en allengskens [langzamerhand] vermenigvuldigden, de bijgelovigheden, de lichamelijke diensten, en de gehele kraam van paapse godsdiensten, deze komen uit de hel, door ingevingen des duivels; *het zijn leringen des duivels*, 2 Tim. 4: 1-3. Zoals een dikke rook de lucht verdikt en de zon bedekt, zonder die in zichzelf te besmetten, zo verdonkeren de dwalingen wèl de waarheid des Evangelies, zodat Jezus Christus niet klaar voorgesteld noch gezien wordt; maar zij besmetten de waarheid zelf niet, die is te zuiver, daar heeft geen vuil noch duister vat op.

De bijgelovigheden en afgodendienst zouden met zulke omgang en in zo'n menigte uit de hel opbarsten, dat de Zon der gerechtigheid, en haar afstralingen, de waarheden des Evangelies, daardoor voor 't oog van de mensen verborgen en bedekt zou worden. Zodat ook zelfs de middelen, waarvoor de waarheid de mensen bekendgemaakt moet worden, niet geschikt zouden zijn, dat het licht daardoor schijnen zou in de harten van de mensen.

VI. Het tweede gevolg is, vs. 3, *En uit de rook kwamen sprinkhanen op de aarde.* De sprinkhanen zijn *de geestelijken* in het pausdom, de geestelijke stand, die door het lot der bediening verkregen is, zoals er van Judas staat, Hand, 1:17. Hun predikers en de bedienaars van hun heiligdommen, hun monniken en al wat daaraan vast is. Deze worden sprinkhanen genoemd:

1. Wegens hun menigte.
2. Wegens hun schadelijkheid, zij eten alles op, en maken van een Eden een woestijn.
3. Wegens hun wangestalte, een sprinkhaan heeft geen bevalligheid, maar verwekt door hem aan te zien, een stille afkeer, zijn vlucht en springen is verachtelijk en belachelijk. Zo is de Roomse geestelijkheid.
4. En als de monniken het ontkennen wilden, dat zij door deze sprinkhanen bedoeld worden, zal, bij het gezegde, hen overtuigen de gedaante van de sprinkhanen. Als men een sprinkhaan nauw bekijkt, men zal met verbazing een monnik in zijn kap en rok zien.

't Is waar, alle monnikenorden werden in de opkomst nog niet gecanoniseerd. Men acht, dat de Benedictijner orde al begonnen is omtrent het jaar 530. De Dominicanen 1200. De Jezuïeten 1500, en andere orden de een nu, de ander dan. Maar men heeft de Antichrist aan te merken in de gehele tijd van zijn overheersing. Al waren de sprinkhanen in 't eerst zo menigvuldig niet, zij groeiden mettertijd sterk aan, en verdeelden zich in troepen. Deze sprinkhanen kwamen uit de rook, die uit de hel opkwam. Zij zijn niet uit het licht, maar uit de duisternis voortgekomen. De waarheid des Evangelies broedt geen monniken uit, maar verdrijft al die luie buiken. Venijnig gedierte houdt zich doorgaans in donkerheid.

VII. Omdat de sprinkhanen soldaten en heirlegers van de Antichrist zijn, waardoor hij zijn geweld uitvoert, worden ze uitvoerig beschreven.

1. Van hun opdracht en van hun bepaling en gevolg.
2. Van hun hoedanigheden.
3. Van hun opperhoofd.

1. De opdracht is, vs. 3, *En hun werd macht gegeven gelijk de schorpioenen van de aarde macht hebben*. Zij zouden geen macht hebben, als zij die van Boven niet hadden ontvangen, van God, door Zijn albesturende voorzienigheid en rechtvaardig oordeel. Hun macht zou niet edelmoedig zijn, maar heimelijk, listig, gluipende, en meteen smartelijk en gevaarlijk, zoals de macht en steken van schorpioenen zijn.

De bepaling is ten opzichte van het voorwerp, manier en tijd.

(a) Ten opzichte van het voorwerp, vs. 4, *En hun werd gezegd, dat zij 't gras van de aarde niet zouden beschadigen, noch, enige groente, noch enigen boom, dan de mensen alleen, die het zegel Gods aan hun voorhoofden niet hebben*. Omdat in de zinnebeelden alleen gezien wordt op de beoogde zaken, wordt datzelfde zinnebeeld wel gepast op tegenovergestelde zaken. Om hfdst. 8:7 worden door gras en bomen enkel belijders en tijdgelovigen verstaan, die door de storm van de ketterij neergeslagen werden. Hier worden door gras, groente, bomen, de ware gelovigen verstaan, die leven in zich hebben, zowel hoge als geringe, zowel sterke als zwakke; want zij worden gesteld tegen tijdgelovigen, tegen onverzegelden, *tegen mensen, die het zegel Gods aan hun voorhoofden niet hebben; deze zijn dorre bomen, onvruchtbaar, tweemaal verstorven, onworteld*, Judas vs. 12. Openb. hfdst. 7:3. De dienstknechten Gods werden verzegeld, vóórdat de plaag over de Antichrist zou komen, opdat zij daarvoor bewaard werden. De Antichrist nu op de troon zijnde, zou geen macht hebben om de verzegelden te beschadigen door zijn heirlegers van sprinkhanen. Niet, dat hij hen niet zou aanvallen en trachten te beschadigen, dat kan hij niet nalaten; want Antichrist is zijn naam en natuur. Maar hij zou de uitverkorenen niet kunnen verleiden, hij zou ze van de waarheid niet kunnen aftrekken en hen ter hel zenden. Ja het bestrijden zou hun ten goede dienen, Rom. 8:28. Maar zijn macht zou zijn over *de niet verzegelden*, over degenen, welker namen niet zijn geschreven in het boek des levens, Openb. 13:8.

(b) De bepaling, ten opzichte van de manier en tijd, is vs. 5. *En hun werd macht gegeven, niet dat hen zouden doden, maar dat zij van hen gepijnigd worden vijf maanden; en hun pijniging was als de pijniging van een schorpioen, wanneer hij een mens gestoken heeft*. Zij zouden ze wel *geestelijk* doden, maar niet lichamenlijk; dat doen ze aan de verzegelden; hoewel die in hun dood overwinnen, omdat ze het geloof, - daar het om te doen is - hebben behouden. Zo kunnen ze de uitverkoren niet doden naar de ziel. Maar hun macht is over *de niet verzegelden*, om die naar de ziel te schaden. Ofschoon ze *de aanbidders van het beest* naar het lichaam niet doden, zo pijnigen zij hen nochtans, en naar het lichaam hen uitzuigende en van hun goederen hen berovende; en bijzonder naar de ziel door hun troosteloze leer, waardoor de zielen nooit tot rust kunnen komen. Altijd gaan ze bezwaard: dan hebben ze niet gebiecht, dan hebben ze geen vrijspraak, dan is de opgelegde straf moeilijk en pijnlijk, overal is benauwdheid. En bovenal zij gaan altijd in schrik, niet wetende, waar zij na hun dood heen zullen gaan, en dat ze misschien eeuwig verdoemd zullen worden. En als 't al ten beste valt, zo moeten ze naar het vagevuur, dat in pijnlijkheid niet verschilt van de hel. Daar zullen ze misschien vergeten worden en daar moeten liggen branden en braden tot de jongste dag. Dat zal hun geweten pijnigen en steken, gelijk een mens, die van een schorpioen gestoken is.

De sprinkhanen zouden met pijnigen *vijf maanden* bezig zijn. Dit ziet niet op 't voorwerp, maar op de oorzaak van de pijniging. De sprinkhanen zouden zólang bezig zijn. Het ongedierte komt 's zomers en sterft 's winters; sommigen komen vroeg en gaan ras weer heen; anderen komen laat en vergaan met de herfst. Maar de sprinkhanen zouden vroeg komen en weer laat weggaan. Zij zouden pijnigen, zolang als zij er waren. Sprinkhanen zijn er op 't langst maar vijf maanden, vijf maanden dan te pijnigen, betekent geheel hun leven te pijnigen.

VIII. Het gevolg van de pijniging is, vs. 6: *En in die dagen zullen de mensen den dood zoeken, en zullen dien niet vinden; en zij zullen begeren te sterven, en de dood zal van hen vlieden.* Deze manier van spreken drukt uit het grote verdriet en de sterke begeerte om verlost te worden. Of velen onder hen weinig werk van godsdienst maken, en als woeste mensen leven en sterven, zonder bekommering over hun zielen, ligt nochtans in hun leer de grond van radeloze en reddeloze angst en benauwdheid.

En die onder hen bezorgd over hun eeuwige staat zijn, worden deze onverdraaglijke pijnigingen van het geweten aan alle kanten wel gewaar. Zij zien en zoeken overal om naar middelen, om daarvan bevrijd te worden, maar zij vinden ze niet. Zij blijven verward, beangst en in pijnlijke wanhoop. En zelfs de dood, die alle druk van dit leven eindigt, kan hun geen rust aanbrengen. Want er is geen grond van hoop om zalig te worden. Maar zo het al op 't beste was, naar hun leer, zo moeten ze in 't vuur, zo schrikkelijk als de hel, zonder te weten hoe lang, en misschien wel duizend en duizend jaren. Zodat voor hen, in leven en in sterven, geen troost is. Dit is de opdracht van de sprinkhanen.

IX. 2. Op de opdracht volgt een beschrijving van hun hoedanigheden, in verscheiden opzichten.

(a) Van hun gedaante. Vs. 7, *En de gedaanten der sprinkhanen waren den paarden gelijk, die tot den oorlog bereid zijn.* Dapper, vlug, wreed, die een vermaak hebben in beschadigen.

(b) Van hun kronen; *en op hun hoofden waren als kronen, het goud gelijk.* 't Waren geen kronen, 't was geen goud; maar *als*, gelijk. Zij komen voor de dag, alsof zij wat groots waren, daar ze toch sprinkhanen zijn. Zij willen vertoningen maken van aanzienlijkheid en ontzaglijkheid, door een voorgewende heiligheid. Zij maken op hun hoofden iets, dat wat groots op hun manier zou kunnen betekenen. 't Zij een ronde kale plek op de kruin, 't zij 't haar geschoren als een krans rondom het hoofd; 't lijkt zo wat, doch 't is maar schijn.

(c) Van hun aangezichten. *En hun aangezichten als aangezichten van mensen.* Zij zijn sprinkhanen, afschuwelijk ongedierte, en nochtans komen zij voor, de dag, alsof zij mensen waren; gang, gebaren, gelaat en spraak zijn gemaaktheden, zij bootsen mensen na, en maken een vertoning van wijsheid, redelijkheid, beleefdheid, deftigheid, hoewel ze toch beestachtig in het hart zijn.

(d) Van hun haar. Vs. 8, *En zij hadden haar als haar der vrouwen.* Zij hadden een verwijfde natuur, zij waren geil, wellustig, hoerachtig, en tot hoererij verlokken, zo in 't lichamelijke als geestelijke.

(e) Van hun tanden. *En hun tanden waren als tanden der leeuwen.* Zij waren gulzig, zuipers en vreters, verslindende en verterende alles, waar ze bijkomen; wreed en bloeddorstig inderdaad, welke schone schijn zij ook vertonen.

(f) Van hun schermwapen. Vs. 9. *En zij hadden borstwapenen als ijzeren borstwapenen.* Hun hart was verhard als ijzer, zij hadden hun geweten als met een brandijzer dichtgeschroeid, en daarbij waren zij zó bevoorrecht, dat niemand hen

durfde tegenstaan. Voor de politieke arm zijn ze gevrijwaard, waardoor ze te stouter zijn.

(g) Van hun vleugelen. *En het gedruis hunner vleugelen was als een gedruis van de wagenen, wanneer vele paarden naar den strijd lopen.* Sprinkhanen springen niet alleen ongestadig en afschuwelijk met hun schenkelen [hielen], maar zij hebben ook vleugels. Zo zijn deze ook vlug om hun oogmerken uit te voeren. Ze zijn menigvuldig, vliegen bij grote troepen en zwermen; en wee dat land, daar ze op vallen! Vinden deze gasten tegenstand, zij spannen samen en komen met een grote storm van kerkbannen en gedruis aan, zodat het een ieder verbaasd maakt, evenals legers op elkaar storten om elkaar te vernielen.

(h) Van hun staarten. Vs. 10. *En zij hadden staarten de schorpioenen gelijk, en daar waren angels in hun staarten; en hun macht was de mensen te beschadigen, vijf maanden.* Al hun vleien en schoonspreken heeft angels in, zij verleiden door schoonspreker en prijzen de harten van de eenvoudige, en zoeken iemand uit te lokken om gelegenheid tot beschuldiging te krijgen; als zij met hunnen mond vleien, zo is krijg in hun hart, hetwelk men achterna tot zijn smart gewaar wordt.

Men is wel verwonderd, hoe de koningen en groten van de aarde zich zo laten ringeloren van deze sprinkhanen, en hen zo lang verdragen; maar hun opdracht strekt zich uit tot vijf maanden, zij zullen hun natuur nooit afleggen, zij zullen beschadigen, zo lang als zij in wezen zijn; maar God heeft hen een bepaalden tijd gesteld, en dan zal 't met hen gedaan zijn.

X. 3. De sprinkhanen worden beschreven met *hun koning*.

Vs. 11. *En zij hadden over zich tot een koning den engel des afgronds; zijn naam was in 't Hebreeuws Abáddon, en in de Griekse taal had hij de naam Apollyon.* De Antichrist, de ster, vs. 1, is de engel des afgronds, een gezant van de duivel, die de draak zijn kracht en troon en grote macht gaf, Openb. 9:2. Zijn toekomst was naar de werking des satans, 2 Thess. 2:9. *Zijn leringen zijn leringen des duivels.* 1 Tim. 4:1. Zijn naam wordt in 't Hebreeuws en in 't Grieks genoemd; want zijn leer is gesmeed uit de oude plechtigheden van de Joden en uit het heidendom. En hij verderft beiden, de ene, omdat ze door zijn beeldendienst en afgoderij verhinderd worden de Heere Jezus voor de Zaligmaker te erkennen; de andere omdat hij ze verhindert tot kennis van de waarheid te komen, en hen van de éne afgoderij tot de andere overbrengt. Want beide, zowel het Hebreeuwse Abáddon, als het Griekse Apollyon, betekenen verderven; verdervende zichzelf en alle onverzegelden.

Hij is koning over de sprinkhanen, over de hele hoop van zijn geestelijke stand, waardoor, als door een talrijk en goed toegerust heir, hij zijn aanvallen doet en zijn kracht uitvoert, tot onderbrenging van de onverzegelden en tot vervolging van de kerk, die de engel des verbonds, Michaël, de aartsengel, tot hun koning hebben.

De sprinkhanen, hoe verdeeld zij ook onder elkaar zijn, zijn zeer onderworpen aan hem en gehoorzamen op zijn wenk.

XI. Dit is de vijfde bazuin, welke besloten wordt vs. 12. *Het ene wee is weggegaan, ziet, daar komen nog twee weeën na dezen.* Dit is niet zo te verstaan, alsof de zaken, in de vijfde bazuin voorzegt, geheel en al geëindigd zouden zijn, eer de zesde bazuin zou blazen; maar het ziet op het blazen van iedere bazuin, namelijk, de vijfde bazuin had nu geblazen en de inhoud ervan geopenbaard.

Dat gedaan zijnde, wordt overgegaan tot de zesde bazuin, die een nieuw en zwaar wee aankondigt, maar van een geheel andere natuur, als de vijfde geopenbaard had. De vijfde wordt uitgevoerd door valse leringen met al hun gevolg, en vertoont de paus van

Rome, de Antichrist. De zesde vertoont de Turk, die zijn voornemen, voornamelijk door het zwaard uitvoert. Zij zijn bijna ééntijdig, maar de Antichrist is een weinig eerder, en had terstond grote macht. En de Turk kwam een weinig daarna; zijn begin was in 't eerst klein en de voortgang langzaam.

XII. DE ZESDE BAZUIN vervat in zich drie hoofdzaken:

1. De opdracht.
2. De uitvoering.
3. Het gevolg.

De opdracht in vs. 13-15. Hier is aan te merken:

1. Wie de opdracht geeft.
 2. Aan wien zij gegeven wordt.
 3. De inhoud.
1. Die de opdracht geeft vs. 13. *En de zesde engel heeft gebazuind; en ik hoorde een stem uit de vier hoornen des gouden altaars, dat voor God was.* De Heere Jezus, de Hogepriester in de hemel, zittende ter rechterhand des troons van de Majesteit, ten goede van Zijn uitverkorenen, en alle macht over hemel en aarde, als koning ontvangen hebbende, ziet uit de hemel op Zijn kerk, die zózeer verdorven was, *en neemt de wan in Zijn hand, om Zijn dorsvloer te zuiveren* en het kaf te verbranden. Hij geeft daartoe bevel door een gezag en machthebbende stem, voortkomende uit de vier hoornen des altaars, waardoor macht en sterkte te kennen gegeven wordt, die Hij op Zijn lijden en sterven door Zijn offerande, ontvangen heeft.
 2. Aan wie de opdracht gegeven wordt, is vs. 14. *Zeggende tot den zesden engel, die de bazuin had.* Dit is in de zesde engel bijzonder; de andere bazuinden alleen, maar deze krijgt bij het bazuinen nog een andere opdracht.
 3. XIII. De inhoud van de opdracht is: *Ontbindt de vier engelen, die gebonden zijn bij de grote rivier Eufraat.* Eufraat is een van grootste rivieren van de wereld; zij heeft haar begin uit verscheiden takken, hebbende haar oorsprong uit Natolië, uit Armenië, uit Meden en Assyrië, en ontlast zich in de Perzische zee. Volgens de spreekwijze wordt de plaats genoemd maar *de inwoners* daaronder verstaan. *De Eufraat* betekent *het volk*, dat bij de rivier woont. *Deze engelen* [of boden] zijn geen engelen in hun natuur, maar in het werk, zijnde van God gezonden tot uitvoering van Zijn besluiten. Het *gebonden zijn* betekent het weerhouden van God, hun niet toelatend uit te breken tot verwoesting van Zijn kerk, totdat de bepaalde tijd gekomen was. De *vier engelen* betekenen, of in 't algemeen de uitbreking van de oordelen aan alle kanten, in de *vier gewesten* van de wereld, zoals hfdst. 7:1. Of, men kan daardoor verstaan de vierderlei volkeren, die onder het Turkse gebied ineengesmolten zijn; namelijk: Arabieren, Saracenen, Perzen en Tartaren. Of, de vier hoofdkoninkrijken, waarin het Turks gebied onderscheiden is, namelijk: Azië, Aleppo, Damascus en Antiochië. Immers de uitkomst leidt ons als met de hand tot de Turken, welker begin is Mohammed en welks einde zal zijn onder de zesde fiool.

XIV. Mohammed, een Arabier, een slimme guit, geeft zich uit voor een groot profeet, een weinig tijd nadat de bisschop van Rome, het algemeen hoofd van de kerk was geworden, te weten, omtrent het jaar 630. Hij krijgt enige ingang uit Arianen, Nestorianen, Joden en heidenen, en smeedde een godsdienst, in welke hij van ieder wat nam, om hen allen genoeg te geven. Hij beschreef het in een boek, *Al Koran* genaamd. Hij gaf voor een openbaring van God ontvangen te hebben, dat

allen, die de Koran niet aannamen, gedood zouden worden en dat zij bijzondere zegeningen zouden krijgen, die dezelve aannamen.

De keizer Heraclius hebbende tegen de Perzen geoorloofd, behandelt de Arabieren, die in zijn leger waren, kwalijk. Zij muiten, Mohammed trekt ze aan zich en wordt hun hoofd. Zij het verwijt niet willende horen, dat zij *Ismaëlieten*, en alzo uit Sara's dienstmaagd Hagar waren, noemen zich naar Sara, de huisvrouw van Abraham. Daarvandaan komt de naam van Saracenen, houdend de godsdienst van Mohammed. Onder die naam hebben ze grote verwoestingen aangericht. Daarna zijn ze door de Turken overwonnen en maakten met hen één volk en één Mohammedaanse godsdienst uit; hebbende in hun geweld de landstreken, die aan de rivier Eufraat grenzen, van waar zij zich uitgebreid hebben in Azië, Afrika en Europa.

XV. De engel, de opdracht ontvangen hebbende, om de vier engelen te ontbinden, doet alzo, vs. 15. *En de vier engelen zijn ontbonden geworden, welke bereid waren tegen het uur, en dag, en maand, en jaar, opdat zij het derde deel van de mensen zouden doden.* Die hoop was lange tijd achter de Eufraat als gebonden en kon niet doorbreken, waartoe zij genegen, vaardig en bereid waren. Maar als de van God bepaalde tijd gekomen was, en God hen losliet, braken ze terstond door en kwamen niet alleen tot aan de Hellespont, maar trokken daarover en drongen door tot in Spanje en Frankrijk. Doch zijn weer daar uitgedreven, behoudende nochtans Constantinopel, 't welk zij in 't jaar 1453 hebben ingenomen, en een groot land in Europa, gelijk nog tot op deze dag. Zo krenkte de Turk de kerk, in welke de paus zich neergezet had, en in 't Oosten en in 't Westen, verwoestende en dodende een ongeloflijk aantal mensen.

XVI. 2. **De uitvoering** volgt op de opdracht. Welke beschreven wordt.

(a) Door wie.

(b) De verrichting.

(a) Die, door welke deze verwoestingen zouden worden aangericht, worden beschreven van hun getal en hoedanigheden. Het getal in vs. 16. *En het getal van de heirlegers van de ruitery was tweemaal tien duizenden van de tien duizenden; en ik hoorde hun getal.* Het geeft te kennen een onbedenkelijke menigte, en dat van ruitery, het voetvolk wordt niet eens genoemd; niet dat Johannes hen geteld had, maar het werd hem genoemd, hij hoorde het uitdrukken. En waarlijk, zelden is met zo'n grote macht van volk geoorloofd, als de Turken en Saracenen gedaan hebben. 't Welk daaruit is af te nemen, dat zij in de belegering van Constantinopel bij elkaar hadden 300.000 man landtroepen én 3.000 schepen. En dat door de koning van Frankrijk, Karel Martel, op één tijd verslagen zijn 375.000 Turken.

De hoedanigheden van dit volk worden door zinnebeelden voorgesteld, vs. 17. *En ik zag alzo de paarden in dit gezicht, en die daarop zaten, hebben vurige, en hemelsblauwe, en sulfervervige borstwapenen; en de hoofden van de paarden waren als hoofden van leeuwen, en uit hun monden ging uit vuur, en rook, en sulfer.* Dat is: zij waren vreselijk in het aanzien, vernielende en dodende alles, wat hun voorkwam. Want die kleuren, door elkaar gemengd, ontzetten en verschrikken; zó waren ze in hun hart en zó vertoonden zij zich.

Ruitery is veel verschrikkelijker dan het voetvolk. Bijzonder, als een menigte paarden, die door hun moedigheid als vuur en rook van sulfervervige kleur uit hun neuzen en monden blazen, op ons aanlopen, om ons als leeuwen te verscheuren. Dat hier van schietgeweren, door buspoeder, dat omtrent het jaar 1500 eerst uitgevonden is, en in

de belegering van Constantinopel gebruikt is geweest, dat hier, zeg ik, van kanonnen, musketten en pistolen gesproken zou worden, durven wij niet zeggen. Liever verstaan wij door vuur, rook en sulfer, het blazen van moord en vernieling, vergezelschaft met hun godslasterlijke leer en het lasteren van de Heere Jezus, de Hoop en de Troost van de kerk.

XVII. (b) De verrichting van dit verschrikkelijk volk in vs. 18. *Door deze drie werd het derde deel van de mensen gedood, namelijk door het vuur, en door de rook, en door het sulfer, dat uit hunnen mond uitging.* Dat was het einde, waartoe zij losgelaten waren. Dit voerden ze ook getrouw uit, zij richtten de allerverschrikkelijkste verwoestingen aan, moorden en branden hadden geen maat. Vóór hen was 't land als Eden en achter hen een woestijn. Zodat de inwoners van het land als versmolten en het land op vele plaatsen onbevolkt werd, zowel in Azië als in Europa. Zij voerden dit uit door het vuur van oorlog, door de rook van schrikkelijke godsdienst en door het stinkend en vergiftigend sulfer van godslasteringen en gruwelijk leven.

De reden daarvan wordt gegeven vs. 19. *Want hun macht is in hun mond en in hun staarten; want hun staarten zijn de slangen gelijk, en hebben hoofden, en beschadigen met dezelve.* Met hun monden verslinden ze als leeuwen, en met hun staarten vergiftigen ze als slangen. Met geweld en valse leringen hebben ze zeer grote en veel landen en koninkrijken overgebracht tot de Mohammedaanse godsdienst, en andere verwoest. Zij zijn als slangen, die ook hoofden in hun staarten hebben en zijn dus verschrikkelijke monsters. Zo was in de Turken niets goeds, 't is alles afschuwelijk, gruwelijk, wreed, vernielende wat aan hen is van voren en van achteren.

XVIII. 3. **Het gevolg** van dit oordeel heeft opzicht op godsdienst en op leven. Op godsdienst, vs. 20. *En de overige mensen, die niet gedood zijn, door deze plagen, hebben zich niet bekeerd van de werken hunner handen, dat zij niet zouden aanbidden de duivelen, en de gouden, en de zilveren, en koperen en stenen, en houten afgoden, die noch zien kunnen noch horen, noch wandelen.* De Turken, bevattend daaronder de Mohammedanen van zijn begin en in zijn voortgang, heeft niet alleen heidense volkeren onder zijn geweld gebracht, maar ook Christenen. Niet alleen in Azië en Afrika, maar ook in Europa; maar *velen* zijn voor zijn geweld en verleiding *bewaard*.

Maar de kerk *onder de Antichrist* verviel hand over hand van de zuiverheid van de leer tot afgoderij en beeldendienst. Deze ziende, de oordelen Gods over de kerk door de Turken, om haar afgoderij, hadden daarvan afstand moeten doen en zich bekeren. Maar het had die vrucht niet. Zij bleven de duivelen aanbidden. Waren er bij de heidenen gestorven mensen, die in hun leven grote daden gedaan hebben, dan werden die geacht als goden en zij aanbadden hen. Zo doet ook de Antichristische kerk. Gestorven of vermeende mensen, die zij achten heilig geweest te zijn, vergoden zij en stellen ze tot beschermers en beschermsters van dit of dat, en aanbidden hen en zoeken hulp bij hen. Dit is de duivelen aanbidden. Dit doen ze ook daarin, dat ze leringen van de duivelen houden. Hierbij hebben ze beelden van allerlei stof gemaakt, eren die, en bedrijven daarmede afgoderij.

De twee derden, die overgebleven waren, zijnde één derde gedood, hadden zich door deze plagen behoren te bekeren; maar tot verzwaring van hun oordeel bleven zij daarin volharden.

XIX. 3. **Het gevolg** had ook opzicht op het leven van de overgeblevenen, vs. 21: *En hebben zich ook niet bekeerd van hun doodslagen, noch van hun venijngevingen, noch*

van hun hoerij, noch van hun dieverij. Door hun leer doodden ze de zielen, en door hun vervolgingen van de ware gelovigen, hebben ze miljoenen heiligen gedood. Hun leer is vergiftigd en betoverend door de uitwendigheden, en door hun leugenachtige wonderen. Om hun geestelijke hoerij, dat is afgoderij, zijn ze gestort in lichamelijke hoerijen, die beestachtig onder hen in zwang gaan. En op allerlei wijzen weten ze het volk het geld af te persen door missen, aflaten, absolutiën en dergelijke streken, waardoor ze de meeste rijkdom van het land tot zich getrokken hebben. Om deze zonden had God hen met de Turken geplaagd, maar zij hebben zich daardoor niet bekeerd; maar zijn des te meer in al die boosheden voortgegaan.

HOOFDSTUK 10

I. Toen het zesde zegel geopend was, en voordat het zevende geopend werd, wordt er een versterking van de gelovigen, tegen de verdrukking van de kerk, die onder de bazuinen komen zou, tussenbeide gevoegd, nl. hfdst. 7.

Zo is ook hier een invoeging tussen de zesde en zevende bazuin, tot onderricht en troost van de gelovigen. Namelijk, dat, de vijfde en zesde bazuin, de verdrukking van de kerk door de Antichrist en de Turken, de eerste twee grote, niet zo ras zouden voorbijgaan, maar een lange tijd duren. Maar dat die tijd bepaald was en dat de waarheid van het Evangelie nochtans zou bewaard worden en dat er nog altijd getrouwe getuigen voor de waarheid zouden zijn, 't welk in hoofdstuk 10 en 11 wordt voorgesteld. 't Welk, behalve uit de inhoud, ook daaruit blijkt, dat na 't verhaal van de zaken, hfdst. 11:14, gezegd wordt: *Het tweede wee is weggegaan, ziet, het derde wee komt haast*. Te weten, onder de zevende bazuin, die daarop, vs. 15, gehoord wordt. Welke, evenals het zevende zegel, iets goeds en iets droevigs voor de kerk aanbrengt.

II. In dit hoofdstuk wordt geopenbaard, hoe het gaan zou met het Evangelie vóór de zevende bazuin, onder de vijfde en zesde bazuin en in hoedanige staat het Evangelie zou komen onder de zevende bazuin. In dit hoofdstuk zijn twee zaken. Eerst de Persoon, die iets zonderlings openbaart, vs. 1-4. Ten tweede, wat Hij openbaart, vs. 5-11.

III. HET EERSTE DEEL is beschrijving van de Persoon, in welke aan te merken is:

1. De verschijning.
2. Het gevolg.

1. De verschijning van de Persoon in vs. 1-3. Waarin Hij beschreven wordt van verscheidene opmerkelijke zaken.

(a) Van Zijn natuur: *En ik zag een anderen sterken engel afkomende van de hemel*. Deze Engel is een ander dan die de zeven bazuinen hadden. 't Was de Heere Jezus, de Engel van Gods aangezicht, de engel des Verbonds, zoals blijkt uit de beschrijving, die deze Engel wordt toegeschreven, zijnde zulke hoedanigheden, welke van de Heere Jezus op andere plaatsen gezegd worden. Openb. 1:7, 15; Matth. 17:2; Openb. 4:3. En in hfdst. 11:3. worden de twee getuigen *de Zijne* genoemd. De Engel kwam van de hemel, 't welk te kennen geeft, dat het een gezicht was, waarin zinnebeelden vertoond worden, om daardoor iets te openbaren. Waarin men niet altijd op al omstandigheden moet blijven staan, maar doordringen tot het oogmerk. De Heere Jezus is de sterke God, almachtig om Zijn kerk en het Evangelie te bewaren, ook in de allerzwaarste en duisterste tijden.

IV. (b) Van Zijn kleding. *Die bekleed was met een wolk*. Zo wordt God dikwijls in de Psalmen en Profeten beschreven. Zó was de Engel van Gods aangezicht in de wolk, die de kinderen Israëls overschaduwde en geleidde. Zijn Goddelijke heerlijkheid is te klaar, dan dat een mens die zou kunnen aanschouwen, en daarom is 't een goedheid, dat Hij Zijn stralen inhoudt, en als in een wolk tot de mens spreekt.

(c) Van zijn hoofdsieraad: *En een regenboog was boven zijn hoofd*. 't Welk de glans van Zijn heerlijkheid te kennen geeft, en ons indachtig maakt de onveranderlijkheid van Zijn Verbond.

(d) Van Zijn aangezicht: *En zijn aangezicht was als de zon.* Zo werd Hij ook vertoond, hfdst. 1:16. Hij is de Zon der gerechtigheid, in Zijn aangezicht is enkel heerlijkheid en majesteit, Hij is het licht en de blijdschap van Zijn kerk, en de verschrikking voor Zijn vijanden.

(e) Van Zijn voeten: *En zijn voeten waren als pilaren van vuur.* Zijn gangen zijn zuiver en heilig, vol majesteit en heerlijkheid, tot hulp van Zijn kerk en verderf van Zijn vijanden; snel en standvastig voortgaande.

V. (f) Van Zijn hand, vs. 2: *En hij had in zijn hand een boekskes dat geopend was.* Dit boek is niet dat boek, 't welk verzegeld was in de hand Desgenen, Die op de troon zat, hfdst. 5:1, en 't welk het Lam uit Zijn hand nam en opende, vs. 8. en hfdst. 7; want:

- a) daar is een boek, hier een boekskes.
- b) Dat werd niet overgegeven; dit wel, en het werd opgegeten, vs. 10.
- c) De inhoud van dat vorige boek was al geopend, en zaak voor zaak voorgesteld, en daarop was al tot een ander soort van openbaring overgegaan door het klinken van de zes bazuinen.
- d) Er is de minste omstandigheid niet, welke ons leidt, tot dat vorige boek, ja zelfs is er geen partikel [aanw. voornaamw.] vóórgezet, maar er staat alleen biblaridion, boekskes, zonder *het* of *dát*. Derhalve is het niet dat voorgaande boek. De vertoning van het boekskes in een zinnebeeld is ook tot een geheel ander doel dan het vorige. Wij verstaan daardoor *het Evangelie*, waarvan de twee getuigen getuigden, hfdst. 11. Hetwelk ieder gelovige opwekt, evenals Jer. 15:16. *Als Uw woorden gevonden zijn, zo heb Ik ze opgegeten.* En hetwelk een ieder gelovige zoet is, gelijk het was in de mond van Johannes, vs. 10 van dit hoofdstuk. Gelijk het ook was bij David, Ps. 119:103. Ofschoon men daarom veel bittere vervolgingen moest uitstaan, 't welk door het bitter worden in de buik van Johannes te kennen gegeven wordt, hfdst. 10:10. Hoewel de Antichrist en de Turk, onder de vijfde en zesde bazuin vertoond, het Evangelie verdonkerden, en trachtten het weg te nemen, en de getuigen daarvan doodden, was en bleef het daar nog door de goede en almachtige hand van de Heere Jezus, Die het in die tijd nog bewaarde en het nog aan de Zijnen openbaarde. Hoewel het licht klein was en weinigen het zagen. Maar in de dagen van de zevende bazuin zou het klaarder en heerlijker schijnen, als de koninkrijken van de aarde des Heeren zouden worden.

VI. (g) Van zijn houding. *En Hij zette zijn rechtersoet op de zee, en de linker op de aarde.* De zee en de aarde worden als met een cirkel omringd, en maken een ronde bol uit, welke de woonplaats van de levende schepselen is. Op beide zet deze engel zijn voeten, hebbende macht en heerschappij over beide. Over het ongestadige en vaste; over de vijanden en over de kerk; over het wester- en over het oostergedeelte van de wereld; over de Antichrist in het westen en over de Turk in het oosten, zullende zijn kerk herstellen van het westen naar het oosten. Jes. 59: 19. *Dan zullen zij de Naam des Heeren vrezan van de vedergang en Zijn heerlijkheid van de opgang van de zon;* gelijk de kerk in 't eerste uitgebreid is van het oosten naar het westen.

(h) Van Zijn stem, vs. 3. *En hij riep met een grote stem,* gelijk een leeuw brult. Christus is de Leeuw uit de stam van Juda. Als Hij Zijn almachtige en alles overheersende stem laat horen, moet alles sidderen en beven. Hij voert Zijn werk uit met grote kracht, tot verschrikking van Zijn vijanden.

VII. 2. Het gevolg van de verschijning des Engels en van Zijn stem. *En als hij geroepen had, spraken de zeven donderslagen hun stemmen.* Donderslagen zijn

ontzettende geluiden, welke God de inwoners van de wereld laat horen, als tekenen van Zijn ontzaglijkheid. *Wie zou den donder Zijner mogendheden verstaan?* Job 26:14. *Ik antwoordde u uit de schuilplaats des donders*, Ps. 77:19. *God dondert met Zijn stem zeer wonderlijk*. Job 37:5. Deze donderslagen spraken verstaanbare woorden, iedere donderslag sprak iets anders dan de andere, waardoor te kennen gegeven wordt, dat er zeven zeer ontzettende zaken geschieden zouden; maar wat zij inhouden is niet geopenbaard, zoals blijkt uit vs. 4,

En toen de zeven donderslagen hun stemmen gesproken hadden, zo zou ik ze geschreven hebben; en ik hoorde een stem uit de hemel, die tot mij zeide: verzegel hetgeen de zeven donderslagen gesproken hebben, en schrijf dat niet. God heeft niet gewild, dat men die zaken voorheen weten zou, maar dat alleen, dat er zeven opmerkelijke zaken zouden geschieden, die in de openbaring niet zijn vertoond en verklaard. Indien iemand leefde na de vervulling van die donderslagen, en hij had dan een volmaakte kennis van de gehele Openbaring, en van al de gebeurde zaken in en omtrent de kerk, die zou van achteren daaruit kunnen zeggen: dit is de éérste donderslag, toen is de tweede gehoord en die betekent dat. Maar daar buitenom iets zekers van te stellen, zou een verwaandheid zijn. 't Is veiligst van de verzegelde donderslagen te zwijgen, totdat God dezelve ons zal openbaren.

VIII. HET TWEEDE DEEL van dit hoofdstuk behelst hetgeen de Engel, in het eerste deel beschreven, openbaart. De openbaring geschiedt door (a) woorden, vs. 5-7, en (b) door een zinnebeeld, 't welk te kennen geeft de manier van uitvoering van 't geen door de woorden voorzegd was, vs. 8-10.

I. Deze openbaring *door woorden* vervat een bevestiging van de te openbaren zaken door een eed, en de zaak, die geopenbaard en bevestigd wordt.

(a) De bevestiging is vs. 5, 6. *En de engel, dien ik zag staan op de zee, en op de aarde, hief zijn hand op naar de hemel, en hij zwoer bij Dien, Die leeft in al eeuwigheid, Die de hemel geschapen heeft en hetgeen daarin is, en de aarde en hetgeen daarin is, en de zee en hetgeen daarin is*. De Heere Jezus, Dien alle macht gegeven is in hemel en op aarde, die deze macht vertoont door dat majestueus staan met Zijn voeten, die als pilaren van vuur waren, op de zee en op de aarde, Die zou wat groots en wonderlijks openbaren, dat men niet had kunnen verwachten in de duistere dagen van de Antichrist en de Turk. Ja dat men niet zou hebben kunnen geloven in die tijden. Hij bevestigt het daarom met een plechtige eed, staande en Zijn hand naar de hemel opheffende, en zo in de alleropmerkelijkste gestalte van zweren, zweert bij de eeuwige en almachtige God, Schepper van hemel en aarde, om Zijn kerk te meer te bevestigen en te verzekeren van haar verlossing uit Babel.

(b) De zaak, die bevestigd wordt, wordt voorgesteld eerst ontkennenderwijze, en daarna bevestigenderwijze. Ontkennenderwijze: *Dat er geen tijd meer zal zijn*. Niet volstrekt, alsof op 't blazen van de zevende bazuin terstond het algemene oordeel zou volgen; want dat komt met het volgende van de Openbaring niet overeen. Maar 't is in sommige opzichten te verstaan: er zou ná het blazen van de zevende bazuin zulk een tijd niet meer zijn dan tevoren. De Antichrist zou de kerk niet meer onder zich houden in zulke duisternis, hij zou de waarheid en de belijders van de waarheid niet meer zo onderdrukken en overheersen. Dat zou ophouden. De kerk zou uit Babel gaan en zich tegen hem zetten. Hij mag de Kerk krijg aandoen, zoals Farao het uit Egypte gaande Israël vervolgde, maar hij zal ze niet meer onder zijn geweld krijgen. Er zal altijd een staande partij tegen hem zijn.

Bevestigenderwijze, vs. 7. *Maar in de dagen van de stem des zevenden engels, wanneer hij bazuinen zal, zo zal de verborgenheid Gods vervuld worden, zoals Hij Zijn dienstknecht, de profeten, verkondigd heeft.* Welke die verborgenheid is, zal bekend worden uit hetgeen van de zevende bazuin gezegd wordt, namelijk, het herstel der kerk in een uitgebreide en heerlijker staat op aarde. Eerst wel strijdende tegen de Antichrist, in welke vele martelaren de waarheid met hun bloed zullen verzegelen, maar daarna triomferende, *de duizend jaren*. Waartoe ook behoort, de algemene bekering van de Joden, van welke wij tevoren in 't brede hebben gesproken. En aan de andere kant de verbreking van de vijanden van de kerk, de Antichrist en de Turk door de fiolen, die over hen zullen worden uitgegoten. Van welke zaken de profeten, zowel van het Oude Testament, Jesaja, Ezechiël, Daniël, Zacharia, als van het Nieuwe Testament gesproken hebben.

IX. II. De engel openbaart de verborgenheden, die geschieden zouden, door een zinnebeeld, waardoor de manier van uitvoering te kennen gegeven wordt. Hier hebben wij aan te merken:

- (a) Het bevel, vs. 8.
- (b) De gehoorzaamheid, vs. 9,10.
- (c) Een nieuwe opdracht, zijnde het doeleinde van het vorige, vs. 11.

(a) Het bevel is, vs. 8: *En de stem, die ik gehoord had uit de hemel, sprak wederom met mij en zeide: Ga heen, neem het boekken, dat geopend en in de hand is des engels, die op de zee en op de aarde staat.* Het Evangelie was niet om in de hand, macht en bewaring van de Heere Jezus te zijn en daar te blijven maar om te zijn tot nut van de kerk. Daartoe wordt Johannes door een onmiddellijke stem van God, Die hem tevoren verbood de donderslagen te schrijven, belast het boekken, het Evangelie, - in de duistere tijden nog bewaard, geopend en gekend, maar in de tijd van de zevende bazuin veel klaarder door te breken, - te nemen uit de hand van de Heere Jezus, Wiens Evangelie het is en het in Zijn naam te verkondigen. Niet dat Johannes het zélf zou doen, want hij was allang weg, maar 't is hier alleen een voorzegging en afbeelding, wat dan door de leraren geschieden zou.

X. (b) De gehoorzaamheid in vs. 9. Waar voorkomt:

1. Het verzoek van Johannes.
2. De gift van de Heere Jezus met een meer bijzonder bevel en onderwijzing.
3. Het gedrag van Johannes.
 1. Het verzoek is: *En ik ging heen tot de engel, zeggende tot hem: geef mij dat boekken.*
 2. De gift volgt daarop: *en hij zeide tot mij: neem dat en eet het op.* Tevoren had hij een algemeen bevel om het maar te nemen, maar hij krijgt een bijzonder bevel om het op te eten, dat is, te lezen, te herlezen, de zin na te speuren, te overdenken, en also het als in sap en bloed te veranderen, zoals men de spijze voor het lichaam doet. Dat zou het werk zijn van de getrouwe leraars, die de Heere gebruiken zou in het Evangelie in grote klaarheid aan de dag te brengen, in de tijd van de zevende bazuin. De Heere Jezus doet er een onderrichting bij, hoe het hem bekomen zou: *en het zal uw buik bitter maken, maar in uw mond zal het zoet zijn als honing.* De leraars zouden zich verblijden in de kennis van de Evangelische waarheden, en als ze zagen dat hun prediken zulke ingang had in de harten van de mensen, dat menigten tot dat licht zouden toevloeien, en Babel verlaten. Maar zij zouden vele bitterheden van de vijanden van de kerk moeten uitstaan, die hen vervolgen en

doden zouden; dit wordt hen hier voorzegd, opdat het hun niet vreemd zou voorkomen als het geschiedde.

3. Het gedrag van Johannes is, vs. 10, *En ik nam het boeksken uit de hand des engels, en ik at dat op; en het was in mijnen mond zoet als honing, en als ik het gegeten had, werd mijn buik bitter.*

Hoewel Johannes voorzegd was dat het hem bitter zou bekomen, is hij evenwel gehoorzaam. Hij eet het op, en het was, zoals hem voorzegd werd, 't was zoet, en bitterheid volgde. Zó zou de Heere, in de tijd van de zevende bazuin de leraars gehoorzaam en gewillig maken. Zoetigheid zouden ze hebben in het prediken en bitterheid wegens die vervolging. Dan is men eerst bekwaam het Evangelie te verkondigen en daardoor te lijden, als men haar zoetigheid gesmaakt heeft en het heeft opgegeten, het verstaat en de kracht ervan in 't hart gevoelt.

XI. (c) De nieuwe opdracht, zijnde het doel van het vorige, vers 11. *En hij zeide tot mij: gij moet wederom profeteren voor vele volken, natiën, en talen, en koningen.* Johannes zou wel de vorige dingen van de Openbaring profeteren, maar Johannes komt hier voor als een voorbeeld, waardoor de leraren in de dagen van de zevende bazuin afgebeeld worden. Het Evangelie is in 't eerste door verkondiging gebracht tot allerlei natiën, volken en talen. En in het herstel van de kerk, na de overheersing van de Antichrist en de Turk, *zouden de koninkrijken der aarde des Heeren worden.* Niet door zwaard en lichamelijke wapenen, maar door profeteren, dat wil zeggen, door prediking van het Evangelie, waartoe de Heere getrouwe leraren opwekken zo. Dit is een troost tegen de verdrukkingen van de Antichrist. Het Evangelie zou nog in de donkere tijden blijven, hoewel met klein licht en bij weinigen, en na de bestemde tijd zou het weer heerlijk doorbreken.

HOOFDSTUK 11

I. In het vorige hoofdstuk hebben wij gezien, hoe het met *het Evangelie* gaan zou onder de twee grote weeën, de vijfde en zesde bazuin, de Antichrist en de Turk; namelijk dat het daar nog zou zijn, hoewel met kleine kennis, en onder weinige, en dat het klaarder geopenbaard zou zijn in de dagen van de zevende bazuin, door middel van de leraren, die de kracht van het Evangelie smaakten, en het opgegeten hadden.

Nu wordt in dit hoofdstuk verder getoond, in hoedanige staat de kerk zou zijn, en degenen, die voor de waarheid tegen de Antichrist getuigen zouden in de tijd van die twee bazuinen, en hoedanig hun beider staat zou zijn in de tijd van de zevende bazuin. Dit hoofdstuk heeft twee delen.

- Het eerste spreekt van de kerk en de getuigen in de genoemde tijd, vs. 1-14.
- Het tweede is de opening van de zevende bazuin, beginnende vs. 15.

Het eerste deel vervat twee zaken, te weten:

- de staat van de kerk, vs. 1, 2,
- en de staat van de getuigen, vs. 3 -1 4.

II. HET EERSTE DEEL van het hoofdstuk spreekt eerst van de kerk, en dan van de getuigen.

Eerst van de staat van de Kerk, door het meten van de tempel, welke twee delen had, het huis en het voorhof rondom het huis. Het huis werd gemeten, maar de voorhof niet. Het meten van het huis is, vs. 1, *En mij werd een rietstok gegeven, een, meetroede gelijk; en de engel stond en zeide, sta op, en meet de tempel Gods, en het altaar, en degenen, die daarin aanbidden.*

De tabernakel, onderscheiden in het Heilige en het Heilige der Heiligen, had maar één voorhof, waarin alleen de priesters gingen om te dienen. Het volk buiten staande, kon daarin zien wat de priesters deden, omdat het afschutsel van netwerk of traliewerk gemaakt was. De tempel, eerst door Salomo gebouwd, en daarna door Zerubabel herbouwd, óók bestaande in het Heilige en het Heilige der Heiligen, had twee voorhoven. Het eerste was voor de priesters, genoemd, *het binnenste voorhof*, 1 Kon. 6:26; daarin was het wasvat of de koperen zee, en het koperen brandofferaltaar. Het tweede voorhof was een zeer grote afgeschutte plaats, van buiten rondom het eerste of binnenste voorhof, waarin het volk vergaderde. Dit werd genoemd, *het voorhof van Salomo*, Hand. 5:12. Of, *het grote Voorhof*, 2 Kron. 4:9. En, *het buitenste Voorhof*, Ezech. 40:17. Herodes bouwde nog een groter voorhof rondom die twee. Dit werd genoemd, *het voorhof der heidenen*. Maar omdat dit niet op Gods bevel was, wordt daarvan in de Schrift niets gemeld. Het huis, met de twee voorhoven samen genomen, wordt doorgaans *de tempel* genoemd:

Joh. 10: 23. *En Jezus wandelde in de tempel in het voorhof van Salomo.*

Hier wordt gesproken van de tempel, niet die te Jeruzalem was geweest, want die was al voor twintig jaren verwoest, toen Johannes deze Openbaring ontving; maar hier wordt door de tempel de kerk verstaan.

1 Tim. 3: 15. *Opdat gij moogt weten hoe men in het huis Gods moet verkeren, hetwelk is de Gemeente des levenden Gods.*

2 Kor. 6: 16. *Gij zijt de tempel des levenden Gods.*

III. De tempel en het altaar, en degenen die in de tempel aanbidden, worden gemeten, daartoe ontvangt Johannes een meetroede, met bevel om te meten. Als een land te delen is, zo meet men het af in zoveel delen, als er deelgenoten zijn. Zo werd Kanaän

naar 't getal van de stammen afgemeten en een ieder werd zijn deel in dit land aangewezen. In dit opzicht wordt Israël, die het erfdeel Gods was, genoemd, *de roede Zijner erfenis*, Jer. 10:16. *De roede Uwer erfenis*, Ps. 74:2. Zodat door het meten te kennen gegeven wordt, het Zich toe-eigenen van de kerk door God, om die als Zijn eigendom te bewaren.

Het Altaar werd ook gemeten, Gode als Zijn eigendom geëigend. Het altaar is het middel van de verzoening door Christus, Die door het altaar afgebeeld wordt en daarom ook zelf Altaar wordt genoemd. Hebr. 13:10.

Niettegenstaande de Antichrist de verzoening door het bloed van Christus zou loochenen en bestrijden, en de verzoening zou leren zoeken in de mis, in boetedoeningen, bedevaarten en andere grillen, zou nochtans het Middel van de verzoening in 't midden van die wanhopige tijden blijven, gekend en gebruikt worden. Die in de Tempel aanbidden, zouden ook gemeten, dat is, Gode toegeëigend en van Hem bewaard worden. *Deze zijn de honderd vier en veertig duizend verzegelden*, waarvan in Openb. 7:4 wordt gesproken. De uitverkorenen, welke zijn een heilig Priesterdom, 1 Petr. 2:5. Welke als priesters recht en vrijmoedigheid hebben om in te gaan in het Heiligdom en tot God te naderen. Zodat de Heere, in de tijd van de overheersing van de Antichrist, nog een kerk, nog uitverkorenen zou hebben, die de verzoening door Christus' bloed dan nog zouden kennen en door het geloof gebruiken.

IV. Hoe het met het buitenste voorhof zou gaan, wordt vs. 2 gezegd. *En laat het voorhof uit, dat van buiten de tempel is, en meet dat niet, want het is de heidenen gegeven; en zij zullen de heilige stad vertreden, twee en veertig maanden.* Het buitenste voorhof wordt gesteld tegen het binnenste, en betekent het uitwendig gestel van de kerk, zoals zij zich in de wereld vertoont, nl. het gros van de onbekeerden in de kerk, de niet verzegelden.

Deze zouden niet gemeten worden, omdat het de Heere niet toebehoort, des Heeren deel niet is. Maar zij was in de macht van de Antichrist overgegeven, welke met zijn onderdanen afgodisch en godloos is in leer en leven, en daarom heidenen en Babel genoemd wordt. Deze paapse heidenen zouden het uitwendige, de uitwendige luister tot hun deel hebben, doch zonder waarheid. Zij zouden pronken met de uitwendige schijn, met de naam van *Christelijke kerk*, maar zonder daad. Zij zouden de ware kerk van haar luister beroven en zich met de uitwendige glans versieren. Zij, de paapse heidenen, zouden de heilige Stad vertreden, de ware kerk verdrukken, haar luister en heerlijkheid in de wereld benemen, zodat ze zich niet kon vertonen als een stad op een berg, maar dat ze moest vluchten in de woestijn en zich verborgen houden. Hoewel zij aan de staat van de ware gelovigen niet kon raken, omdat zij verzegeld waren.

V. Dit zou duren de tijd van *twee en veertig maanden*; niet dat de Antichrist dan vernietigd zou zijn, niet dat hij dan ophouden zou de kerk te bestrijden, maar hij zou de kerk dan niet langer in de woestijn verborgen kunnen houden; hij zou de kerk niet kunnen beletten uit Babel te gaan, en zich openlijk te vertonen, en de waarheid te belijden en te beleven.

Dit getal komt meermalen in de Openbaring voor onder verscheidene uitdrukkingen, doch allen dezelfde tijd betekenende, niet alleen in duurzaamheid, maar ook slaande op dezelfde staat van de kerk, in zó een tijd.

- Twee en veertig maanden zou de heilige Stad vertreden worden, hfdst. 11:2.
- Twee en veertig maanden zou de Antichrist grote dingen en godlasteringen spreken, Openb. 93:5.

- Een duizend tweehonderd en zestig dagen, welke 42 maanden uitmaken, zouden de getuigen profeteren, *met zakken bekleed*, Openb. 11:3.
- En de Kerk zou in de woestijn zijn, Openb. 12:6, *een tijd, en tijden, en een halven tijd*, dat is, drie jaren en één half, uitmakende 42 maanden.
- En 1260 dagen zou de kerk in de woestijn gevoed worden, Openb. 12: 14.

Deze tijdgetallen zijn niet eigenlijk te verstaan, maar naar de profetische stijl, betekenende iedere dag een jaar, zoals Ezech. 4:5, Dan. 9:24. 't Is waar, dat niet alle getallen in de Openbaring zo genomen worden, maar de omstandigheden van zaken leiden ons, óf tot de eigenlijke, óf profetische tijdrekening.

- (a) Het kan met al hetgeen, dat van de Antichrist gezegd wordt, niet overeenkomen, dat het in drie jaar en een half zou beschikt worden.
- (b) De zaak zelf, de uitkomst, toont het; want 1260 jaren heeft de Antichrist de kerk overheerst en is de kerk in de woestijn verborgen geweest.

't Is gemakkelijk te zeggen, dat deze uitdrukkingen van tijd maar *een onbepaalde tijd* te kennen geven. Maar waartoe dan in zo'n nette tijd uitgedrukt, en dat met zulke getallen, die niet gewoon zijn? Er zijn getallen, die door gewoonte een *onbepaalde tijd* uitdrukken, zoals zeven, en tien, en honderd. Maar daarom moet men alle getallen, die zó onderscheidenlijk, zó bepaald, zó gebroken en zeer ongewoon zijn, niet in de wind slaan, met te zeggen: het is een bepaald getal voor een onbepaald. Dat komt met de wijsheid van het Woord Gods niet overeen. Want of er dan stond 1260 of 7 of 10, dat was dan evenveel. Daarom achten wij de 1260 dagen een net bepaald getal, en dat op een profetische wijze, één dag voor één jaar. En daarom behoren wij het na te zoeken wanneer te beginnen, en wanneer te eindigen, omdat het verstand van de Openbaring voor een groot gedeelte daaraan hangt.

Doch dat vinden wij in het Woord, dat het jaar, begonnen of geëindigd, voor hetzelfde genomen wordt, en als een getal is tussen tientallen, dat dan het tiental genoemd wordt.

VI. (a) 't Is onbetwistbaar, dat in de tijd van de Hervorming een zeer grote verandering in de kerk is geschied, zodat het de gehele wereld doorklinkt. En dat de kerk in die tijd uit Babel is gegaan en in het openbaar zich in de wereld heeft vertoond, in de belijdenis van de waarheid des Evangelies.

(b) 't Is kennelijk, dat van de verlossing van de kerk uit de vervolging van de heidense keizers, onder Constantijn de Grote tot op de Hervorming in de zestiende eeuw, een tijd van twaalfhonderd en zestig jaren verlopen is.

(c) 't Is onweersprekelijk, dat terstond na de verlossing van de Heidense keizers, de bisschop van Rome, *bij trappen*, over de kerk in Europa heeft begonnen te heersen, en over dezelve geheerst heeft tot op de tijd van de Hervorming; en dat in al die tijd de kerk verborgen is geweest onder des pausen overheersing, en zich in haar luister niet heeft kunnen vertonen. En dat ondertussen in al die tijd er geen ontbroken hebben, die voor de waarheid tegen de Antichrist getuigenis hebben gegeven, en van de Antichrist telkens zijn vervolgd, onderdrukt en gedood. Waaruit dan klaar blijkt, dat de twaalfhonderd en zestig dagen geëindigd zijn in de tijden van de Hervorming, en alzo begonnen zijn ten tijde van Constantijn de Grote, ná het half uur stilzwijgen, of ná de verademing van de kerk. Maar hier jaar en dag van begin en einde van deze 1260 jaren te noemen, laten wij voor degenen, die het net [precies] mochten weten.

VII. Hebbende gezien de staat van de kerk, in de tijd van haar overheersing door de Antichrist, gaan wij over tot het tweede, 't welk is de staat van de getuigen in die tijd. Ofschoon de kerk in de woestijn was, vertoonde zij zich nog door enige getuigen, van welke drie dingen gezegd worden.

1. Hun profeteren, vs. 3-6.
2. Hun dood, vs. 7-10.
3. Hun verrijzing, vers 11-13.

Het eerste is *het profeteren*. In het profeteren is aan te merken:

- (a) Hun getal.
- (b) De tijd wanneer en hoe lang.
- (c) Hun uitwendige staat.
- (d) Hun verrichting.

Hun getal, tijd en staat, volgens vs. 3: *En Ik zal Mijne twee getuigen macht geven, en zij zullen profeteren duizend twee honderd zestig dagen, met zakken bekleed*. Getuigen zijn mensen, die de waarheid kennen, geloven, liefhebben, belijden. Zo worden de apostelen *getuigen* genoemd, Hand. 1:8, 22. 2:32. Openb. 2:13.

Twee worden ze genoemd, niet ten opzichte van de personen, maar ten opzichte van het getuigenis. Om een zaak te bevestigen, moeten er *twee of drie getuigen* zijn, Deut. 19:17. Hebr. 10:28. Daar twee zijn, zijn er genoeg om een zaak te bevestigen, minder mogen er niet zijn, drie is overvloedig. Zo zouden er in die donkere tijden getuigen zijn, en dat in genoegzaam getal, doch op zich weinig.

Toen de Heere Jezus Zijn discipelen uitzond, *zond Hij ze twee aan twee*, Luk. 10:1. Dikwijls heeft God ook twee mensen als getuigen gegeven, zoals: Abraham en Lot, Mozes en Aäron, Jozua en Kaleb, Elia en Eliza, Zerubabel en Jozua, Ezra en Nehemia, Paulus en Barnabas, Petrus en Johannes. Zij worden ook hier *twee* genoemd, dat is, weinig. Zij zouden zijn getuigen van de Heere Jezus. Hij zou hen zenden en bekwaam maken om te profeteren, de waarheid voor te stellen, 't Evangelie te prediken, en te bestraffen de dwalingen, de afgoderij en het goddeloos leven van het pausdom; en dat de tijd van *duizend twee honderd en zestig dagen*, dezelfde tijd, wanneer en hoe lang de heilige stad vertreden zou worden, vs. 2; en de kerk in de woestijn zich zou moeten ophouden, hfdst. 9:6, 14.

Deze getuigen zouden niet zijn dezelfde in persoon; want niemand leeft 1260 jaren. Maar 't waren op elkaar volgende getuigen van dezelfde waarheid, dan eens hier en dan eens daar. Dan eens meerder openbaar, dan minder in 't oog. Hun staat was zonder uiterlijk aanzien, gering; met zakken bekleed, een teken van droefheid over de verdrukke staat van de kerk en over de afgoderij en vervolging van de Antichrist, en zijzelf waren het voorwerp van zijn woede.

VIII. Hun verrichting heeft opzicht op de kerk en op vijanden van de kerk.

Ten opzichte van de kerk is hun verrichting nuttig, vs. 4: *Deze twee zijn de twee olijfbomen en de twee kandelaren, die voor den God van de aarde staan*. Hier wordt gezien op Zach. 4:3, 12-14, waar vermeld worden, Zerubbabel en Jozua, als de herstellende van de kerk, na de Babylonische gevangenschap. De olijfbomen en kandelaren passen bij elkaar: de olijfbomen geven olie, waardoor de lampen op de kandelaren branden. Kandelaren zonder olie, en olie zonder kandelaren, dat is, lampen op de kandelaren, kunnen geen licht geven; zij gaan te samen. Zo moeten de leraars vervuld worden met de Heilige Geest, zullen ze door hun preken licht geven. Zó waren

deze twee getuigen, en zó verlichten zij de kerk, de ware Godzaligen, en zó scheen ze in de ogen van de Antichristische geestelijkheid, die het licht niet konden verdragen.

IX. Ten opzichte van de vijanden van de kerk was hun verrichting een pijnigen. Vs. 5, 6, *En zo iemand die wil beschadigen, een vuur zal uit hun mond uitgaan, en zal hun vijanden verslinden; en zo iemand hen wil beschadigen, die moet alzo gedood worden. Deze hebben macht de hemel te sluiten, opdat geen regen regene in de dagen hunner profetering; en zij hebben macht over de wateren, om die in bloed te verkeren, en de aarde te slaan met allerlei plagen, zo menigmaal als zij zullen willen.* Deze woorden zien op het werk van Elia, door wien de hoofdmannen met hun vijftigen, met vuur uit de hemel verbrand werden. *En de hemel drie jaren en zes maanden gesloten werd, zodat het in al die tijd niet regende.* Ook zien de laatste woorden op Mozes' werk in Egypte, die de wateren in bloed veranderde, en Egypte met allerlei plagen sloeg. Daar geschiedde het lichamenlijk, hier is het voornamelijk in een geestelijke zin te verstaan. Het woord van hun prediking was als een vuur in de harten van de vijanden, die daardoor, tegen hun wil, overtuigd werden van hun valse leringen en afgoderij en van de kracht van de waarheid, die de getuigen verkondigden. Hetwelk zij niet wilden aannemen en wie zij in hete toorn vervolgden, als zij zagen, dat hun preken ingang vond in de harten van velen. Zie van zulke kracht van het Woord: Jer. 23:29. *Is Mijn woord niet alzo een vuur? Jer. 5:14. Ziet, Ik zal Mijn woorden in uw mond tot vuur maken, en dit volk tot hout, en het zal hen verteren.*

Door het woord van zodanige kracht, konden de vijanden met redetwisten tegen hen niet bestaan, en als zij hen *met het zwaard wilden beschadigen, zo zouden ze zelf gedood worden* door geestelijke en lichamenlijke oordelen.

Zij hadden macht de hemel te sluiten. Zij verkondigden, dat zij allen eeuwig verdoemd zouden worden en dat de hemel gesloten was voor allen die hen getuigenis niet aannamen. En zij zouden door hun profeteren teweegbrengen, dat Gods Geest, en al ware vertroosting en vruchtbaarheid van het Antichristendom zou afgeweerd worden. Het was de kerk Gods, waarin de Antichrist zich zette. Daar was in 't eerst nog waarheid en troost, maar deze werden overdekt door de bijgelovigheden. Als nu de getuigen daartegen profeteerden, maar de mensen daarvan niet wilden afstaan, verliet God hen meer en meer en zond hen *een kracht van dwaling, om de leugen te geloven*, waarin noch troost noch vruchtbaarheid is.

Gelijk er geen regen van boven zou komen, zo zouden de wateren beneden ook niet te drinken zijn, omdat die in bloed veranderd werden. De waarheden, die in het Antichristendom nog overgebleven waren, waren niet tot lessing van de dorst, noch tot ware verkwikking, omdat zij die tot hun eigen verderf verdraiden, en zij zich tegen de profeten verleidden, en door hun prediking meer en meer verhard werden. En op het preken van de getuigen en hun gebeden werden allerlei plagen, naar ziel en naar lichaam, over het Antichristendom uitgegoten.

Deze oordelen kondigden de getuigen aan, *zo menigmaal zij wilden.* Zij hingen niet af van mensen, zij waren de Antichrist niet onderworpen, zij vreesden zijn toorn en geweld ook niet, maar als de Heere hun geest opwekte, kwamen ze voor de dag, in spijt van hun vijanden. Zij hadden geen wrede natuur om hun vijanden te beschadigen, maar zij hadden begeerte naar de verheerlijking van God, door het openbaren van het Evangelie. Maar was dat *de mensen een reuk des doods ten dode*, stootten zij zich daaraan, en haalden ze door hun tegenstand de wraak Gods over zich, dat was hun eigen schuld en het was tot verheerlijking van Gods rechtvaardigheid.

X. Het tweede, dat van de getuigen gezegd wordt, is *hun dood*. Hier is aan te merken:

- (a) Wie hen doden zou.
- (b) Hoe het met hun lichamen gaan zou na hun dood.
- (c) Wat hun dood in de vijanden veroorzaken zou.

(a) Wie hen doden zou, vs. 7, *En als zij hun getuigenis zullen geëindigd hebben, zal het beest, dat uit de afgrond opkomt, hen krijg aandoen, en zal hen overwinnen, en zal hen doden*. Het beest is de Antichrist, zoals hfdst. XIII, getoond zal worden. Dat zou de getuigen doden, maar niet eerder dan nadat zij hun getuigenis voleind zouden hebben, zij zouden eerst de raad Gods uitdienen, en het Evangelie bekend maken; en dat *openbaar*, dat wil zeggen, dat hun getuigenis alom gehoord werd, en een beweging onder 't volk opwekte. Zo is het gegaan met al die getuigen van tijd tot tijd. Zodat zij na de dood der getuigen eerst zouden zien, dat zij met hen te doden te lang gewacht hadden, en het in hun eerste begin hadden moeten doen.

XI. (b) Hoe het met de lichamen zou gaan, vs. 8, 9, *En hun dode lichamen zullen liggen op de straten van de grote stad, die geestelijk genoemd wordt Sódom en Egypte, waar ook onze Heere gekruist is. En al de mensen uit de volken en geslachten, en talen, en natiën, zullen hun dode lichamen zien, drie dagen en een halven, en zullen niet toelaten, dat hun dode lichamen in graven gelegd worden*.

De Antichrist zou de weinige getuigen, die 1260 dagen, dat is jaren, in een verachtelijke en droevige gestalte, van tijd tot tijd zouden profeteren, doden en hen telkens hebbende gedood, zou hij gedenktekenen van de demping van de getuigen oprichten, met het in de geschiedboeken aan te tekenen, en ook hun lichamen aan galgen hangen, en hun hoofden op staken zetten, of op een andere wijze iets stellen, waarbij men herdenken kon, dat zulke en zulke getuigen overwonnen en uitgeroeid waren. 't Welk zoveel betekent, alsof de dode lichamen van de getuigen onbegraven op de aarde bleven liggen. Hierin hadden de onderdanen van de Antichrist, van allerlei soort en taal, een groot genoegen. Zij zagen het doden met genoegen aan, en brachten met blijdschap hout aan om ze te verbranden, zoals in de martelaarsboeken overvloedig is aangetekend. Zij wilden niet, dat het doden van de martelaren in vergetelheid kwam, maar dat de gedachtenis zo levend bleef, alsof zij onbegraven op aarde bleven liggen en met de ogen te zien waren.

De dode lichamen bleven liggen op de straten van de grote stad. Niet op de grote straat van de stad, maar op de straten van *de grote stad*, dat is Rome, die over het gebied heerste, die behoorde aan de hele wereld van de Roomse keizers. Maar nu was het de zitplaats van de Antichrist, die zijn gebied ook zo ver trachtte uit te breiden. Niet dat de dode lichamen allen binnen de muren van Rome dood lagen, maar zij lagen op de gezegde manier dood in zijn gebied, in verscheiden plaatsen.

Deze stad Rome wordt geestelijk genoemd, Sódom, wegens de wellustigheid, weelde en ontuchtig; en Egypte, wegens de onderdrukking van Gods volk.

De Heere Jezus is te Rome gekruist, niet eigenlijk, maar door de Romeinse stadhouder Pilatus. En Hij wordt dagelijks onder het Rooms Antichristische gebied, in Zijn leden gekruist, en in hun mis verbroken en opgeofferd, en de kracht van Zijn voldoening wordt door hun leer vernietigd. Dit zou duren: *drie dagen en een halven*, dat is een halve week. Letterlijk kan het niet genomen worden. Want hetgeen in die tijd geschieden zou, geeft langer tijd te kennen. Wij achten, dat dit wel betekent, *een korte tijd*, zoals men zegt, een dag, twee of drie.

XII. (c) Het gevolg door de dood van de getuigen, in vs. 10, *En die op de aarde wonen, die zullen verblijd zijn over hen, en zullen vreugde bedrijven, en zullen elkaar geschenken zenden; omdat deze twee profeten degenen, die op de aarde wonen, gepijnigd hadden.* De aardse mensen, die naar hun eigen vleeselijke begeerlijkheden leven, en door de leer van de Antichrist daarin gerust gesteld worden, - kunnende met geld hun zonden afkopen - werden door het preken en ontdekken van de waarheid van de twee getuigen, - die wegens hun preken, *profeten* genoemd worden - in hun geweten gepijnigd; omdat zij daardoor ontdekt werden, dat zij op die weg niet zalig konden worden. En bovendien, omdat die getuigen, door hun leer en leven voortreffelijker waren dan zij, en zij op deze wijze, volgens hun inbeeldingen, over hen heersten. Daarom waren de getuigen hun onverdraaglijk en zij ontstaken evenals Kaïn in nijd, als Achab in boosheid, als het volk tegen Amos in wrevel. Daarom verblijdden zij zich toen de getuigen gedood waren, als zij te schande waren gebracht, en moesten ophouden hen te bestraffen. Zo boos was 't hart van de bloeddorstige papisten.

XIII. Het derde dat van de getuigen gezegd wordt, is hun opstanding. Waarin aan te merken is:

- (a) De manier van opstanding.
- (b) Hun opvaren ten hemel.
- (c) Wat tegelijk gebeurde.

(a) De manier van opstanding in vs. 11, *En na die drie dagen en een halven, is een geest des levens uit God in hen gegaan; en zij stonden op hun voeten; en er is grote vrees gevallen op degenen, die hen aanschouwden.* Gods zaak overwint ten laatste. Tegen de tijd, dat de Hervorming doorbrak, stonden hier en daar getuigen op, zoals: Johannes Wicklef, Johannes Hus, Hiëronimus van Praag. Savonarola en anderen. Deze kreeg de Antichrist in de macht en doodde hen en over hun dood werd grote vreugde bedreven. Maar na *de drie dagen en een halven*, na die laatste tijd, dat de Antichrist bijzonder woedde tegen de telkens opstaande getuigen en hen telkens overwon en hen met grote vreugde doodde, brak de Hervorming zó krachtig door, door Zwingli, Luther, Melancton, Calvijn, Bucerus, Crammer, Knox en andere helden, dat de Antichrist het niet stuiten kon. Dit is het opstaan van de getuigen. De *personen* die gedood waren, werden niet wederom levend, maar *hun getuigenis*. Het Evangelie, wat de vorige getuigen verkondigd hadden en waardoor zij de gruwelen van het pausdom hadden ontdekt en bestraft, kwam weer klaar en met kracht aan de dag, zoals Elia in Johannes de Doper herleefde.

Dit geschiedde niet door uitwendige kracht en geweld, maar door des Heeren Geest, welke de geest van de hervormers verlichtte en brandende maakte. Door hun prediking ontstak de geest van een grote menigte toehoorders. De Hervorming brak zo overvloedig en klaar door, dat de Antichrist en zijn aanhang het met vrees aanschouwden, omdat zijn troon en kroon daardoor waggelden.

XIV. (b) hun Hemelvaart, vs. 12, *En zij hoorden een grote stem uit den hemel, die tot hen zeide: komt herwaarts! En zij voeren op naar den hemel in de wolk; en hun vijanden aanschouwden hen.* De Heere, een Geest des levens in de Hervormers gegeven hebbende en hen zo bekwaam gemaakt hebbend tot hun werk, gaf de Heere hun verder opdracht om met dappere moed in 't openbaar uit te komen, door hen te gebieden: *komt herwaarts op!* Zij, bevel ontvangen hebbende, gehoorzaamden het en

voeren op naar de hemel in de wolk. Niet tot de derde hemel, maar omhoog, boven de aarde, in de wolken en zo in staat om van een ieder gezien te worden en evenwel te zijn boven het bereik van hun vijanden. Die, hoewel zij veel duizenden martelaren doodden, evenwel het getuigenis tegen hen en het Evangelie niet meer konden beschadigen, onderdrukken en uitroeien, zoals zij tevoren gedaan hadden.

Het opvaren dan is niet lichamelijk maar geeft te kennen, *openbare vertoning van het Evangelie in klaarheid en heerlijkheid en onoverwinnelijkheid*, en dat in spijt van de vijanden, die tevoren met blijdschap de dode lichamen van de getuigen aanschouwd hadden, en nu moesten zien, dat diezelfde zaak en hetzelfde getuigenis zó doorbrak, dat er geen onderdrukken aan was.

XV. (c) Wat er mee samenging, vs. 13, *En in diezelve ure geschiedde een grote aardbeving, en het tiende deel van de stad is gevallen, en er zijn in de aardbeving gedood zeven duizend namen van mensen; en de overigen zijn zeer bevreesd geworden, en hebben den God des hemels heerlijkheid gegeven*. De aardbeving is, zoals het vorige, oneigenlijk, daarmee wordt een grote beroerte onder de mensen verstaan. Zoals ten tijde van de Hervorming alles in rep en roer was, de een omhelsde de waarheid en verliet de Antichrist; de ander bestreed het Evangelie. Deze aardbeving had drie uitwerkingen.

- a. Het tiende deel, dat is een groot gedeelte van de stad, *van het Antichristisch gebied*, viel van hen af, zoals wij onder de zevende bazuin zullen zien. *Zeven duizend*, zoals in de tijd van Elia, zeven duizend, dat is, veel duizenden overbleven, betekent dat getal hier ook veel duizenden *namen van mensen*, dat is, mensen van naam, aanzienlijken, zoals bisschoppen, abten, prelaten. Want in de tijd van de Hervorming zijn een menigte bisschoppen van bisdommen, van stichtingen en kloosters gedood, getuchtigd en uitgeroeid.
- b. De anderen zijn bevreesd geworden. Zowel hogen als lagen werden ontroerd, ieder was bezorgd dat hij ook zijn vette inkomsten en gemakkelijk leven zou moeten missen. En anderen werden twijfelachtig en begonnen de afgoderij van het pausdom in te zien, zagen enigszins 't licht van het Evangelie. Hoewel zij in 't pausdom bleven, erkenden zij de vinger Gods in het werk van de reformatie.
- c. *En gaven de God des hemels heerlijkheid*, met de waarheid van het Evangelie enigszins te erkennen en de gruwelen van het pausdom te zien.

XVI. Hierop wordt het slot gevoegd van het tweede grote wee, vs. 14, *Het tweede wee is weggegaan; ziet, het derde wee komt haast*. In het negende hoofdstuk is beschreven het blazen van de vijfde en zesde bazuin, brengende twee grote weeën. Deze twee zijn bijkans eentijdig, de Antichrist de kerk verwoestende in het westen, de Turk in het oosten, ieder op een andere manier. Hfdst. 10 en 11 is een versterking van de kerk tegen die twee weeën, maar bijzonder tegen de Antichrist, als het voornaamste doel van de Openbaring.

De zevende bazuin zullende blazen, wordt teruggezien op hfdst. 9, waar de zesde bazuin geblazen wordt, en het slot daarvan wordt hier gesteld. Het tweede wee is weggegaan, dat is, het werd vertoond en beschreven. Het derde grote wee zou haast komen, te weten, onder de zevende bazuin. Daar eindigen de 1260 dagen, de 42 maanden, de tijd, tijden en een halve tijd, in welke de Antichrist over de kerk zou heersen, de kerk in de woestijn vluchten, en de twee getuigen in zakken zouden profeteren.

De zevende bazuin brengt de kerk tot de tijd van de Hervorming uit Babel, onder haar eigen bestuur. Maar het zou terstond zo voorspoedig niet gaan, het duizendjarig rijk van Christus, de heerlijke staat van de kerk, waarvan in Openbaring 20, zou terstond met het blazen van de zevende bazuin, en dus met de tijd van de Hervorming niet beginnen. Want de zevende bazuin zou het derde wee aanbrengen. Zoals de twee vorige weeen de kerk troffen, zo zou ook het derde wee de kerk treffen, want zij zijn van dezelfde aard ten opzichte van het voorwerp. Openb. 8: 13.

Dit moet wel opgemerkt worden om de draad van de Openbaring te kennen. 't Zal veel licht geven, als men de kerk onder de zevende bazuin aanmerkt als éerst strijdende, en dan triomferende. Eerst strijdende tegen de Antichrist, in welken strijd het derde wee over de kerk komen zou. Want in de tijd van die strijd zou de Antichrist dronken worden van het bloed van de heiligen, wanneer veel honderdduizenden de waarheid zullen verzegelen met hun bloed. De Antichrist zou in deze strijd zulke grote voordelen op de kerk behalen en dat in zó'n korte tijd, dat het zou schijnen, alsof hij de kerk weer in zijn macht zou krijgen. Maar dan zou er een nog veel groter aardbeving komen, ja een zó grote, als er nog nooit geweest was, hfdst. 16:18. Waarop dan de heerlijke staat van de kerk zou volgen, zoals in 't vervolg zal worden vertoond.

XVII. In de **ZEVENDE BAZUIN** is aan te merken:

1. Het klinken van de zevende bazuin.
2. De betekenis.
3. De lofzang.
4. een uitbreiding.

1. Het blazen van de zevende bazuin in vs. 15, *En de zevende engel heeft gebazuind.* Zoals de zesde volgde op de vijfde, zo volgt de zevende op de zesde, en zoals het zevende zegel de bazuinen uitgeeft, zo geeft de zevende bazuin de zeven fiolen uit, die daarom eerst haar begin nemen ná het blazen van de zevende bazuin en daarna elkaar opvolgen.

2. De betekenis. *En er geschiedden grote stemmen in den hemel, zeggende: de koninkrijken dezer wereld zijn geworden onzes Heeren en van Zijn Christus, en Hij zal als Koning heersen in alle eeuwigheid.* De grote stemmen kan men aanmerken als het gejuich van de engelen en zalige zielen over het herstel van de kerk. Want is er blijdschap in de hemel over elke ziel die zich bekeert, veel meer dan over zulke grote verandering van de kerk! Zoals zij ook Openb. 5 met de kerk op aarde samenspannen in de lof Gods. Of, daardoor wordt te kennen gegeven de openbare en luide verkondiging van het Evangelie, waardoor de koninkrijken van de wereld des Heeren geworden waren.

De koninkrijken worden des Heeren en van Zijn Christus, als Koning over de kerk. Dit gebeurt als koningen en andere overheden de Heere toegevoegd worden, door aanneming van het Evangelie, door onderwerping van zich onder Zijn gehoorzaamheid en door de kerk te beschermen in de vrije uitoefening van de ware godsdienst. Dit is gebeurd in de tijd van de Hervorming. Want toen is Engeland, Schotland, Ierland, Zweden, Denemarken, Hongarije, een groot gedeelte van Frankrijk, van Polen, van Duitsland, Zevenbergen, Moravië, Silezië, Zwitserland, Nederland en andere landen en steden, van de paus afgevallen, hem de Antichrist verklarende, en hebben de vrije uitoefening van de ware godsdienst gehad en beschermd. Hoewel de Antichrist het Evangelie op veel plaatsen weer heeft

weggenomen, zal nochtans de Heere Jezus als Koning heersen in alle eeuwigheid. De Antichrist zal nooit de kerk weer geheel overheersen, maar zij zal tegen hem strijden, totdat de kerk de overhand zal bekomen, en zich heerlijk op aarde zal vertonen.

XVIII. 3. De lofzang over de heerlijke uitkomst van de kerk uit Babel behelst:

- (a) De personen, die de lofzang spraken.
- (b) Aan wien zij de lof gaven.
- (c) Waarover.

(a) Die lof gaven, vs.16: *En de vier en twintig ouderlingen, die voor God zitten op hun tronen, vielen neer op hun aangezichten, en aanbaden God.* Door hen wordt de kerk verstaan, zoals hfdst. 4 gezien is. Deze verblijdden zich over hun geluk. Zij erkennen zich onwaardig en dat zij het door hun macht en wijsheid niet gedaan hadden. Maar verootmoedigden zich voor God op het allerdiepste en aanbaden Hem in erkenning dat Hij alleen het gedaan had. Dit doen zij met blijdschap en verwondering over Zijn macht en goedheid.

(b) Wie zij eer gaven in vs. 17: *Zeggende: wij danken U Heere, God Almachtig, Die is, en Die was, en Die komen zal,* dat Gij Uw grote kracht hebt aangenomen, en als Koning hebt geheerst. Nu zagen ze dat God boven verwachting, boven aller mensen kracht werken kan, Zijn welbehagen uitwerkte en uitvoerde, tot nut van Zijn kerk en beschaming van haar vijanden. Zij zagen een uitnemendheid in het werk, een majesteit in de Werker, Zijn krachtdadige hand in de uitvoering, en erkenden hun verbintenis aan Hem. 't Was uit Hem, daarom brachten ze het weer tot Hem.

In de overheersing van de kerk door de Antichrist, vertoonde God Zijn macht niet zeer. Het scheen alsof de Heere Zich over Zijn kerk niet aantrok. Maar nu nam de Heere Zijn grote kracht aan en toonde, dat Hij op Zijn kerk acht gaf, dat Hij machtiger was dan Zijn vijanden, en dat Hij Koning over alles was en als Koning heerste.

(c) De zaak waarover zij de Heere prijzen, is ten dele over de oordelen tegen de vijanden, ten dele over de zegeningen aan Zijn kerk, vs. 18, *En de volkeren waren toornig geworden, en Uw toorn is gekomen, en de tijd van de doden, om geoordeeld te worden, en om het loon te geven Uw dienstknechten, de profeten, en de heiligen, en dengenen, die Uw naam vrezen, de kleinen en de groten; en om te verderven degenen die de aarde verdorven.* De grimmigheid des mensen maakt de Heere loffelijk, hoe meer de vijanden woeden tegen de kerk, hoe meer des Heren rechtvaardigheid en macht openbaar wordt in hen te straffen. God toernt over die, welke over de kerk toornig zijn. Hij mag Zijn toorn enige tijd inhouden, maar Hij zal die op Zijn tijd over de godlozen uitstorten. Zij mogen de kerk, alsof ze dood was, vertrappen, en de getuigen doden, maar er is een bestemde tijd, waarin God hun zaak zal handhaven en rechtvaardig zal oordelen. Niet alleen in het algemeen oordeel ten jongsten dage, waarvan hier niet gesproken wordt, maar óók in deze wereld. Hij zal verdrukking vergelden dengenen, die verdrukken, en verkwikking geven aan hen die verdrukt worden. Zijn getrouwe getuigen, dienstknechten en Godvrezenden, zal Hij hun getrouwheid genadig vergelden, en Hij zal de verwoesters verwoesten.

XIX. 4. De uitbreiding van 't geen de zevende bazuin aanbrengen zou, vs. 19, *En de tempel Gods in den hemel is geopend geworden, en de ark Zijns verbonds is gezien in Zijn tempel; en er werden bliksems en stemmen en donderslagen en aardbeving en grote hagel.* Dit is een visioen of gezicht, want in de hemel is geen tempel. 't Is een

zinspeling op de Joodse tempel, die werd in de tijden van goddeloze koningen verwaarloosd en gesloten. Maar als er weer Godzalige koningen kwamen, dan werd de tempel weer geopend en de ware godsdienst hersteld.

Zo zou het ook gaan onder de zevende bazuin. De ware godsdienst was in de 1260 dagen van de overheersing van de Antichrist over de kerk verwaarloosd, onderdrukt en als gesloten. Zodat men bijna geen vergaderingen, waarin God naar Zijn wil gediend werd, kon vinden. Maar onder de zevende bazuin werd de zuivere godsdienst weer hersteld en openlijk uitgeoefend. De Heere Jezus, de Ark des verbonds, en Zijn voldoening tot verzoening van de zonden, was in de vorige dagen bedekt, werd niet gebruikt, maar men liep tot bijgelovigheden en afgoderij om daardoor verzoening te bekomen. Maar in de dagen van de zevende bazuin werd Christus en de verzoening door Hem duidelijk gepreikt, gekend en gebruikt.

Echter, hoewel de kerk zo heerlijk voor de dag zou komen, zou de Antichrist niet terstond vernietigd worden. Ofschoon hij niet meer heerste over de kerk, zou hij nochtans heersende blijven over zijn volk. En hij zou al zijn kracht en praktijken in 't werk stellen om de kerk weer onder zijn geweld te krijgen. En al was de kerk uit Babel uitgegaan, ze zou toch niet ten eerste in vrede leven en in die heerlijke staat komen waarvan in de Heilige Schrift zo veel gesproken wordt.

Maar zij zou te strijden hebben tegen de Antichrist: *er werden bliksems en stemmen en donderslagen en, aardbeving en grote hagel*. Dat zijn vervaarlijke voorvallen, die de mensen doen schrikken en beven. Terwijl de kerk in strijd was tegen de Antichrist, zouden er grote revoluties en omkeringen en oordelen komen, niet alleen over de Antichrist *door het uitgieten van de zeven fiolen*, maar ook over de kerk, zoals de ondervinding het geleerd heeft. Want sedert dat de Hervorming is doorgebroken, heeft de kerk veel te lijden gehad. Het bloed van de heiligen is vanaf die tijd vergoten als water. Zodat Alstedius aantekent, dat er van het jaar 1540 tot zijn tijd, 900.000 martelaren gedood zijn. De moord van Parijs, de moord in Ierland, de achttienduizend in Nederland door beulshanden omgebracht, de meermalen herhaalde moorden in de valleien van Piëmont, het uitroeien van de kerk in Bohemen, Moravië, Silezië, Hongarije, Frankrijk, zijn overvloedige bewijzen van de ellenden die over de kerk gekomen zijn. En wie zal zeggen, wat ze nog te lijden zal hebben, en hoe ze nog afgekort zal worden, eer zij in een heerlijke en vreedzame staat zal komen?

Zodat de kerk, van de tijd van de Hervorming af, tot op het **Duizendjarig Rijk**, geen rust gehad heeft, noch hebben zal. Maar zij zal openbaar blijven, tegen de Antichrist strijden en zal hem ten laatste overwinnen.

HOOFDSTUK 12

I. Nadat de zeven bazuinen geblazen hadden, en de inhoud ervan kort was vertoond, van hfdst. 8 tot aan dit 12^e hoofdstuk toe, wordt een nadere verklaring daarbij gevoegd, voordat de fiolen worden uitgegoten. Deze verklaring staat in hfdst. 12-14, waarin bijzonder enige zaken geopend worden, die de opkomst en de overheersing van de Antichrist raken. Zulke nadere verklaringen van tevoren voorzegde zaken is gewoon in de profetische geschriften. Zie dat in de droom van Farao, van Jozef en van Daniël. Eer wij de draad en de zaken in de drie volgende hoofdstukken tonen, zullen wij drie vragen beantwoorden, waardoor de inhoud gemakkelijker te verstaan zal zijn, namelijk:

1. Wie de vrouw is? Vs. 1, 2.
2. Wie de mannelijke zoon is? Vs. 5.
3. Wie de draak is? Vs. 3.

II. Vraag: 1. Wie is de vrouw, die bekleed is met de zon, hebbende de maan onder haar voeten, en een kroon van twaalf sterren op haar hoofd?

1. Sommige papisten zegen, dat deze vrouw *Maria* is; maar,
 - (a) 't Is tegen hun eigen stelling, willende, dat Maria zonder smart en opening gebaard heeft, daar deze vrouw schreeuwde in barensnood en zij had pijn.
 - (b) Maria is niet gevlucht in de woestijn, en dat voor een tijd van 1260 jaren.
 - (c) Maria heeft immers volgens hetgeen zij zeggen, geen meer kinderen gehad, en deze vrouw had meer zaad, vs. 17.
 - (d) Toen Maria baarde, waren de twaalf apostelen er nog niet, waarmee deze vrouw gekroond was.
 - (e) Haar mannelijke zoon is Christus niet, zoals getoond zal worden.
 Zo is dan deze vrouw Maria niet.

2. Sommige papisten willen, dat deze vrouw *de kerk is, op 't eind van de wereld*, wanneer de Antichrist, volgens hun zeggen, *drie jaar en een half zal regeren*. Echter, de Antichrist zal wel 1260 jaren over de kerk heersen, en daarna nog lang blijven, gelijk op zijn plaats getoond wordt.

3. Sommigen verstaan door deze vrouw *de kerk van alle tijden*. Maar die baart niet altijd een mannelijke zoon, en vlucht niet altijd 1260 dagen in de woestijn.

4. Sommigen verstaan hier *de kerk van het Oude Testament*. Maar,
 1. dan was hier een verhaal vanaf Adam en Eva, want die verlangden zowel naar Christus als anderen. Daar dit boek een profetie van zaken is, die ná de openbaring aan Johannes pas gebeuren zouden, Openb. 1:1, 3, 19.
 2. De kerk, als kerk, baart geen mensen als mensen. De kerk van het Oude Testament heeft Christus naar het vlees niet gebaard, heeft tot Zijn menswording niets gedaan. Christus is zonder toedoen des mans ontvangen. Christus is wel uit mensen die in de kerk waren, voortgekomen, maar niet uit hen *als kerk*, of als leden van de kerk, maar *als mensen*. En Christus is niet een Zoon der kerk, maar hun Hoofd en zij is Zijn zaad, Jes. 53:10, Zijn kinderen, Hebr. 2:13. Hiertegen strijdt niet, Hoogl. 3:11, *Waarmede hem zijn moeder kroonde*. Want daar wordt

helemaal niet gesproken van Zijn menswording, maar daar wordt gezien op het huwelijk van Salomo en geeft te kennen, dat, gelijk Bathséba haar zoon Salomo kroonde op de dag zijner bruiloft, dat zó de kerk leeft tot eer en heerlijkheid van Christus.

3. De Joodse kerk is ná Christus' komst niet gevlucht in de woestijn, voor een tijd van 1260 jaren, maar is verworpen en is geen kerk tot op deze dag.
4. De Joodse kerk was zo heerlijk niet, dat op haar deze versieringen passen; zij was ten tijde van Christus' geboorte in een wanhopige en mismaakte gestalte.
5. Alle vergelijkingen, die men maakt tussen deze vrouw en de kerk van het Oude Testament zijn: sommige ongelijk, sommige gedraaid, sommige passen veel beter op het Nieuwe Testament dan op het Oude Testament.

5. Sommigen verstaan door deze vrouw *de kerk, ten tijde van de apostelen*, bestaande uit bekeerde Joden. Maar daartoe is noch bewijs noch schijn, immers deze kunnen dan door de mannelijke zoon Christus niet verstaan. De kerk is toen niet gevlucht in de woestijn, de tijd van 1260 dagen, gelijk deze vrouw hier.

6. Dat door de vrouw *de kerk* verstaan moet worden, is bijna zonder verschil. De kerk is de bruid van Christus, gelijk ze zo in 't Hooglied doorgaans genoemd wordt. *De kerk is de vrouw des Lams*, Openb. 19:7.

Maar zij komt hier voor in een bijzondere tijd en gelegenheid; namelijk, toen ze de mannelijke zoon baren zou en gebaard had. Dit was in de tijd van de strijd tussen Michaël en de draak, in de tijd van de vlucht van de vrouw in de woestijn, door de vervolging van de draak; en haar verblijf in de woestijn, de tijd van 1260 dagen. Welke tijd begonnen is omtrent het jaar 300 en eindigt kort ná het jaar 1500 in de tijd van de Hervorming, gelijk in de verklaring van dit hoofdstuk getoond zal worden.

III. Vraag 2. Wie door de mannelijke zoon verstaan wordt? Hierover zijn vele gedachten, van welke sommigen zo los en onwaarschijnlijk zijn, dat het niet nodig is die op te halen. Drie gevoelens de voornaamste, namelijk, sommigen verstaan erdoor:

1. Christus in het vlees.
2. Christus geestelijk, Christus mysticus.
3. De keizer Constantijn de Grote.

IV. 1. De mannelijke zoon is niet *Christus in het vlees*. Want:

De Openbaring is geen historie van voorleden zaken, maar een profetie, verkondigende toekomstige dingen, Openb. 1:13, 19. Openb. 4:1. De geboorte van Christus en Zijn hemelvaart was een zaak, die allang tevoren geschied was. Die zeer duidelijk door de Evangelisten was beschreven, welke Evangelieboeken in ieders handen waren. Die was zeer krachtig verkondigd door de apostelen; zeer vast geloofd in de wereld; zeer overvloedig verzegeld door het bloed van miljoenen martelaren. Daarom, het is het gemoed overredend, dat hier niet iets voorgaands, maar iets toekomstigs vertoond wordt. En het kan geen schijn hebben bij een onpartijdige, dat Christus zo duidelijk voorheen beschreven, zó krachtig gepredikt, zó vast geloofd, hier zou beschreven worden op een zo donkere profetische wijze. Ja veel duisterder, dan in het Oude Testament, en dat met zo'n buitengewoon type en vertoning; 't welk te kennen geeft, dat iets verborgens zal vertoond zal worden.

Uitvlucht: In de Openbaring worden wel meer voorleden zaken verhaald, zoals in Openb.17:10, *Vijf zijn gevallen*.

Antwoord.

- (a) Nooit worden voorleden zaken in de Openbaring door visioenen en gezichten vertoond, zoals hier geschiedt.
- (b) De tegenwoordige en toekomstige zaken uit te drukken, door ceremoniële dingen van het Oude Testament, is geen beschrijving van de voorbij zijnde ceremoniën.
- (c) De tegen gebrachte tekst, Openb. 17:10, beschrijft niet iets uit het verleden, maar iets wat toekomstig is. Om dat toekomstig bekend te maken, toont de engel de opeenvolging van de toekomstige hoofden van *het Beest met zeven hoofden*; namelijk, dat vijf al weg waren - deze komen niet in aanmerking - dat het zesde tegenwoordig was, en dat ná die zes een ander hoofd zou komen.

2. Indien deze mannelijke zoon *Christus* was, moest men door de vrouw, welke de moeder van deze mannelijke zoon is, verstaan, óf de maagd Maria, óf de kerk van het Oude Testament. Maar geen van beide is waarheid, zoals in de beantwoording van de vorige vraag is getoond; derhalve is deze mannelijke zoon *Christus* niet.

3. Al omstandigheden van de tekst zijn hier tegen.

- (a) *Christus* wordt nooit, in het gehele Nieuwe Testament, een manneke, genoemd.
- (b) Nooit werd *Christus'* hemelvaart *met geweld wegrukken*, genoemd, en nog wel *opdat de duivel hem niet beschadigen zou*, zoals hier gezegd wordt.
- (c) Ná *Christus'* geboorte is de kerk niet in de woestijn gevlucht om daar 1260 dagen te blijven, maar toen kwam de kerk zeer heerlijk voor de dag. Alle overeenkomsten, die men bedenkt tussen de kerk van het Oude Testament en *Christus'* geboorte en hemelvaart, en tussen deze vrouw en haar mannelijke zoon, worden uit het nu gezegde zo ras omgestoten, als ze genoemd worden.

Daarom is deze mannelijke zoon *Christus in het vlees* niet.

V. 2. Deze mannelijke zoon is niet *Christus geestelijk*, *Christus mysticus*, de verborgen *Christus*, dat is, de kerk, de gemeente van *Christus*. Want,

- (a) De leden, die door de kerk voortgebracht en wedergeboren worden, worden nooit *Christus Zelf* genoemd, en ook wordt de gehele kerk *Christus Zelf* niet genoemd.

Uitvlucht: 1 Kor. 12:12. *Want gelijk het lichaam één is en vele leden heeft, en al de leden van dit ene lichaam, vele zijnde, maar één lichaam zijn, alzo ook Christus.*

Hand. 9:4. *Saul, Saul! Wat vervolgt gij Mij?*

Openb. 11:8. *Alwaar ook onzen Heere gekruist is.* In deze teksten wordt van de kerk gesproken. Van de kerk wordt gezegd, dat ze één is, dat ze vervolgd wordt, dat ze gekruist is; want *Christus* was zelf te Sódóm niet gekruisigd, en die kerk wordt *Christus* genoemd.

Antwoord:

In deze plaats wordt de Persoon *Christus* genoemd en verstaan, van Hem wordt gezegd, hetgeen Hem, ten opzichte van Zijn leden, eigen is. *Christus* is het Hoofd van de gemeente, en de gemeente is met *Christus* verenigd als Zijn leden, en zo samen één lichaam uitmakend. Wat dan de leden wedervaart, wedervaart ook de Persoon. Daarom wordt van de Persoon gezegd, als één te zijn, vervolgd, gekruisigd te zijn. Zo wordt dan de kerk nooit *Christus* genoemd.

- (b) En verder, indien door de vrouw de kerk, en door de mannelijke zoon ook de kerk, *Christus mysticus*, verstaan werd, zo zou de zin van dit grote gezicht en teken zijn: *de kerk baarde de kerk*, dat geen onpartijdig mens zal kunnen toestemmen.

Tegenwerping: Zegt men door de mannelijke zoon *worden enige voortreffelijke leraars of leden van de kerk* verstaan.

Antwoord:

- (a) Die worden nooit *Christus Mysticus* genoemd, of *van Christus*.
- (b) De kerk brengt dikwijls uitstekende lidmaten voort. Maar hier wordt wat buitengewoons vertoond, wat in een bepaalde tijd zal geschieden.
- (c) Die hier geboren wordt uit de kerk, zijn niet velen, maar één, een mannelijke zoon, een manneke.
- (d) Deze mannelijke zoon wordt tegenover andere kinderen, van de kerk gesteld, vs. 17, *Om krijg te voeren tegen de overigen van haar zaad*. Zodat hier een ander de moeder is, een ander de mannelijke zoon, en anderen het overige van haar zaad. Hier wordt één tegen velen gesteld, niet sommigen tegen anderen. Deze, een mannelijke zoon, zou wat groots en buitengewoons verrichten, dat de anderen niet zouden doen, daar nochtans van alle leden, zwakke en sterke, gezegd worden overwonnen te hebben, vs. 11. Zodat hier geen tegenstelling is tussen zwak- en sterkgelovigen, maar tussen iemand, die wat uitnemends voor de kerk zou uitvoeren en tussen anderen.

Zodat deze mannelijke zoon niet is de kerk, noch enige voortreffelijke leraars of leden van de kerk. Maar hij is een bijzondere, iemand die uitnemende grote dingen uitvoeren zal tegen de vijanden, de heidenen, die hoedende met een ijzeren roede. En die voor de kerk dienstbaar is, haar bevrijdende van de vervolgingen van de heidenen. Welke zaken ons, als met de hand leiden tot *de keizer Constantijn de Grote*. Wij zeggen

VI. Deze mannelijke zoon is *Constantijn de Groot*. Want:

1. 't Is niet ongewoon in de Heilige Schrift, van particuliere personen, die wat groots voor de kerk doen zouden, te spreken, en die te voorzeggen. In Jes. 44:28 wordt geprofeteerd, dat, als Israël in Babel gevankelijk zou weggevoerd zijn, dat de Heere hen wederom zou verlossen door een koning, die zolang van tevoren bij zijn naam *Kores* genoemd wordt. Omtrent drie honderd en dertig jaren tevoren wordt de koning Josia bij zijn naam genoemd en van hem wordt geprofeteerd, wat hij doen zou: 1 Kon. 13:2, *Zie, een zoon zal aan het huis Davids geboren worden, wiens naam zal zijn Josia, die zal op u offeren de priesters van de hoogten*, enz. Zie ook Dan. 2:28, Van Nebukadnézar. En Dan. 8:5-7 enz., van Alexander de Grote. Dus kan het geen vreemde zaak zijn, dat hier ook van een man, van Constantijn de Groot, geprofeteerd zou worden.
2. 't Is alleszins waarschijnlijk, dat die grote verandering van de kerk, door Constantijn, in de Openbaring vermeld wordt, en nergens wordt ze beschreven, dan hfdst. 8 met één woord en wordt hier breder verklaard.
3. Alle omstandigheden in dit hoofdstuk gemeld, wijzen ons de keizer Constantijn aan. De tijd is die tijd, in welke de draak met zeven hoofden, welke is het heidens keizerrijk, overwonnen en uitgeroeid is, vs. 5, 9. In welken de kerk een korte tijd verademing en een kleine rust kreeg, die Openb. 8:1 *een half uur stilzwijgen* genoemd wordt. Waarop in blijdschap een heerlijke lofzang gezongen werd, vs. 10-12. Daarop volgt de vlucht van de kerk in de woestijn, voor een tijd van 1260 dagen, door de vervolging van de Antichrist. Nu, in deze tijd was Constantijn keizer, en die heeft dat uitgevoerd. Vandaar is deze mannelijke zoon Constantijn de Grote.

VII. Tegenwerping:

Constantijn schijnt uit de historiën zodanig een Godzalig man niet geweest te zijn, dat zo nadrukkelijk van zijn zaligheid in de hemel zou gesproken worden. 't Schijnt, dat hij de godsdienst tot een dekmantel genomen heeft, om te gemakkelijker aan de kroon te komen. Sommigen houden de verschijning van het teken van een kruis aan de hemel, met die woorden: *in dit teken zult gij overwinnen*, alsmede *de verschijning van de Heere Jezus aan hem in een nacht*, verdacht. En toen hij tot de kroon was gekomen, deed hij wel grote dingen aan de kerk, maar van zijn Godzaligheid leest men niet veel, en in 't laatste helde hij zeer naar de Arianen, zo niet geheel. Zodat het niet te geloven is, dat die woorden, vs. 5, *En haar kind werd weggerukt tot God en Zijn troon*, op Constantijn passen.

Antwoord. Constantijn was een heiden, is in de Christelijke godsdienst onderwezen, heeft de christelijke godsdienst aangenomen en beleden, heeft het heidens keizerrijk overwonnen en alle afgodendienst uitgeroeid. Hij heeft overal Christenoverheden gesteld, tempelen in menigte doen bouwen en alles gedaan, dat een voedsterheer van de kerk zou kunnen doen. Er worden vele deugden van hem getuigd, en uitnemende redenen en woorden van hem verhaald. Die stellen wij tegenover die voornoemde verhalen. 't Is ons genoeg, dat hij een zoon van de kerk is geweest en in dezelve Christus heeft beleden, en voor de Naam van Christus veel heeft gedaan. Hoe het in zijn hart is geweest, dat laten wij daar, alsook waar hij is, dat doet vóór noch tegen ons gevoelen niets af, dat hij de mannelijke zoon was. Want die verhaalde woorden uit vs. 5 spreken niet van zijn hemelvaart, maar van de bescherming Gods over hem, tegen het woeden van de duivel, door de heidense veldheren Maxentius en Lucinius. Want deze zochten hem te verslinden door hun wapenen, en onder de hatelijke naam van een Christen te zijn, bij het volk hatelijk te maken. Dat die woorden niet betekenen *in de hemel opgenomen te worden*, maar bewaard te worden tegen vernielend geweld, blijkt:

1. Uit de schriftuurlijke spreekwijzen,

Ps. 27:5. *Hij versteekt mij in Zijn hut ten dage des kwaads, Hij verbergt mij in het verborgene Zijner tent.* De plaats daar God woonde, daar de genadetroon was.

Ps. 71:3. *Weest mij tot een Rotssteen, om daarin te wonen, om geduriglijk daarin te gaan.*

Ps. 91:1. *Die in de schuilplaats des Allerhoogsten is gezeten, die zal vernachten in de schaduw des Almachtigen.*

Zo was Joas in de tempel enige jaren bewaard voor de woede dergenen, die hem hadden gezocht te doden. Zo wil dit wegrukken tot God en Zijn troon zeggen: Gods bescherming van hem tegen de draak.

2. In die zin als de draak geworpen is op de aarde, vs. 9, in die zin is deze mannelijke zoon tot God en zijn troon weggerukt. Nu, de neerwerping van de draak, is zijn overwonnen en van macht beroofde staat. Zo is dan het wegrukken van de mannelijke zoon, zijn bewaring voor overwonnen te worden. Want die twee dingen worden hier tegenover elkaar gesteld.

3. Het opvaren naar de hemel van de twee getuigen, Openb. 11:12, betekent niet in de derde hemel, in de eeuwige zaligheid opgenomen worden, maar buiten het geweld van de vijanden gesteld te worden. Zo betekent ook dit wegrukken niet, in de eeuwige zaligheid te gaan, maar buiten het geweld van zijn vijanden gesteld te worden.

Aanhouding van tegenwerping. Dit wegrukken geschiedde nadat hij zijn werk gedaan had; want het volgt op de woorden: *De Heidenen te hoeden met een ijzeren roede.* Als hij dit gedaan had, toen werd hij weggerukt. Dus is het wegrukken, *sterven*, en zo zalig te worden.

Antwoord. Hoewel het hoeden wel staat vóór het wegrukken, geschiedde het wegrukken niet ná het hoeden; want het hoeden van de heidenen met een ijzeren roede wordt gesteld als het doeleinde van het baren. "Zij baarde een mannelijke zoon, die al de heidenen zou hoeden", *niet de heidenen gehoed had.* Gelijk het hoeden het doel is, waartoe hij geboren werd, was het wegrukken een werk jegens die mannelijke zoon, toen hij geboren werd, omdat de draak op hem loerde, om hem te verslinden, zodra hij geboren was. Waaruit blijkt, dat het wegrukken geschied is, vóórdat hij zijn werk van hoeden verricht had. En dat het niet is een *opnemen in de hemel*, maar een uitdrukking van bevrijding uit het geweld van de draak.

VIII. Vraag: 3. Wie de draak met zeven hoofden en tien hoornen is?

De duivel draagt doorgaans de naam van de grote draak, de oude slang, zie vs. 9. De duivel heeft grote macht over de godlozen, zij liggen onder zijn strikken gevangen naar zijn wil. In het bijzonder bezit hij de godloze koningen, en werkt zeer door hen, de draak geeft hun zijn kracht en zijn troon, en grote macht, hfdst. 13:2. De draak is hier HET HEIDENS KEIZERRIJK, een groot werktuig van de duivel, waardoor hij veel boosheden tegen 't menselijk geslacht en de kerk heeft uitgevoerd.

De zeven hoofden van deze draak zijn *zeven opperbesturingen*, soorten van regering van het Romeinse rijk, welke hoofden niet tegelijk tegenwoordig waren, maar de ene volgde na de andere.

De tien hoornen zijn *tien koninkrijken*, die uit de vernietiging van het westerse keizerrijk zijn gesproten en opgekomen, welke nog geen macht ontvangen hadden, toen de Openbaring aan Johannes bekendgemaakt werd, maar mét, tegelijk met het beest, de Antichrist, de Paus van Rome, macht ontvingen.

De duivel, werkende door Lucinius en Marentius, stelde zich tegen Constantijn de Grote, om hem van het keizerrijk te weren, bijzonder toen hij Christen werd. Maar God nam hem in Zijn bescherming, en gaf zijn vijanden in zijn hand en gaf de kerk door hem vrede en vrijheid. Meer zullen wij van deze draak hier niet zeggen, omdat in hfdst. 13 en bijzonder in hfdst. 16 van hem gesproken zal worden.

IX. Deze drie zaken verklaard zijnde, zal het gemakkelijker vallen de draad en de zin van dit hoofdstuk te vinden. Uit het vorige blijkt dat dit en de twee volgende hoofdstukken zijn een nadere verklaring van enige dingen, die van de tijd van Constantijn de Grote af, en vervolgens onder de bazuinen voorgevallen zijn, bijzonder op de Antichrist opzicht hebbende.

Dit hoofdstuk heeft twee delen. Het eerste is de oplossing van de kerk uit de vervolgingen van de heidense keizers, vs. 1-92.

Het tweede is de vervolging van de kerk door de Antichrist, waardoor de kerk moet vluchten in de woestijn, voor de tijd van 1260 dagen, dat is jaren.

In het eerste deel is aan te merken:

1. De *persoon*, door wie, als een middel, de kerk is verlost, vs. 1-6.
2. De *manier*, waarop de verlossing geschied is; namelijk, door een strijd, vs. 7-12.

Het eerste deel van het hoofdstuk. In de persoon is aan te merken:

- (a) De moeder.

- (b) Haar vijanden.
- (c) De zoon en zijn hoedanigheid.
- (d) Het gevolg.

(a) De moeder wordt vertoond in haar versiersel, en in haar gelegenheid. De moeder wordt vertoond in haar versiersel, vs. 1: *En er werd een groot teken gezien in den hemel: namelijk, een vrouw, bekleed met de zon; en de maan was onder haar voeten, en op haar hoofd een kroon van twaalf sterren.* 't Is een profetisch gezicht, 't welk vertoond wordt, als zijnde in de hemel, boven de lucht en de maan. Het zinnebeeld is een vrouw, een zwak en vreesachtig mens. De vrouw is *de kerk*. Zij was bekleed met de zon, welke is Christus, de Zon der gerechtigheid, Mal. 4:2. 2 Sam. 2:3:4. Met deze wordt ze niet alleen bestraald tot verlichting, maar ook *bekleed*, hebbende Hem aangedaan, Rom. 13:14. Gal. 3:27. Zijn gerechtigheid, aangenomen tot haar gerechtigheid, zo dat ze in Hem is *de rechtvaardigheid Gods*, 2 Kor. 5:29. En volmaakt, Kol. 2:10. Met de klederen des heils en met deze mantel van de gerechtigheid, is ze bekleed, Jes. 61:10.

Zij had de maan onder haar voeten. De maan zijn niet de ceremoniën van het Oude Testament, want de vrouw is de kerk van het Oude Testament niet. Ook worden de ceremoniën nooit *maan* genoemd, noch daarbij vergeleken. De ceremoniën waren op deze tijd al omtrent driehonderd jaar vernietigd geweest. Maar door de maan worden al ondermaanse dingen verstaan, de aarde en alles, wat er op is, die gedurige veranderingen onderworpen zijn, welke de kerk veracht, onder de voeten treedt, en schade en drek acht, Fil. 3:8.

De kroon van twaalf sterren. De kerk is gekroond met heerlijkheid, altijd heeft ze die, maar altijd blinkt die niet in 't openbaar. Koningen hebben hun kronen van goud, bezet met edelgesteenten, die als sterren flikkeren; maar de kerk draagt een kroon van twaalf sterren. Welke niet zijn gewone leraren, die ook *sterren* genoemd worden, Openb. 1:16. Maar het getal van twaalf leidt ons tot de twaalf apostelen, niet tot de personen, maar tot het Evangelie, tot de Goddelijke waarheden, die zij verkondigd hebben, en waardoor zij de kerk van het Nieuwe Testament hebben gesticht. In welke opzicht de kerk gezegd wordt gebouwd te zijn *op het fundament van de apostelen en van de profeten*, Ef. 2:20. Deze waarheid had de kerk niet alleen in haar hart, maar zij kwam er vooruit, achtte dat haar heerlijkheid, en zette ze als een kroon op haar hoofd; gelijk Job eens zei van zijn oprechtheid tegen alle beschuldigingen, Job 31:26.

(b) De gelegenheid, waarin deze vrouw was, wordt beschreven, vs. 2: *En zij was zwanger, en riep, barensnood hebbende, en zijnde in pijn om te baren.* Dit geeft te kennen: (a) de grote begeerte, die de kerk, bijzonder in die tijd had om veel zielen te bekeren. (b) De inspanning van al krachten om vele geestelijke kinderen door het Evangelie te telen en de kerk uit te breiden.

(c) De pijnlijke ontmoetingen: *Zij was in barensnood.* Want door de wrede, en hoe langer hoe hoger gaande vervolgingen werd zij als afgemat. Zij was begerig om kinderen voort te brengen, zij verlangde ernaar, zij was in arbeid. Maar 't viel haar bitter, zij riep er over uit, zij schreeuwde tot God om verlossing van de verdrukkingen, opdat ze meer gelegenheid mocht hebben geestelijke kinderen te baren.

XI. (d) De vijand wordt beschreven van zijn natuur en van zijn werk. Zijn natuur in vs. 3: *En er werd een ander teken gezien in den hemel; en ziet; er was een grote rode draak, hebbende zeven hoofden en tien hoornen, en op zijn hoofden zeven koninklijke hoeden.* De draak is het heidense Romeinse rijk, het grote werktuig des duivels, die deze draak zijn kracht, troon en macht gaf. 't Was een *grote* draak; want Rome heerste over de hele wereld. 't Was een *rode*, een vurige draak, boosaardig in wreedheid en erg bloeddorstig.

Hij had *zeven hoofden*. Rome is onder *zeven onderscheiden soorten regering* geweest, iedere soort had koninklijke macht, daarom komen ze in dit hoofdstuk voor, *gekroond* met koninklijke hoeden of kronen. Deze hoofden zijn niet tegelijk geweest, maar de een volgde op de ander. Deze draak had *tien hoornen*, dat zijn koningen, die tot de wil van de duivel vaardig stonden om te strijden tegen de kerk. Evenals de hoornen van stieren de werktuigen zijn waarmee zij vechten. Deze hoornen komen hier voor *ongekroond*, omdat zij nog geen macht hadden, en het koninkrijk nog niet hadden ontvangen. Maar als koningen macht ontvingen op één uur met het beest, dat is, met de Antichrist, wanneer het Westers keizerrijk verwoest en vernietigd werd.

a. Zijn werk heeft opzicht in 't algemeen op de kerk, en in 't bijzonder op het baren van de mannelijke zoon. In 't algemeen voorgesteld vs. 4: *En zijn staart trok het derde deel van de sterren des hemels, en wierp die op de aarde.* De slangen hebben in hun staarten hun kracht, en sommigen zeggen, hun venijn. Deze draak of slang heeft ook zijn staart. Hetzij dat men daardoor alleen zijn macht versta, of zijn nasleep van onderregenten en het gewone volk, waardoor deze draak, het Roomse rijk, zijn kracht uitvoerde tegen de kerk, en waardoor hij een groot gedeelte van de sterren, dat is, leraars en uitstekende belijders, van hun plaats dreef; óf door hen te doden, óf door hen door vrees des doods te doen bezwijken en van 't geloof af te trekken.

b. Zijn werk, ten opzichte van de vrucht van de vrouw, zijnde de mannelijke zoon, tot welks geboorte bekend te maken, deze grote vertoning geschiedt, wordt ook voorgesteld, vs. 4: *En de draak stond voor de vrouw, die baren zou, opdat hij haar kind zou verslinden, wanneer zij het zou gebaard hebben.* De draak, merkende dat er een mannelijke zoon op handen was, - dat Constantijn overhelde naar het Christendom, leraars verzocht om hem in de waarheid te onderwijzen, - woedde onzinnig, om hem te beletten en te verhinderen, dat hij tot de keizerskroon niet kwam, waartoe Lucinius en Maxentius, die het geweld in handen hadden al hun krachten inspanden.

XII. (c) De vrucht, die geboren werd, wordt beschreven, in vs. 5, *En zij baarde een mannelijke zoon, die al de heidenen zou hoeden met een ijzeren roede; en haar kind werd weggerukt tot God en Zijn troon.* De kerk in smart zwanger zijnde, en zeer verlangende, dat de Heere haar verlossing wilde geven, en dat er iemand mocht komen, die dat grote werk bij de hand nam, en daarom als in barensood tot God roepend. Zie daar, zij wordt verhoord, zij baart een zoon, niet alleen van het mannelijk geslacht, maar ook een *mannelijke* zoon, dat is, een dapper held.

Constantijn wordt bekeerd van het heidendom tot het Christendom. Hij belijdt Jezus niet alleen de Zaligmaker te zijn, maar verdedigt de kerk met al zijn macht, verslaat Maxentius, overwint Lucinius, verdrijft de heidense afgoderij, sluit hun tempels en werpt ze terneer, stelt de Christenen in de politieke en militaire bedieningen, doet de Christenen kerken bouwen, openlijk samenkomen tot de godsdienst, houdt synoden, en brengt de kerk uitwendig in een gewenste staat.

Hij hoedt de heidenen met een ijzeren roede. Dit komt de Heere Jezus, als Heere van Zijn kerk toe, tot welker nut Hij alle macht had ontvangen. Deze macht voert Hij dikwijls uit door Zijn kerk, gelijk haar beloofd wordt, dat zij de heidenen zou hoeden met een ijzeren staf, Openb. 2:26, 27.

Constantijn een lid van de kerk, ontving macht en opdracht om de heidenen tot het Christendom te brengen, en om de tegenstanders met een ijzeren roede als pottenbakkersvaten te vermorzelen en te straffen. En of de draak op hem toelagde om hem te verslinden, God neemt hem in Zijn macht en bescherming. Hij rukt hem uit zijn geweld tot Hem en tot Zijn troon, dat is, in een allerveiligste en in de allerheerlijkste staat.

XIII. (d) Het gevolg van de geboorte van deze mannelijke zoon en van de verlossing van de kerk is vs. 6: *En de vrouw vluchtte in de woestijn, alwaar zij een plaats had, haar van God bereid, opdat zij haar aldaar zouden voeden duizend tweehonderd zestig dagen.* Zo gaat het met de kerk op aarde, zij is uit de ene verdrukking niet gered, of er komt terstond een andere. Zelfs de vrijheid van buiten geeft gelegenheid tot het verderf van binnen. Want toen de kerk uit de heidense tirannie door Constantijn verlost was, en voor *een halfuur* stilte had, vermenigvuldigden de valse leringen en de hoogmoed onder de kerkelijken steeg ten top, waardoor de bisschop van Rome alles naar zich trok, totdat hij de heerschappij kreeg over alles.

Deze, macht ontvangen hebbende, verdrukte de waarheid en vervolgde haar belijders, zodat de kerk in de woestijn moest vluchten en zich in de holen en spelonken van de aarde moest verbergen. Of, in 't midden van de kerk levende, maar onbekend en verborgen zijnde, en dat de tijd van duizend tweehonderd zestig jaren. Dit nam zijn begin met de verlossing uit de heidense tirannie en eindigende met de tijd van de Hervorming, tussen het jaar 1500 en 1600. Van welke tijd in hfdst. 11:3 uitvoeriger is gesproken.

In dit vers wordt het vluchten van de vrouw in de woestijn gedurende 1260 jaar vermeld; en ook in vers 14. Hieruit moet men niet besluiten, dat de kerk tweemaal 1260 jaar in de woestijn geweest is; want 't is dezelfde tijd en dezelfde staat van de kerk. Hier wordt ze aangehaald, om te tonen, dat die periode met de vrede van de kerk een begin nam, dat het verval van de kerk het rijzen van de Antichrist was, en het rijzen des Antichrist het verval van de kerk; die twee zijn eentijdig. In vs. 14 wordt de toestand van de vrouw beschreven wegens het uitwerpen van een grote watervloed over haar.

Dit is de beschrijving van de persoon, door welke de verlossing is teweeggebracht. Daarop wordt verhaald de weg en de manier, door welke deze verlossing is teweeggebracht, namelijk door een strijd.

XIV. 2. De manier, waarop de verlossing geschied is. Deze is niet onmiddellijk geschied, maar door middel van een strijd, waarin aan te merken is:

- (a) De partijen, vs. 7,
- (b) De uitslag, vs. 8, 9.
- (c) De triomf, vs. 10-12.

(a) De partijen worden beschreven, vs. 7: *En er werd krijg in den hemel; Michaël en zijn engelen krijgden tegen de draak, en de draak krijgde ook en zijn engelen.*

1. Deze krijg is niet die altijddurende strijd tussen het zaad van de vrouw en de slang en haar zaad, de duivel en zijn aanhang; maar deze is een bijzondere strijd, op een bijzondere tijd voorgevallen. Daarom wordt die met een groot teken en met buitengewone omstandigheden voorgesteld. Deze strijd is voorgevallen omtrent het jaar 300, wanneer Constantijn, de mannelijke zoon, geboren zou worden, Christen geworden was, en het heidense keizerrijk verloor. Dat blijkt uit:

- (a) vs. 5, waar de mannelijke zoon geboren wordt.
- (b) Vers 8, 9, waar de draak met zeven hoofden, het heidens keizerrijk, verwoest wordt.
- (c) Vers 14, waar de 1260 jaar, *de tijd, tijden en een halve tijd*, hetzelfde getal van de jaren uitmakende, vermeld wordt te komen ná deze strijd. Dit nu is geschied omtrent het jaar driehonderd en enige jaren daarna, en in geen andere tijd.

Deze strijd wordt in een gezicht in de hemel vertoond, niet dat die óf in de derde hemel, óf in de lucht is voorgevallen, maar hij is voorgevallen op de aarde, waar de zevenhoofdige draak, (het keizerrijk) en de vrouw, (de kerk) en haar mannelijke zoon was. Hier door de hemel *de kerk* te verstaan, is tegen de tekst.

- (1) Want de vrouw werd gezien in de hemel, dus zou het dwaze taal zijn te zeggen: de kerk werd gezien in de kerk; of, de hemelse kerkstaat in de hemelse kerkstaat.
- (2) De draak was niet *in* de kerk, maar *buiten* de kerk, dus kon de strijd niet zijn in de kerk. De draak en de kerk zijn de partijen in deze strijd, derhalve is de strijd niet in de kerk geschied, daar nochtans deze strijd in de hemel was. Dus, is de hemel de kerk niet, maar *de vertoning* van het gezicht geschiedde in de hemel.

A. De ene partij is Michaël en zijn engelen. De naam Michaël hebben verscheiden mensen gehad. Dat een geschapen engel die naam gehad heeft, is niet zeker. De tekst Dan. 10:13 alleen is dispuut onderworpen; maar de Heere Jezus komt eigenlijk deze naam toe, welke betekent: *Wie is gelijk God?* En gelijk Hij meermalen zo genoemd wordt, zo is ook deze Michaël de Heere Jezus Christus en geen geschapen engel. Want,

- (a) 't is niet zeker dat een geschapen engel ooit Michaël genoemd is geweest.
- (b) De engelen zijn geen hoofden, aanvoerders en regeerders van de kerk, gelijk deze Michaël hier is.
- (c) De kerk, de gelovigen zijn geen onderdanen van de engelen, zij kunnen niet gezegd worden engelen van de engelen te zijn.
- (d) De Heere Jezus is Michaël, de Vorst, de grote Vorst, Jes. 55:4. Dan. 10:21. Dan. 12:1. De Vorst van 't heir des Heeren, Jozua 5:14, 15. Zo wordt Hij vertoond. Openb. 17:14 en 19:11. Hij wordt erkend de Overwinnaar van de draak. *De macht van Zijn Christus*. Openb. 11:15.

Het leger van Michaël waren *zijn engelen*. Deze zijn niet geschapen geesten, van welke Christus het Hoofd ook is, maar het zijn *de ware gelovigen*, zoals blijkt uit Openb. 12:11: *Zij hebben hem overwonnen door het bloed des Lams, en door het woord hunner getuigenis*. Ziet dit in een andere strijd, Openb.17:14: *Die met Hem zijn, de geroepenen, en uitverkorenen, en gelovigen*. Deze worden *engelen* genoemd, omdat zij door Hem gezonden en gebruikt worden, en omdat zij Zijn bevelen uitvoeren.

B. De andere partij is de draak. Vs. 9: *De duivel en de satanas*; werkende in en door het keizerrijk. Zijn engelen zijn de heidense priesters, de heidense soldaten, en al het heidens volk, die onderdanen waren van de zevenhoofdige draak.

De draak streed met zijn afgodendienst, met zijn edicten tegen de Christenen, met hen uit alle ambten en bedieningen te zetten, met hen te beroven van hun goederen, nering en hantering te verbieden, met allerlei wrede vervolgingen, moorden en branden; en met zijn heirlegers tegen Constantijn. De gelovigen streden tegen hem met hun gebed, met geloof, met vrijmoedige belijdenis, met al pijnigingen lijdzaam en standvastig uit te staan. En onder de regering van Constantijn streden zij met lichamelijke wapenen.

XV. (b) De victorie. De uitslag in vs. 8, 9, *En zij hebben niet vermocht, en hun plaats is niet meer gevonden in den hemel. En de grote draak is geworpen, namelijk de oude slang, welke genaamd wordt duivel en, satanas, die de gehele wereld verleidt, hij is, zeg ik, geworpen op de aarde; en zijn engelen zijn met hem geworpen.*

Zij, de draak en zijn engelen, streden wel, maar konden de Christenen niet uitroeien, zij vermochten tegen hen niet. Ja zijzelf werden, gelijk men van heirlegers spreekt, uit het veld en geheel verslagen. Zij waren op het slagveld - in de hemel *vertoond*- niet meer te zien of te vinden. En dat meer is, de ene en andere werden op de aarde geworpen. Dat wil zeggen, neergeveld, gedood en geheel overwonnen. Zodat zij geen staande partij meer konden uitmaken. Het keizerrijk werd van heidens *Christelijk*, de afgodentempels werden omvergeworpen, de afgodendienst verboden, en de Christenen en de ware godsdienst heersten in hun plaats.

XVI. De triomf daarover heeft, is ten opzicht van God en Christus, van de vijanden en van de gelovigen.

1. Op God en Christus, vs. 10, *En ik hoorde een grote stem, zeggende in den hemel: nu is de zaligheid, en de kracht, en het koninkrijk, geworden onzes Gods, en de macht van Zijn Christus.* Nu heeft de Heere heil en zaligheid gegeven; nu blijkt, dat het de Heere is, Die door Zijn kracht de vijanden heeft verpletterd, dat rijk, dat tevoren de draak was, is nu *des Heeren* geworden. Hij heeft daar nu de heerschappij en de Heere Jezus toont en gebruikt daar nu Zijn macht, niet Zij kracht en sterkte, maar Zijn [grieks: *exousia*] gebied, recht en macht om te heersen.
2. De triomf ten opzichte van de vijanden staat ook in vs. 10: *Want de verklager onzer broederen, die hen verklaagde voor onzen God, dag en nacht, is nedergeworpen.* De duivel klaagde Job aan bij God, hfdst. 1, 2. De satan stond aan de rechterhand van Jozua, *staande voor het aangezicht des Heeren, om Hem te weerstaan*, Zach. 3:1. Zo deed hij ook hier. Bovendien klaagde hij door zijn werktuigen de Christenen aan bij de keizers en hij hitste de keizer tegen de Christenen op, om hen allerlei pijnigingen aan te doen, en te doden. Maar dat had nu een einde, want het werd nu zijn beurt werd, en hijzelf werd neergeworpen en onder hun voeten vertreden.
3. De triomf ten opzichte van de gelovigen, in vs.11, 12, *En zij hebben hem overwonnen door het bloed des Lams, en door het woord hunner getuigenis, en zij hebben hun leven niet liefgehad tot den dood toe. Hierom bedrijft vreugde, gij hemelen, en gij die daarin woont!* Het bloed des Lams had bewaring en overwinning voor hen verworven. Zij dat door het geloof aannemende, beschermden zich daarmee tegen al lasteringen en pijnigingen, en overwonnen daardoor de wereld. Zij bleven volstandig in de belijdenis van de Heere Jezus, door het prediken en predikatiën te horen, door zich te verenigen met de kerk, en door de gemeenschap van de heiligen. Ook door hun verdedigingen en verantwoordingen; zij waren verloochend aan alles, en zelfs offerden zij hun leven gaarne op voor de Heere Jezus en Zijn zaak. Zij overwonnen zelfs in de dood, omdat die hen van het geloof niet kon aftrekken. Zo hadden zij het tegen de

heidense keizers uitgehard, totdat de Heere hun verlossing gaf. Hierover waren zij verblijd en wekten hemel en aarde op, engelen, en de zielen van de volmaakt rechtvaardigen in de hemel, - wie zonder twijfel deze heerlijke uitkomst door de engelen werd geboodschapt - met de kerk op aarde en alle schepselen; die wekten ze op om met hen blij te zijn en de Heere te loven.

XVII. Het tweede deel van het hoofdstuk is een nieuwe vervolging, die door de Antichrist geschiedt, waartoe vooraf alarm geblazen wordt, vs. 12: *Wee dengenen, die de aarde en de zee bewonen! Want de duivel is tot u afgekomen, en heeft groten toorn, wetende dat hij enen kleinen tijd heeft.*

Zowel de gelovigen als de tijdgelovigen bewonen de aarde en eilanden, grote en kleine. Daar in de kerk toch tijdgelovigen en ware gelovigen zijn. De een met de ander hadden te vrezen, want de duivel, de mensenmoorder, de doodvijand van de kerk en de ware gelovigen, werd losgelaten. Met vreselijke grimmigheid zou hij op hen aanvallen, te meer, dewijl hij wist, (door welk middel is onbekend) dat zijn einde van woeden aanstaande was, en dat hij na een kleine tijd in de afgrond zou gebannen en opgesloten worden, wat gebeuren zal, als het *Duizendjarig Rijk* zijn aanvang neemt. Ziet daarvan hfdst. 20:2, 3.

XVIII. In deze strijd zijn drie dingen aan te merken:

1. De partijen.
2. De manier.
3. De uitslag.

1. De partijen zijn: de draak, of de duivel en de vrouw.

Het werk van de duivel is, vs. 13, *En toen de draak zag, dat hij op de aarde geworpen was, zo heeft hij de vrouw vervolgd, die het manneken gebaard had.* Toen de duivel van des keizers kroon en troon geschopt was, liet hij daarom zijn boosheid en moed niet vallen. Was hij verhinderd een *heidensduivel* te zijn, hij zou nu als een *Christenduivel* te werk gaan. Hij zou de kerk de naam van Christen laten houden, maar hij zou onder die naam de kerk nu méér schade toebrengen dan tevoren. De manier, hoe hij het deed, zullen wij in vs. 15 zien.

De andere partij is de vrouw, de kerk, vs. 14, *En de vrouw zijn gegeven twee vleugelen eens groten arends, opdat zij zou vliegen in de woestijn, in haar plaat, alwaar zij gevoed wordt een tijd, en tijden, en een halven tijd, buiten het gezicht van de slang.* Het gaat hier de kerk als eertijds Israël, 't welk als door een snelle vlucht Farao ontkwam en als over de Rode Zee vloog. Zij raakten wel uit Farao's handen, maar kwamen in een barre en huilende woestijn, daar noch te eten noch te drinken was. Maar God voedde ze met manna uit de hemel, en met water uit de rotssteen.

De kerk werden twee vleugels als van een grote arend gegeven. Dat wil zeggen, bekwame middelen, om de vervolging van de draak te ontkomen. De kerk veranderde niet van plaats en verborg zich niet op een verborgen eiland, of in ontoegankelijke valleien, - hoewel sommige leden van de kerk het deden - maar zij bleef onder het Antichristendom, dat naar de ziel wel een dorre woestijn is, omdat de waarheid verduisterd werd en de mensen tot allerlei dwalingen en bijgelovigheden, die de ziel niet voeden kunnen, afgeleid werden. De woestijn betekent niet het heidendom, dat was terneer geworpen, en ook is de kerk daar geen 1260 jaar geweest, maar de woestijn is *het Antichristendom*.

De Antichrist moest zich zetten in de kerk, die vanwege hem, zich moest verbergen en zich verschuilen, gedurende *één tijd, en tijden, en een en halve tijd*, dat is dezelfde tijd van 1260 dagen; iedere dag betekent één jaar. Deze tijd begon omtrent de tijd van Constantijn, en eindigde met de tijd van de Hervorming, wanneer de kerk uit het Roomse Babel ging. De kerk verkeerde wel onder het Antichristendom, waar de mensen van de vergiftige spijs stierven en ter hel voeren. Maar God verzorgde Zijn kerk daar met het gezonde voedsel van de waarheid. Zodat ze wel in 't leven en in het aanwezen bleef, maar zij kon zich niet openbaar, in 't gezicht van de wereld, vertonen door een kennelijke afscheiding van het Antichristendom, en openbare samenkomsten tot de verkondiging van het Woord en het gebruik van de heilige sacramenten. De kerk bleef bedekt, wat door de woorden: *uit het gezicht van de slang* te kennen gegeven wordt.

XIX. 2. De manier van de vervolging wordt beschreven, vs. 15, *En de slang wierp uit haar mond achter de vrouw, water als een rivier, opdat zij haar door de rivier zou doen wegvoeren*. Hierboven, vs. 4, beschadigde de slang met haar staart, nu met haar mond. Ellenden, verdrukkingen, vervolgingen worden in de Schrift meermalen door *water* uitgedrukt. Dit water wierp zij uit haar mond. De mond is het lid van de spraak, zodat deze vervolgingen door de spraak geschieden. Dat betekent, door allerlei valse leringen die de waarheid wegnemen en de kerk vernietigen. Deze waren de ketterijen van Arius, Nestorius, Eutychus, Pelagius en anderen, die de kerk overstroonden als een watervloed, waardoor de duivel beoogde, de kerk weg te voeren, te verdrinken en te doen ophouden. Maar het mislukte hem. Ziet van deze zaken uitvoeriger, hfdst. 7 over de eerste vier bazuinen.

XX. 3. De uitslag heeft opzicht op de vrouw en op de slang. De uitslag van deze vervolging, ten opzichte van de vrouw, in vs. 16, *En de aarde kwam de vrouw te hulp, en de aarde opende haren mond, en verzwoeg de rivier, welke de draak uit zijn mond had geworpen*. De kerk was te zwak om deze sterke vloed te weerstaan, maar God gaf van elders hulp, *de aarde verzwoeg de rivier*.

Dit wordt in een gezicht vertoond, waarin wij het oogmerk moeten zoeken, en niet in alle omstandigheden staan blijven, om daaruit wat bijzonders te halen. De aarde, als ze uitgedroogd is, zwelgt het water in. In sommige plaatsen zijn kolken, die veel rivieren tegelijk inzwelgen, zoals er zodanige kolken twee zijn in de binnenlandse zee, tussen het rijk van Moscovië [rijk van Moskou] en Perzië, genoemd *Mare de Sala*. [de Zwarte Zee] De zin is, gelijk de aarde de rivieren inslikt, dat er ook zodanige werktuigen waren, die deze rivier van *kerk- en zielverdervende ketterijen* wegnamen; zodat de kerk de waarheid nog zover behield, dat men er bij leven kon. Deze middelen waren aan de een zijde veel bisschoppen, leraars en gehele conciliën, die de ketterijen, telkens opkomende, veroordeelden en verdoemden. Ofschoon zijzelf noch geest, noch leven, noch waarheid in zich bezaten, ja in andere opzichten de ware kerk bestreden. Aan de andere zijde brachten de Gothen en Vandalen het Westerse keizerrijk, - in 't welk de kerk voornamelijk haar verblijf had - zo vol uitwendige troebelen, dat er minder gelegenheid was de kerk te vernielen. Ja, zij waren dikwijls de rechtzinnige vergaderingen zeer gunstig, en beschermden ze wel. Zoals de Heere Israël verloorste, zelfs door Kores, zo bracht God ook in die tijd en dikwijls ook daarna, de kerk hulp toe door degenen, die zelf van de kerk niet zijn.

XXI. De uitslag, ten opzichte van de duivel, die zijn oogmerk miste, van de kerk door de vloed van de dwalingen te verdrinken, wordt beschreven vs. 17. *En de draak*

vergrimde op de vrouw, en ging heen om krijg te voeren tegen de overigen van haar zaad, die de geboden Gods bewaren, en de getuigenis van Jezus Christus hebben. De duivel is niets dan boosheid en kan niet anders dan boosheid uitvoeren. Mislukte het de duivel de mannelijke zoon te doden, wordt hij van des keizers troon geschopt, kon hij de kerk door de vloed van de dwalingen niet verdrinken, hij behoudt nochtans zijn haat. Hoe meer hij in zijn oogmerken mist, hoe bitterder hij wordt. Hij mag de kerk eens grimmig aanzien, maar hij zal ze niet overweldigen, nochtans doet hij, wat hij kan. Hij beoorloogt de particuliere Godzalige belijders van de Heere Jezus, dan inwendig, door zijn listige omleidingen en vurige pijlen, dan door dwalende leringen, dan door het zwaard van de Antichrist. Die, vanaf hij macht gehad heeft de particuliere rechtzinnige kerken en particuliere Godzaligen te vuur en te zwaard vervolgd heeft. En dat werk oefent hij nog en zal het oefenen tot de dag van zijn uitroeiing. Daarnaar heeft een ieder zich te zetten, zich daartegen te wapenen en zich niet vreemd te houden als het hem ontmoet.

Het laatste van dit hoofdstuk, vs. 18, *En ik stond op het zand der zee*, brengen velen tot *het begin van het 13^e hoofdstuk*. Maar daar valt niet over te twisten, want de hoofdstukken zijn door de heilige schrijvers niet afgetekend en genummerd, maar zijn naderhand van anderen gemaakt tot gemak van het geheugen en onderricht van anderen die men leert. Deze woorden worden tussen het vorige en volgende ingevoegd, om te kennen te geven, dat het een vervolg is van dezelfde zaak, die hij in 't vorige had beschreven. Hij, die tevoren in vertrekking van zinnen was in de hemel, bevond zich nu, blijvende in vertrekking van zinnen, op het zand aan de oever van de zee, omdat het volgende gezicht uit de zee opkwam.

HOOFDSTUK 13

I. Dat de paus van Rome de Antichrist is, hebben wij in DEEL 1, hfdst. 14 § 44-51, uitvoerig vertoond door vier bewijsredenen; genomen:

1. Van zijn *naam*, LATEINOZ, Lateinos, uitmakend een getalwaarde van 666.
2. Van zijn *zitplaats* of stoel, op de zeven bergen van Rome.
3. Van zijn *opvolging en tijd* van de openbare vertoning. Opvolgende de vorige regeerders van Rome en komend tegelijk voor de dag met de kroning van de tien hoornen, dat betekent, koningen die uit de vernietiging van het keizerrijk voortsproten, waardoor hij zijn macht uitvoert.
4. Van zijn *gedrag*, 't welk in zeven zaken aangewezen wordt. Daarbij werden zes tegenwerpingen beantwoord.

II. In dit hoofdstuk wordt de Antichrist, de paus van Rome, levendig afgebeeld, zowel in opzicht van zijn *wereldlijk* gebied, als in zijn *geestelijke* heerschappij.

Dit hoofdstuk heeft twee delen. Het EERSTE DEEL vs. 1-10. vertoont de paus, de Antichrist, als het hoofd van 't gehele Roomse gebied of keizerrijk, hetwelk na de vernietiging van het keizerrijk, in vele delen of koninkrijken, die ieder de soevereiniteit hadden, verdeeld werd. Deze werden onder de Paus weer één; want de 10 koningen gaven hem hun macht over, Openb. 17:13.

Het TWEDE DEEL, vs.11-18, vertoont de paus in zijn geestelijke heerschappij over de kerk.

III. EERSTE DEEL van het hoofdstuk is vervat in de 10 eerste verzen, en vertoont de Antichrist in zijn wereldlijke staat, waarin vier zaken zijn aan te merken:

1. Zijn oorsprong.
2. Zijn vorm.
3. Zijn natuur en zijn wonde.
4. Zijn verrichting of gevolgen.

1. De Antichrist heeft zijn oorsprong uit de zee, vs. 1, *En ik zag uit de zee een beest opkomen*. De draak, ziende zich ontbloot van zijn medehelper het heidense keizerrijk, tracht de kerk uit te roeien door een watervloed van zielmoordende ketterijen. Als dat hem ook mislukt, zoekt hij het te doen door *een Antichrist* op te werpen. Het middel gelukt hem, maar niet het doel. De Antichrist komt op uit de zee, niet letterlijk genomen, maar de volkerenzee, betekend haar ongestadigheid, woeling, verwarring, die als een zee alles overstroomt.

Jer. 51:42. *Een zee is over Babel gerezen, door de veelheid harer golven is zij bedekt.*

Jes. 57:20. *De goddelozen zijn als een voortgedreven zee, want die kan niet rusten.*

Toen de kerk verlost was van de tirannie van de heidense keizers, raakte alles in verwarring. Velerlei ketterijen namen in *de kerk* de overhand. Daarbij kwam een verschrikkelijke hoogmoed, ieder wilde in de kerk de voornaamste zijn. Daardoor raakte de kerk onder vier hoofdbisschoppen, en van vier kwam het op twee, namelijk van Rome en Constantinopel. Hierbij raakte het in *het burgerlijke* alles overhoop. Keizer Constantijn Rome verlatende en zijn zitplaats te Byzantium, - nu Constantinopel genoemd, - genomen hebbende, vielen de Gothen, Vandalen, Longobarden en andere natiën in het Westers Keizerrijk en in Italië en maakten het Westers Keizerrijk teniet, *en zó werd hij uit het midden weggedaan, die hem, de Antichrist,*

wederhield, 2 Thess. 2:7. In deze verwarringen trok de bisschop van Rome alles naar zich toe en ploeterde zo veel hij kon, totdat hij alléén voor het hoofd van de kerk erkend werd.

Het visioen was een vertoning van *opkomen uit de zee*, wat betekent: *het opkomen van de paus, de Antichrist, uit verwarringen onder de volken*.

IV. 2. Zijn vorm is, vs. 1: *Hebbende zeven hoofden en tien hoornen; en op zijn hoornen waren tien koninklijke hoeden, en op zijn hoofden was een naam van Godslastering*. 't Is in de Schrift gewoon de monarchieën *beesten* te noemen. Dan. 7 en 8. Zo wordt ook hier de Roomse monarchie *een beest* genoemd uit verachting, en wegens de grootheid, woestheid en wreedheid. De monarchie van de Chaldeeën, van de Perzen en Meden, en van Griekenland, werd bestuurd door één manier van regering, namelijk, *een koninklijke*, maar de vierde, de Romeinse monarchie, werd bestuurd door *zeven soorten* regering. Daarom wordt van dit beest gezegd, *zeven hoofden* te hebben.

Deze regeringsvormen zijn niet tegelijk geweest, maar het één volgde na het andere, zoals blijkt uit hfdst. 17:10: *En zijn ook zeven koningen, de vijf zijn gevallen, en de één is; de ander is nog niet gekomen*. De vijf, die gevallen zijn, waren:

1. Reges, koningen.
2. Consules, burgemeesters.
3. Decemviri, tienmannen.
4. Dictatores, bevelhebbers.
5. Tribuni plebis, gemeensmannen.
6. De zesde zijn de keizers, van welke Julius Caesar (=keizer) de eerste is geweest en Augustulus de laatste. Deze manier van regering bestond toen Johannes de Openbaring schreef.
7. De zevende was toen nog niet gekomen. Het is die, welke op de keizers volgde en aan wie de tien koningen, uit het vervallen keizerrijk opkomende, zich onderwierpen, en hun macht tot zijn dienst gaven. Hfdst. 17:13. Nu, niemand is op de keizers gevolgd in 't gebied over Rome, dan de paus, en aan niemand zijn de tien koningen onderworpen geworden dan aan de paus, die zich aangematigd heeft te regeren over de koningen van de aarde. Deze tien koningen, die uit de vernietiging van het keizerrijk voortgekomen zijn, onderwierpen zich aan dit zevende hoofd, Openb. 17:13. En gelijk de andere vormen van regering hun zitplaats te Rome hadden, zo ook deze. 't Welk aangewezen wordt in hfdst. 17:13. *De zeven hoofden zijn zeven bergen op welke de vrouw zit*.

Romulus, de eerste koning, trok de muur van Rome om vier bergen heen. Servius Tullius vergrootte Rome, en trok er nog drie bergen bij, waarom Rome bij de heidense schrijvers genaamd wordt: *de zevenbergige stad*. Het zevende hoofd zijn zitplaats te Rome hebbende, zou zo ras niet vernietigd worden als de vorige hoofden, *maar moest een weinig tijds blijven*, hfdst. 17:10. De paus is het zevende hoofd, wegens zijn gebied over Rome, maar, omdat hij bij de wereldlijke regering óók een gestelijke oppermacht gebruikt, en die beide ineensmolt, wordt hij ook *de achtste* koning, in manier van regering genoemd, hfdst. 17:11.

Gezien hebbende welke de zeven hoofden zijn, hebben wij ook de tien hoornen te beschouwen. Door hun hoornen strijden de gehoorde beesten, daarmede verweren ze zich en beschadigen anderen. Deze tien hoornen zijn *tien koningen, die het koninkrijk nog niet hebben ontvangen*, (toen Johannes dit schreef) *maar als koningen macht ontvangen op één uur met het beest*. Volgens hfdst. 12:3 had de rode draak de tien

hoornen *vitnaliter*, in het vermogen, in zich en zullende uit hem voortkomen. Maar de hoornen waren dáár nog niet gekroond. Zij hadden het koninkrijk toen nog niet ontvangen, zij regeerden toen nog niet. Maar zij kregen macht om te regeren, *de koninklijke hoeden*, - dat is kronen – ontvingen zij omtrent dezelfde tijd, als het pauselijk beest macht ontving; die in 't jaar 606 voor het hoofd van de kerk uitgeroepen werd; wanneer het Westers keizerrijk verwoest was door de Gothen en Vandalen, die het keizerrijk onder zich in verscheidene koninkrijken verdeelden. Deze koningen waren de hoornen van het Beest, omdat hij door hen zijn wil uitvoerde.

De zeven hoofden worden beschreven van hun opschrift, 't welk hun natuur en werk te kennen geeft. Op de hoofden was een naam van Godslastering. Daarin waren ze gelijk; zij ontcerden God, zij schreven God toe, 't geen met Zijn heilige natuur niet overeenkomt, zij ontkenden van God hetgeen Hem toekomt. Zij eerden andere dingen naast God en boven God, Hem tot smaadheid en oneer, Die toch Zijn eer aan geen ander geven wil. 't Is op te merken, dat op deze zeven hoofden de naam van Godslastering stond. Want in dit opzicht zullen ze naderhand voorkomen. Als een Godslasterend hoofd wordt het éne gewond, en als een Godslasterend hoofd wordt de wond genezen.

V. 3. De natuur van dit beest wordt beschreven, vs. 2, en zijn wonde vs. 3.

De natuur is, vs. 2: *En het beest, dat ik zag, was een pardel gelijk, en zijn voeten als eens beers voeten, en zijn mond als de mond eens leeuws; en de draak gaf hem zijn kracht, en zijn troon, en grote macht.* Al is het dat het Beest in al zijn zeven hoofden deze natuur had, wordt hier nochtans op het *zevende* hoofd, de Antichrist, gezien. Hij komt voor als een verschrikkelijk monster. Een pardel [luipaard] is snel, wreed, loos en vervaarlijk in 't aanzien, en afschuwelijk wegens zijn vlekken. Dit monster had lompe, doch sterke en verscheurende beersvoeten en een lelijke gang. Het had een leeuwen mond, verschrikkelijk wreed en verslindend. Zodanig is de Antichrist in al zijn handelingen: al wat hij doet is duivelswerk, hij werkt alles door de duivel, die bezit hem, die bestiert hem, die geeft hem kracht, troon en macht. Daarom volbrengt hij ook in alles des duivels wil.

De wonde, vs. 3: *En ik zag één van zijn hoofden als tot de dood gewond, en zijn dodelijke wonde werd genezen.* Merkt hier de wond en de genezing.

A. De verwonding. Het gewonde hoofd was niet een van de eerste vijf, want die waren al weg. Niet het zevende, want die komt hier eerst uit de zee op. In het zevende hoofd wordt de dodelijke wond niet genezen. Dat zevende hoofd zal niet weer opkomen, als het eens vallen zal. Maar het zal door de fiolen vernietigd worden. Zodat hier niet gesproken wordt van de veelvoudige verwarringen van het pausdom, zijnde soms twee en drie pausen tegelijk, welke telkens hersteld werden. Ook wordt hier niet gesproken van de Hervorming, waardoor de paus veel van zijn kracht en achting verloren heeft. De genezing van die wonde is dus ook niet, dat het Pausdom in de tijd tussen de uitgang van de kerk uit Babel [de Hervorming] en het Duizendjarige Rijk, - in welke tijd de kerk en de Antichrist tegen elkaar strijdende zullen blijven - dat hij, zeg ik, in die tijd en strijd groot voordeel behalen zal op de kerk, die echter een staande en strijdende partij tegen hem blijven zal.

Maar dit gewonde hoofd is *het Keizerrijk*. Niet ten opzichte van de soort van regering, maar als drager van de naam Godslastering, dat is het *heidens* keizerrijk. Deze dodelijke wond werd dat hoofd niet toegebracht door de Gothen en Vandalen, want die hebben niet het heidens keizerrijk, als drager van de naam Godslastering, vernietigd,

maar toen het rijk reeds Christelijk was. Maar *het zesde* hoofd, het heidens, afgodisch en godloos keizerrijk, heeft de dodelijke wond ontvangen, ten tijde van Constantijn de Grootte, die veel heidense afgoderij verdreef, de tempels toesloot en de Christelijke godsdienst overal invoerde. Hoewel het wezen van het keizerrijk in veel plaatsen nog wel heidens bleef. En onder keizer Juliaan de Afvallige toonde het, dat er nog leven in was, hoewel het dodelijk gewond werd.

B. De genezing is niet geschied door Karel de Grootte, die, nadat het keizerrijk enige honderden jaren had opgehouden, de titel van keizer gegeven werd door de paus, in 800. Want hij en zijn nazaten waren geen keizers over al de landen, die tot het keizerrijk behoorden, zij hadden over Rome niet te gebieden. De paus, Spanje, Frankrijk en andere soevereinen in Europa, zouden daar *neen* tegen zeggen. Ook geschiedt de genezing niet door het voordeel, dat de paus nog dagelijks op de kerk behaalt, want de kerk zal een staande partij blijven.

Maar de *genezing* van de dodelijke wond van het Godslasterlijke hoofd is geschied door de paus. Hij heeft niet alleen het gebied over Rome en het Romeinse rijk, ver uitgebreid gehad, - en is zó het zevende hoofd van het beest - maar hij heeft zelfs de Godslasterlijke regering hersteld, hoewel onder een andere naam. Toen het Beest gewond werd, was ze *heidens* Godslasterlijk, nu is ze *Christelijk* Godslasterlijk geworden. De Godslastering is in beide gelijk, en hoe ze overeenkomen, zal in vs. 14 en 15 getoond worden, als wij zullen zien welk soort beeld voor het Beest gemaakt werd.

De genezing had een groot gevolg, 't welk vs. 3, 4 vermeld wordt. *En de gehele aarde verwonderde zich achter het beest. En zij aanbaden de draak, die het beest macht gegeven had; en zij aanbaden het beest, zeggende: wie is dit beest gelijk? Wie kan krijg voeren tegen hetzelfde?* De gehele Christenwereld, alleen de 144.000 verzegelden uitgenomen, verwondert zich over de grootheid, heerlijkheid en macht van de paus van Rome, de Antichrist, het Beest. Zij aanbaden de draak, de duivel. Niet onder die naam en opvatting, maar door hun [Roomse] afgodendienst; dat is duivelsdienst. Zij aanbaden ook het Beest en gaven het meer dan menselijke eer, en onderwierpen zich onder de paus, als onder God. Omdat zij geloofden, dat hij zaligheid en verdoemenis in zijn hand heeft. Zij achtten zijn macht zo groot, dat niemand zich tegen hem kon zetten, doordat hij alles, zelfs de gewetens van de mensen, onder zich had.

VI. 4. De verrichting of het gedrag van het Beest. In zijn gedrag is aan te merken:

- (a) Zijn opdracht.
- (b) De uitvoering.
- (c) De uitbreiding van zijn macht.
- (d) De bepaling.

(a) De opdracht in vs. 5, *En hetzelfde werd een mond gegeven, om grote dingen en godslasteringen te spreken; en hetzelfde werd macht gegeven om zulks te doen, tweeveertig maanden.*

God laat de duivel en zijn werktuigen soms los; maar houdt hen als boze honden aan een ketting, zodat ze niet kunnen doen, wat ze wel zouden willen, en niet langer, dan de Heere hun perk stelt. De duivel losgelaten, port het Beest aan en geeft het bekwaamheid en moed om grote dingen te spreken; om zich uit te geven voor de *Stedehouder van Christus* en gebiedert op aarde; om zonden te vergeven en te houden; om ten hemel te brengen en in de hel neer te stoten; om zulke godsdiensten in te

stellen, die recht tegen Gods instellingen zijn, die Gode oneer aandoen, het schepsel eren boven de Schepper, en de waarheid en de zaak Gods lasteren. Maar zijn tijd dat te doen, was door God bepaald tot tweeënveertig maanden, *dat is een tijd, tijden en een halve tijd*, dat is 1260 dagen. Deze verscheiden uitdrukkingen betekenen één en dezelfde tijd, die begonnen is omtrent de dodelijke wond van het beest, en geëindigd omtrent de tijd van de Hervorming.

Niet dat het Beest dan teniet zou gedaan zijn, maar dat hij het niet langer zou doen als zittend in de kerk [van Christus], als de kerk overheersende, als de onderwerping van allen hebbend. De duivel en het Beest zullen niet ophouden van boosheid, zo lang zij er zijn. Zie van de 42 maanden, Openb. 11:2.

(b) De uitvoering van de opdracht in vs. 6, *En het opende zijn mond tot lastering tegen God, om Zijn naam te lasteren, en Zijn tabernakel, en die in de hemel wonen.*

Het Beest deed wat hem van de draak geleerd was, het sprak lasteringen tegen God, vernietigende de voldoening van Christus, lerende de rechtvaardigmaking uit te werken, God afbeeldende in de gedaante van een mens, viervoetig dier en gevleugeld gevogelte offerende de mis tot vergeving van de zonden, en doende de broodgod aanbidden en de hemel om geld verkopende.

Tegen de tabernakel. De kerk en de ware godsdienst, vervolgend, lasterend en die verbannend.

Tegen die in de hemelwonen. Onterende de engelen en de gestorven heiligen, die tot afgoden makende. Dit doet de Antichrist, 't zij beter wetende, 't zij overgegeven, om de leugen te geloven.

(c) De uitbreiding van zijn macht in vs. 7, *En hetzelfde werd macht gegeven, om de heiligen krijg aan te doen, en om die te overwinnen; en hetzelfde werd macht gegeven over alle geslacht, en taal, en volk.*

Doordat de waarheid en belijders van de waarheid hem bestrafden, waren ze het voorwerp van zijn haat en vervolging. Hij zocht ze uit te roeien, waar hij ze maar betrappen kon; vuur, zwaard, galgen waren de wegen, waarmee hij ze van kant hielp. Hij verdrukte, zodat niemand het hoofd durfde opsteken. Zij moesten óf zich stil houden onder de mensen, óf vluchten naar bergen en bossen, en zich daar verbergen. Hij breidde zijn macht uit tot allerlei natiën, die hij zich maar kon onderwerpen.

(d) De bepaling in vs. 8, *En allen, die op de aarde wonen, zullen hetzelfde aanbidden, welker namen niet zijn geschreven in het boek des levens, des Lams, Dat geslacht is, van de grondlegging van de wereld.* Evenals de Antichrist begeerde te overheersen, zo wilde het volk ook graag van hem overheerst worden. Maar alleen die, welke van God vanwege hun zonden verworpen waren. Maar de Heere kent degenen, die de Zijne zijn. Die kent Hij bij name, die zijn ten leven aangetekend en verkoren. Zij zijn aan de Heere Jezus overgegeven om hen zalig te maken. Zijn offerande is krachtig van de grondlegging van de wereld af. Niet één van hen zal verloren gaan, zij werden in Zijn boek geschreven. Deze worden bevrijd en bewaard voor de aanbedding van dat beest en Zijn leer en bevelen te gehoorzamen.

VII. Tot slot van het eerste deel wordt er een opwekking tot opmerking, een vertroosting door het volk Gods, een bedreiging van de vijanden, en een vermaning bijgevoegd, vs. 9, 10, *Indien iemand oren heeft, die hore. Indien iemand in de gevangenis leidt, die gaat zelf in de gevangenis; indien iemand met het zwaard zal doden, die moet zelf met het zwaard gedood worden. Hier is de lijdzaamheid en het*

geloof der heiligen. 't Zijn alle wonderbare zaken, die gezegd worden van het Beest, van zijn bepaling, van het getal dergenen die het beest aanbidden in tegenstelling tot die, welke in het boek des Lams geschreven zijn en bewaard worden. Gelukkig is hij, die er verstandig acht op geeft en het tot zijn nut gebruikt. De kerk zal wel door het Beest verdrukt worden, maar 't zal de beurt van de Antichrist ook eens worden. Zoals bij de kinderen Gods gedaan heeft, zal aan hem gedaan worden. De gelovigen hebben hun geloof maar te versterken door de belofte van de uitkomst en ondertussen lijdzaam alles te verdragen.

VIII. In het eerste deel van het hoofdstuk is de Antichrist vertoond in zijn *politieke* heerschappij, in het volgende TWEEDE DEEL zal hij vertoond worden in zijn *kerkelijke* heerschappij, waardoor welke hij tot de politieke heerschappij is gekomen, en die staande houdt.

In dit hoofdstuk zijn drie zaken, beschrijvende één en dezelfde 'persoon'.

Eerst, een Beest, dat uit de zee opkomt.

Ten tweede, een Beest, dat uit de aarde voortkomt.

Ten derde, een beeld van het Beest.

Deze drie dingen betekenen niet ieder een ander persoon, maar dezelfde Antichrist in drieërlei hoedanigheden.

In het tweede deel van het hoofdstuk zijn twee dingen aan te merken:

1. Het gezicht, vertonende iemand in zijn hoedanigheden, vs. 11-17.

2. En aanwijzing, wie door het vertoonde te verstaan is.

In het visioen of gezicht zijn twee zaken:

1. Wie vertoond wordt.

2. Een beschrijving van het vertoonde.

1X. 1. 't Gezicht vertoont een Beest, betekenende de Antichrist, vs. 11, *En ik zag een ander beest*. In dezelfde tijd, wanneer Johannes op het zand van de zee stond, terstond nadat hij het eerste Beest uit de zee had zien voortkomen, zag hij een ander Beest. Dit Beest is een ander, niet in soort, maar 't zelfde voorgaande Beest, maar met andere hoedanigheden; want

(a) hier wordt geen gedaante vermeld, en zo moet men blijven in de eerste vertoonde gedaante.

(b) Beide beesten zijn één in tijd, één in bedoeling, één in werk, zoals uit de beschrijving van dit Beest in het volgende van dit hoofdstuk te zien is.

(c) Beide komen ze voor onder één naam: Beest, een beeld van 't Beest, een naam van 't Beest, een getal van het Beest.

Dat het een en ander genoemd wordt, is, omdat het door een ander zinnebeeld vertoond wordt, en omdat het 't zelfde voorgaande beest aan de andere zijde vertoont in andere hoedanigheden. 't Is in de Schrift wel meer gebruikelijk een zaak onder verscheidene zinnebeelden te vertonen.

De hongersnood in Egypte werd én door koeien én door aren vertoond.

De kerk wordt in de Openbaring vertoond, dán onder de gedaante van een vrouw, dán van de tempel, dán van een heirleger.

Dezelfde Antichrist komt voor, dán onder de gedaante van een Beest, dán van een hoer, hfdst. 17.

Zo mag het zinnebeeld van een ander Beest geen bewijs geven, alsof het een andere zaak betekende. Maar men moet dezelfde Antichrist daardoor verstaan, maar in andere hoedanigheden.

Het eerste Beest vertoont de Antichrist in zijn *politieke heerschappij*, als het *zevende* hoofd van het beest, opvolgend in de overheersing van Rome en het Romeins gebied de vorige zes.

Het tweede Beest vertoont dezelfde Antichrist in zijn *geestelijke opperhoofd* over de kerk door het ganse keizerrijk; en over ieders ziel. Waardoor hij zijn geestelijke overheersing door politieke macht over de koningen van de aarde heeft bekomen, en staande gehouden. In die zin is hij *de achtste koning*, Openb. 17:10, 11, waar uitdrukkelijk gezegd wordt, dat hetzelfde zevende hoofd tegelijk de achtste koning is.

X. 2. De beschrijving van de Antichrist, in het gezicht vertoond, geschiedt door verscheiden zaken.

1. De oorsprong.
2. De vorm.
3. De spraak.
4. In 't werk.

1. De oorsprong van dit Beest was de aarde, vs. 11, *Uit de aarde opkomen*. 't Beest kwam niet van boven uit de hemel maar van beneden uit de aarde, uit de put, uit de afgrond van de duivel. De draak gaf het macht. Evenals de Antichrist, het eerste Beest uit *de zee van verwarring in kerk en staat* opkwam, zo komt hij op, als het tweede Beest uit de aarde: *uit de aardsghezindheid van het volk*. Indien de kerk in 't gemeen hemelsgezind en geestelijk was geweest, hij zou geen heerschappij over de kerk en zielen van de mensen verkregen hebben. Maar 't volk was aards, begeerde een uiterlijk, lichamelijk, zichtbare, *aardse godsdienst*.

Dit gaf hem gelegenheid om de geestelijke heerschappij te verkrijgen. Hij maakte de gehele godsdienst aards, hij zocht een schijn van Godzaligheid, maar verloochende de kracht ervan. De hele Antichristelijke kraam bestaat in uiterlijkheden, in oppronken van de kerken, in kostelijke dienstklere, in beelden, in wat zienlijks aan te bidden, in muziek, in paternosters, in monnikskapen, in bedevaarten, in een natuurlijk, wellustig leven, in oorbiecht en menselijke vrijspraak. Zo had het volk het gaarne, zo kon men gemakkelijk zijn geweten geruststellen, en daarom was het de Antichrist gemakkelijk, de heerschappij over de kerk te verkrijgen.

2. De vorm was: *En het had twee hoornen, des Lams hoornen gelijk*.

Hoornen betekenen in de Schrift macht en heerlijkheid, welke beide de Heere Jezus eigen zijn. De Antichrist zou naar de Heere Jezus willen gelijken en zich voordoen, alsof zijn staat en werk de staat en 't werk van de Heere Jezus was. Hij geeft zich uit voor de stadhouder van Christus; voor 't hoofd van de kerk; dat hij onfeilbaar is en niet dwalen kan; dat hij macht heeft zonden te vergeven, zalig te maken en te verdoemen; godsdienst en sacramenten in te stellen. Hierdoor heeft hij zich ontzagwekkend gemaakt, zelfs voor de koningen op aarde, omdat hij voorgeeft macht te hebben om koningen op- en af te zetten.

3. De spraak. *En het sprak als de draak*.

Hoewel hij scheen des Lams hoornen te hebben, maakte zijn spraak hem nochtans openbaar. Hij sprak duivelstaal, dat is, leugenen, Joh. 8:44. Zijn leringen waren leringen der duivelen. *Door geveinsdheid der leugensprekers*, 1 Tim. 4:1, 2. *Zijn toekomst is naar de werking des satans, in al kracht en tekenen, en wonderen van de leugen*, 2 Thess. 2:9. Zijn spraak was Godslasterlijk, God en Christus tegensprekende

en ontorende; zij was wreed, met zijn Vaticaanse bliksem verdoemende degenen, die zich tegen hem zetten, of die in alles hem niet ter wille zijn.

XI. 4. Zijn werk.

(a) vs.12, *En het oefent al de macht van het eerste beest in tegenwoordigheid van hetzelfde.*

De macht is dezelfde; *de politieke én kerkelijke macht* helpen en sterken elkaar, beider macht is heersen. Het tweede Beest oefent zijn macht in de tegenwoordigheid van het derde Beest, dat toont, dat ze tegelijk, ééntijdig waren, het was dezelfde Antichrist met zijn twee zwaarden.

't Was dezelfde macht, hoewel in verscheidene opzichten, de een *politiek*, de ander *kerkelijk*. Zij hadden hetzelfde oogmerk en dezelfde spil daar het alles om draaide: de verheffing van het Beest in het politieke en kerkelijke, zijn heerlijkheid en gezag.

(b) *En het maakt, dat de aarde, en die daarin wonen, het eerste beest aanbidden, wiens dodelijke wonde genezen was.*

Zijn voorgewende geestelijke macht deed hem, als het zevende hoofd van het Beest, heersen over alles. Dit baarde zo'n ontzag, dat ieder zich onderwierp en hem volgde in de afgoderij van het zesde Godslasterlijke hoofds van het heidens keizerrijk. Daardoor werd die dodelijke wond genezen en bleef Rome afgodisch, zoals het tevoren was. De heidense afgoderij herleefde in de paapse afgoderij.

(c) Vs. 13, *En het doet grote tekenen, zodat het ook vuur uit de hemel doet afkomen op de aarde, voor de mensen.*

De profeten bevestigden hun leer met wonderen. Daarom moest het Beest ook wat doen, waardoor hij te beter geloofd werd en meer ingang mocht hebben. Maar het waren wonderen der leugenen, zijn toekomst zou zijn in kracht en tekenen, en wonderen der de leugenen, 2 Thess. 2:9.

Wie roemt op wonderen als de Roomse Antichrist? Waarvan hun legenden vol zijn. Hun kerken zijn vervuld met gedenktekenen van de wonderen, die zij voorgeven gedaan te hebben. Wat zijn er al plaatsen, fonteinen, putten, beelden in hun landen, waar en waardoor zij zeggen, wonderen geschied te zijn, en nog geschieden! 't Moesten geen gewone wonderen alleen zijn, maar 't moesten de allergrootste zijn, om zelfs vuur van de hemel te doen neervallen, zoals Elia deed. Hun schrijvers roemen hiervan. Hierbij heeft hij zijn bliksemen van de kerkban, die de dwazen mensen schrik aanjagen.

(d) Vs. 14, *En verleidt degenen, die op de aarde wonen, door de tekenen, die aan hetzelfde te doen gegeven zijn in de tegenwoordigheid van het beest.*

De wonderen waren daartoe verzonnen, of sommige waren door duivelshulp en toverij gedaan. Zoals zelfs sommige pausen, volgens hun eigen schrijvers, tovenaars geweest zijn, en dingen voortbrachten om de mensen te verleiden tot afgoderij en bijgelovigheid. Evenals de valse profeten en droomdromers daartoe wondertekenen gaven, wat God toeliet om hen te verzoeken, Deut. 13:1-3.

Dit deed het in de tegenwoordigheid van het eerste Beest, tot eer en verheffing van hem in zijn politieke overheersing, daar het voornamelijk om te doen was.

XII. (e) *Zeggende tot degenen, die op de aarde wonen, dat zij het beest, dat de wond des zwaards had, en weder leefde, een beeld zouden maken. Vs. 15. En hetzelfde werd*

macht gegeven, om het beeld van het beest een geest te geven, opdat het beeld van het beest ook zou spreken.

Een beeld is een gelijkenis van iets, dat afgebeeld is. Hetgeen dat hier uitgedrukt werd, was het *zesde hoofd* van het beest. Het heidens en afgodisch keizerrijk, was ter dood verwond door de Christenkeizers, maar dat herleefde weer in de Antichrist. De Antichrist, de paus van Rome, wilde dat men een gelijkenis zou maken van *het zesde Godslasterlijke hoofd van het Beest met zeven hoofden*. Dat is getrouw gebeurd. De regering over Rome en het keizerrijk moest van dezelfde soort zijn. Nu, zo heeft hij ze, hoewel onder een andere schijn, gemaakt. Het moest het heidens keizerrijk in afgodendienst gelijken.

- (a) Veranderden de heidenen de heerlijkheid *'des onverderfelijken Gods in de gelijkenis eens beelds van een verderfelijk mens, en gevogelte, en van viervoetige en kruipende gedierten'*, Rom. 1:23; de Antichrist doet ook zo: afbeeldende God de Vader in de gedaante van een oud Man, de Zoon in de gedaante van een Lam, de Heilige Geest in de gedaante van een Duif.
- (b) Hebben zij hun ondergoden gehad, en vergoedden zij gestorven mensen; hij ook: menigte van genaamde heiligen heeft hij geheiligd, die van hen aanbeden worden.
- (c) Hadden zij tempelen, heilige plaatsen, die zij naar hun goden noemden; hij ook.
- (d) Hadden en eerden zij beelden; hij ook.
- (e) Bestond hun godsdienst in een lichamelijke pompe [pracht] en in vele ceremonieën, de zijne ook.
- (f) Hadden zij hun 'bachanalia', [drinkpartijen] hij ook na zijn vastenavonden.
- (g) Heerste de hoererij onder hen; daarin is hij niet alleen hen gelijk, maar gaat hen ver te boven.
- (h) Vervolgden zij de kerk; hij niet minder.

Zodat de Antichrist een zeer nette afbeelding is van het heidens keizerrijk. Hij maakte niet alleen een afbeeldsel van het heidendom, maar hij gaf het een *geest*. Hij maakte het werkstellig, hij voerde de afgoderij in, die werd levend en stipt onderhouden. Hij deed het spreken door zijn canones, decreten, excommunicaties. Die stem was zeer verschrikkelijk; want het sprak niet dan van te doden, op te hangen en te verbranden al degenen, die dit Nebukadnézars beeld niet zouden aanbidden.

XIII. (f) Het bleef bij maken, leven en spreken niet, maar het ging verder tot daden. Vs. 15, *En maakt dat allen, die het beeld van het beest niet zouden aanbidden, gedood zouden worden*. Deze bevelen voeren zij getrouw uit, waarvan miljoenen martelaren getuigen zijn. En alle gewesten van de wereld, daar hij zeggenschap heeft, hebben het ondervonden. En Frankrijk ondervindt het nog dagelijks.

(g) Vs. 16, 17, *En het maakt, dat het aan allen, kleinen en groten, en rijken en armen, en vrijen en dienstknechten, een merkteken geven aan hun rechterhand, of aan hun voorhoofden; en dat niemand mag kopen of verkopen, dan die dat merkteken heeft, of de naam van het beest, of het getal zijns naams*.

Dat betekent, ieder moet iets hebben waardoor de inquisitie weten kan, dat men van hun volk is. 't Zij de ceremonie van hun doop, 't vormsel, een kruis op Aswoensdag, het dragen van een kruis of paternoster, het maken van een kruis in allerlei gelegenheid. 't Zij de naam van katholiek, Rooms of Latijn. Die niet goed katholiek is,

mag onder hen geen handel drijven, welk beroep hij ook heeft, evenals onder de heidense keizers.

Dit alles is zo klaar in de paus van Rome, dat hij zo blind is als een mol, die dit niet zien kan. Ja de papisten zelf erkennen, dat hier de Antichrist wordt beschreven, ofschoon zij het in de paus niet willen zien.

XIV. De aanwijzing van de persoon, die dit Beest is, geschiedt in vs. 18, *Hier is de wijsheid: die het verstand heeft, rekene het getal van het beest; want het is een getal eens mensen; en zijn getal is zes honderd zes en zestig.*

God wil hem niet uitdrukkelijk noemen. Hij wil niet dat iedereen hem kent. Toch wil Hij niet, dat hij geheel onbekend blijve, maar openbaart Hij hem aan degenen, die Hij in 't verborgen wijsheid bekendmaakt. *De verborgenheden des Heeren zijn voor degenen, die Hem vrezen.*

De Grieken *rekenden* met hun alfabet; hun letters waren meteen cijfertekens. Daarom kan één woord tegelijk een zaak, plaats of persoon te kennen geven, en tegelijk ook een cijfergetal uitmaken. Hier was een getal van 666. De Griekse letters, die dit getal uitmaken, was ook een getal eens mensen, namelijk, zo spelden zij ook een mensennaam. Terstond na de tijd van de apostelen spelde men uit dat getal 666 de naam LATEINOZ, die de eerste koning was van de landstreek waarin Rome ligt. Het land werd naar zijn naam *Latium* genoemd. En de taal, die men daar sprak, werd de Latijnse taal genoemd, zoals ze nog die naam behoudt.

En zo wordt men door dit getal 666, 't welk Lateinoz uitmaakt, als met de hand tot Rome geleid, en in Rome tot de paus, die zich gezet heeft in de kerk. Die toen genoemd werd, *de Latijnse kerk*, tot onderscheid van de Oosterse kerk, die *de Griekse kerk* genoemd werd. Tot op den huidigen dag gebeurt de dienst nog in de Latijnse taal, en zijn bullen en decreten schrijft de paus in de Latijnse taal. Deze naam en zijn getal geven duidelijk te kennen, dat de paus de Antichrist is, 't welk breedvoerig getoond wordt, DEEL 1, hfdst. 24, § 44 tot § 51. Dit is in de tijd van de Hervorming helderder bekend geworden.

HOOFDSTUK 14

I. In de twee vorige hoofdstukken is vertoond de verlossing van de kerk uit de tirannie van de heidense keizers, en het vallen van de kerk in de handen van de Antichrist, voor de tijd van 1260 jaar, waarin zijn hoedanigheden en daden beschreven, en met de vinger wordt aangewezen, alsof er gezegd werd: *daar is hij! Dat is hij!* In dit hoofdstuk wordt vertoond:

1. De staat van de kerk onder de overheersing van de Antichrist, vs. 1-7.
2. De val van de Antichrist, vs. 8-20.

II. Het eerste deel van het hoofdstuk, vervat in de eerste zes verzen, stelt de kerk voor:

1. Hoedanig zij zich bevond onder de overheersing van de Antichrist, in de eerste vijf verzen vervat. Dit wordt voorgesteld in vier bijzonderheden:
 - (a) De vertoning van de kerk, vs. 1.
 - (b) Hetgeen met die vertoning samengaat, of, het gevolg van die vertoning voor de kerk, vs. 2.
 - (c) Het werk van de kerk, vs. 2, 3.
 - (d) De hoedanigheden van de kerk, vs. 4, 5.

III. (a) *De vertoning van de kerk*, in de tijd van het overheersen van de Antichrist, in vs. 1, *En ik zag, en ziet, het Lam stond op de berg Sion, en met Hem honderdvier en veertig duizend, hebbende de naam Zijns Vaders geschreven aan hun voorhoofden*. De Heere Jezus houdt niet op met de Antichrist te vertonen, heersend over kerk en over alles, maar Hij voegt daarbij, dat - ten spijt van de Antichrist - ook in de tijd van zijn overheersing, er nog een kerk zou zijn. En, hoewel in de woestijn, dat zij zich toch nog enigszins vertonen zou. 't Welk de apostel met grote opmerking zag, en wil dat ieder gelovige daarop merkte, *ik zag, en ziet*. Hij zag het Lam, de Heere Jezus het Hoofd, de Koning van de kerk, die Hij door Zijn bloed heeft verlost, en in alle zachtmoedigheid en goedaardigheid bewaart en bestuurt.

Bij het Lam was Zijn volk, waarmee Hij altijd verenigd blijft, en zij met Hem. *Hun getal was honderdvierenveertig duizend*. Ziet van dit getal, hfdst. 7. over vs. 41. 't Was een juist bepaald getal, want de Heere kent degenen, die de Zijne zijn. 't Was een zeker en vast getal, dat niet vermeerderd noch verminderd kon worden, want hun namen waren geschreven in het boek des levens des Lams. 't Was nog een goed en groot getal, niettegenstaande de grote vervolging van de Antichrist, zoals ten tijde van Elia nog zeven duizend waren overgebleven. 't Was een klein getal in vergelijking van degenen, die zich aan de Antichrist onderwierpen. Want des Heeren kudde is een klein kuddeke. Voordat dat de bazuinen, - verkondigende de Antichrist en zijn werk - geblazen werden, waren er 144.000 verzegeld. En zie, nádat de bazuinen geblazen zijn, zijn er weer net zo veel. Er was niet één minder, alle uitverkorenen waren zorgvuldig bewaard.

Het Lam met de honderdvierenveertig duizend waren op den berg Sion, waar de tempel gebouwd was, en het volk des Heeren tot de godsdienst vergaderde, waarom dikwijls de kerk Sion genoemd wordt. Het Lam, zijnde het Hoofd van de kerk, was met zijn 144.000 lidmaten op de berg Sion, 't welk betekent, een vertoning van de kerk in die tijd, en wel bijzonder als tegen de Antichrist opstaande ten tijde van Wicklef, Hus en Hieronymus van Praag; de uitwerping van de paus als 't hoofd van de kerk uit Engeland, en andere voorvallen, die het doorbreken van de Hervorming vooraf gingen.

De kerk begon zich te vertonen en dat op een berg, omhoog, in 't aanzien van een ieder, op Sion wegens haar vastheid en sierlijkheid.

Zoals de onderdanen van de Antichrist zijn merk droegen, dragen ook de onderdanen van de Heere Jezus het merkteken van Zijn Vader, Zijn naam op hun voorhoofden. Zij hadden, vertoonden en beleden Zijn Goddelijke waarheid. Zij waren der Goddelijke natuur deelachtig, zij wandelden als kinderen des lichts, in 't midden van dat krom en verdraaid geslacht. Dat blonk in hen uit, daaraan werden zij gekend des Heeren te zijn, zowel als de slaven, die het teken van hun heren aan hun voorhoofden hadden.

IV. (b) *Het samengaande of het gevolg van de vertoning in, vs. 2: En ik hoorde een stem uit den hemel, als een stem veler wateren, en als een stem van een grote donderslag.*

De vertoning van de kerk was als een stem van vele wateren. Het maakte een grote beroering in de wereld. Aan de een zijde omdat de kerk wilde doorbreken, aan de andere zijde omdat de Antichrist het tegenstond, en de kerk te heftiger verdrukte. Iedere openbaring van de kerk was voor de Antichrist als een donderslag, hij, een kwaad geweten hebbende, schrikte telkens, vrezende dat het volk de waarheid zou zien, en dat het hem dan zijn troon en kroon zou kosten. Johannes hoorde de stem van *de hemel* komen. Dat wil zeggen, God maakte deze en gene moedig om zich tegen de afgoderij van het pausdom te zetten, en gaf hem een bevend hart en sloeg hem met verbaasdheid.

V. (c) *Het werk van de kerk.* Aan de andere kant verblijdde zich telkens de kerk, als er een mens moedig voor de dag kwam. Bijzonder tegen de tijd van de Hervorming, wanneer het volk een walg kreeg tegen het 'geestelijk' leven van de geestelijken, en zij in verachting waren, en wanneer sommige dappere helden opstonden die waarheid klaar en krachtig predikten. Want het vond meer ingang bij de mensen, ofschoon zij in het pausdom bleven, en de waarheid werd meer verspreid, en bleef langer van kracht, ook na het doden van de predikers van het Evangelie. Hierover verblijdden zich alle ware gelovigen, welke blijdschap uitgedrukt wordt in het volgend vers.

Vs. 2, 3, *En ik hoorde een stem van citerspelers, spelende op hun citers; en zij zongen als een nieuw gezang voor de troon, en voor de vier dieren en de ouderlingen; en niemand kon dit gezang leren, dan de honderd vier en veertig duizend, die van de aarde gekocht waren.*

't Was geen grote stem van trompetten, trommelen of andere ver hoorbare muziekinstrumenten, maar van *citers*, die een zacht en liefelijk geluid geven. De kerk was nog niet vrij, kwam nog zo openbaar niet uit, nochtans verblijdde zij zich inwendig in de Heere. Haar blijdschap werd ook enigszins van anderen gehoord en gezien, en bijzonder in het gewillig en gemoedigd uitstaan van allerlei verdrukkingen. De blijdschap des harten ontsloot hun mond; zij zongen. Zij zongen een *nieuw gezang*, hebbende nieuwe stof bekomen om de Heere te loven. Zij kwamen bij elkaar tot de godsdienst, voor de troon, voor God, onder het bestier van herders en leraars, door de *vier dieren* afgebeeld. En dus in de kerkstaat, oefenende de gemeenschap van de heiligen, hetgeen door *de ouderlingen* wordt afgebeeld.

De inhoud van dit gezang was het Evangelie en haar verborgenheden, licht, liefde en blijdschap. Dit alles was voor de onderdanen van de Antichrist verborgen. Omdat zij de kracht van de waarheid zelf niet gevoelden, konden zij niet begrijpen waarom de belijders van de waarheid zóveel met die zaak ophadden, zich daarin zó konden verblijden, en zó gewillig alles ervoor konden lijden. *Zij konden dat gezang niet leren,*

noch verstonden ze die zaken, noch hadden begeerte om de Heere daarover te verheerlijken. Maar het was alleen het werk van de uitverkorenen, *de verborgenheid des Heeren is voor degenen, die Hem vrezen*. Dat is hun geluk, dat zij, deel hebbende aan Christus Die hen gekocht heeft, zich in Hem verblijden, en zij Hem ter ere lofzingen.

VI. (d) De *hoedanigheden van de kerk* in die tijd worden in verscheidene bijzonderheden voorgesteld, vs. 4, 5. Vooreerst vs. 4: *Deze zijn het, die met vrouwen niet bevlekt zijn, want zij zijn maagden*. Zij hadden een zuiver maagdelijk hart, dat alleen Jezus lief had, zij bewaarden zichzelf rein van de geestelijke hoerrij. Dat betekent, afgoderij, zij hadden geen gemeenschap met de hoer van Babel, zij droegen haar merkteken niet.

Vs. 4: *Deze zijn het, die het Lam, volgen, waar het ook heengaat*. Overal, daar Christus met het Evangelie gaat, daar volgen zij, zij hebben niets zo lief in de wereld, dat hun beletten zou van 't ene land naar het andere te gaan en zich overal bij de kerk te voegen. Kunnen ze met Jezus te volgen in vrijheid blijven, 't is hun gemakkelijk. Maar moeten ze het Lam volgen in de gevangnissen, in pijnigingen, in de dood, 't is hun ook wèl; *niets kan hen van de liefde van Christus scheiden*,

Vs. 4: *Deze zijn gekocht uit de mensen tot eerstelingen Gode en het Lam*. Zij zijn de heerlijken en de heiligen, die op de aarde zijn, zij zijn voortreffelijker dan hun naasten, zij werden de Heere toegeëigend en aan Hem toegewijd, zij zijn des Heeren eigendom. Hij heeft hen met het dierbaar bloed gekocht, en zij zijn alzo kinderen Gods.

Vs. 5: *En in hun mond is geen bedrog gevonden; want zij zijn onberispelijk voor de troon Gods*. Zij geven niet alleen uiterlijk voor, dat zij het met God en Zijn zaak houden, zoals de onderdanen van de Antichrist dat ook voorgaven, en ondertussen met hun afgoderij toonden, dat zij logen en dat hun hart niet getrouw was in het verbond. Maar zoals zij getuigenis gaven tegen de afgoderij en valse leringen, de waarheid beleden en voor de waarheid zich in 't gezicht begaven, toonden ze het ook met hun daden; zodat verstand, wil, woorden, daden in hen één waren. Zij waren oprecht en handelden oprecht, zodat men hen niet betrappen kon op enige leugen of bedrog. Zij leefden heilig en onberispelijk. Het openbaarde zich in al hun doen, dat zij God in 't oog hadden, in Zijn liefde en vreze wandelden, en dat hun werken in God gedaan waren.

VII. 2. **De uitgang van de kerk uit [het Roomse] Babel** in vs. 6-14. De uitgang wordt onder drie zinnebeelden voorgesteld, namelijk, door vertoning van drie engelen, ieder met zijn boodschap.

De eerste engel vertoont het middel, waardoor de kerk uit Babel uitging, met een aandrang. Het middel is vs. 6, *En ik zag een anderen engel, vliegende in het midden des hemels en hij had het eeuwige Evangelie, om te verkondigen dengenen, die op de aarde wonen, en aan al natie, en geslacht, en taal, en volk*.

In de vorige verzen is vertoond de bewaring van de kerk onder de Antichrist, en bijzonder hun staat in de dageraad, tegen de tijd van het doorbreken van de Hervorming en de uitgang van de kerk uit Babel. In de negen volgende verzen wordt de uitgang omstandig beschreven. Deze engel wordt *een ander* genoemd, of ten opzichte van de twee volgende, of ten opzichte van één vorige, die hetgeen in de vorige vijf verzen is beschreven, aan Johannes heeft vertoond en de hoedanigheden

van de kerk, vs. 4, 5, heeft uitgesproken, hoewel daar geen uitdrukkelijke noemen van een engel is.

In het visioen vertoont zich een engel, vliegende in het midden des hemels, waardoor te kennen gegeven wordt de snelheid en onweerstaanbaarheid van het doorbreken des Evangelies ten tijde van de Hervorming. Zó is het ook in die tijd geschied; want het grootste gedeelte van de koninkrijken en volkeren, die tot die tijd toe de Antichrist onderworpen waren geweest, vielen van hem af, omhelsden en beleden de waarheid van het Evangelie, 't welk hier genoemd wordt *het eeuwig Evangelie*, wegens de onveranderlijkheid ervan - vanaf Adam af tot de komst van Christus hetzelfde blijvende - en wegens de bewaring van hetzelfde tegen al de listen, die men van alle tijden aangewend heeft om de Bijbel uit de wereld te krijgen; of immers verborgen en ongelezen te laten. Dat gemakkelijker scheen uitgevoerd te kunnen worden, omdat de drukkunst nog niet gevonden was en het wat zeldzaams was, als iemand al de boeken van de Heilige Schrift bij elkaar had.

VIII. Gelijk het Evangelie, haar verkondiging en kracht in een visioen vertoond werd, wordt daarbij nog gevoegd een stem, een ieder tot gehoorzaamheid van het Evangelie aanmanende, vs. 7: *Zeggende met een grote stem: Vreest God, en geeft Hem heerlijkheid, want de ure Zijns oordeels is gekomen; en aanbidt Hem, Die de hemel, en de aarde, en de zee, en de fonteynen van de wateren gemaakt heeft.* Het was een grote en gewichtige zaak, waartoe hij ieder opwekte, te weten, om het eeuwig Evangelie te geloven, en in de belijdenis des geloofs uit te komen, en Babel te verlaten. Daarom verhief hij zijn stem.

De Antichrist had de ware vrees en dienst van God verdonkerd, en tot vreze ingesteld de geboden van mensen. Hij had hun geleerd gestorven heiligen, beelden en andere ijdelheden, de bliksem van zijn ban, te vrezen, en tot hen te bidden, waardoor God niet geëerd, maar onteerd werd. Maar nu het licht van het Evangelie doorbrak, roept hij uit, die vrees te verwerpen en God naar Zijn wil met een kinderlijke vrees te dienen. *Hem te verheerlijken en Hem alleen aan te bidden*, omdat die andere dingen ijdelheid zijn. En omdat het bijgelovigheid en afgoderij is, die te vrezen, te dienen en te aanbidden. En aan de anderen kant, omdat God alleen de Schepper en Onderhouder van alle dingen is en Hem alleen toekomt gevreesd, gediend, aangebeden en geëerd te worden. Bovendien, omdat de Heere de rechtvaardige Rechter gereed stond om Zijn oordelen uit te storten over de Antichrist. *De ure, de tijd Zijner oordelen is gekomen.* Daarom haast u uit Babel te gaan en de Heere zuiver naar Zijn wil te dienen.

IX. Hierop volgt de tweede engel, die de voorgaande bevestigd, vs. 8, *En er is een ander engel gevolgd, zeggende: Zij is gevallen, zij is gevallen, Babylon, die grote stad, omdat zij uit de wijn des toorns harer hoererij al volken heeft gedrenkt.*

Omdat de kerk en de Antichrist als openbare vijanden tegen elkaar staan en strijden, verliest de een zo veel als de andere wint. Het voor de dag komen van de kerk was de val van de Antichrist. Want in de tijd van de Hervorming verloor hij het grootste gedeelte van zijn rijk, van zijn macht, van zijn aanzien en heerlijkheid. Babylon de grote stad, Rome, de troon van de Antichrist, had de *geestelijke* en tevens de aardse heerschappij over de hele wereld, zover als hij erbij kon komen. Dit gebied werd hem voor een groot gedeelte ontrukkt. De oordelen Gods begonnen over hem uitgegoten te worden, omdat hij met zijn valse leer en afgoderij, als door een vergiftige wijn, alle volkeren had dronken gemaakt, en Gods toorn daardoor tegen zich ontstoken had. Daarom zou het nu zijn beurt worden. De kerk werd éérs uit zijn klauwen gerukt, en

de heerschappij over haar benomen. De Heere zou hem in Zijn toorn vergelden al het kwaad, dat hij Zijn kerk had aangedaan, en al zijn gruwelen die hij bedreven had.

X. Hierop volgt een derde engel, die een iegelijk opwekt uit Babel uit te gaan en haar afgoderij te verlaten door een vreselijke bedreiging, vs. 9-11. En daarbij voegt hij een opwekking tot lijdzaamheid voor allen, die uit Babel uitgingen, tegen de strijd en het lijden dat hen wegens het verlaten van de Antichrist zou aangedaan worden.

De bedreiging vervat:

1. De personen, die gedreigd worden.
2. Het oordeel dat over hen komen zou.

1. De gedreigde personen worden vs. 9 beschreven:

En een derde engel is hem gevolgd, zeggende, met een grote stem: Indien iemand het beest aanbidt en zijn beeld, en ontvangt het merkteken, aan zijn voorhoofd, of aan zijn hand. Hij wekt op tot een grote zaak, waaraan het welwezen naar het lichaam en ziel hing. En omdat zulke mensen afgodisch dronken waren, en alleen het lichamelijke zochten, spreekt hij ook luid en krachtig. Hij bedreigt zulke personen, die de Antichrist bijbleven, die hem als een God eerden en gehoorzaamden tegenin de geboden Gods, die het beeld met het gewonde hoofd, - dat is, de heidense afgodendienst door de Antichrist wederom vernieuwd en ingedrongen – aanbaden. Dat wil zeggen dat zij vasthielden aan die afgodendienst, die beleden en daarmee toonden dat zij onderdanen van de Antichrist waren.

X1. 2. Het oordeel dat over hen komen zou, wordt eerst in 't algemeen voorgesteld en daarna verdeeld en verzwaaard.

(a) Het oordeel wordt voorgesteld vs. 10. *Die zal ook drinken uit de wijn des toorns Gods.* Er is bij God een rechtvaardige vergelding. Die de afgoderij van het pausdom hadden ingedronken en van zijn geestelijke en lichamelijke hoererij waren dronken geworden, zouden ook drinken uit de beker van de toorn Gods, tot hun eeuwige smart. De toorn van God zou over het beest uitgestort worden, en zijn aanhang zou hetzelfde deel met hem hebben. Hij die verleidt, en zij die verleid worden gaan beide ten verderve.

(b) De verzwaring van het oordeel geschiedt door vier zaken.

1. Een ontzegging van alle genade, vs. 10: *Die ongemengd ingeschonken is in de drinkbeker Zijns toorns.* De minste genade en barmhartigheid zal er voor hen niet meer overblijven. Niets dan toorn en gramschap Gods zal over hen uitgestort worden. Zij zullen niet één druppel water tot verkoeling van hun tongen mogen hebben.
2. De grootheid van het oordeel, vs. 10: *En hij zal gepijnigd worden met vuur en sulfer voor de heilige engelen, en voor het Lam.* Zij zullen gepijnigd worden. 't Zal met een haastigen dood niet gedaan zijn, zij zullen van smart hun tong kauwen, zij zullen wenen en van pijn op hun tanden knarsen. En dat niet in het heimelijk, maar, dat de pijn zeer verzwaren zal, in 't openbaar in de dag des oordeels. Ten aanzien en met goedkeuring van de heilige engelen, en voor de Heere Jezus, Die als Rechter uit de hemel zal komen in grote glans en heerlijkheid, en zal zitten op de troon van Zijn heerlijkheid. Wiens tegenwoordigheid hun ondraaglijk zal zijn.

3. De gedurigheid van de pijniging, vs. 11: *En de rook van hun pijniging gaat op in alle eeuwigheid, en zij hebben geen rust dag en nacht, die het beest aanbidden en zijn beeld, en zo iemand het merkteken zijns naams ontvangt.* Hun pijniging zou zijn met vuur en sulfer, vs. 10. Bij die gelijkenis blijvende, wordt gesproken van *rook van de pijniging*, dat is de allergrootste pijn, die zou duren in alle eeuwigheid, zonder einde. De worm van het verschrikte geweten zou niet sterven, het vuur zou niet uitgeblust worden. Ook zou er geen verpozing zijn, zoals in dit leven soms de nacht en soms de dag voor ellendigen enige verkwikking toebrengt. Maar daar zou nooit stilte noch ademhaling zijn, want het zal daar nooit dag worden maar een stikdonkere duisternis zal hen tot in eeuwigheid overdekken, dat hun pijn zeer zal vermeerderen.
4. Gelijk de engel zijn bedreiging begon met aanwijzing van de personen, die dit oordeel te verwachten hadden, eindigt hij ook met het verhaal van de personen, namelijk, dat het zijn allen, die de Antichrist aanhangen, hem eren en die het beeld dat hij naar de heidense wijze geformeerd had, dienen. En die een teken dragen, waaraan zij gekend worden Papisten te zijn.

XII. De opwekking behelst:

1. De zaak, waartoe de gelovigen opgewekt worden.
2. Een beweegreden.

1. De zaak of plicht, waartoe de gelovigen opgewekt worden, is lijdzaamheid, vs. 12: *Hier is de lijdzaamheid der heiligen; hier zijn zij, die de geboden Gods bewaren en het geloof van Jezus.* Dit kan men aanmerken als een geluk. Alsof er gezegd werd, de lijdzame hoop van de gelovigen op verlossing en op vrije en openbare, zuivere godsdienst, waarnaar zij zólang gereikhalsd hebben en waarom zij zóveel hebben uitgestaan, heeft nu haar doel gekregen met het uitgaan van de kerk uit Babel. Nu komen de onderhouders van de geboden Gods en de gelovigen voor de dag.

Maar 't is gepaster deze woorden op te vatten als een opwekking tot lijdzaamheid in de vervolging en in het lijden, dat de kerk en ieder Godzalig en gelovig lidmaat zal moeten uitstaan, als zij uit Babel gaan. Want 't zou zo gemakkelijk niet toegaan. De Antichrist zou hun uitgang zomin met goede ogen aanzien, als Faraó de uittocht uit Egypte. Hij zou hen achterna jagen en hen ter dood toe vervolgen. Hij zou hen ophangen, worgen, verbranden en onthoofden. 't Moorden zou maat noch einde hebben, om zo te spreken. 't Zal erop aankomen om de geboden Gods te bewaren en om in het geloof staande te blijven. Velen zouden weer bezwijken. Maar de ware Godzaligen en gelovigen zouden nu bekend worden door hun standvastigheid.

XIII. 2. De beweegreden in vs. 13: *En ik hoorde een stem uit den hemel, die, tot mij zijde: Schrijf, zalig zijn de doden, die in de Heere sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, opdat zij rusten mogen van hun arbeid; en hun werken volgen met hen.* Deze stem kwam niet van de engel, maar van de hemel, onmiddellijk van God, en is daarom met grote opmerking te horen en vast te geloven. Johannes wordt belast te schrijven, opdat het te vaster geloofd worde en te langer bij de kerk blijve, en nooit vergeten zal worden. Die in hun zonden sterven, zijn verdoemd; maar zij zijn voor eeuwig zalig die in de Heere sterven. Dat betekent, verenigd met de Heere Jezus door een wáár geloof.

Van nu aan. Zodra een gelovige gestorven is, is hij zalig en rust van zijn arbeid. Hij heeft geen vagevuur te vrezen, omdat het er niet is. - Dat is alleen een middel,

waardoor de Antichrist de zielen pijnigt om hun geld. - Dit is een waarheid, van Adam tot op de voleindiging van de wereld. Maar hier geven die woorden wat bijzonders te kennen. Hier wordt gezien op de tijd van de uitgang van de kerk uit Babel, in welke tijd een grote strijd en vele verdrukkingen waren uit te staan en duizenden om de waarheid gedood zouden worden, zoals de uitkomst het geleerd heeft. Een grote aanvechting kon de getrouwe belijders ontroeren, namelijk of het wel nodig was voor de waarheid te sterven. Want het ging niet over de naam van Christus, of Hij de Zaligmaker was of niet. Dit was het punt waarover de kerk leed onder de Heidenen. In welk geval men zonder schroom en met veel ruimte des harten, voor de Naam van Christus kan lijden en met zijn dood kan verzegelen, dat Jezus Christus de Zaligmaker is. Maar de papisten belijden zowel als wij, dat Christus de Zaligmaker is. Het komt maar op enige punten in de leer aan, waarover men het rechte gevoel in zijn hart kan houden en zo in de Roomse kerk blijven. Behoeft men daarvoor wel te sterven?

Dit kan 't gemoed wankelend maken. Echter, het pausdom verloochent Christus met der daad, ofschoon zij de naam van Christus houden, omdat zij zich een Christus van wat meel maken en dat stukje brood aanbidden; omdat zij de voldoening van Christus verloochenen en zij hun zaligheid bij gestorven heiligen zoeken; omdat zij dagelijks offeren tot voldoening voor hun zonden, en zo Christus' enig en volmaakte offer vernietigen; omdat zij de beelden en de paus eren, die de Antichrist, de grote vijand van Christus is. Daarom is tot meerder eer en verheerlijking van de Heere Jezus, als een getuige voor Hem tegen de Antichrist te sterven, dan door de heidenen alleen om de Naam van Christus gedood te worden. Daarom doen deze martelaren een groter werk dan de vorige onder de heidenen en hebben zij niet minder de kroon van marteldom te verwachten dan de anderen.

Vandaar zijn die woorden, *van nu aan*, moedgevend om getrouw te zijn in de strijd tegen de Antichrist, doordat de getrouwe getuigen de kroon des levens en de heerlijkheid zullen beërven. Dit bevestigt de Heilige Geest, de Geest van waarheid. In dit leven hebben ze moeite en verdriet gehad maar na de dood is het rust en vrede. Hun trouw voor de Naam van Jezus zal nooit vergeten worden door God. En na hun dood zullen anderen door hun leven en martelaarschap opgewekt worden om hun Godzalige wandel na te volgen en ook getrouw te zijn tot de dood.

XIV. Het tweede deel van het hoofdstuk vervat het oordeel Gods over de Antichrist, vs. 13-20. Door twee gelijkenissen. De eerste van de graanoogst, de tweede van de wijnoogst. Door deze twee oogsten kan men niet verstaan het laatste algemeen oordeel; want de fiolen moesten nog uitgegoten worden en na de strijd in Armagéddon, waarvan hfdst. 16:16, moest er nog een heerlijke kerkstaat en de opstand van Gog en Magog komen.

Daarbij wordt hier geen gewag gemaakt noch van de opstanding van de doden, noch van de gelovigen, noch van de goddelozen, noch van hun beider scheiding en uiteinde; maar alleen van de Antichrist. Ook is het niet waarschijnlijk dat het oordeel door deze twee gelijkenissen, zonder onderscheid van goede en kwade mensen, de een onmiddellijk na het andere zou voorgesteld worden. En behalve dat alles, het laatste vers toont het tegenovergestelde; het bloed van de verslagenen zal bij het eindoordeel niet raken tot aan de tomen van de paarden, duizend zeshonderd stadiën ver. *Derhalve spreekt deze tekst niet van het laatste oordeel.*

Ook kan men door *de graanoogst* niet verstaan de uitgang van de kerk uit Babel en het vergaderen van de gelovigen tot een openbare kerkstraat, en door *de wijnoogst* de

oordelen over de kerk, na het verlaten van de eerste liefde. Want over de uitgang van de kerk is in het eerste deel van dit hoofdstuk gesproken. En de verschijning van de Heere Jezus in zo'n gedaante met een scherpe sikkel, geeft geen veranderen van de kerk te kennen, maar 't werk van een Rechter, straoefenende. Ook vs. 20 toont, dat het geen kastijden van de kerk, maar een verderven van de vijanden van de kerk is; zoals die uitdrukkingen dat te kennen geven, Jes. 63:3; Openb. 19:15.

Maar door deze twee gelijkenissen worden de oordelen over de Antichrist voorgesteld, die het een op het ander zouden volgen, evenals op de graanoogst de wijnoogst als de laatste volgt. 't Welk uit de gelijkenissen zelf getoond zal worden.

XV. De graanoogst vertoont:

1. de uitvoerder, vs. 14.
2. Het verzoek, vs. 15.
3. De uitvoering, vs. 16.

1. De uitvoerder, vs. 14, *En ik zag, en zie een witte wolk, en op de wolk was Een gezeten, des mensen Zoon gelijk, hebbende op Zijn hoofd een gouden kroon, en in Zijn hand een scherpe sikkel.*

In dit gezicht, dat zeer opmerkelijk is, wordt de Heere Jezus vertoond, komende in een witte wolk uit de hemel, met majesteit en heerlijkheid bekleed, en snel naderend tot uitvoering van een zuiver en rechtvaardig oordeel tegen Zijn vijanden. Hij is de Koning der koningen, de Koning van Zijn kerk. Daarom past Hem een koninklijke kroon, welke Zijn gezag, majesteit, krachtadige gerichtsoefening te kennen geeft. Hij had met stro te doen, daarom had Hij geen zwaard, maar een sikkel in zijn hand, die scherp genoeg was om menigte van strohalmen tegelijk af te maaien. Wée hem, die deze sikkel treft!

2. Het verzoek, dat Hij wilde maaien, in vs. 15, *En een andere engel kwam uit de tempel, roepende met een grote stem tot Dengene, Die op de wolk zat: Zend uw sikkel, en maai; want de ure om te maaien is nu gekomen, dewijl de oogst van de aarde is rijp geworden.*

Als de Heere iets besloten heeft om te doen, en de tijd van de uitvoering nabij is, wil Hij eerst gebeden worden, dat Hij het doet. Opdat Hij, het op Zijner kinderen gebed doende, te meer Zijn goedheid en opzicht over Zijn kerk vertoont. Hier komt een andere engel, - niet een van de vorige - uit de tempel. Dat verbeeldt dat het gebed nodig is en dat de zonden van het Antichristendom nu op 't hoogst geklommen waren.

3. De uitvoering is vs. 16, *En die op de wolk zat, zond zijn sikkel op de aarde, en de aarde werd gemaaid.*

De Heere doet het welbehagen van de rechtvaardigen en Hij hoort hun geroep. Gelijk de kerk wraak over de Antichrist verzocht had, oefent de Heere ook wraak over hem op hun gebed. Wee hem, die het gebed van de kinderen Gods tegen zich heeft! Het rijk van de Antichrist, zich over de gehele aarde uitbreidende, werd met oordelen bezocht, kaal en berooid gemaakt, voordat zijn ondergang kwam.

XVI. In de wijnoogst is,

1. De uitvoerder, vs. 17.
2. Opwekking, vs. 18.
3. De uitvoering, vs. 19, 20.

1. De uitvoerder. Vs. 17, *En een andere engel kwam uit den tempel, die in den hemel is, hebbende ook zelf een scherpe sikkel.*

De Heere Jezus, Die vs. 14 vertoond wordt als de Bewerker van de graanoogst, moet hier ook aangemerkt worden als de Bewerker van de wijnoogst. De Heere Jezus voert Zijn oordelen uit door middelen, die hier vertoond worden onder een andere engel, een bode. Deze kwam niet uit de kerk die op aarde is, maar uit de tempel die in de hemel is. Hij kreeg zijn opdracht uit de hemel, van God. 't Zij dat hij in kennis van Gods wil en in gehoorzaamheid om die uit te voeren, het uitvoeren zou, 't zij dat hij het zo niet bedoelde en alleen zijn eigen belang beoogde. God zou hem, dat zijn de koningen en vorsten, - die Hij totdat werk wilde gebruiken, om de Antichrist uit te roeien en een einde met hem te maken - de Heere zou hen bekwaam maken, en hen wapenen met een scherpe sikkel, dat is, met genoegzame middelen tot dat werk.

XVII. 2. De opwekking in vs. 18, *En een andere engel kwam uit van het altaar, die macht had over het vuur; en hij riep met een groot geroep tot dengene, die de scherpe sikkel had, zeggende: Zend uw scherpe sikkel, en snijdt af de druiftakken van de wijngaard der aarde, want zijn druiven zijn rijp.*

Het brandofferaltaar had op zich een altijd brandend vuur, waarmede de brandoffers verteerd werden, tot verzoening. Van dit altaar kwam een andere engel, niet anders in natuur, maar in ambt, vertonende de leraren, en die vertonen weer de kerk, die zij weidden. Zij waren vol vuur en ijver voor de zaak van God. Daarom vreesden zij niet voor het vuur van de beproeving en van de verdrukking. Zij hadden lang dat vuur uitgestaan, zodat zij *macht over dat vuur* hadden. Het vuur kon hen van het handhaven van Gods zaak niet aftrekken. Zij, door het bloed van Christus verzoend zijn en daardoor een vrije toegang hebbend tot de troon der genade, baden vurig dat de Heere de Antichrist, die vijand van de kerk, toch eens wilde uitroeien en middelen daartoe geven. Deze zouden de koning of koningen, die God tot dat werk wilde gebruiken, ernstig vermanen tot hun plicht en ernstig verzoeken de kerk te hulp te komen.

XVIII. 3. De uitvoering wordt beschreven:

- (a) Door het werk.
- (b) De plaats, waar.
- (c) De verschrikkelijkheid.

(a) Het werk in vs. 19: *En de engel zond zijn sikkel op de aarde, en sneed de druiven af van de wijngaard der aarde, en wierp ze in de grote wijnpersbak van den toorn Gods.*

Die God tot dit werk gebruiken wilde, maakte Hij vaardig en gewillig om het uit te voeren. Hij sneed niet alleen de druiven, maar ook de takken meteen af, vs. 18. Hij maaide deze wijnstok van Sodom en deze druiven van Gomorra tot de grond toe af. Hij vertrad de Antichrist en al zijn aanhang zoals men de druiven in de wijnpersbak vertreedt. De toorn van God tegen de Antichrist nam wraak over het bloed van Zijn knechten en vergold hem al het kwaad dat hij Zijn kerk aangedaan had. Daarom wordt dit verwoesten van de Antichrist genoemd, *de wijnpersbak van Gods toorn.*

(b) De plaats in vs. 20. *En de wijnpersbak werd buiten de stad getreden.*

Deze stad is niet Babel, Rome en haar gebied. Want zij was het, die hier vertreden wordt. Maar 't is Jeruzalem, dat is, de kerk, de stad Gods. De kerk had hier niet te lijden, die was uit Babel gegaan en had zich al van haar afgescheiden. Daarom zou zij geen deel hebben aan haar plagen. Maar 't raakte de Antichrist alleen.

(c) De verschrikkelijkheid, vs. 20: *En er is bloed uit de wijnpersbak gekomen tot aan de tomen der paarden, duizend zes honderd stadiën ver.*

Uit deze wijnpersbak vloeide geen wijn, maar bloed. De Antichrist had bloed vergoten, zijn bloed zou ook weer vergoten worden. En dat in zo'n grote menigte, dat het als een zee zou schijnen. Zó diep, dat het tot aan de tomen van de paarden van de overwinnaars zou raken, en dat wel tweehonderd mijlen ver. Door welke hooggaande manier van spreken de allergrootste en de allerverschrikkelijkste slachting en verwoesting te kennen gegeven wordt, die er ooit geweest is. Zo wordt de verwoesting van de Antichrist in het algemeen voorgesteld, welke onder *de fiolen* meer bijzonder vertoond zal worden.

HOOFDSTUK 15

1. In het voorgaande hebben wij getoond, dat de openbaring van de dingen, die ná de tijd dat Johannes de Openbaring ontving, geschieden zouden, drieërlei staat van de kerk vertoont.

1. *Onder de zegelen; beschrijvende de staat van de kerk onder de heidense keizers tot op Constantijn de Grote.*
2. *Onder de bazuinen; beschrijvende de staat van de kerk onder de Antichrist, de tijd van twaalfhonderd zestig jaar, tot op de Hervorming.*
3. *Onder de fiolen; beschrijvende de staat van de kerk onder de zevende bazuin. Welke bazuin de zeven fiolen uitgeeft: vanaf de Hervorming, tegen de Antichrist strijdende, terwijl de zeven fiolen over hem uitgegoten worden, tot op het duizendjarige rijk. Daarop volgt het Duizendjarig Rijk, hetwelk eindigt in de opstand van Gog en Magog, welke vernietigd worden door Christus' komst ten oordeel.*

In het vorig veertiende hoofdstuk is vertoond de uitgang van de kerk uit Babel en de verwoesting van de Antichrist in 't algemeen, welke onder de zeven fiolen meer bijzonder beschreven wordt.

De zevende bazuin wordt geblazen, hfdst. 11:15. De volgende behelzen een verklaring van enige zaken, die onder de bazuinen zouden voorvallen. Zodat dit hoofdstuk, ten opzichte van de draad van de historie, gevoegd moet worden aan de zevende bazuin, hfdst. 11:15. Gelijk de zeven bazuinen voortkomende uit het zevende zegel, zo geeft de zevende bazuin de fiolen uit. In de verklaring van de zeven fiolen zijn drie zaken aan te merken;

1. De voorbereiding hfdst. 15.
2. De uitgieting van de fiolen, hfdst. 16.
3. De verklaring van enige zaken, die onder de fiolen gebeuren zouden, hfdst. 17-49.

II. Dit vijftiende hoofdstuk behelst de voorbereiding tot de uitstorting van de oordelen Gods over de Antichrist, wiens verderf uit de kerk voortkomt, met ontneming van de gelegenheid tot hun bekering.

Het vervat drie delen:

1. Een algemene inhoud, vs. 1.
2. De opkomende kerk in haar dageraad, vervuld met blijdschap en lof, vs. 2-4.
3. De bereiding van de middelen, waardoor Gods gramschap over de Antichrist zou uitgevoerd worden, vs. 5-8.

III. Het **eerste deel** is de algemene inhoud. Vs. 1: *En ik zag een ander groot en wonderlijk teken in de hemel, namelijk, zeven engelen, hebbende de zeven laatste plagen; want in deze is de toorn Gods geëindigd.*

De ondergang van de Antichrist zou niet door zekere gebeurtenissen, 't zij uit zichzelf van binnen voortkomen, of van buiten aankomen; maar God zou het Zelf doen en Zijn hand zou tastbaar daarin te zien zijn. Daarom openbaart de Heere het van tevoren door Johannes aan Zijn kerk, met het vertonen van een groot en wonderlijk teken. Deze is een ander dan al voorgaande vertoningen, en ook een ander dan dat groot en wonderlijk teken, 't welk Openbaring 12:1 vertoond wordt.

Daarom is het op zichzelf, als iets groots en wonderlijks betekenend, aan te merken. Het vertoont de ondergang van de Antichrist, die men naar het uitwendig aanzien, niet te verwachten had. Deze ondergang gebeurt door zeven stappen, al kort op elkaar volgend, totdat hij verdelgd en in de afgrond geworpen wordt. In het zinnebeeld komen *zeven engelen* voor. Wij moeten het aanmerken als een zinnebeeld en daarom niet te veel starogen wie deze engelen zijn. Maar wij moeten daardoor verstaan, zodanige mensen die God tot dit werk zou willen gebruiken. Want dit werk is tot onze dagen toe nog niet uitgevoerd door engelen, maar door mensen, zoals de ondervinding leert. De beschrijving vs. 6, en het werk van één van de vier dieren aan de engelen, vs. 7, toont dat duidelijk. Zij hadden de laatste plagen over de Antichrist, die zij, als middelen in de hand Gods, over hem brengen zouden en daarmee zou de toorn Gods eindigen, omdat hij ten enenmaal door die plagen verwoest en uitgedelgd zou worden.

IV. Het **tweede deel** van het hoofdstuk is *de opkomende kerk in haar dageraad*, vervuld met blijdschap en lof, zijnde een partij tegen de Antichrist, tegen hem strijdende, en een oorzaak en gelegenheid zijnde van zijn val. Hier is aan te merken, de beschrijving:

1. Van enige personen.
2. Hun werk.

De personen worden beschreven, vs. 2, *En ik zag als een glazen zee, met vuur gemengd; en die de overwinning hadden van het beest, en van zijn beeld, en van zijn merkteken, en van het getal zijns naams, welke stonden aan de glazen zee, hebbende de citers Gods.*

De kerk komt hier voor, triomferende over de Antichrist, wiens geweld zij ontvloden was. Zij had nu niet meer met hem te doen. Hij had nu niets meer over haar te zeggen. Zij versmaadde zijn heidense godsdienst, zij had zijn merkteken weggegooid en het van haar afgeveegd. Zijn naam was haar tot walg en versmading. Zij had hem overwonnen en zijn heerschappij afgeworpen.

Zij stonden aan de glazen zee, met vuur vermengd. Gelijk Israël aan de Rode Zee stond, waardoor het droogvoets was doorgedaan en waarin de Egyptenaren verdronken waren. Welker wateren helder als glas waren, en beschenen van de vuurkolom, gaven ze weerschijn, alsof het water met vuur gemengd was. Zo stonden deze ontkomenen als aan de zee, de vijanden ontkomen, en gereed om God voor de verlossing te loven, zoals het verlorene Israël deed.

In de tempel te Jeruzalem was een groot koperen vat, 't welk vol water gehouden werd tot reiniging van de priesters en afwassing van de offeranden. Deze droeg de naam van zee, vanwege de grote hoeveelheid water die het hield. Hierop wordt gezinspeeld, Openb. 4:6, waar de zee was voor de troon, en de zeven brandende lampen daarbij. Stelt u zo'n groot vat van doorschijnend glas voor, vol helder water en bestraald door zeven brandende lampen, waardoor het schijnt alsof vuur onder het water vermengd is. Deze zee beeldt af de kracht van Christus' bloed, tot zuivering van al schuld en straf, en tot verzoening met God, alsmede de kracht tot verlichting, heiligmaking en vuur van de Heilige Geest. Vandaar dat van de Heere Jezus gezegd wordt, dat hij de Zijnen met de Heilige Geest en met vuur zal dopen. Zó wordt deze zee getoond. En aan deze zee stond de overwinnende kerk. Daardoor wordt te kennen gegeven:

1. Dat de kerk niet door haar eigen kracht de Antichrist ontkomen was, maar door Christus' bloed en Geest. Dit wordt vertoond in Openb. 7:14, *Deze zijn het, die uit de grote verdrukking komen; en zij hebben hun lange klederen gewassen, en hebben hun lange klederen wit gemaakt in het bloed des Lams.* En Openb. 12:11,

Zij hebben hem overwonnen door het bloed des Lams, en door het woord hunner getuigenis. Zoals de overwinning van de heidense keizers door Christus was, wordt hier vertoond dat de verlossing van de Antichrist ook door Christus' bloed en Geest geschiedde; afgebeeld door de glazen zee, met vuur vermengd.

2. Het *staan* aan de glazen zee geeft te kennen, hun genoeg in Christus en in de verlossing door Christus en hun blijven bij Hem. In erkenning dat alles wat zij genoten door Hem was. En dat hun hart bereid was om Hem te loven, wat door de citers te kennen gegeven wordt. Deze citers worden gezegd *Gods citers* te zijn, wegens de uitnemendheid van hun blijdschap, en geneigd tot God te loven, en omdat God hun de oorzaak van zingen en de citers in handen gegeven had.

V. Het werk wat de kerk deed, was zingen. Het lied behelst de makers of auteurs van dit lied en de inhoud. De auteurs van dit lied worden beschreven, vs. 3, *En zij zongen het gezang van Mozes, de dienstknecht Gods, en het gezang des Lams.*

Toen Mozes met de kinderen Israëls door de Rode Zee de handen van Farao ontkomen was, zongen zij de Heere een lofzang. Zo zingt de kerk op deze zeer gelijke gelegenheid het lied van Mozes. Niet dezelfde woorden, maar dezelfde zin en inhoud, zijnde de lof van God. Zij zongen het lied des Lams, van Christus. Die gaf de stof, namelijk, de verlossing door Zijn bloed. Hij legde een nieuw lied in hun mond, Ps. 40:4. Dit gaf hart en geest om goed te zingen, 1 Kor. 14:15. Hij was het Voorwerp van hun gezang, en zij zongen het tot ere van Christus, hun Koning.

VI. De inhoud betreft het werk Gods, 't welk Hij aan hen gedaan had, én het gevolg van dat werk. Het werk Gods in vs. 3, *Zeggende: Groot en wonderlijk zijn Uw werken, Heere, Gij, almachtige God! Rechtvaardig en waarachtig zijn Uw wegen, Gij, Koning der heiligen!*

In het werk van de verlossing van de kerk van onder de Antichrist vertoonde God Zijn almacht. Want naar de mens was het onmogelijk. Ieder belachte het kleine beginsel. Maar de Heere toonde, dat Hij alleen Koning was, en dat al engelen en al schepselen Hem op Zijn wenk gehoorzaamden. Hij toonde, dat Hij Koning van de heiligen en van Zijn kerk was. En dat Hij, als hun Koning, hen gered had in spijt van al hun vijanden, daarom verwonderden zij zich in erkenning van dat grote en wonderlijke werk, dat zij wel inzagen, maar niet doorzien konden. Zij erkenden dat al de handelingen Gods rechtvaardig waren, in het straffen van de Antichrist en het verlossen van Zijn arm en oprecht volk. Ja, dat de Heere Zijn waarheid in het volbrengen van Zijn belofte, en Zijn trouw in Zijn verlegen volk te redden, betoond had, en daarom waardig daarover verheerlijkt te worden.

VII. Het gevolg in vs. 4, *Wie zou U niet vrezen, Heere, en Uw naam niet verheerlijken? Want Gij zijt alleen heilig; want alle volken zullen komen, en voor U aanbidden; want Uw oordelen zijn openbaar geworden.*

Een ieder moest de verlossing van de kerk uit Babel erkennen, en als een groot, wonderlijk, rechtvaardig en waarachtig werk Gods opmerken en daarin de heiligheid Gods, hatende het kwade, en binnende de heiligheid belijden. Het zou ook die kracht hebben, dat velen de Heere zouden zoeken en niet meer de afgoden. Maar zij zouden Hem vrezen, eren en dienen. Het Evangelie zou wijd en zijd verbreid worden, en daardoor zouden velen tot Christus komen en God in Geest en waarheid dienen. Aangezien de Heere openbaar vertoonde, dat Hij de Antichrist en zijn werk haatte, hem verwierp en strafte.

VIII. Het **derde deel** van het hoofdstuk vervat de bereiding van de middelen, waardoor de plagen over de Antichrist zouden komen. Hier is aan te merken:

1. Van waar zij kwamen, vs. 5, 6.
2. Hoe toegerust, vs. 6, 7.
3. Hetgeen met hen samenging, vs.8.

1. Vanwaar de uitvoerders van de plagen kwamen, vs. 5, 6, *En na dezen zag ik, en ziet, de tempel des tabernakels van de getuigenis in de hemel werd geopend. En de zeven engelen, die de zeven plagen hadden, kwamen uit de tempel.*

De hele omtrek van die plaats, zowel het huis als het voorhof, wordt de *tabernakel der getuigenis* genoemd, Exod. 38:21. En in 't bijzonder wordt de ark, staande in het *heilige der heiligen*, - en bewarende de tafelen van de wet *het getuigenis* genoemd, Exod. 25:16 - dikwijls *de ark der getuigenis* genoemd. Daar was de buitengewone tegenwoordigheid Gods. Waarom de Heere gezegd wordt *tussen de cherubs te wonen*. Naar deze plaats ging het volk des Heeren op, tot het getuigenis Israëls om Hem te dienen naar Zijn geopenbaarde wil en ingestelde godsdienst.

Jesaja 2:3. *Uit Sion zal de wet uitgaan, en des Heeren woord uit Jeruzalem.* Daar verhoorde God de gebeden van Zijn volk. Vandaar gaf Hij Goddelijke antwoorden, vandaar zond God Zijn volk hulp toe: Ps. 20:3. *Hij zende u hulp uit het heiligdom, en ondersteune u uit Sion.*

Deze tempel werd *in de hemel geopend*. Door de hemel wordt niet verstaan de *derde* hemel, die door *het heilige der heiligen* werd afgebeeld. Ook niet de kerk op aarde, maar 't is de plaats, daar Johannes dit gezicht vertoond werd. De hemel moet hier niet samengevoegd worden met de tabernakel, alsof er stond: *de tabernakel in de hemel*. Maar 't wordt samengevoegd met *geopend*, de tabernakel werd *geopend in de hemel*, om gelegenheid te geven, dat de engelen uitkwamen. Want de engelen kwamen uit de tempel. Waarmee te kennen gegeven wordt, dat deze engelen van God kwamen, van God hun opdracht ontvangen hadden, dat God hen zond om de Antichrist te plagen. Door de tempel wordt dikwijls, zo ook hier, *de kerk Gods op aarde* verstaan, waarin midden God woont en wandelt, 2 Kor. 6:16. De kerk, die zich lange tijd in de woestijn had moeten verbergen, kwam in de tijd van de Hervorming voor de dag. En uit Babel uitgegaan zijnde, vertoonde zij zich openbaar, tot groot verdriet van de Antichrist. De uitgegane kerk zou zijn val veroorzaken. Iedere plaag kwam van God, Die in de kerk woont, en wel door middel en bij gelegenheid van het licht des Evangelies in de kerk, 't welk op hen als op een kandelaar stond. Hoewel niet allen, door welke de plagen over de Antichrist uitgegoten worden, lidmaten van de kerk mochten zijn.

IX. De *toerusting* van de zeven engelen van de zeven plagen, wordt beschreven,

- (a) Van de kleding.
- (b) Van het middel.
- (c) Van de uitvoering.

(a) De kleding van de zeven engelen wordt beschreven, vs. 6, *Bekleed met rein en blinkend lijnwaad, en omgord om de borst met gouden gordels.*

Dit geeft niet te kennen dat de engelen, afbeeldende de uitvoerders van de plagen, kerkelijke personen zouden zijn, hoewel zij hier met een gewaad van de Hogepriester voorkomen. Ook niet dat de uitvoerders zó heilig in hun personen zouden zijn, zoals witte blinkende kleren dikwijls zuivere rechtvaardigmaking en heiligmaking betekenen. Maar 't ziet op hun werk en op de uitvoering van de heilige en

rechtvaardige oordelen Gods over de Antichrist, waartoe de Heere hen met uitnemende gordels, dat is sterkte, omgordde en ter uitvoering bekwaam maakte.

X. (b) De middelen ter uitvoering worden beschreven, vs. 7, *En een van de vier dieren gaf de zeven engelen zeven gouden fiolen vol van de toorn Gods, Die in al eeuwigheid leeft.*

God, Die alles doorgaans door middelen uitvoert, zou deze engelen, dat is mensen die uitvoerders van deze oordelen zouden zijn, opwekken en aanmoedigen door één van de vier dieren, die hfdst. 4 vertoond werden. Het is waarschijnlijk het eerste, 't welk een leeuw gelijk was, waardoor kloekmoedige en onbevreesde leraars verstaan worden. Deze zouden, evenals de priesters in het Oude Testament in de oorlog de trompet bliezen, het Woord verkondigen, waardoor de waarheid klaarder gekend, en de afgoderij van de Antichrist ontdekt zou worden. Zij zouden de uitvoerders van de oordelen Gods uit het Woord Gods van hun plicht onderrichten, en daartoe opwekken, hetwelk door *het geven* van de zeven gouden fiolen te kennen gegeven wordt.

Fiolen zijn wijde bekers, schalen of koppen, waaruit men drinkt. Deze waren vol, niet van wijn tot verkwikking, maar van de toorn Gods. Hieruit zou de Antichrist tegen zijn wil drinken. Het zou hem bitter bekomen, hij zou aan die drank van Gods toorn sterven. In Gods Woord wordt het uitstorten van de oordelen Gods uitgedrukt door het geven van een beker, en het doen drinken uit die beker. Jer. 25:15, 16: *Neem dezen beker des wijns van de grimmigheid van Mijn hand, en geef dien te drinken al de volken, tot welke Ik u zend. Dat zij drinken en beven, en dol worden, vanwege het zwaard, dat Ik onder hen zal zenden.* Ps. 75:9. *In des Heeren hand is een beker, en de wijn is beroerd, vol van mengeling, en Hij schenkt daaruit; doch alle goddelozen der aarde zullen zijn droesem uitzuigende drinken.*

Deze fiolen waren van *goud*, waardoor te kennen gegeven wordt de zuivere rechtvaardigheid der oordelen van de eeuwige, onveranderlijke en getrouwe God, én de dierbaarheid en het behagen, 't welk de kerk in die oordelen zou hebben.

XI. 3. Hetgeen ermee samenging in vs. 8, *En de tempel werd vervuld met rook uit de heerlijkheid Gods, en uit Zijn kracht; en niemand kon in den tempel ingaan, totdat de zeven plagen van de zeven engelen geëindigd waren.*

Hier wordt geopenbaard in welke staat de kerk zou zijn in de tijd, wanneer de zeven fiolen over de Antichrist worden uitgegoten.

(a) 't Voorwerp is de tempel, waardoor de kerk wordt verstaan, nu uit Babel gegaan en in een vrije kerkstaat zich vertonend.

(b) 't Bijgevoegde is rook; rook verdonkert het licht, belet het vrije gezicht om bijzijnde zaken nauwkeurig te zien, is lastig en moeilijk. De onzienlijke God, Die een ontoegankelijk licht bewoont, openbaart Zijn tegenwoordigheid wel in Zijn kerk, maar niet van nabij, zoals Hij in de hemel doet. Maar Hij bedekt Zich als met een wolk. Toen de tabernakel, Exod. 40:34, en de tempel, 1 Kon. 8:10, ingewijd werden, werden zij vervuld met een wolk, welke wel de tegenwoordigheid Gods onder Zijn volk te kennen gaf, maar meteen aantoonde, dat al de ceremoniën de zaak zélf niet waren. Dat zij daarom op die dingen niet sterk moesten zien of daarin blijven hangen. Maar hier wordt de tempel vervuld, niet met een wolk, maar met rook. 't Welk wel een teken is van Gods tegenwoordigheid, maar in ontzaglijkheid; en het is meestal een teken van ongenoegen en van Zijn toorn. Toen de Heere Zich in Zijn heerlijkheid en ontzaglijkheid aan Jesaja openbaarde,

om hem te zenden met de allerhardste boodschap, *werd de tempel vervuld met rook*, Jes. 6. Toen de Heere de wet op Sinaï afkondigde, *rookte de berg*, Exod. 20:18. Toen de Heere de vijanden vernielde, zei David: *Rook ging op van Zijn neus*, Ps.18:9. Als God zijn volk niet verlost op hun gebeden, klaagde de kerk: *Hoe lang zult Gij roken tegen het gebed uws volks?* Ps. 80:5. Zo geeft hier de rook wél de tegenwoordigheid Gods in Zijn kerk te kennen, maar én in misnoegen over het gedrag van Zijn kerk die nu uit Babel verlost was, - die in waarheid en heiligheid had behoren te blinken, maar vervuld werd met allerlei dwalingen; - én in toorn tegen het Antichristendom, hen straffende met verharding huns harten. Zodat zij zich niet bekeerden, noch de waarheid omhelsden en zich bij de kerk voegden, ja dat zij de kerk haatten en bleven vervolgen. Zodat door de rook te kennen gegeven wordt de troebelen, de verwarringen, de dwalingen in de leer en het zondig leven van de lidmaten van binnen, en het bestrijden en verdrukken van de kerk, door de Antichrist van buiten. *In deze staat is de kerk nu!*

- (c) De oorzaak van deze rook was *Gods heerlijkheid en kracht*. God is niet alleen zodanig, maar Hij openbaarde Zich ook in die volmaaktheden in zijn handelingen met de kerk en met de Antichrist. Al des Heeren wegen zijn heerlijkheid en kracht, én als Hij zegent, én als Hij oordeelt.
- (d) 't Gevolg is, *dat niemand in de tempel ingaan kon, totdat de plagen geëindigd waren*. Dit geeft niet te kennen, dat de kerk zonder inwoners zou zijn. Dat is onmogelijk, want dan was er geen kerk. Maar door de rook van verwarring, dwaling, zondig leven van binnen, en verdrukking van de kerk van buiten, zouden de aanhangers van de Antichrist verstokt worden, en zo hun afgoderij niet verlaten om zich tot de kerk te begeven.
- Dit heeft de ervaring ook geleerd, dat na de eerste uitgang van de kerk, ten tijde van de Hervorming, weinige papisten bekeerd werden. En van hen die tot de kerk nog overkomen, vindt men zeer weinige die in waarheid bekeerd en gelovig worden.
- Van die tijd af is de kerk afgekort, en wordt al kleiner en kleiner. Maar zij zal niet vernietigd worden, zij zal niet weer onder het geweld van de Antichrist komen, maar een staande partij tegen hem blijven, totdat de Antichrist vernietigd en de kerk heerlijk op aarde zal worden.

HOOFDSTUK 16

I. Dit hoofdstuk beschrijft *de uitgieting van de fiolen*. Vooraf heeft men op te merken:

1. Dat de fiolen uitgegoten zijn ná de zevende bazuin, welke twee zaken voortbrengen.

(a.) De verlossing van de kerk van de heerschappij van de Antichrist, haar brengend tot een vrije en openbare kerkstaat, Openb. 14:15.

(b.) De zeven fiolen of laatste plagen. Zodat de fiolen hun begin hebben ná de zevende bazuin, en dus met de Hervorming, én in de volgende tijden.

2. Dat de fiolen niet worden uitgegoten over de kerk, die evenals Israël in Gosen aan de plagen niet onderworpen was, maar zij kwamen over Egypte. De fiolen worden uitgegoten over de vijanden van de kerk, waarvan de voornaamste is de Antichrist, de paus van Rome, wiens rijk is als een gehele wereld, in zijn delen, aarde, zee, rivieren, lucht, zon.

3. Dat de plagen over de Antichrist overeenkomst hebben met de plagen over Egypte, waarop in de uitgieting van de fiolen gezinspeeld wordt.

4. Dat er een bijzondere overeenkomst is tussen het opkomen van de Antichrist, en zijn neerdalen; door beroering van de aarde, zee, rivieren, zon, kwam hij op de troon, en werd daarin geholpen door de Turk. Zo ook viel hij, door beroering van de aarde, zee, rivieren, en zon, raakte hij van de troon en bleef er van, door verwoesting van zijn makker in de vervolging van de kerk, namelijk de Turk.

5. Dat al fiolen niet tegelijk zijn uitgegoten, maar de één na de ander; doch niet zo dat de uitwerking van de een geheel gedaan en geëindigd was eer de andere kwam. Maar de eerste fiolen bleven in hun uitwerking, en de volgende waren telkens vermeerderingen van plagen door nieuwe, die bij de vorige gevoegd werden.

II. Eer dat de engelen de fiolen uitgieten, ontvangen zij hun opdracht. Vs. 1, *En ik hoorde een grote stem uit den tempel, zeggende tot de zeven engelen: Gaat heen, en giet de zeven fiolen van de toorn Gods op de aarde.*

God in de tempel wonende, gebiedt vandaar de zeven engelen, de werktuigen die Hij gebruiken wilde, en tot hun werk bekwaam gemaakt had, met grote ernst, en met een sterke, hun harten doordringende en hen gewillig makende stem, dat zij het werk beginnen en uitvoeren, om de Antichrist, wiens rijk de gehele aarde besloeg, ieder met hun plagen van trap tot trap te verderven en uit te roeien. Zij die opdracht van God ontvangen hebbende, zijn terstond vaardig en voeren hun opdracht nauwkeurig uit.

III. De **eerste** fiool wordt uitgegoten, vs. 2, *En de eerste ging heen, en goot zijn fiool uit op de aarde; en er werd een kwaad en boos gezweer aan de mensen, die het merkteken van het beest hadden, en die zijn beeld aanbaden.*

Hier is aan te merken:

1. Het voorwerp.

2. Het gevolg.

1. Het voorwerp is *de aarde*, niet in 't algemeen genomen, gelijk het vorige vers, maar daardoor wordt verstaan het droge, in tegenstelling van zee, rivieren, zon. De aarde is

het vaste deel van de wereld, daar des mensen voet op steunt, waarop de gebouwen rusten, waaruit boom en gras voorkomt. Zo wordt hier door de aarde verstaan, datgene, 't welk het fundament is, waarop het pausdom rust en zijn geheel gestel gebouwd is.

Dit is het opperhoofd en de onfeilbaarheid van de paus in zijn geestelijke macht. En in 't wereldrijke, betekent het de macht om zalig te maken en te verdoemen. Neemt dit fundament weg, en zijn gehele kraam zal instorten. Over dit fundament is deze fiool uitgegoten, dat doende schudden en waggelen.

Dit is geschied in de tijd van de Hervorming, wanneer vele koningen zijn opperheerschappij hebben afgeworpen. En niet alleen heeft de uit Babel uitgegane kerk zijn geestelijke oppermacht en onfeilbaarheid verworpen, maar zulks heeft ook de kardinaal van Lotharingen in de concilie van Trente gedaan. Ook geheel Frankrijk en vele anderen, door de hervorming de ogen geopend zijnde, verwerpen ze nog. Wat achting de koning van Frankrijk voor hem heeft, is te zien in zijn *Arrest*. Ziet hiervan DEEL 1, hfdst. 2.

2. Het gevolg is *een kwaad en boos gezwel*, dit was een Egyptische plaag. Exod. 9:8-11. Het verwerpen van zijn oppermacht in 't wereldlijke en geestelijke, en van zijn onfeilbaarheid, is hem en die het merkteken van het beest hebben en zijn beeld aanbidden en al zijn aanhang, tot een onverdraaglijke jeuk en smart in de ziel, als van een kwaad en boos gezwel in het lichaam. En doordat het verwerpen van hem van buiten, het verwerpen van zijn onfeilbaarheid en het weinig ontzag van binnen als een boos gezwel blijft, zo blijft ook zijn jeuk en smart, niet zonder grond van vrees, dat het hem nog van de troon zal schoppen. Hij ontziet reeds de koningen, die bij hem gebleven zijn, al vrij meer dan zij hem doen.

IV. De **tweede** fiool is vs. 3, *En de tweede engel goot zijn fiool uit in de zee en zij werd bloed als van een dode; en alle levende ziel is gestorven in de zee.*

Dit is een plaag, daar de zielen aan sterven, daarom heeft men ze op zielverdervende leringen en godsdiensten te passen. Zoals *de zee* is een verzameling van veel wateren, zo is de paapse godsdienst een vergadering van een grote menigte van bijgelovigheden aan welke noch mate noch einde is. Door *de zee* verstaan wij de samenvloeiingen van menselijke inzetten, ceremoniën, aanbidningen van heiligen, houten en stenen beelden, van de broodgod, de dagelijkse opoffering van Christus in de mis, de verdiensten van de werken, de schat van de overtollige werken van de heiligen, die men om geld kan kopen, de boetedoeningen, bedevaarten, geselingen van zichzelf, indulgentiën en aflaten, vagevuur, zielmissen, en al die paapse kraam. Verder de onderlinge verdeeldheden en beroeringen over hun valse leringen, de een dus uitleggende, de andere zo verstaande. Hierin munten uit de verwarde gesprekken en hevige twisten tussen Jezuieten en Dominicanen, en Jansenisten, die door de Hervorming enig licht van de waarheden hebben gekregen. Waartoe men ook brengen kan de Quiëtismerij, die de zielen van de weg der zaligheid afleidt naar zichzelf, en niet weinig het gezag van de paus en al zijn bijgelovige dienst krenkt.

Al deze verhaalde zaken te samen genomen, maken een grote onstuimige zee uit. Deze zee werd *bloed*, zodat al levende ziel stierf.

Nadat de kerk Babel heeft verlaten, heeft ook God het Roomse Babel verlaten en hun een kracht van dwaling gezonden om de leugens te geloven, en heeft ze aan hun verstoktheid overgegeven, omdat zij het licht, door de Hervorming alom schijnend, niet hebben willen zien en opvolgen. Ja, alle zaligmakende waarheid verstoten

hebbend, houden ze niets over dan afgoderij en ongelovigheid, waarbij de ziel van de mens niet leven kan, zomin dan de vissen in bloed. Waaraan de mens geestelijk sterft, zoals in de plaag van Egypte, waarop hier gezien wordt. Het water in bloed veranderd zijnde, stierf de vis, zodat het water stonk.

V. De **derde** fiool, vs. 4, *En de derde engel goot zijn fiool uit in de rivieren en in de fonteinen van de wateren; en de wateren werden bloed.*

Alle beken gaan in de zee, nochtans wordt de zee niet vol; naar de plaats, daar de beken heengaan, derwaarts gaande keren zij weder. De wateren hebben enige vastheid in zich, daarom stapelen zij enigszins op elkaar, zoals men ziet in de druppelen, en in een glas waarin water boven de rand als opgehoogd kan worden. Dus is de zee ver van de oevers al hoger en hoger, zodat het water in 't midden van de zee hoger is dan vele bergen. Daar vandaan komt het, dat op bergen zelfs fonteinen zijn, komende de wateren uit de zee door onderaardse gangen tot de opening, die men fonteinen noemt, welker wateren naar de laagte lopende, verspreiden zich door kanalen of goten, - die men rivieren noemt - overal over de aarde, tot vruchtbaarheid van de aarde, en dienen tot drank voor mensen en beesten.

Door deze fonteinen en rivieren worden verstaan de middelen, waardoor de dodelijke leringen en godsdiensten zich overal verspreiden, namelijk de kardinalen, generalen, bisschoppen, emissarissen, [zendelingen] nuntiën, academiën en andere planthoven; monniken, waaronder de Jezuieten uitmunten; papen, begijnen, kloppen, kwezels en dergelijke. Want door hen bestaat de paapse godsdienst, door hen wordt ze voortgeplant.

Over dezen wordt de fiool der gramschap Gods uitgegoten. God heeft ze overgegeven aan zichzelf, in een verkeerde zin, tot gruwelijke ontucht en allerlei boosheid, gierigheid en bloeddorst. God heeft ze stinkende en walgelig gemaakt bij alle mensen, ook bij hun eigen volk. En zoals zijzelf vuil bloed zijn, zo is het ook bloed, dat zij de mensen door het voortplanten van hun afgoderij, leringen, en bijgelovigheden, te drinken geven. 't Welk niet tot lessing van dorst kan zijn, maar het is een vergiftige drank, die de zielen van de mensen voor eeuwig doodt.

VI. Hierop, eer de **vierde** fiool wordt uitgegoten, wordt een goedkeuring tot verheerlijking van God tussenbeide ingevoegd, welke is:

1. Voorgaande.
2. Opvolgende goedkeuring.
 1. De voorgaande goedkeuring vervat:
 - (a) die de goedkeuring geven.
 - (b) Aan wie.
 - (c) De reden.

(a) De eerste twee zijn, vs. 5, *En ik hoorde de engel van de wateren zeggen: Gij zijt rechtvaardig, Heere, Die is, en Die was, en Die zijn zal, dat Gij dit geoordeeld hebt.*

De engel van de wateren, dat is, de werktuigen waardoor God de geestelijke oordelen over het pausdom heeft uitgevoerd, wordt hier vertoond door de zinnebeelden van zee, fonteinen en rivieren, welker wateren in bloed veranderd werden. De engel beeldt de leraars van de strijdende kerk af, die door hun uitgang uit Babel, de openbare vertoning in 't aanzien van het pausdom, - welks gruwelen door de verkondiging van het zuivere Woord Gods openbaar, bestraft en veroordeeld geworden zijn - die, zeg ik, zijn het middel geweest van deze oordelen over de Antichrist. Want de engelen, die de

fiolen uitgieten zouden, kwamen uit de tempel, en één van de vier dieren gaf hun de fiolen, Openb. 15:6, 7.

De kerk keurt deze oordelen goed, en verheerlijkt de eeuwige, de onveranderlijke, de getrouwen God daarover, van Wien die plagen over de Antichrist zijn gekomen. En Wiens rechtvaardigheid op een uitzonderlijke wijze openbaar te zien is. De kerk ziet, erkent en verblijdt zich over die rechtvaardigheid en verheerlijkt God erover.

(b) De reden van goedkeuring in vs. 6: *Dewijl zij het bloed der heiligen, en der profeten vergoten hebben, zo hebt Gij hun ook bloed te drinken gegeven; want zij zijn het waardig.*

Er is bij de Heere een rechtvaardige vergelding. Het pausdom heeft van zijn begin af de kerk vervolgd en het bloed der heiligen vergoten als water. Hij heeft het bij uitnemendheid gedaan ten tijde van de Hervorming, en doet het nog als hij ze maar in zijn klauwen kan krijgen. De dood der heiligen is dierbaar in de ogen des Heeren. Daarom laat Hij hun bloed niet ongewroken, en vergeldt bloed met bloed. God geeft hun eigen bloed, waaraan zij de eeuwige dood sterven, te drinken, en zal hun bloed op Zijn tijd ook laten vergieten. Want zij hebben het verdiend. Zó gezondigd, zó gestraft.

2. De opvolgende goedkeuring in vs. 7: *En ik hoorde een anderen van het altaar zeggen: Ja, Heere, Gij almachtige God, Uw oordelen zijn waarachtig en rechtvaardig!* Meermalen in de Openbaring komen ons verscheiden personen voor, waarbij de laatste de uitspraak goedkeurt van de eerste en hun blijdschap daarover toont en samen tot dezelfde zaak aanspant, zie Openb. 4 en 5. Zo geschiedt het hier, 't zij dat wij door de andere engel moeten verstaan de triomferende kerk in de hemel, en bijzonder de martelaren, wier zielen onder het altaar waren, en om wraak riepen, Open. 6:9, 10, 't zij dat wij daardoor verstaan de gelovige lidmaten op aarde. Hoewel die zoveel niet gedaan hadden tegen de Antichrist maar nochtans in het verborgen hun gebeden op het Altaar Jezus Christus hadden geofferd voor de kerk en tegen de Antichrist. Deze zijn blij, dat zij de oordelen over de antichrist zien, en dat God in Zijn rechtvaardigheid verheerlijkt wordt. Zij voegen zich erbij om met hen God te danken.

VII. De vierde fiool wordt uitgegoten, vs. 8, 9. Hier is aan te merken:

1. Het onderwerp.
2. De vrucht.

1. Het onderwerp in vs. 8: *En de vierde engel goot zijn fiool uit op de zon; en zij is macht gegeven de mensen te verhitten door vuur.*

De fiolen zijn plagen over de Antichrist. Vandaar kan men hier door de zon niet verstaan de natuurlijke zon, die een algemene hitte verspreidt. Ook niet de Heere Jezus, de Zon der gerechtigheid, Die Zijn kerk in gunst bestraalt en vruchtbaar maakt en de Oorsprong is van de plagen over de Antichrist. Men kan daardoor ook niet verstaan een aanzienlijk potentat, [overheidspersoon] die bekeerd zou worden, en daardoor de Antichrist spijt, hartzeer en nadeel toebrengen. Want niemand zou in de tempel kunnen ingaan, totdat de zeven plagen uitgegoten zouden zijn, Openb. 15:8. Ook kan men van zó een niet zeggen, dat een plaag over hem zou uitgegoten worden. Maar door de zon wordt een potentat verstaan, die dat ten opzichte van het antichristendom is, - hetgeen de zon is aan de hemel, die in heerlijkheid en macht boven alles uitmunt, - en evenwel veel doet tot afbreuk van de Antichrist. Wij durven niet volstrekt zeggen, dat het de koning van Frankrijk, Lodewijk de XIV is, maar hij gelijkt hem zeer wèl. Want:

1. De H. Schrift spreekt wel van Kores en Constantijn de Grote, en zo is 't ook niet zonder voorbeeld, dat ze ook van de koning van Frankrijk zou spreken.
2. Geen koning onder de antichristelijke koningen was zo boven allen uitmuntende als Lodewijk de XIV. Hij was zó ver alle andere overtreffend als de zon de andere lichten van het uitspannel doet. Hij wordt genoemd *de eerstgeboren zoon der kerk*, de *allerchristelijkste*. Wie heeft ooit zoveel voor de paus gedaan als deze, die behalve allen die buiten zijn rijk zijn, vele honderdduizend mensen in zijn land de waarheid heeft doen verzaken, en God en Zijn waarheid doen lasteren door helse pijnigingen? Doch de uitroeiing der Gereformeerden dient zeer tot krenking van het antichristendom; dewijl een ieder door de omgang met de verloochenaars de ogen geopend worden, en hun afgoderij en bijgelovigheid meer openbaar worden.
3. Hij gebruikt de zon tot zijn embleem of zinnebeeld: op gedenkpenningen stond zijn beeld in een zon; hij liet de zon op zijn munt, geschut, enz. slaan. Een zon is boven zijn hoofd in zijn standbeelden en geschilderde beeltenissen. Hij stelde een zon aan zijn admiraalschip, met deze spreuk: *Je suis unique sur l' onde, comme mon roi est en le monde. Ik ben de enigste op 't water, gelijk mijn koning te land.*
4. Hij doet het werk dat deze zon toegeschreven wordt, namelijk: de mensen door vuur te verhitten. Hij is tot een plaag in de wereld, een roede van Gods toorn. Wat heeft hij een menigte landen tot een woestijn gemaakt, en vele steden tot puinhopen! Miljoenen mensen heeft hij gedood, en mergelde zijn eigen onderdanen tot het been toe uit en maakte ze dor, zoals de hitte van de zon het kruid verzengt.
5. Geen koning, antichristelijk blijvende, heeft de pauselijke stoel zo geschud, als deze. Hij kantte zich moedig tegen de oppermacht van de paus. Hij dwong de paus een pilaar binnen Rome op te richten, tot voldoening van de voorgewende hoon, een dienaar van de paus zijn gezant zouden hebben aangedaan. Hij verklaart, dat de paus geen wereldlijke macht heeft over de koningen der aarde, dat hij niet onfeilbaar is, dat hij onder en niet bóven de conciliën staat; dan zijn banbliksem niet te achten is. Hij maakt de paus Innocentius de XI uit voor een ondeugend mens, en dat alles niet in particuliere gesprekken of brieven, maar door een publiek *Arrest* van de 23^e januari 1688, ziet DEEL 1, hfdst. 2. Hij onttrekt de paus het stellen van bisschoppen in zijn rijk, en matigt zichzelf dat aan, en stelt dat onder zijn *regalia*, zijn koninklijke voorrechten. Hij roept, zonder machtiging van de paus een kerkelijke vergadering samen in zijn rijk, waarin vier punten tegen de paus werden gearresteerd, die voor de Paus onverdraaglijk moeten zijn. Zodat hij de macht van de pausen op 't hoogste krenkte, en hun, die het met het pausdom houden, veel smart en pijn aandoet. Evenals het steken van de zon de mensen smartelijk en verdrietig is, en hen amechtig maakt.
6. Hij doet de mensen die niet verzegeld zijn, de naam Gods lasteren, als hij ze door duizend pijnigingen de waarheid doet verzaken, lasteren en het merkteken van het beest ontvangen. En die paaps gemaakt hebbende, in belijdenis, doet hij ze duizend doden aan, en berooft ze van alles, waardoor zij kunnen bestaan, zodat zij wanhopig werden. En wat hij nog meer doen zal, zal de tijd openbaren. Hij is nu bezet met oorlog, hij is grimmig tegen de paus, krijgt hij de handen ruim, hij zal

grote sprongen maken en de paus doen beven. Als men dit alles bij elkaar neemt, zou men hem, door *deze zon* niet moeten verstaan?

Ik zeg niet dat hij het is, maar 't gelijkt, zeer wel, en ben, sedert dat ik het in de eerste druk gesteld heb, daarin meer bevestigd. Wat de zon zelf wedervaren zal, wordt verzwegen.

VIII. 2. De vrucht is, vs. 9, *En de mensen werden verhit met grote hitte, en lasterden de naam Gods, Die macht heeft over deze plagen; en zij bekeerden zich niet, om Hem heerlijkheid te geven.*

De mensen, die het merkteken van het beest hadden, werden daardoor zó gekweld, gestoken, geplaagd en in hun hart beroerd, dat zij vloekten tegen God en Zijn kerk. Zij bleven even verstokt als Farao en zij gingen in hun gruwelen voort van boosheid tot boosheid.

IX. De **vijfde** fiool wordt uitgegoten, vs. 10, 91, *En de vijfde engel goot zijn fiool uit op den troon van het beest, en zijn rijk is verduisterd geworden; en zij kauwden hun tongen van pijn; en zij lasterden de God des hemels vanwege hun pijnen, en vanwege hun gezweren; en zij bekeerden zich niet van hun werken.*

Het voorwerp van deze plaag is de troon van het Beest. Niet zijn gehele rijk, want de andere plagen worden daarover ook uitgegoten. Maar evenals de andere plagen ieder een bijzonder voorwerp hebben, zo ook deze. De troon is Rome, de zevenbergige stad. Openb. 17:9. *De zeven hoofden zijn zeven bergen, op welke de vrouw zit.*

Zijzelf bekennen, dat Rome is *de stoel* des pausen, Rome en het omliggende land noemen zijzelf *de stoel*. Als het bewezen is dat de paus de Antichrist is, gelijk het in 't vorige werd bewezen, dan is zonder tegenspreken Rome de troon van het Beest. Over dezen wordt de vijfde fiool uitgegoten, hetwelk Rome's ondergang zal meebrengen. Rome zal geheel verwoest, verbrand en tot een puinhoop gemaakt worden, zoals blijkt uit hfdst. 17: 8, 9, 18. Dan zal de paus nog wel paus blijven, maar zijn heerlijkheid, luister en gezag zal weg zijn, en hij zal tot verachting worden. Dit zal hem en zijn aanhang uitermate smarten, en deze *'nieuwe uitpuilende zweren'* zullen hen zo verdrietig en boos maken, dat ze God zullen lasteren, omdat Hij hen niet beter bewaart, en zij zullen even hardnekkig in hun afgoderij voortgaan.

X. De **zesde** fiool is, vs. 12, *En de zesde engel goot zijn fiool uit op de grote rivier, de Eufraat; en zijn water is uitgedroogd, opdat bereid zou worden de weg der koningen, die van den opgang van de zon komen zullen.*

De zesde *bazuin* bracht de Turk voort, wanneer hij macht kreeg en een groot deel van het Christendom overstroomde en verwoestte. De zesde *fiool* breekt hem weer, 't welk door het opdrogen van de rivier de Eufraat, zijn gebied, te kennen gegeven wordt. Dit ziet op het innemen van Babel door het afleiden van die rivier, de sterkte van de stad. Het einde waartoe de Turk zal verbroken worden, is **de bekering der Joden**, welke door de afgoderij van het pausdom, en geweldenarij van de Turk totnogtoe verhinderd is geworden. De Joden worden hier genoemd koningen.

Exod. 19:6. *Een koninklijk Priesterdom.*

Jes. 24:21-23. *De koning des aardbodems.*

Matth. 8:12. *De kinderen des koninkrijks.*

De Joden zijn over de gehele aarde verspreid, maar bijzonder zijn zij menigvuldig in de Oosterse landen. Dat de Joden bekeerd zullen worden, is tevoren op zijn plaats bewezen en meteen getoond de wederkomst in hun land.

Dat in de openbaring niet zou gesproken worden van deze grote zaak, is niet te geloven. Dat hier en hfdst. 19, waar deze zaak in deze fiool kort voorgesteld, breder wordt vertoond, van hun bekering gesproken wordt, is het gevoelen van velen en van de voornaamste schrijvers over de Openbaring.

Dat de verwoesting van de Antichrist en van de Turk, onder wiens gebied zij het menigvuldigst zijn, goede gelegenheid daartoe zal geven, is licht te verstaan. Dies achten wij, dat door deze koningen van het Oosten de Joden verstaan worden, en dat hun herstel ná die tijd te verwachten is. En zij, bekeerd zijnde, zullen een middel van de bekering zijn van de daaromtrent wonende koningen en volkeren.

XI. Vóórdát de zevende fiool wordt uitgegoten, die de gehele vernietiging van de Antichrist en hem in de afgrond zal brengen, wordt de doodstuip, de uiterste kracht van de Antichrist, voorzgd, vs. 13-16. In welke drie zaken te onderscheiden zijn:

1. De toerusting.
2. Een waarschuwing.
3. Het gevolg van de toerusting.
 1. De toerusting ten strijde vervat:
 - (a) De oversten.
 - (b) De gezanten, die een lique of verbond van vijanden van de kerk maken.

(a) De oversten zijn, vs. 13, *En ik zag uit de mond den draak, en uit de mond van het beest, en uit de mond van den valschen profeet.*

De duivel is generaal, die had het Beest op de troon geholpen, in zijn heerschappij ondersteund, en die zocht het beest – die van de troon geschopt was - daar weer op te helpen.

Het *Beest*, des duivels luitenant, onder twee gedaanten, zowel politiek en kerkelijk, zou daar ook graag weer op komen en heersen. En als *de valse profeet*, zocht hij zijn omvergeworpen afgodenaltaren weer op te richten. Daartoe zien zij geen raad dan een groot heir te vergaderen en met macht van wapenen de troon weer in bezit te krijgen.

Maar zij zagen daar geen mogelijkheid toe dan door gezanten een verbond te maken met het overblijfsel van de Turk, - des pausen broeder - en met allerlei slag van vijanden van de kerk.

(b) De gezanten worden beschreven, vs. 13, 14, *Drie onreine geesten, den vorsen gelijk. Want het zijn geesten der duivelen, en ze doen tekenen, welke uitgaan tot de koningen der aarde en van de gehele wereld, om die te vergaderen tot de krijg van dien groten dag des almachtigen Gods.*

Uit zulke monden, dezelfde uitbraaksels. Zijn gezanten zijn vuile, onreine, hatelijke en afschuwelijke beesten, de kardinalen, nuntiussen, monniken, en inzonderheid de Jezuïeten werden door de geest van de duivel onderwezen en bestuurd. Deze werden uitgezonden tot de koningen en oversten der wereld. Zij slopen in hunne kabinetten en kropen op hun bedsteden en vervoegden zich aan hun tafels, zoals de vorsen bij Farao. Zij namen hun harten in door wonderlijke vertoningen en betoveringen, en hitsten hen op om met hen aan te spannen tegen de kerk van God en zo tegen God Zelf, Wiens hand daarin was, om hen te vergaderen en hen samen te verdelgen, zoals de Heere aan Farao gedaan had.

Tussenbeide wordt een waarschuwing ingevoegd, vs. 15, *Ziet, Ik kom als een dief. Zalig is hij, die waakt en zijn klederen bewaart, opdat hij niet naakt wandele, en men zijne schaamte niet zie.*

't Zou er vreselijk uitzien. 't Zou schijnen dat de Antichrist alles zou overstromen. Velen zouden misschien bezwijken en wankelen om van de kerk af te vallen en zich te voegen bij de verenigde machten, om de slag te ontwijken. Maar ieder had toe te zien en te waken voor zijn zielsbehoud. Om standvastig te zijn in het geloof, hoop en liefde, om voor de waarheid te staan. Die dat niet deden, over hen zou een onverwacht oordeel komen; maar die dat wel deden, zouden gelukkig en zalig zijn.

3. Het gevolg van de gezanten is, vs. 16: *En zij hebben hen vergaderd in de plaats, welke in het Hebreeuws genaamd wordt Armagéddon.*

De vorsen verwierven het oogmerk van hun oversten. Zij vergaderden de verenigde machten in een geweldig groot leger, en dat in een plaats die hun graf zou zijn, gelijk Farao en zijn leger. Want God zou ze daar slachten door het heirleger van Zijn kerk en zou alle vogelen des hemels nodigen om het vlees van de verslagenen te eten, Openb. 19:17, 98. In deze tekst wordt niet beschreven in welk rijk of provincie die slag zou voorvallen, maar zij wordt, ten opzichte van de uitslag van de strijd in 't Hebreeuws genoemd Armagéddon. Dat betekent, naar het naaste dat men gissen kan, *de berg van heerlijk oordeel*, of de verwoesting van hun heirlegers.

XII. De **zevende** fiool. Hier is aan te merken:

1. Het voorwerp.
2. Het samengaande.
3. Het gevolg.

1. 't Voorwerp is de lucht, vs. 17, *En de zevende engel goot zijn fiool uit in de lucht.* De lucht is ongestadig, vlug, heeft noch fundament om op te steunen, noch bestendigheid. Zo was het Antichristendom, en het Turkendom na de slag van Armagéddon. Nochtans was er een overblijfsel van beiden, die, hun natuur behoudend, zich naar hun vermogen tegen de kerk aankantten. Zij gaven het noch niet op, maar zochten hun krachten opnieuw te vergaderen. Maar de zevende riool maakt een einde aan hen.

2. Het samengaande in vs.17, 18, *En er kwam een grote stem uit den tempel des hemels, van den troon, zeggende: het is geschied. En er geschieden stemmen, en donderslagen, en bliksemen; en er geschiedde een grote aardbeving, hoedanige niet is geschied van dat de mensen op de aarde geweest zijn, namelijk een zodanige aardbeving, en zo groot.*

Er komt een stem van God uit de hemel, die zegt: *het is geschied*. Het is gedaan, de plagen over de Antichrist hebben een einde, dit is de laatste plaag. Daarop komt een allerverschrikkelijkste vertoning. Er geschieden stemmen, donderslagen en bliksemen, zoals bij de Wetgeving op Sinaï. Daarbij, er geschiedde *een aardbeving*, van hoedanige soort en grootte er nooit een geweest was. Dit kan men niet letterlijk verstaan, want dan zou deze plaag ook de Kerk raken. Of men moest deze dingen bepalen tot te plaatsen, waar de papisten en Turken zich na de slag van Armagéddon onthielden. Maar zoals in de Openbaring door de zinnebeelden wat anders verstaan wordt, zo wordt hierdoor verstaan, de grootste verschrikkingen, ontsteltenissen, bevingen en verwarringen, die de gehele ondergang van beiden met zich sleepten.

XIII. Het gevolg is drieërlei. Het eerste gevolg is, vers 19, *En de grote stad is in drie delen gescheurd, en de steden der heidenen zijn gevallen; en het grote Babylon is gedacht geworden voor God, om haar te geven de drinkbeker van den wijn des toorns Zijner gramschap.*

De grote stad, het grote Babylon is Rome. Indien men dit neemt bepaald voor de troon van het Beest, over welke de vijfde fiool is uitgegoten, moet men het nemen voor de zeven bergen waarop Rome gestaan had. Want de huizen en mensen waren al verwoest, 't zij door verzinken, 't zij door geweld der mensen. Dan zou het te kennen geven, dat God een klaarblijkelijk teken gaf van Zijn toorn over de Antichrist, door het scheuren van de aarde in drie delen; ieder deel door een grote kloof van elkaar gescheiden. Maar neemt men het onbepaald voor het gehele gebied, voor het gehele pausdom, dan kan men door het scheuren in drie delen verstaan de verdeeldheid onder het overblijfsel van de Antichrist en de Turk, zodat ze elkaar niet meer konden verstaan. De Turk wilde dit, de Antichrist, de politieke macht wilde dat; de kerkelijke macht wilde weer wat anders, zodat er geen verenigen aan was. Alles raakte in de uiterste ontsteltenis onder hen, 't welk voortkwam uit de heftige toorn Gods over hen. Er was nergens verberging, de steden, de sterkten waren gevallen en verwoest.

XIV. Het tweede gevolg is, vs. 20, *En alle eiland is gevloeden, en de bergen zijn niet gevonden.* Men placht eilanden te noemen zulke gebouwen die alleen stonden, daar men rondom gaan kon, hoedanig ook de kloosters zijn die zo getimmerd zijn, alsof het steden op zichzelf waren. Hoogheid, heerlijkheid, sterkte wordt in de Schrift door bergen uitgedrukt. Zodat het vergaan van eilanden en bergen te kennen geeft de vernietiging van die kloosters, die hoerhuizen en moordkuilen waren, en van al het heerlijke, hoge en machtige in het pausdom. Zo wordt de paus van allen verlaten, en bestreden van de koningen, die tevoren met hem 'gehoereerd' hadden en hem tot bescherming waren geweest.

XV. Het derde gevolg is, vs. 21, *En een grote hagel, elk als een talent pond zwaar, viel neer uit de hemel op de mensen; en de mensen lasterden God vanwege de plaag des hagels; want deszelfs plaag was zeer groot.*

Hagel was een van de Egyptische plagen. Met grote hagelstenen doodde de Heere de Kanaänieten, toen Israël het land innam, Jozua 10:11. Door deze hagel wordt het opvolgend oordeel Gods verstaan over alle aanhang van de paus, hen allen verpletterende, zodat er nergens verberging en ontkoming was, noch voor groten, noch voor kleinen. Nochtans bekeerden zij zich niet, maar stierven godloos en godlasterende. **Dit is 't einde van de Antichrist, de paus en van al zijn aanhang.**

HOOFDSTUK 17

I. In het 16^e hoofdstuk zijn de zeven fiolen uitgegoten, met een korte vertoning welke plaag iedere fiool over de Antichrist meebrengt. In de volgende drie hoofdstukken wordt de vijfde en de zesde fiool uitvoeriger beschreven.

Hfdst. 17 wordt vertoond over wie de vijfde fiool wordt uitgegoten, en door welke middelen.

Hfdst. 18 de hoedanigheid van de plaag.

Hfdst. 19 is een verklaring van de zesde fiool.

Daarop wordt hfdst. 20 voorgesteld de heerlijke staat van de kerk, die onder de zevende bazuin, - ná de uitgieting van de fiolen over de Antichrist komen zou. Daarna de opstand van Gog en Magog, welke de wereld tot het einde, en voor het laatste oordeel brengt.

Daarop wordt hfdst. 21 en 22 de eeuwige heerlijkheid van de uitverkorenen in de hemel vertoond.

II. Het zeventiende hoofdstuk vervat twee zaken:

1. De vertoning van de Antichrist.

2. De verklaring van die vertoning.

Het eerste deel van het hoofdstuk is de vertoning, in de eerste zes verzen begrepen, daarin:

1. een nodiging van een engel aan Johannes, om het gezicht te zien, vs. 1, 2.
2. Het zinnebeeld, vs. 3-6.

1. De nodiging is vs. 1, 2, *En een uit de zeven, engelen, die de zeven fiolen hadden, kwam, en sprak met mij, en zeide tot mij: Kom herwaarts, ik zal u tonen het oordeel van de grote hoer, die daar zit op vele wateren; met welke de koningen van de aarde gehoereerd hebben, en die de aarde bewonen zijn dronken geworden van den wijn harer hoererij.*

't Is een gezicht, in 't welk een engel, die tevoren voorkwam als de plagen over de Antichrist brengende, hier voorkomt als onderrichtend. Hij nodigt Johannes tot hem te komen om onderricht te worden en verklaart dat hij hem een grote zaak zal ontdekken, namelijk, het oordeel over de Antichrist. Dit beschrijft hij:

- (a) *van haar bedrijf, een hoer, wegens de afgoderij*; welke geestelijke hoererij is, en onder haar gestraft werd met lichamelijke hoererij, zodat het pausdom is als een Sodom in onreinheid.
- (b) *Van haar onderdanen, zij zit op vele wateren*; dat is, heeft veel volkeren aan haar snoer, vs. 15.
- (c) *Van haar gezelschap en boelen*; welke zijn de koningen van de aarde, welke zo verzet waren op de hoer, dat ze dronken en als van verstand beroofd zijn geworden door haar afgoderij.

III. Het zinnebeeld, dat vertoond wordt, vs. 3-6. Hier is aan te merken:

1. De persoon, die vertoond wordt.
2. De beschrijving van die persoon.
3. Het gevolg van de vertoning.

1. De persoon in vs. 3: *En hij bracht mij weg in een woestijn, in de geest, en ik zag een vrouw.*

Johannes raakt in vertrekking van zinnen en zo bevindt hij zich in een van alle gewoel afgescheiden plaats in een woestijn. Daar ziet hij een vrouw. Niet dat die daar woonde, maar daar wordt ze hem vertoond in een gezicht. 't Is een vrouw, die een oneerlijke, een stinkende hoer is; welker woonplaats is Rome, vs. 18. De plaats wordt genoemd en de gebiedster die daar heerst en zijn woonplaats heeft, wordt daardoor verstaan; 't Is de paus, de Roomse Antichrist. Dat door *de stad* 'Rome' verstaan wordt, zullen de meeste papisten zelf toestaan. Dat door *de hoer* 'de Antichrist' verstaan wordt, spreken de voornaamste onder hen ook niet tegen. Maar dat willen ze niet weten, dat het *de paus* is, maar zij zeggen dat deze op 't laatste van de wereld komen zal en drie jaren en een half daar regeren zal. Het een en het ander zal in de verklaring getoond worden.

IV. 2. De beschrijving. De vrouw wordt beschreven:

- (a) van haar zitplaats, vs. 3.
- (b) Van haar pracht en toerusting, vs. 4.
- (c) Van haar naam, vs. 5.
- (d) Van haar natuur. vs. 6.

(a) De zitplaats van de hoer is, vs. 3, *Zittende op een scharlakenrood beest, dat vol was van, namen van de Godsclastering, en had zeven hoofden, en tien hoornen.*

Dit beest is het Rooms gebied, hetwelk door *zeven* op elkaar volgende soorten van regering is bestuurd geworden; die in het zevenbergig Rome haar troon hadden en in *tien* koninkrijken is geëindigd. Deze zijn aan het zevende hoofd van het Beest, - 't welk is de paus, - onderworpen en staan hem ten dienste, waardoor hij zijn wil uitvoert. Dit Beest is scharlakenrood, zoals als de draak, zijn meester, hfdst 12:3, wegens zijn grimmigheid tegen de kerk, en het vergieten van het bloed van de heiligen. 't Is vol namen van Godsclastering, van allerlei godsclasterende godsdienst, afgoderij, bijgelovigheden, duivelse dingen en godloosheid.

V. (b) De pracht en toerusting in vs. 4: *En de vrouw was bekleed met purper en scharlaken, en versierd met goud, en kostelijk gesteente en paarden, en had in haar hand een gouden drinkbeker vol van gruwelen en van onreinigheid harer hoererij.*

Purper en scharlaken zijn de hoogste, heerlijkste en dierbaarste kleuren, een dracht van de koningen. Hiermee is de hoer bekleed, die zich noemt *de koningin*, hfdst.18:7. Dit is de livrei van haar dienaars, de kardinalen. 't Is alles goud en kostelijk gesteente, wat er blinkt in haar driedubbele kroon, gewaad, altaren, beelden. Door zijn geestelijke hoererij heeft de paus onbedenkelijke schatten vergaderd, waardoor hij opgeblazen is in hoogmoed, en dartel in alle wellusten.

Zij heeft een gouden beker in haar hand. Zoals de hoeren hare boelen minnedrank ingeven, om hen tot onreinheid op te wekken, zo heeft deze ook een bijzonder middel om de wereld tot afgoderij te verlokken. Zij heeft wel een schone en uiterlijke schijn van buiten, maar van binnen zijnde vol gruwelen en onreinheid.

VI. (c) Haar naam drukt haar natuur uit, vs. 5: *En op haar voorhoofd was een naam geschreven, namelijk Verborgenschap; het grote Babylon, de moeder der hoererijen en der gruwelen van de aarde.*

De uitverkorenen zijn op hun voorhoofden getekend met Gods merkten, Openb. 7:3. Op hen is geschreven *de naam Gods en van de stad Gods*, Openb. 3:12. Deze hoer is ook aan haar voorhoofd getekend met een naam, die haar natuur te kennen geeft. Het is duidelijk te zien en te kennen wie deze hoer is. 't Gelaat van haar aangezicht getuigt tegen haar. De naam is *Verborgenschap*. Zij is in 't verborgen, zonder gemerkt te

worden, ingeslopen en tot de troon gekomen. Zij verbergt haar gruwelen onder een schone schijn, al haar godsdienst is een verborgenheid van ongerechtigheid, 2 Thess.2:7. Zij heeft diepten des satans; en haar praktijken om staande te blijven zijn zo ineengevlochten, dat ze niet goed uit te halen zijn.

Haar naam is Babylon. Zij vertoont openbaar, dat zij in natuur en werk met het heidens Babel juist overeenkomt. Babel had het gebied over de wereld, zij ook. Babel was een vervolger van de kerk en hield die gevangen; zij ook, en dat de tijd van 1260 jaar. Babel was heidens en afgodisch; zo was Babels verwoesting een straf over het mishandelen van Gods volk; haar val haast ook, en zal een straf zijn van het vergieten van het bloed van de heiligen. Haar naam is *moeder der hoererij*. De afgoderij is door haar in de kerk gebracht, zij voedt de afgoderij en plant ze voort; zij is bij uitstek een hoer van vele boelen.

VII. (d) haar natuur en werk worden vs. 6 voorgesteld. *En ik zag dat de vrouw dronken was van het bloed der heiligen, en van het bloed der getuigen van Jezus.*

Zij was bloedgierig, wreed, onbarmhartig, een allerbitterste vijandin van de Heere Jezus en van allen die in Hem geloven. Zij kan niet gedogen dat iemand Jezus waarlijk liefheeft, Zijn waarheid belijdt en gelooft. Hun bloed heeft ze vergoten als water, en kan zich met hun bloed niet verzadigen, als dronken en zinneloos van moorden en branden. Zij kan nog niet ophouden en wil nog al meer bloed zuipen, en zal het doen zo lang zij kan, totdat zij, vertrappt zijnde, het bloed van de heiligen met haar eigen bloed zal uitbraken.

VIII. Het gevolg van die vertoning in Johannes, is, vs. 6: *En ik verwonderde mij, als ik haar zag, met grote verwondering.*

Hij beschouwde ze aandachtig in al haar pracht, heerlijkheid en dronkenschap. Hij kon niet begrijpen wat het betekende. Hij stond stil met zijn gedachten en had begeerte om de betekenis te weten. Deze verwondering gaf gelegenheid tot de volgende onderrichting.

IX. **Het tweede deel** van het hoofdstuk is de verklaring van het vertoonde zinnebeeld. Hier is een verklaring:

1. Van het beest.
2. Van de zeven hoofden.
3. Van de tien hoornen.
4. Van de wateren.
5. Van de vrouw.

1. Vooraf wordt een antwoord van de engel op Johannes' verwondering gedaan, vs. 7, *En de engel zeide tot mij: waarom verwondert gij u? Ik zal u zeggen de verborgenheid van de vrouw, en van het beest, dat haar draagt, hetwelk de zeven hoofden heeft, en de tien hoornen.*

Johannes' verwondering ging samen met begeerte om de vertoonde zaak te weten; doch hij was niet bekwaam om het te doorgronden. Maar een engel stelt hem gerust, met hem te beloven, dat hij het hem van stuk tot stuk verklaren zal. Hij begint zijn verklaring met het Beest.

X. 1. Het Beest wordt beschreven vs. 8: *Het beest, dat gij gezien hebt, was, en is niet; en het zal opkomen uit de afgrond, en ten verderve gaan; en die op de aarde wonen,*

zullen verwonderd zijn, (welker namen niet zijn geschreven in het Boek des Levens, van de grondlegging van de wereld) ziende het beest, dat was en niet is, hoewel het is. Bij dit hoofdstuk moet men het 13^e hoofdstuk voegen, het een kan best verstaan worden als men het voegt bij het andere; en die het een wel verstaat, zal ook gemakkelijk het andere verstaan.

De engel spreekt, van het Beest in de tegenwoordige tijd, toen Johannes de Openbaring ontving, en toont dat dit Beest is *Rome*, zoals hfdst. 13 getoond is, en blijkt uit de beschrijving in 't vervolg van dit hoofdstuk. Rome is door zevenderlei regering bestierd geworden, ziet hfdst. 13.

Het Beest *dat was* in de voorleden tijd, onder de regering van de vorige soorten van heerschappij. *Het is niet*; toen Johannes leefde *was het nog niet* onder het zevende hoofd en Antichrist, zoals over vs. 11 breder zal getoond worden. Het Beest onder het zevende hoofd is geen wettige en van God ingestelde regering. En niemand mag zich daaraan onderwerpen, omdat het van God niet is; maar het komt uit de afgrond, uit de hel, van de duivel, is duivels en gaat ten verderve.

Het Roomse rijk eindigt in het zevende hoofd. Als dat vernietigd zal zijn, zullen er geen navolgers in de Roomse regering zijn. Als dit Beest door het zevende hoofd, de Antichrist, zal heersen, zal de hele wereld zich daarover verwonderen en zich gewillig aan hem onderwerpen. Uitgenomen de uitverkorenen, de verzegelden, wier namen in het Boek des Levens geschreven zijn. De anderen zullen het doen, als zij zullen zien het Beest onder het zevende hoofd, *dat tevoren was*, onder vijfderlei regering; *dat is*, toen *tegenwoordig* was onder het zesde hoofd, de keizers; maar *niet is*, toen nog niet was onder het zevende hoofd, de Antichrist.

XI. 2. De zeven hoofden van het beest worden verklaard vs. 9-11.

- (a) Ten opzichte van de plaats, of stoel van het Beest.
- (b) Ten opzichte van de politieke heerschappij.
- (c) Ten opzichte van het kerkelijk bestuur.

(a) Ten opzichte van de zitplaats, vs. 9, *Hier is het verstand, dat wijsheid heeft. De zeven hoofden zijn zeven bergen, op welke de vrouw zit.*

Een verstandeloos mens loopt onbedachtzaam over alles heen; maar die deze dingen zal verstaan, moet er verstandig acht op geven, het een met het andere vergelijken, en uit de merktekenen het Beest kennen.

De zeven hoofden zijn zeven bergen; eigenlijk, letterlijk bergen, en het zevental bepaald genomen zoals de zeven koningen; *de vijf zijn weg, de zesde is, de zevende is nog niet gekomen*, 't welk aanwijst dat het zevental niet onbepaald, maar bepaald moet genomen worden voor precies zeven. Op deze bergen zit de hoer, die heeft daar haar troon of stoel. Dit is een klare aanwijzing, die de Antichrist te Rome zijn zitplaats zou hebben. Want 't is bekend dat Rome, toen het in zijn bloei was ten tijde van Johannes, zeven bergen binnen zijn muren bevatte; ziet hiervan DEEL 1, hfdst. 24, § 18.

De zeven bergen zijn: 1. Palatinus. 2. Cœlius. 3. Capitolius of Janiculus. 4. Aventinus. 5. Quirinalis. 6. Viminalis. 7. Esquilinus.

XII. (b) Ten opzichte van de politieke heerschappij, vs. 10, *En het zijn ook zeven koningen; de vijf zijn gevallen. en de ene is, de ander is nog niet gekomen, en wanneer hij zal gekomen zijn, moet hij een weinig tijds blijven.*

De zeven koningen zijn geen particuliere mensen, maar *vormen van regeringen*, Dan. 7:17. Niet juist onder de titel van koning, maar onder wat soorten van bestuur het zij. Deut. 33:5; Richt. 18:1. De vijf soorten van Rome's regering zijn gevallen; ze waren ten tijde van Johannes al weg, al vernietigd, te weten: Reges, Koningen, Consules,

Burgemeesters, Decemviri of tienmannen, Tribuni plebis of Beschermers, Dictatores, Meesters of Officiers, die voor zes maanden regeerden. *De een is*, namelijk, de keizerlijke regering, welke is het zesde hoofd: Augustulus was de laatste keizer, in hem eindigde het keizerrijk, (476) zelfs de naam van keizer hield op. Na 325 jaren, namelijk in het jaar 800, kreeg Karel de Grote de titel wel van keizer, maar hij, noch zijn navolgers, hebben ooit de daad gehad.

Het andere, namelijk *het zevende hoofd*, was ten tijde van Johannes *nog niet gekomen*; want de zeven hoofden van dit beest waren niet tegelijk op één tijd, maar volgden het één na het ander, zoals het zesde volgde na het vijfde, zó zou het zevende volgen na het zesde. Nu, na het zesde is gevolgd de paus, *zo is die dan het zevende hoofd*. De paus heeft een heerschappij. Hij heeft zijn stoel te Rome. Hij heeft zijn macht uitgestrekt over al de landen, die onder het Westerse keizerrijk waren. Met hem zijn de tien koninkrijken na de vernietiging van 't keizerrijk opgekomen. Deze geven hem hun macht, worden van hem in hun heerschappij bevestigd, zij zijn hem ter wille in 't vervolgen van de kerk, maar zullen hem haten en naakt uitschudden.

Het zevende hoofd *moest een weinig blijven*, 't zou zo ras niet vernietigd worden als de andere hoofden. 't Is klaar, dat een weinig tijds blijven hier gesteld wordt niet volstrekt, maar in vergelijking met de andere hoofden. De andere hoofden hebben weinig tijd stand gehad, gingen ras voorbij; maar dit zevende moest blijven, standhouden, niet voor eeuwig, want het zou ook vernietigd worden, maar enige tijd. Zoals men zegt in de gewone omgang: *blijf nog een weinig*. Dat wil niet zeggen, ik wil dat u na een kort ogenblik weggaat, maar 't is een verzoek van aanhouding. Zo ook, 'die persoon is naar een stad gereisd, en zal daar een weinig blijven'. Dat is, hij zal zo ras niet weerkomen. 't Is ook in de Schrift gebruikelijk, een duurzaamheid van tijd, die in zichzelf lang is, door een korte tijd uit te drukken. Zo ook hier, *een weinig tijds blijven* is een duurzaamheid van blijven, meer dan de vorige hoofden. Want hij moest 1260 jaren de kerk overheersen, en dan nog de tijd daarbij onder de fiolen.

XIII. (a) Ten opzichte van de kerkelijke heerschappij, vs. 11, *En het beest, dat was en niet is, die is ook de achtste koning, en is uit de zeven, en gaat ten verderve*.

Het Beest, de Romeinse heerschappij was geweest onder de vijf voorgaande heerschappijen, het was ten tijde van Johannes tegenwoordig onder het zesde hoofd, de keizers, *het was nog niet* onder het zevende hoofd, maar het zou daar nog onder komen. Het zevende hoofd zou twee aangezichten hebben, als wereldlijk en als kerkelijk, in welk laatste opzicht het zou zijn *de achtste koning*. Want:

1. Het beest had zeven hoofden, geen acht; vandaar behoort de achtste koning tot een van de zeven hoofden, en wordt de achtste koning genoemd, omdat het twee aangezichten had, een *wereldlijke* heerschappij, zoals de andere hoofden, en een heerschappij, die geheel en al verscheiden was van die vorige, namelijk *kerkelijk*.
2. Na dat hoofd, dat in Johannes' tijd was, zouden geen twee hoofden komen, maar alleen één, vijf waren gevallen, een was, de ander was toen nog niet gekomen. Nog twee staan te komen; dus behoort de achtste koning tot het zevende hoofd. Het Beest gaat ten verderve dat is, de Roomse heerschappij, als het laatste hoofd zijn tijd zou uitgediend hebben, zou eindigen, vernietigd worden. Na die tijd zou er geen Roomse heerschappij meer zijn. Hieruit blijkt ook, dat de paus het zevende hoofd is, en zo de achtste koning. Want hij heeft twee aangezichten, hij verklaart zichzelf zodanig, hij wil erkend worden, dat hij twee zwaarden heeft, één wereldlijk en één kerkelijk, dat hij is een wereldlijk prins en het hoofd van de kerk.

XIV. 3. *De tien hoornen van het beest* worden verklaard vs. 12-17. En beschreven

- (a) van hun opkomst, vs. 12.
- (b) Van hun vereniging met het beest, vs. 13.
- (c) Van hun werk tegen de kerk, vs. 14.
- (d) Van hun werk tegen de paus, vs.16, 17.

(a) De opkomst van de tien hoornen is, vs. 12, *En de tien hoornen, die gij gezien hebt, zijn tien koningen die het koninkrijk nog niet hebben ontvangen maar als koningen macht ontvangen op één ure met het beest.*

Nadat het keizerrijk vernietigd was, werd het verdeeld in 10 koninkrijken. Wij onderwinden ons niet, die te bepalen en te noemen; dat hadden de historieschrijvers kunnen aanwijzen. Maar wij weten in het algemeen, dat het Westers keizerrijk in verscheidene vrije soevereine staten, onder verscheiden titels is verdeeld geworden. Vandaar dat zij in dit opzicht tot het Beest met zeven hoofden behoren, dat ze het zevende hoofd, zijnde meteen de achtste koning, door een gewillige onderwerping onderworpen zijn. In hfdst. 12 komen de tien hoornen voor *zonder* kronen, maar in hfdst. 13 en hier in de bredere verklaring, komen ze *gekroond* voor, dat wil zeggen, dat het machten zijn die dadelijke heerschappij hebben. In de tijd van Johannes, onder het zesde hoofd, hadden ze het koninkrijk nog niet ontvangen, maar zij ontvingen macht in 't koninkrijk, op één uur dat is, omtrent dezelfde tijd, dat het zevende hoofd, de Antichrist tot de troon kwam, beide met het vernietigen van het keizerrijk.

XV. (b) De vereniging met het beest is vs. 13, *Deze hebben enerlei mening, en zullen hun kracht en macht het beest overgeven.*

Ofschoon deze koningen tegen elkaar meermalen strijden, zullen ze evenwel gezamenlijk zich het Beest, onder het zevende hoofd, onderwerpen en hun macht gebruiken ten dienste en naar de wil van de Antichrist. Omdat de geest van de draak in hen allen is, hebben ze enerlei mening tot de afgoderij en tegen de Kerk. En hoewel deze en gene van de koningen zich soms tegen de paus stelden, hem beoorloogden, zo was dat ten opzichte van zijn *wereldlijke* staat; maar zij bleven hem onderworpen als het achtste hoofd, als *hoofd der kerk*. Hendrik de VIII, koning van Engeland, was de eerste, bij wie het doordrong en daarin volhardde, dat hij de paus afzette van hoofd van de kerk in Engeland te zijn. Maar hij sloeg een tegenovergestelde en verkeerde weg in en verhieft zichzelf tot hoofd van de kerk, en dus werd hij een politiek Antichrist.

XVI. (c) 't Werk van de koningen tegen de kerk is, vs. 14: *Deze zullen tegen het Lam krijgen, en het Lam zal hen overwinnen, (want het is een Heere der heren, en een Koning der koningen), en die met Hem zijn, de geroepenen, en uitverkorenen, en gelovigen.*

Omdat zij tot de Antichrist behoren en hun macht aan hem hebben overgegeven, staan zij ook gereed tot uitvoering van zijn wil. Tussen Christus en de Antichrist is een dodelijke haat en vijandschap, daaruit ontstaat een eeuwige oorlog. De draak is generaal; de Antichrist zijn luitenant-generaal; de kardinalen en al de geschoren hoop zijn de trompetters; de tien hoornen zijn de onderofficiers, die met hun onderdanen tot de oorlog uitgerust zijn. Deze hebben tot op deze dag trouw de wil van de Antichrist gedaan in het onderdrukken, vervolgen en doden van de belijders van de waarheid, de kek van de Heere Jezus. Frankrijk, Engeland, Schotland, Ierland, Duitsland, Nederland, Hongarije, Bohemen, Piëmont zijn er bewijzen van. Aan de andere kant is

het Lam, de Heere Jezus, Die als God, en op een bijzondere manier als Middelaar, macht heeft over alles in hemel op aarde, en Die een Heere is der heren, en een Koning der koningen. En met het Lam zijn degenen, die Hij in deze oorlog gebruiken wil, die Hij daartoe heeft uitverkoren en geroepen, en die Hem door het geloof aanhangen in alle getrouwheid.

De uitslag van deze oorlog is als die tegen het heidens keizerrijk, hfdst. 12. *Het Lam zal hen overwinnen:*

- (a) Door de krachtige verkondiging van het Evangelie.
- (b) Door de lijdzaamheid en standvastigheid van de martelaren.
- (c) Door hen dadelijk te straffen met buitengewone plagen en uitroeijingen, en dat van stap tot stap, ieder in zijn tijd.

XVII. 4. De verklaring van de wateren. De onderdanen van de hoer, het volk waarmee de tien koningen tegen het Lam oorlogen, worden in vs. 15 voorgesteld, 't welk is een verklaring van de wateren in vs. 1 vermeldt. *En hij zeide tot mij: de wateren, die gij gezien hebt, waar de hoer zit, zijn volken, en scharen, en natiën en tongen.*

Haar stoel was de zevenbergige stad Rome, en van daar strekte zij haar heerschappij uit over allerlei natiën van allerlei spraak.

XVIII. (d) Het werk van de koningen tegen de Antichrist wordt voorgesteld in vs. 16. De reden daarvan wordt vs. 17 gegeven.

Hun werk wordt voorgesteld, vs. 16, *En de tien hoornen, die gij gezien hebt op het beest, die zullen de hoer haten, en zullen haar woest maken, en naakt; en zij zullen haar vlees eten; en zullen haar met vuur verbranden.*

Als zij lang genoeg de hoer hebben aangekleefd, dan zal hun liefde veranderen in haat, en zij zullen hun krachten inspannen tot haar verderf. Sommigen haten haar reeds en zijn van haar afgevallen in de tijd van de Hervorming.

Anderen, die haar nog aanhangen, zullen haar ook haten. Of zij tot de waarheid zullen bekeerd worden en uit de kennis dat de paus de Antichrist is, hem zullen verlaten en verwoesten, dan of zij uit politieke inzichten, weinig werk van godsdienst makende, Rome zullen innemen en verbranden, wordt niet uitgedrukt. In elk geval, zij zullen een walg van de hoer hebben, zij zullen haar niet meer onderworpen zijn, zij zullen haar naakt uitschudden; haar van al haar heerlijkheid, rijkdommen en inkomsten beroven, uit haat als in haar vlees bijten, en haar stoel en paleis zal verbrand worden. Welke oordelen in het volgende hoofdstuk in 't brede worden beschreven.

De reden van deze voor- en tegenkating van de hoornen vóór en tégen het beest is volgens vs. 17, *Want God heeft hun in hun harten gegeven, dat zij Zijn mening doen, en dat zij enerlei mening doen, en dat zij hun koninkrijk het beest geven, totdat de woorden Gods voleindigd zullen zijn.*

Alles moet geschieden naar het besluit Gods; omdat zij de liefde tot de waarheid hebben verworpen, heeft God hun een kracht der dwaling gezonden om de leugen te geloven, en heeft ze overgegeven in een verkeerde zin. Zij, de tien koningen, hebben wel enerlei mening om de Antichrist onderworpen te zijn, en zijn wil tegen de Kerk uit te voeren, - hoewel niet onder die bevatting [niet onder die benaming] - nochtans voeren zij Gods voornemen uit. Maar dán zullen het niet langer doen. Als de van God bestemde tijd komt, dan zullen zij zich tegen de Antichrist zelf aankanten en hem vergelden al het kwaad dat hij de Kerk heeft aangedaan.

XIX. 5. De verklaring van de vrouw in vs. 18: *En de vrouw, die gij gezien hebt, is de grote stad, die 't koninkrijk heeft over de koningen der aarde.*

Door de vrouw wordt verstaan een stad, een grote stad in 't algemeen. Er waren meer grote steden, maar 't was dé grote stad, welke zo duidelijk wordt beschreven, en als met de vinger aangewezen, dat een ieder zien kan, dat het Rome was. Want geen stad in de wereld had toen, in de tijd van Johannes, de macht over de gehele wereld, en over al koningen van de aarde, als Rome. Rome onder het zevende hoofd, welke meteen is de achtste koning, de paus van Rome, heeft alle volken uit zijn gouden beker, vol van wijn van de hoererij, dronken gemaakt en tot zijn afgoderij verleid, en de koningen van de aarde aan zich onderworpen.

Neem al wat in dit hoofdstuk gezegd is, bij elkaar, waarin de Antichrist naar het leven wordt afgebeeld, en u zult overtuigd worden dat de paus de Antichrist is.

- Hij heeft zijn zetel te Rome en zit op zeven bergen.
- Hij is het zesde hoofd, de keizers, in het gebied over Rome opgevolgd.
- Hij heeft het hele keizerrijk afgodisch gemaakt.
- De koningen van de aarde hebben hun macht aan hem overgegeven, en hij voert door hen zijn wil uit.
- Hij is een vervolger van de Kerk en is dronken van het bloed van de heiligen.
- Hij heeft alle merktekenen, die in het Woord Gods van de Antichrist gegeven zijn. Zie hiervan in breedvoerig, hfdst. 14, § 45, DEEL 1.

HOOFDSTUK 18

I. Het achttiende hoofdstuk is ene verklaring van de soorten plagen, die over de Antichrist komen zouden, en vervat drie zaken:

1. Een voorzegging van de Antichrist zijn ondergang, vs. 1-3.
2. Een opwekking, vs. 4-20.
3. Het gevolg van de verwoesting.
4. Een verklaring van de ondergang door een zinnebeeld, vs. 21-24.

II. Het eerste deel. De voorzegging van de val van de antichrist vertoont:

- a. De bode.
- b. De boodschap.
- c. De reden.

De bode vs. 1, *En na dezen zag ik een anderen engel afkomen uit de hemel, hebbende grote macht, en de aarde is verlicht geworden van zijn heerlijkheid.*

God heeft een ontelbare menigte heilige engelen. Nu gebruikt de Heere déze, dan die. Naardat deze boodschap was, daarnaar is de boodschapper gevolmachtigd. Hij kwam van de God der heerlijkheid, daarom paste hem een heerlijke gedaante. Hij verkondigde een werk van Gods almacht, daarom komt hij in vertoning van groter macht.

III. 2. De boodschap vs. 2, *En hij riep krachtelijk met een grote stem, zeggende: zij is gevallen, zij is gevallen, het grote Babylon, en is geworden een woonstede der duivelen, en een bewaarplaats van alle onreine geesten, en een bewaarplaats van alle onrein en hatelijk gevogelte.*

In hfdst. 14:8 roept een engel diezelfde woorden uit, maar kondigt daar aan het begin van de val de Antichrist, door de uitgang van de kerk uit Babel in de tijd van de Hervorming. Maar hier is een aankondiging van de verwoesting van de stad Rome, geestelijk genoemd Babylon, wegens de overeenkomst met het vroeger heidens Babel. Haar val wordt aangekondigd met zulke woorden, die het alleruiterste verderf te kennen geven, zoals ook gebruikt worden van de verwoesting van het oude heidens Babylon, Jes. 13:21, 22; Jes. 34:13-15; Jer. 51:37.

Er zouden geen mensen meer in Rome wonen, maar onreine geesten, duivelen die de aarde doorwandelen en naar woeste plaatsen verbannen worden, Matth. 12:23. De eenzame verwoeste steden en paleizen zijn het verblijf van de uilen, wouwen, gieren en dergelijke, zoals van mensen en beesten gehaat gevogelte. Zó zou Rome verwoest worden.

IV. 3. De reden daarvan, vs. 3, *Dewijl uit de wijn des toorns harer hoererij alle volken gedronken hebben, en de koningen der aarde met haar gehoereerd hebben, en de kooplieden der aarde rijk zijn geworden uit de kracht harer weelde.*

De rechtvaardigheid Gods straft de zonden met dezelfde soort straffen. Rome was de toevlucht van de gehele wereld tot de afgodendienst, namelijk de geestelijke hoererij, die tot een gevolg heeft de lichamelijke hoererij. De gehele wereld had zij dronken gemaakt; de groten van de aarde hadden met haar gehoereerd, alle weelde en lekkernij was in Rome, zij met haar kardinalen, kloosters, enz. waren door de afgoderij rijk geworden. Zo hadden zij God lang getergd en tot toorn verwekt, daarom zou de uiterste verwoesting over haar komen.

V. Het tweede deel is een opwekking tot twee zaken.

1. Tot uitgang.

2. Tot haar te verwoesten.

1. Tot uitgang uit Babel, vs. 4, *En ik hoorde een andere stem uit de hemel, zeggende: gaat uit van haar, mijn volk, opdat gij aan haar zonden geen gemeenschap hebt, en opdat gij van haar plagen niet ontvangt. Vs. 5, Want haar zonden zijn de een op de andere gevolgd tot de hemel toe, en God is harer ongerechtigheden gedachtig geworden.*

De stem kwam onmiddellijk van God, die inwendig doordrong tot de harten dergenen, die dan, tegen dat Rome verwoest zou worden, in Rome zouden zijn, om hen aan te porren, uit Rome te gaan, zoals de Christenen uit Jeruzalem uitweken naar het stadje Pella vóór haar verwoesting. Er zijn nog te Rome Gereformeerden, zowel die uit nieuwsgierigheid daarheen reizen, als die hun verblijf daar hebben; zij komen ook nog wel heimelijk samen. In onze dagen zijn de Quiëtisten in Italië en Rome opgestaan, die de paapse afgoderij verwerpen, en enig licht hebben van de waarheid, hoewel zeer onzuiver in haar praktijk, Christus niet recht gebruikend. 't Kan zijn, dat deze in de kennis van de waarheid zullen toenemen omtrent de verwoesting. Immers, die omtrent die tijd daar nog zijn zullen, 't zij alleen kenners en belijders van de waarheid, 't zij waarlijk bekeerden, die zal God in 't hart geven uit Rome te gaan. Zij zullen er toe opgewekt worden, opdat zij zich niet besmetten met de afgoderij en in het oordeel over Rome niet omkomen, omdat de maat van haar zonden vol zal zijn, en God haar ongerechtigheden schrikkelijk zal straffen.

VI. 2. Tot verwoesting van Rome wordt opgewekt in vs. 6, *Vergeldt haar, zoals zij ulieden vergolden heeft, en verdubbelt haar dubbel naar haar werken; in de drinkbeker, daarin zij geschonken heeft, schenkt haar dubbel. Vs. 7, Zoveel als zij zichzelf verheerlijkt heeft, en weelde gehad heeft, zo grote pijniging en rouw doet haar aan; want zij zegt in haar hart: ik zit als een koningin, en ben geen weduwe, en zal geen rouw zien. Vs. 8, Daarom, zullen haar plagen op één dag komen, namelijk dood, en rouw, en honger, en zij zal met vuur verbrand worden; want sterk is de Heere God, Die haar oordeelt.*

In hfdst. 15:6 kwamen de zeven engelen, die de zeven plagen hadden, uit de tempel. Door middel van de Hervorming van de kerk zouden de plagen over de Antichrist komen. Zo ook deze. 't Zij dat de verwoesters van Rome in belijdenis tot de kerk zouden komen, 't zij dat zij helpers zouden zijn. Ook zullen met hen aanspannen degenen, die wel enig licht uit de Hervorming kregen en daarom de Antichrist vrijmoediger zullen durven aantasten, maar toch blijven hangen aan de paapse godsdienst. Ook de leden van de Kerk zouden deelnemen in de verwoesting van Rome, 't zij met daden, 't zij met gebeden tot God, 't zij met de verwoesters tot het werk uit Gods Woord aan te zetten. Rome zou geheel zorgeloos zijn, en nergens minder op denken dan op haar verwoesting. Zij zou zich inbeelden dat Rome koningin van de aarde zou blijven tot het einde der wereld en nooit enige straf onderworpen zijn. Maar zij zou dubbele straffen krijgen. Haar zou *dubbel vergolden worden*, ál het kwaad, dat zij de kerk aangedaan had. Zij zou verwoest en verbrand worden, zoals Jeruzalem, en zou tot een puinhoop zonder inwoners blijven liggen. Haar verwoesting zou op één dag komen, dat is, schielijk, onverwacht, tegelijk.

VII. Het derde deel is het gevolg van Rome's verwoesting.

1. In de aanhangers van de Antichrist.

2. In de kerk, vs. 20.

1. Het gevolg, in de aanhangers van de paus, wordt beschreven, vs. 9-19. De aanhangers van de paus worden in drie soorten verdeeld.

- (a) Koningen.
- (b) Kooplieden.
- (c) Zeevarende lieden.

(a) Koningen, vs. 9, *En de koningen der aarde, die met haar gehoereerd en weelde gehad hebben, zullen haar bewenen, en rouw over haar bedrijven, wanneer zij de rook haars brands zullen zien, Vs. 10, Van verre staande uit vreze van haar pijniging, zeggende: Wee, wee, de grote stad Babylon, de sterke stad! Want uw oordeel is in één ure gekomen.*

De paus zal nog wel aanhangers hebben van de groten van de aarde, maar zij zullen Rome's verwoesting niet kunnen beletten, zij zullen de paus niet te hulp durven komen, maar hem alleen beklagen. 't Zal hun spijten dat Rome zo schielijk en zo geheel verwoest is.

(b) Kooplieden, en aardse, en zogenaamde geestelijken, vs. 11-16, *En de kooplieden van de aarde zullen wenen, en rouw maken over haar omdat niemand hun waren meer koopt: waren van goud, enz. Vs. 13, ... En van lichamen en de zielen der mensen enz.*

Al wat kunstig, al wat kostelijk, al wat lekker is, wordt te Rome begeerd, kan op 't duurste daar verkocht worden. Want onder paus, kardinalen, generalen, bisschoppen en kloosters is geld als slijk, zij komen er licht aan. Hun koopmanschap brengt hun nooit schade, maar niet dan winst aan. Zij hebben de hemel te koop, 't vagevuur legt hun geen windeieren, van alle missen, die door de hele wereld dagelijks geschieden, moet een gedeelte naar Rome. Daar redt men de zielen uit het vagevuur. Daar koopt men de vergeving van de zonden, daar is alles te koop. Daarom kan een koopman zijn waren daar wel slijten. En zoals de genoemde geestelijken van de handel van de zielen rijk zijn geworden, zo worden de aardse kooplieden weer rijk van hen. Want hun pracht in kerken, in karossen, in paarden, in dienaars, hun overdadige en lekkere tafels hebben veel nodig. Met Rome's val houdt dat alles op; daarom zal ieder haar verwoesting beklagen.

(c) De zeelieden, vs. 17-19: *En alle stuurlieden, en al het volk op de schepen, en bootsgezellen, enz.*

Allen die dienen tot de lichamelijke en geestelijke koopmanschap, hebben ook belang aan de rederij, zij hebben óók wat van de buit. Daarom bedrijven zij ook groot misbaar over Rome's verwoesting. Want zij weten niet, wat zij beginnen moeten om aan de kost te komen.

VIII. 2. Het gevolg van Rome's verwoesting in de Kerk is, vs. 20, *Bedrijft vreugde over haar, gij hemel en gij heilige apostelen, en gij profeten! Want God heeft uw oordeel aan haar geoordeeld.*

Door de hemel verstaan wij de inwoners van de derde hemel, de engelen en de zielen van de volmaakten. Indien er blijdschap is in de hemel over één zondaar, die zich bekeert, Lukas 15:10; indien de zielen van de gedode martelaren onder het altaar om wraak roepen, Openb. 6:9, 10; indien door de gemeente van engelen de veelvuldige wijsheid Gods bekendgemaakt wordt, Ef. 3:10; waarom zou in de hemel, waar duizenden martelaren, en duizenden die op aarde om de val van de Antichrist gebeden hebben, dan geen kennis krijgen van dit grote werk Gods? Als de engelen het daar ver-

kondigen, hoe kan het anders zijn, of zij verblijden zich en verheerlijken God daarover! Onder al de hekelingen worden de Apostelen en Profeten genoemd, omdat zij bijzondere liefhebbers van de kerk van God zijn, zeer veel tot haar grondlegging en opbouw hebben gedaan, en van de val van de Antichrist hebben geprofeteerd, en in de val van de Antichrist de vervulling van hun profetieën mogen zien. Daarom wordt het oordeel over de Antichrist hun oordeel, *uw* oordeel genoemd. Namelijk, omdat zij het verkondigd hadden. Het woord *heilige* moet niet alleen bij de apostelen gevoegd worden, maar ook bij de profeten. Zij waren in hun leven heilige mannen Gods en na hun dood volmaakt rechtvaardigen. Deze worden aangesproken en opgewekt, en dat van God zelf, *dat zij zich zouden verblijden*.

De gelovigen op aarde, deze opwekking horende, en Rome's verwoesting ziende, zullen ook vreugde bedrijven. *Zó* zal hemel en aarde juichen, terwijl de Antichrist en zijn aanhang rouw zullen hebben. Zo komt er een verwisseling; zij die nu lachen, zullen wenen, en zij die nu wenen, zullen lachen. Niet, dat de heiligen wraakgierig zijn, maar zij verblijden zich in de rechtvaardigheid van God, die zij zagen in de Antichrist te straffen. God had het tot troost van Zijn gelovigen beloofd, dat Hij hem *zó* straffen zou. Rome had het aan het volk Gods verdiend. De gelovigen hadden er lang naar verlangd en dikwijls daarom gebeden. Er was een pleidooi tussen de kerk en de Antichrist: *wie 't met de Heere Jezus hield*. Hierin doet God de uitspraak, met hem te oordelen en in staat te stellen, dat hij de kerk niet meer zo zou kunnen verdrukken.

IX. Het vierde deel is een verklaring van Rome's ondergang. Vs. 21, 24. Hier is:

1. Het zinnebeeld met de verklaring.
2. Het gevolg.
3. De reden.

1. Het zinnebeeld in vs. 21, *En een sterke engel hief een steen op, als een groten molensteen, en wierp dien in de zee, zeggende: aldus zal de grote stad Babylon met geweld geworpen worden en zal niet meer worden gevonden*.

Een herhaling van dezelfde zaak geeft de zekerheid te kennen, en het vertonen door een zinnebeeld is tot verklaring en duidelijker bevatting. Een molensteen, in de zee geworpen, zinkt, en wordt niet meer gezien, en kan er niet weer uitgehaald worden. *Zó* zal Rome door groot geweld en krijgsmacht verwoest en verbrand worden, of verzinken, en niet weer opgebouwd noch van enig mens bewoond worden. Zie ditzelfde van 't heidens Babylon, Jer. 51:63, 64.

X. 2. Het gevolg, vs. 22, *En de stem van de citerspelers en van de zangers, en van de fluiters, en van de bazuiners zal niet meer in u gehoord worden; en geen kunstenaar van enige kunst zal meer in u gevonden worden; en geen geluid des molens zal in u, meer gehoord worden*. Vs. 23, *En het licht der kaars zal in u niet meer schijnen; en de stem eens bruidegoms en ener bruid zal in u niet meer gehoord worden*.

Dergelijke uitdrukkingen worden wel meer in het Woord Gods gevonden, als een alleruiterste verwoesting vertoond wordt. Rome zou tot een wildernis gemaakt worden, daar zou geen blijdschap zijn, geen gebouwen, noch versieringen van kerken of huizen, geen, brood noch enige spijs, geen kaars of enig teken, dat er mensen zijn, geen waskaarsen in de kerken tot de afgodendienst, noch in huizen om op balletten te dansen of enig werk te doen, geen trouwen of bruiloften zullen daar meer zijn, daar zal mier noch mens zijn: geheel verlaten en verwoest zal Rome zijn, tot het einde toe.

De bedenking is, *wanneer deze verwoesting Rome zal overkomen*. Rome is verscheiden malen ingenomen. In het jaar 412 verwoestte Alarik (of Alaricus, overste van de Gothen) Rome. In het jaar 456 deed Genserik, overste van de Wenden het wederom. In het jaar 448 slechtte Totilas, overste van de Gothen, Rome tot de grond toe. En als Belisarius, krijgoverste van de Oosterse keizer, Justinianus, Rome weer begon op te bouwen, zo komt Totilas weer en verdrijft Belisarius en verwoest, dat hij had begonnen te bouwen. Van deze verwoestingen wordt in dit hoofdstuk niet gesproken; want:

1. Toen was de Antichrist nog niet op de troon; de paus zat te Rome nog niet als algemeen bisschop en hoofd van de kerk.
2. De Antichrist had toen de kerk nog niet de tijd van 1260 jaren verdukt.
3. De tien koningen, die uit de vernietiging van het Westers keizerrijk opkwamen, hadden hun macht nog niet aan het Beest overgegeven. Zij haatten de hoer nog niet. De kerk was toen uit Babel nog niet uitgegaan.
4. Rome is na die tijd weer herbouwd, en staat nog in bloei. De verwoesting van Rome is dus nog te verwachten. En hoelang het nog zal zijn, kunnen wij niet juist bepalen. Het mocht wel zijn, dat het kind al geboren was, die het beleven zou. Doch ik bepaal het niet, maar verlang ernaar.

XI. 3. De oorzaak en reden, waarom Rome verwoest zou worden, in vs. 23, *Want uw kooplieden waren de groten van de aarde, want door uw toverijen zijn al de volken verleid geweest*. Vs. 24, *En in dezelve is gevonden het bloed der profeten, en der heiligen, en al dergenen, die gedood zijn op de aarde*.

De paus en zijn aanhang hadden een kunst uitgevonden om schatten te vergaderen, door koopmanschap te drijven met de zielen van de mensen. Zij hadden het vagevuur bedacht, en stookten dat zo heet als de hel. Zij maakten de mensen wijs, dat de zielen na de dood daarin moesten, om daar voor hun zonden te boeten en uitgezuiverd te worden. Zij hadden een middel bedacht om de zieltjes daaruit te verlossen door zielmissen. En terwijl de mensen nog leefden, was er raad om hen geheel van 't vagevuur te bevrijden, en hen recht toe, recht aan naar de hemel te leiden, of om hen spoedig weer uit het vagevuur te doen komen. Want de paus had de Sint-Pieterssleutel om de hemel open te doen, of toe te sluiten. En hij had een grote schatkist, waarin hij al de overtollige werken en verdiensten van de heiligen opgaarde. Daaruit kon hij rijkelijk meedelen aan hen die geen verdiensten of geen verdiensten genoeg hadden. Daarbij had hij nog veel andere kunsten om de zieltjes te redden: aflaat van zonden, en vergeving van zonden, en over de hemel te beschikken. Maar daar moest geld voor zijn. *Geld, geld* was de leus: *Venalia nobis Tempa, Sacerdotes, Altaria, Sacra, Cororaae, Ignis, Thura, Preces, Caelum est Venale Deusque*.

De praktijken om overal geld uit te maken zijn ontelbaar. Door het samen geraapte geld maakten zij zich aanzienlijk in de wereld. Daartoe was allerhande kunst en koopmanschap nodig. Ieder was begerig om wat te winnen. Daarom werden die in menigte naar Rome gevoerd, want daar was geld, daar kon men zijn waar kwijt worden. Om nog aanzienlijker te worden, bedacht men kardinalen en allerlei ambten. Deze, door koopmanschap van de zielen rijk geworden zijnde, houden een staat die prins en koningen te boven gaat. De groten van de aarde, hertogen, prinses, graven, baronnen en edelen, die geen macht hadden om hun staat te behouden, ziende, dat de kardinalen en andere genoemde geestelijken zulke grote inkomsten hadden, en zo'n grote staat voerden, werden daardoor betoverd en verleid. Zij vonden dat kunstje goed, en begaven zich ook tot de genoemde geestelijke staat, en velen hebben het ook daar

gevonden. Kardinaal Polus was van koninklijken bloede uit Engeland. Kardinaal Bourbon uit de Franse koningen. Kardinaal Albertus van Oostenrijk, was een broer van de keizer, daarna was er de kardinaal Furstenberg, en anderen van grote wereldlijke macht. Dit is de ene oorzaak. De andere is het vervolgen van de kerke Gods en het bloedvergieten van zoveel honderd duizend martelaren, en het ombrengen van miljoenen mensen in die oorlogen, die Rome gestookt heeft. Rome is een bloedstad, daarom is het rechtvaardig, dat haar bloed ook weer vergoten wordt en dat zij gesteld word in de alleruiterste woestheid.

Hoofdstuk 19

I. In het vorige hoofdstuk hebben wij een grote trap van de val van de Antichrist gezien, zijnde de gehele verwoesting van Rome. Rome, waardoor zijn rijk is verduisterd geworden. Dit hoofdstuk voorzegt, wat daarná gebeuren zal, namelijk de bekering van de Joodse natie en de laatste kracht, die de Antichrist doen zal door het vergaderen van een groot leger te Armagéddon, waar hijzélft, zoals tevoren zijn stoel, ten enenmale verwoest en vernietigd zal worden. Dit bevat een brede verklaring van de zesde fiool, hfdst. 16:12-16. Dit hoofdstuk heeft drie delen:

1. Een lofzang van de kerk over Rome's verwoesting, vs. 11-4.
2. De bekering van de Joden in een lofzang voorgesteld, vs. 5-10.
3. De laatste strijd van de kerk tegen het samengeraapte leger van de Antichrist.

II. Het eerste deel is de lofzang over de verwoesting van Rome, waarin drie trappen zijn.

1. Een voorzang.
2. Een herhaling.
3. Een tegenzang, zijnde een goedkeuring van de gezongen lofzang.

1. De voorzang vervat:

1. De zangers.
2. De inhoud.
3. De reden.

De zangers en de inhoud in vs. 1: *En na dezen hoorde ik als een grote stem eener grote schare in de hemel, zeggende: Hallelujah! De zaligheid, en de heerlijkheid, en de eer, en de kracht zij den Heere, onzen God!*

In het vorige hoofdstuk vs. 20, worden de verheerlijkten in de hemel tot lof over de verwoesting van Rome opgewekt. Hier wordt in een gezicht aan Johannes, die in de Geest was, als in de hemel vertoond het gedrag van de kerk die op aarde is. Deze wordt voorgesteld door de grote schare, vol vreugde, die uit de volheid haars harten met een grote stem uitgalmt: *Hallelujah!* Dat betekent: *looft den Heere!* Zo wekt de een de andere op tot aanmerking, erkentenis en blijdschap. Niet over de vernietiging van mensen als mensen, maar over de openbaring van Gods volmaaktheden, die zich vertonen in de verwoesting van Rome, de troon van het Beest.

3. De reden van hun lof, vs. 2. *Want Zijn oordelen zijn waarachtig en rechtvaardig; dewijl Hij de grote hoer geoordeeld heeft, die de aarde verdorven heeft met hare hoererij, en Hij het bloed Zijner dienaren van haar hand gewroken heeft.*

In het straffen van de grote hoer, de Antichrist, de paus, erkent de kerk de getrouwheid Gods voor Zijn kerk, Zijn waarheid in het vervullen van Zijn voorzeggingen, Zijn rechtvaardigheid, vergeldende voor zúlke zonden zúlke soort straffen. De hoer van Babel had de aarde met haar afgodendienst bedorven en het bloed der heiligen als water vergoten. Daarom heeft God haar ook verdorven en haar bloed vergoten. Dáár looft de kerk de Heere over.

III. De herhaling in vs. 3, *En zij zeiden ten tweeden maal: Hallelujah! En haar rook gaat op in alle eeuwigheid.*

Zij konden hun blijdschap als 't ware niet matigen en zich niet verzadigen in de lof van God te roemen. Daarom herhalen zij het ten tweeden male en doen daarbij hun

verzekering, dat de antichrist niet weer boven zal komen, maar ten enenmale verwoest en eeuwig in de hel zal gepijnigd worden.

IV. De goedkeurende tegenzang in vs. 4, *En de vierentwintig ouderlingen, en de vier dieren vielen neder, en aanbaden God, Die op den troon zat, zeggende: Amen. Hallujah!*

Ieder particulier lid van de kerk was niet alleen verblijd en wekte anderen tot de lof Gods op, maar men zou dan ook openbare dankdagen houden, waarin de kerk tezamen voor het aangezicht des Heeren zou komen, en door de mond der leraren voorgaande, God verheerlijken over dat grote werk. Zij zouden in alle ootmoed zich voor God neerbuigen en Hem, die in het begin van de Openbaring, hfdst. 4, Zich op de troon vertoonde, aanbidden en in verwondering en vergenoegen zeggen: *Amen, Hallelujah!*

V. Het tweede deel van het hoofdstuk vertoont de bekering van de Joodse natie in een lofzang. Hier is:

1. Een opwekking, vs. 5.
2. Een opvolging, vs. 6-9.
3. 't Gevolg in Johannes, vs. 10.

1. De opwekking, vs. 5, *En een stem kwam uit den troon, zeggende: Looft onzen God, gij, al Zijn dienstknechten, en gij die Hem vreest, beiden klein en groot!*

Het grote werk des Heeren zou met de verwoesting van de troon van het Beest niet ophouden; maar de Heere deed aan Zijn kerk nog een ander en heerlijker werk. Daarom komt er een stem uit de troon, met die opdracht om allen en een ieder, die de Heere dienden en vreesden, op te wekken tot de lof van God over dat grote werk.

VI. 2. De opvolging vervat

- (a) de personen, die de Heere loven.
- (b) De zaak waarover.
- (c) De bevestiging.

(a) De personen, die God verheerlijken, tegelijk met de manier hoe, en de stof waarover, in vs. 6, *En ik hoorde als een stem ener grote schare, en als een stem veler wateren, en als een stem van sterke donderslagen zeggende: Hallelujah! Want de Heere de Almachtige God, heeft als Koning geheerst.*

Een Godzalige is doorgaans vlug opgewekt. Zij deze opwekking horende en het grote werk Gods in de bekering van de Joodse natie ziende, verheffen hun God met prijzende stemmen. Zij maken een groot geluid, als van een grote schare, zoals bekeerde Joden en heidenen inderdaad een grote menigte uitmaken. 't Was als een geluid van veel wateren, die van hoge bergen afstorten en groot gedruis maken. 't Was een stem van sterke donderslagen, 't welk hun grote ernst uitdrukt in het prijzen van God, omdat de Heere, Die Zich tevoren verborg, alsof Hij Zich van Zijn kerk niets aantrok, Zich nu zo liet zien.

VII. (b) De zaak waarover zij de Heere loofden in, vs. 7, *Laat ons blijde zijn, en vreugde bedrijven, en Hem de heerlijkheid geven; want de bruiloft des Lams is gekomen, en zijn vrouw heeft zichzelf bereid. Vs. 8, En haar is gegeven, dat zij bekleed worde met rein en blinkend fijn lijnwaad; Want dit fijn lijnwaad zijn de rechtvaardigmakingen der heiligen.*

Het Lam is Christus, de vrouw des Lams is Zijn gemeente; soms, in 't algemeen genomen, wordt die ook dikwijls Zijn bruid genoemd; soms de Joodse kerk in

tegenstelling van de heidenen. Jes. 54:1, *Want de kinderen der eenzamen zijn meer, dan de kinderen der getrouwden*. Na hun verlating zouden zij de Heere weer noemen: *mijn Man*, Hos. 2:15. En de Heere zei van hen, vs 18: *Ik zal u ondertrouwen in eeuwigheid*. Zij zouden, nádat zij zouden geweest zijn Lo-ruchama, Lo-ammi, [niet-ontfermd, niet-Mijn volk] Hoséa 1:8, 9, weer genoemd worden Ammi; Ruchama; Mijn volk, Mijn ontfermde, vs. 12.

Deze Joodse natie komt hier voor onder de benaming van *de vrouw des Lams*. De bruiloft is hun wedervereniging met Christus door bekering tot Hem en geloof in Hem.

- (a) Dat de Joodse natie weer bekeerd en aangenomen zal worden, is in 't brede en duidelijk bewezen.
- (b) 't Is gans te geloven, dat die grote zaak en verandering van de kerk in de Openbaring niet wordt verzwegen. Nu, nergens vindt men ze dan in de zesde fiool, hfdst. 16:12, en hier, waar de zesde fiool verklaard wordt.
- (c) Dit kan op de kerk uit de heidenen niet gepast worden, omdat die nu al van de apostelen tijden af uit heidenen bestaan heeft, en nu ook allang Babel had verlaten, en zich openbaar in de wereld vertoond heeft. Bovendien, omdat hier van deze zaak gesproken wordt als nu eerst gebeurende, en die zó groot is, dat hemel en aarde daarover verwonderd en verblijd waren, zoals de aanneming van de Joodse natie zal zijn *het leven uit de dood*, Rom. 11:15; en als een bruiloft, welke het begin is van een huwelijk.
- (d) De bekering van de Joden wordt onder anderen beschreven door de vergeving van zonden of rechtvaardigmaking: Jer. 31:34, *Want Ik zal hun ongerechtigheid vergeven, en hun zonden niet meer gedenken*. Ook door bekering: Hoséa 3:5, *Daarna zullen zich de kinderen Israëls bekeren*. Nu, zo wordt hier gesproken van *de vrouw des Lams*. Zijn vrouw heeft zich bereid, zij heeft haar vorig zondig en ongelovig leven verlaten, en zich begeven tot geloof, hoop, liefde en grote ijver tot de Heere. Zij is bekleed met rein en blinkend lijnwaad, 't welk zijn de rechtvaardigmakingen der heiligen, de afwassing van de zonden in het bloed van Christus, en de gehoorzaamheid van Christus, waarmede zij bekleed zijnde, aangenaam is voor God.

VIII. (c) De bevestiging is, vs. 9, *En hij zeide tot mij Schijf, Zalig zijn zij, die geroepen zijn tot het Avondmaal van de bruiloft des Lams. En hij zeide tot mij: deze zijn de waarachtige woorden Gods*.

De bekering van de Joden, na hun volharding en verlating, was een uitnemend grote zaak, en zwaar om te geloven, zoals ze nog, - niettegenstaande er een helder licht over schijnt, - door velen niet geloofd wordt. Daarom wordt het met zo'n nadruk bevestigd, en op bevel beschreven, opdat het tot meer verzekering en tot bestendiger gedachtenis zijn zou. En wel door de allerkrachtigste woorden: *deze zijn de waarachtige woorden Gods*.

God, die niet liegen kan, zegt het, en het zijn waarachtige woorden. 't Zal zó zijn. 't Zal gewis geschieden. En hun staat na hun wederinlijving, zal veel zaliger, gelukkiger en heerlijker zijn dan vóór hun afbreking. Daarom, welzalig zal hij zijn, 't zij Jood, 't zij heiden, die deze tijden zal zien en deel zal hebben aan deszelfs voorrechten. En die krachtig zal geroepen zijn tot de onderlinge, dadelijke, nauwe, lieflijke, onverbreekelijke en voordelige gemeenschap met Christus, Die dan Zijn genade overvloedig zal uitstorten, én over de jongste natie, én over de gelovigen uit de heidenen, onder welke een nieuw leven zal komen.

IX. Het gevolg van deze openbaring in Johannes, vervat zijn zonde en de bestraffing aan Johannes, vs. 10, *En ik viel neder voor zijn voeten, om hem te aanbidden. En hij zeide tot mij: zie dat gij dat niet doet; ik ben uw mededienstknecht, en uwer broederen, die de getuigenis van Jezus hebben; aanbid God. Want de getuigenis van Jezus is de geest der profetie.*

't Is niet te geloven, dat zo'n heilig man als Johannes was, tot afgoderij zou vervallen zijn, en dat terwijl hij zo nabij God en in zijn gemeenschap was. Maar hij, met zulke heerlijke omstandigheden horende, en als ziende het herstel en bekering van zijn natie, - waartoe de gelovige Joden zo'n buitengewone liefde hadden, zoals in Paulus te zien is, Rom. 9:3, - wordt hij verrukt wegens blijdschap. En willende God daarover verheerlijken, zo valt hij voor de voeten van de geschapen engel neer, om hem te aanbidden, menende, dat het de Heere Jezus Zelf was. De engel onderschept en verhindert hem door een ernstig woord: *zie, dat gij dat niet doet.* Hij voegt er de reden bij: "ik ben de Heere Jezus niet, ik ben een schepsel zoals gij. Hoewel ik in de natuur heerlijker ben dan gij, zijn wij nochtans gelijk in ambt. Ik ben een dienstknecht van de Heere Jezus, zoals gij en andere leraars, die door het Evangelie getuigenis van de Heere Jezus geven, Hem preken en belijden. Dat geschiedt door dezelfde Geest, die in u predikende werkt, en in mij profeterende en toekomstige dingen openbarend. Daarom zijn wij dan daarin gelijk. Ik ben niet meer aan te bidden dan gij."

X. Het derde deel van het hoofdstuk is de laatste strijd van de kerk tegen de Antichrist, in welken aan te merken is:

1. De partijen, vs. 11-16.
2. De uitkomst, vs. 17-24.

Het eerste gaat over de partijen: de Heere Jezus met Zijn kerk, en de Antichrist met zijn opgeraapte aanhang. De toerusting ten strijde van de Antichrist is in 't brede beschreven bij de uitgieting van de zesde fiool, hfdst. 16:13, 14. Daarom wordt hierover niets gezegd, maar hier wordt vertoond:

1. De Koning van de kerk, de Heere Jezus, vs. 11-13.
2. Zijn leger, vs. 14.

XI. 1. De Koning wordt beschreven:

- (a) Van Zijn postuur.
- (b) Van Zijn gedaante.
- (c) Van Zijn kleding.

(a) Het postuur in vs. 11, *En ik zag den hemel geopend, en ziet, een wit paard, en Die, op hetzelfde zat, was genaamd Getrouw en Waarachtig, en Hij oordeelt en voert krijg in gerechtigheid.*

Een paard is een schoon, levendig, edelmoedig, strijdbaar dier. Het zitten op het paard geeft te kennen, majesteit, Zach. 10:3; strijdbaarheid, Job 39:22, 27; snelheid, Jer. 4:13. De witheid van het paard wijst aan zuivere heiligheid, vs. 8; en overwinning, Matth. 28:3. Zó wordt de Heere Jezus aan Johannes, - die in vertrekking van zinnen was, - in een gezicht, als in de geopende hemel, vertoond, als de benaming en het werk te kennen geeft: Hij is de Getrouwe aan Zijn kerk. Hij zorgt voor haar. Hij verlaat haar nooit. Hij staat haar bij en helpt haar. Hij is de Waarachtige. Hij belooft in oprechtheid en volvoert het in standvastigheid. Hij is de rechtvaardige Rechter van de ganse aarde. Hij ziet alles door en door en vergeldt een ieder naar zijn werken. 't Is recht bij Hem, verdrukking te vergelden, die verdrukken, en die verdrukt worden, verkwikking te geven. Hij is een Krijgsmann, niemand kan tegen Hem bestaan; als Hij verscheurt kan niemand redden. 't Is vreselijk in Zijn handen te vallen.

(b) Zijn gedaante, vs. 12, *En Zijn ogen waren als een vlam vuurs, en op Zijn hoofd waren vele koninklijke hoeden; en Hij had een Naam geschreven, dien niemand wist dan Hijzelf.*

Dat betekent, Hij is alwetend, ontzaglijk voor de Zijnen vreeslijk voor de vijanden. Hij heeft de macht en heerschappij over alles, als de Koning der koningen. Hij is de onbegrijpelijke Jehovah, Die geen mens gezien heeft of zien kan, zich bedekkend zelfs met het licht door de onverdraaglijke stralen, als met een kleed.

(c) Zijn kleding, vs.13, *En Hij was bekleed, met een kleed, dat met bloed geverfd was; en Zijn naam wordt genoemd het Woord Gods.*

Deze woorden zijn overeenkomend met Jes. 63:1, 2. Beide, zo daar als hier, zien niet op zijn bloedig lijden en sterven, maar op de grote wraak, die Hij oefent over Zijn vijanden en over de Antichrist. Zoals een moedig krijgsman veel vijanden doodt, daardoor niet alleen zijn geweer, maar ook zijn kleren bloedig maakt.

XII. 2. Het leger wordt beschreven, vs. 14, *En, de heirlegers in den hemel volgden Hem op witte paarden, gekleed met wit en rein fijn lijnwaad.*

Hier wordt niet gesproken van het laatste oordeel. Maar van een strijd, welke nog lang vóór het laatste oordeel zou voorvallen te Armageddon, waarvan in de zesde fiool, hfdst. 16:16, gesproken wordt. De heirlegers, zo genoemd wegens hun menigte, waren niet eigenlijk in de hemel, maar zij werden in een gezicht aan Johannes, in de geest zijnde, in de hemel vertoond. Deze strijd zou niet in de hemel voorvallen, maar op aarde. 't Waren geen heirlegers van engelen, maar van mensen, die met de Heere Jezus tegen de Antichrist zouden strijden en een grote slachting onder de mensen zouden aanrichten. Zij waren, evenals hun Koning, in 't wit. 't Welk te kennen geeft, niet alleen de rechtvaardigheid van de zaak, van de Antichrist te bestrijden en de overwinning over hem; maar ook hun oprechtheid in geloof, hoop en liefde, door en in Christus. Deze heirlegers volgden hun Koning. Ze begaven zich niet op een andere weg, maar hielden zich bij Hem, vertrouwden op Hem en pasten op Zijn wenk in deze strijd. Zij streden voor Hem al biddende, al belijdende, al vechtende. Deze worden, hfdst. 17:14, genoemd, *de geroepenen, de uitverkorenen, de gelovigen.*

XIII. Het tweede in deze strijd aan te merken, is de wapenrusting, waarmee gestreden wordt, vs. 15, *En uit zijn mond ging een scherp zwaard, opdat Hij daarmee de heidenen zou slaan. En Hij zal hen hoeden met een ijzeren roede; en Hij treedt de wijnpersbak van de wijn des toorns en van de gramschap des almachtigen Gods. Vs. 16, En hij heeft op Zijn kleed, en op Zijn dij dezen Naam geschreven: Koning der koningen, en Heere der heren.*

Zijn wapenen waren zwaard, ijzeren roede en een wijnpersbak. De heirlegers deden niets, dan op 't bevel van hun Koning, Die met Zijn mond bevel gaf, om de Antichrist en zijn aanhang, *door Zijn Woord*, - 't welk door het tweesnijdend zwaard hier te kennen gegeven wordt, - te overwinnen. De generaals plegen ijzeren staven te hebben, aan welker opperste een bol was, rondom vol diepe kepen, waardoor verpletterd werd, al wat het raakte. Deze ijzeren roede betekent de onweerstaanbare sterkte, Ezech. 21, waardoor Hij de Antichrist zal vermorzelen, als een pottenbakkersvat, Psalm 2:9.

Zoals de afgesneden trossen druiven in een grote kuip geworpen en door de voeten van de mensen aan stukken getreden worden, zo zou het met de heidenen, de Antichrist en zijn aanhang gaan. Zij zouden door de toorn van de gramschap Gods, als druiven,

verpletterd worden, waaruit geen wijn, maar mensenbloed, in grote hoeveelheid zou vloeien. In dit grote oordeel zou de Heere Jezus vertonen Zijn grote macht, die Hem gegeven is in hemel en op aarde. 't Zou dan klaar blijken, dat Hij is de Koning der koningen, en de Heere der heren. 't Zou tot verschrikking zijn van de vijanden en tot blijdschap en ontzag van Zijn kinderen. Zoals een koning te velde gaande en te paard rijdende, verschrikkelijk en ontzaglijk is door zijn koninklijk gewaad, op zijn kleed, dat over de dijen hangt, een aanzienlijk geborduurd teken heeft, wie hij is. Op zo'n wapenrusting van zo'n Koning, kan niet anders dan de uiterste verwoesting van Zijn vijanden volgen.

XIV. Het derde deel van deze strijd is de uitslag, welke is de overwinning van de Heere Jezus over de Antichrist. Deze wordt

1. aangekondigd, en
2. uitgevoerd door het oordeel over de overwonnenen.

1. De aankondiging van de overwinning is vs.17, 18, *En ik zag een engel, staande in de zon; en hij riep met een grote stem, zeggende tot alle vogelen, die in het midden des hemels vlogen: komt herwaarts, en vergadert u tot het Avondmaal des groten Gods; opdat gij eet het vlees der koningen, en het vlees der oversten over duizend, en het vlees der sterken, en het vlees der paarden, en dergenen, die daarop zitten; en het vlees van alle vrijen en dienstknechten, en kleinen en groten.*

In de zon te staan, is te staan *in de stralen van de zon*. Dat wil zeggen, klaar en openbaar voor de dag te komen, zodat men van een ieder kan gezien worden. Het zinnebeeld is een engel. 't Zij alleen *aankondigende* aan Johannes, en door hem aan ons, de grote verwoesting van de Antichrist, na Rome's ondergang zijn uiterste kracht wederom ingespannen hebbende; 't zij ook *afbeeldende leraars*, die met het licht van de Heere Jezus, de Zon der gerechtigheid, bestraald zijnde en de waarheid van de profeten verstaande, het volk Gods in die tijd, als de Antichrist alles samen zou brengen tegen de kerk, zouden aanmoedigen, dat zij niet te vrezen hadden voor zijn grote toeval, omdat het maar zou zijn tot zijn eigen verwoesting.

Deze engel nodigt alle vogelen des hemels te gast, waarmee letterlijk vogels verstaan worden, maar waardoor te kennen wordt gegeven, een overgrote slachting van mensen en paarden. Zodat het land met dode lichamen, die op aarde zouden blijven liggen, vervuld zou worden en ten prooi van al het wild gedierte en gevogelte zou worden overgegeven. Koningen, oversten, aanzienlijken zouden zowel in versmading onbegraven blijven liggen, als 't gewone volk. Zie 1 Sam. 17:46. Ezech. 39:17.

XV. 2. De uitvoering van het oordeel over de overwonnenen. Hier wordt vooraf getoond de toerusting van de Antichrist ten strijde, tegen de kerk, vs. 19, *En ik zag het beest, en de koningen van de aarde, en hun heirlegers vergaderd om krijg te voeren tegen Hem, Die op het paard zat, en tegen zijn heirleger*. In hfdst.16:13, 14, 15, werd gezien op de uitgang van de vorsten, de gezanten van de paus, om alle koningen samen te verbinden en hem te helpen tegen de Kerk. Maar daar wordt van de uitkomst niets gemeld. Echter hier zien wij, dat hij zijn oogmerk bekomen had; want zij zijn samen vergaderd ten strijde tegen de Heere Jezus en Zijn kerk. Maar hun samenspannen werkt alleen wat schrik in zwakgelovigen, doch dient alleen om hen op de slachtplaats te brengen en hen daar tegelijk te doden; zoals geschiedt.

XVI. Daarop wordt beschreven het oordeel, éerst over het beest en daarna over zijn leger.

(a) Het oordeel over het beest in vs. 20, *En het beest werd gegrepen, en met hetzelfde de valse profeet, die de tekenen in de tegenwoordigheid van hetzelfde gedaan had, door welke hij verleid had, die het merkteken van het beest ontvangen hadden, en die deszelfs beeld aanbaden. Deze twee zijn levend geworpen in de poel des vuurs, die met sulfer brandt.*

Het beest is de Antichrist, als politieke macht oefenende.

De valse profeet is dezelfde Antichrist, als 't kerkelijk hoofd waardoor hij het politieke aan zich getrokken heeft. Ziet dit getoond, Openb.13.

Zij beiden, dat is de Antichrist in die beide gedaanten, werden levend gegrepen. Een buitengewoon oordeel zal over hem komen. Hij zal gevangen worden, en als hij lang genoeg ten spot zal geweest zijn, zullen zij hem naar zijn voorzaten zenden; zoals Jozua de koningen van de Kanaänieten deed. Of hij zal als Dathan, Korah en Abiram levend verzinken en alzo ter hel varen. En daarmee zal het met de Antichrist gedaan zijn. Niemand zal zich meer tot paus verheffen.

XVII. (b) Het oordeel over zijn leger is vs. 21, *En de overigen werden gedood met het zwaard Desgenen, Die op het paard zat, hetwelk uit Zijn mond ging; en al de vogelen werden verzadigd van hun vlees.*

Het leger van de Antichrist zou geheel verslagen worden. Niet door kracht en geweld van het leger van de kerk, maar door de kracht van de Heere Jezus. Die hen misschien met hagelstenen zou verpletteren en aan Zijn volk bevel zou geven om hen allen te doden en hun lichamen onbegraven te laten liggen, opdat de vogels zich met de gedoden verzadigen zouden. Dat is 't einde van 't pausdom en van de Mens der zonde, de Zoon des verderfs.

HOOFDSTUK 20

Tot zóver hebben wij gezien de inhoud van de zegelen, bazuinen, en van de fiolen. Welke laatste inhielden de zeven laatste plagen over het beest. De Heere Jezus houdt daarmee niet op, maar vertoont aan Zijn kerk, tot haar troost, hoe het met de kerk, ná de verwoesting van de Antichrist gaan zou. In hfdst. 15:8 was gezegd, *dat er niemand tot de tempel, die met rook vervuld werd, kon ingaan, totdat de zeven plagen geëindigd waren*. Dit nu geëindigd zijnde, komt er een geheel andere gedaante van de kerk; welke in dit hoofdstuk wordt voorgesteld.

Vier zaken worden in de drie overige hoofdstukken van de Openbaring ontdekt.

1. De heerlijke staat van de kerk.
2. De opstand van Gog en Magog.
3. Het laatste oordeel.
4. De eeuwige zaligheid van de uitverkorenen. De drie eerste zaken in dit hoofdstuk, de laatste hfdst. 21 en 22.

II. Het eerste wat na de vernietiging van de Antichrist komen zou, is de *Duizendjarige heerlijke Kerkstaat op aarde*, welke tweezins beschreven wordt:

1. Ten opzichte van 't wegnemen van hetgeen hinderen zou, namelijk, de binding des satans.
2. Ten opzichte van de hoedanigheden en omstandigheden van die heerlijke staat.

III. 1. De binding des satans wordt beschreven, vs. 1-3. Hier is aan te merken:

- (a) Wie hier wat doet, vs. 1.
- (b) Aan wie iets gedaan wordt, vs. 2.
- (c) Wat gedaan wordt, vs. 2, 3.

(a) Die wat doet, wordt vs. 1 verbeeld: *En ik zag een engel afkomen uit de hemel, hebbende de sleutel des afgronds, en een grote keten in Zijn hand*.

Deze zaken moet men niet letterlijk verstaan, want het is een gezicht, dat in vertrekking van zinnen gezien werd. De Heere Jezus is de Engel, in Wiens binnenste de naam Jehovah is, de Engel des Verbonds, Die de satan de kop vermorzeld heeft, Die de sleutel van de hel en des doods heeft. Die heeft alleen macht om de satan te binden en te ontbinden. En als dat geschiedt van een geschapen engel, dan krijgt die toch commissie en kracht van de Heere Jezus, 't welk hier door sleutel en keten te kennen gegeven wordt.

(b) Aan wie wat gedaan wordt. Deze wordt vers 2 genoemd: *En Hij greep de draak, de oude slang, welke is de duivel en satanas*.

Wie deze is, geven de benamingen genoeg te kennen. 't Zijn schrikkelijke namen van de overste van de duivelen, waaronder al zijn engelen inbegrepen zijn. Hij wordt zo genoemd wegens zijn boosheid, haat tegen Christus en Zijn kerk, bestrijding ervan en zijn venijnigheid en listigheid.

(c) Wat de Engel aan de draak doet, vs. 2, 3, *En bond hem duizend jaren; en wierp hem in de afgrond, en sloot hem daarin, en verzegelde dien boven hem, opdat hij de volken niet meer verleiden zou, totdat de duizend jaren zouden geëindigd zijn. En daarna moet hij een kleinen tijd ontbonden worden*.

Al is de duivel ten uiterste boos, zo heeft hij toch geen macht om zijn boosheid naar zijn wil uit te voeren. Al wat hij gedaan heeft en doet, is enkel door toelating van de Heere Jezus, en dat met bepaling van trap en tijd. De duivelen vrezden voor de afgrond,

daarom baden ze de Heere Jezus, dat hij hen daarheen niet wilde verbannen. Nu wordt hij gegrepen, gebonden in de afgrond geworpen, daarin gesloten en verzegeld, en dat te dien einde, *opdat hij de volkeren niet meer verleiden zou.*

Hij is een mensenmoorder, hij zaait ketterijen, hij verblindt de zinnen van de ongelovigen, heerst over hen, en houdt ze onder zijn strikken gevangen, en bestrijdt de gelovigen op allerlei wijze. Maar nu zal hem dat afgesneden worden, en dat voor de tijd van duizend jaren, een eigenlijke en bepaalde tijd van duizend jaren of daaromtrent, zolang *totdat de duizend jaren geëindigd zouden zijn*, en niet langer; want *daarna moet hij een kleine tijd ontbonden worden.*

Dat is niet zó te verstaan, alsof er in die tijd van de duizend jaren volstrekt geen duivelen meer op de aarde zouden zijn. Hij zal altijd als een brullende leeuw omgaan, zoekend wien hij mocht verslinden. Maar 't ziet op de publiekheid; hij zal geen openbare staande partij tegen de kerk kunnen uitmaken, zoals hij deed, éérst door de heidense keizers, en daarna door de Antichrist, en wat hij ná de duizend jaren weer doen zal door Gog en Magog. Wanneer de duizend jaren van de binding des satans beginnen, en of zij eentijdig zijn met de duizendjarige overheersing van de heiligen, zullen wij een weinig verder aantonen.

IV. 2. De hoedanigheden en omstandigheden van de heerlijken staat van de kerk worden

- a. éérst volstrekt voorgesteld,
- b. daarna in vergelijking,
- c. en dan van haar geluk.

(a) Volstrekt, vs. 4, *En zag tronen, en zij zaten op dezelve; en het oordeel werd hun gegeven: en ik zag de zielen dergenen, die onthoofd waren om de getuigenis van Jezus, en om het Woord Gods, en die het beest noch deszelfs beeld niet aangebeden hadden, en die het merkteken niet ontvangen hadden aan hun voorhoofd en aan hun hand; en zij leefden en heersten als koningen met Christus, de duizend jaren.*

De personen van welke hier gesproken wordt, zijn zij, - niet die in 't vorige beschreven waren, maar – die in 't volgende beschreven worden, namelijk *de zielen dergenen, die onthoofd waren.* De zielen zijn onsterfelijk, met het lichaam verenigd zijnde, maken een mens uit. De *zielen* herleven niet, de zielen zitten niet op tronen, de zielen heersen niet als koningen, dat is eigen aan *mensen*. Nochtans wordt het hier de zielen toegeschreven, waaruit men afnemen kan, dat hier niet van een lichamelijke opstanding gesproken wordt. 't Waren zielen dergenen, die onthoofd waren, een soort doding wordt uitgedrukt, en al andere soorten worden daaronder begrepen. 't Waren martelaren, die om de zaak van Christus en om de leer van de waarheid op allerlei wijzen gedood waren, en met hun dood de waarheid bevestigden. Die openbaar tegen de Antichrist waren uitgekomen en toonden, dat zij de minste gemeenschap met het Beest en zijn afgodisch beeld niet hebben wilden. 't Waren die welke getuigenis gegeven hadden voor Christus, en tegen de Antichrist, en daarom onthoofd, gehangen, verbrand waren.

Van hen wordt gezegd, *zij zaten op tronen*, dat is de belofte, Openb. 3:21. Zij kwamen aanzienlijk, heerlijk voor de dag, die tevoren in verachting waren gedood. Koningen zitten op tronen, rechters zitten op de rechterstoelen; deze zielen zouden beide als koningen heersen en als rechters oordelen, daarom past hen een troon.

Het oordeel werd hun gegeven om te veroordelen alle valse leringen, ketterijen, afgoderijen en godloosheden van het Antichristendom; en de zaak van de Heere Jezus

als heilig en rechtvaardig te verklaren, waarin dan tevens hun rechtvaardige zaak openbaar werd. Zij leefden, zij kwamen levendig, geestelijk, vrolijk voor de dag, en verschenen in 't openbaar, die te voren als dood, als verloren, als niet geacht werden. *Zij heersten als koningen met Christus*. Zij triomfeerden over de Antichrist en alle vijanden, zij zijn als koningen vrij, heerlijk, moedig, ontzaglijk door Christus' heerlijkheid, die Hij op hen gelegd heeft, door zijn Geest en kracht. En zij hebben in Hem deel aan Zijn heerschappij.

De tijd, hoelang, is *duizend jaren*, die eigen tijd, in welken de satan gebonden was. Niet zó, dat de binding des satans de oorzaak was van deze heerlijkheid, maar 't is alleen een wegruiming van datgene, hetwelk tevoren hinderde. *'t Zijn effen duizend jaren of daaromtrent*.

V. (b) In vergelijking wordt de heerlijke staat van de kerk voorgesteld, éérs met de vijanden, en dan met de eeuwige heerlijkheid.

In vergelijking met de vijanden, vs. 5, *Maar de overigen van de doden werden niet weder levend, totdat de duizend jaren geëindigd waren. Deze is de eerste opstanding*.

De overige van de doden zijn niet andere gelovigen, die geen martelaren geweest zijn, ook niet alle andere godlozen, maar *de partij van de kerk* wordt door de overige doden verstaan. Zoals de duivel duizend jaar zal gebonden zijn, zo zal ook de godloze partij die tegen de kerk is, die duizend jaar ingetoomd worden, zodat ze geen macht en als geen leger te velde kunnen brengen om de kerk te bestrijden en te verdrücken.

Zoals *het herleven* van de martelaren is de openbare, voor-de-dagkoming van hun zaak, door de heerlijke vertoning van de kerk in de wereld, zo is het *niet wederom herleven* van de overige doden, hun demping en ten onderhouding; zodat ze niets kunnen beginnen tegen de kerk, maar zullen zijn alsof zij dood waren, die inderdaad dood zijn in de zonde.

Deze herleving van de kerk ná de verdrücking door de Antichrist, is *de eerste opstanding*, in vergelijking met de opstanding, die de kerk deelachtig zal worden ná de strijd met Gog en Magog, waarop de eeuwige heerlijkheid zal volgen, van welke in het volgende vers wordt gesproken.

VI. (c) Het geluk dergenen, die aan die staat deel zullen hebben, is vs. 6, *Zalig en heilig is hij, die deel heeft in de eerste opstanding; over deze heeft de tweede dood geen macht; maar zij zullen priesters Gods en van Christus zijn, en zij zullen met Hem als Koningen heersen duizend jaren*.

Dit toont dat allen die dán leven zullen, - niet allen die dan in de kerk zijn, - maar die waarlijk deel aan die heerlijke staat zullen hebben, die waarlijk de geestelijke goederen van het Genadeverbond, (welke in die tijd overvloediger zullen meegedeeld worden,) zullen deelachtig zijn, dié zijn zalig en heilig, die zullen de verzoening en vrede met God op een uitstekende wijze kennen, genieten en God daarover verheerlijken, als ooit tevoren aan de kerk werd gegeven. Dié zullen uitmunten in heilig sieraad, meer dan de kerk ooit tevoren; doch 't zal nog alles onvolmaakt zijn.

't Is licht te zeggen dat de mens van natuur dood is in zonden en misdaden, wat de eerste dood is en wat de bekering is de eerste opstanding uit de dood; dat een onbekeerde, in zijn zonden stervende, verdoemd wordt in de hel. En dat de tweede dood, *de verdoemenis* mag genoemd worden; - en dat die deel heeft aan de wedergeboorte, de eerste opstanding, in de eeuwige dood, de verdoemenis, niet zal komen, maar deel zal hebben aan de zalige opstanding ten jongsten dage, en in de

eeuwige heerlijkheid zal ingaan; 't welk men *de tweede opstanding*, ten opzichte van de wedergeboorte, kan noemen - dit, zeg ik, is gemakkelijk te zeggen. Het is in zichzelf waarheid, maar 't is bedenkelijk of het past op deze tekst.

Er is een politieke, of *een burgerlijke dood*, waardoor men verstaat in een onbekende en verachte toestand te zijn. Er is ook een politiek of *burgerlijk leven*, als men in 't openbaar in een bekende, geachte en heerlijke toestand verkeert. In deze zin wordt van de verloren zoon gezegd: Luk. 15:32 ... *deze uw broeder was dood, en is weder levend geworden*.

In enige gelijkheid kan men van de kerk zeggen, dat ze in de tijd van de overheersing van de Antichrist *als dood* was, niet in zichzelf, want er was geestelijk leven in, maar in opzicht van *de openbaring en heerlijke vertoning in de wereld*, zoals in dit opzicht van de twee getuigen, in hfdst. 11:15, gezegd wordt *gedood te zijn*.

Het komen uit die doodse staat en het heerlijk voor de dag komen van de kerk was een opstanding, *een leven uit de doden*, Rom. 11:15. In die zin komt de kerk in de tijd van Gog en Magog weer in een lage en verachte staat, 't welk opnieuw is als een dood. Daaruit zal de kerk door de heerlijke verschijning van Christus ten oordeel weer verlost worden en in onbedenkelijke heerlijkheid voor 't oog van de hele wereld aan Christus' rechterhand gesteld worden; 't welk is *een wederom herleven*. Zodat de éérste dood is *de staat onder de Antichrist* en onder zijn bestrijding. De éérste opstanding is de heerlijke staat van de kerk ná de strijd te Armagéddon en na de vernietiging van de Antichrist. De tweede opstanding is de zalige opstanding en plaatsing aan Christus' rechterhand, ná de opstand van Gog en Magog.

De tekst zegt, *dat hij zalig en heilig is, die deel heeft aan de eerste opstanding en dat de tweede dood hem niet zal beschadigen*. Dat wil zeggen: hij zal niet komen in de staat der verdoemden in de hel, zoals te zien is in vs. 14. Ook al worden zij door Gog en Magog bestreden, *maar hij zal er niet van beschadigd worden*.

VII. De reden van hun gelukzaligheid is: *zij zullen Priesters Gods en van Christus zijn*. Zij zijn Gods eigendom, afgescheiden van de wereld. God en niet het aardse is hun deel. Zij zullen de vrije toegang tot God hebben en uitmunten in geestelijk sieraad. *Zij zullen met Hem als koningen heersen duizend jaren*. Niet Christus met de gelovigen, maar de gelovigen met Christus. In Hem alleen is der gelovigen heersen gegrond, zij heersen dóór Hem. Onder de Antichrist liet de Heere Jezus Zijn koninklijke macht zozeer niet zien, maar daarná vertoonde de Heere Jezus, dat Hij Sions Koning was, een Koning der koningen. Het heersen wil niet zeggen, over andere mensen te gebieden, maar 't is geestelijk te verstaan; zoals dit de gelovigen beloofd wordt: *Gij zult mij een priesterlijk koninkrijk zijn*, Exod. 19:6. *Gij zijt een koninklijk priesterdom*, 1 Petrus 2:9; Openb. 5:10.

Zij hebben een koninklijk hart, zijn vrij, hebben koninklijke heerlijkheid, koninklijke goederen, en zweven als overwinnaars boven alles, over duivel, wereld en verdorven vlees. Dit zullen zij genieten *duizend jaren*. Dit moet men niet verstaan van ieder gelovige op zichzelf genomen, want Methúsalems jaren zullen niet terugkomen. Zij zullen sterven zoals de mensen nu. Zeventig of tachtig jaren zal dan zowel het leven van de mensen zijn als nu. Maar men moet het *collectief* verstaan, alle gelovigen samen genomen, als één kerk uitmakende, en allen hebbend dezelfde Geest, dezelfde waarheid, dezelfde zaak van Christus, dezelfde belijdenis, 't zelfde geestelijk leven. In

die zin *zullen de gelovigen heersen duizend jaren*. In die zin zullen ze door Gog en Magog niet beschadigd worden.

VRAGEN BEANTWOORD OVER DE HEERLIJKE KERKSTAAT

VIII. Tot meerder opening van deze zaak zullen wij enige vragen beantwoorden, doch in 't kort.

Vraag 1. *Of in de laatste tijd van de wereld een heerlijke staat van de kerk, op aarde te verwachten is?*

Antwoord: Dit is het gevoel van zeer vele uitnemende godgeleerden van alle tijden, en van ver de meeste in onze dagen. En 't is mij zo klaar uit het Woord Gods, dat ik daaraan gans geen twijfeling heb.

Zie dit:

1. In dit hoofdstuk, als de Antichrist geheel vernietigd zal zijn en vóórdat Gog en Magog zullen opstaan, zal de duivel zó ingebonden zijn, dat hij geen strijdende partij tegen de kerk zal kunnen ter baan brengen, vs. 1-3. Dan zullen de heiligen met Christus als priesters en koningen heersen, vs. 4, 6.
2. Onder de zevende bazuin zullen de koninkrijken van de wereld in Christus geloven, en zich onder Christus en Zijn dienst buigen. Openb. 11:15. *De koninkrijken der wereld zijn geworden onzes Heeren en van Zijn Christus.* Dit geeft te kennen een buitengewone toevloed van allerlei natiën tot Christus en Zijn dienst. 't Welk niet anders dan de kerk heerlijk kan maken.
3. De heerlijke staat van de kerk blijkt uit de beschrijving van de goederen en hoedanigheden, die ze in die dagen hebben zal, die wij in de volgende vraag zullen aantonen.

IX. Vraag 2. *Waarin zal de heerlijkheid van de kerk bestaan?*

Antwoord. Eerst zullen wij enige bijzonderheden aantonen, en dan uit alle tegelijk genomen de sluitreden opmaken, *dat er nog zulk een heerlijke staat van de kerk te verwachten is.* De bijzondere zegeningen zijn;

1. De Antichrist, die de kerk zoveel kwaads gedaan heeft, zal geheel vernietigd zijn en blijven. Dit is in het vorige hoofdstuk getoond.
2. De duivel zal ingebonden worden, zodat hij geen openbare tegenpartij tegen de kerk strijdende zal kunnen opmaken, zoals hij eerst door de heidense keizers, en daarna door de Antichrist gedaan heeft, en nu nog doet. Zie vs. 1, 2, 3.
3. De Turk, de ervvijand van de kerk, zal geheel verbroken worden, om de weg te banen tot het samenbrengen en het bekeren van de Joden; en door hen tot bekering van de Oosterse volkeren. Dit werd getoond in hfdst. 16:12.
4. De gehele Joodse natie zal onze Heere Jezus erkennen, als zijnde de Ware, de Enige en aan hén beloofde Messias. Zij zullen zich tot Hem bekeren, Hem zonderling liefhebben, eren en verheerlijken. Zie DEEL 2.
5. Er zal zijn een wonderlijke ijver onder de heidenen zijn om Christus te kennen en in Hem te geloven. De kennis van de Heere Jezus, de liefde tot Hem, de ijver voor Hem, de heiligheid des levens, de heerlijkheid, zal zó groot zijn in de Joodse natie, dat de heidenen tot hen zullen toevloeien en tot het geloof in Christus. *Indien hun verwerping de verzoening is der wereld, wat zal de aannemingwezen, anders dan*

het leven uit de doden? Rom. 11:45. Als Juda en Israël een vloek zouden geweest zijn onder de heidenen, en zij wederom tot zegening zouden zijn. Dan zal het geschieden dat tien mannen uit allerlei tongen van de Heidenen grijpen zullen, ja, de slip grijpen zullen van één Joodsen man, zeggende: wij zullen met ulieden gaan; want wij hebben gehoord, dat God met ulieden is, Zach. 3:13, 23. Maar in het laatste der dagen zal het geschieden, dat de berg van het huis des Heeren zal vastgesteld zijn op de top der bergen; en hij zal verheven zijn boven de heuvelen, en de volken zullen tot hem toevloeien. En vele heidenen zullen heengaan, en zeggen: komt en laat ons opgaan tot den berg des Heere, en ten huize van de God Jacobs, opdat Hij ons lere van Zijn wegen, en wij in Zijn paden wandelen, Micha 4:1, 2.

6. Er zal een uitnemende vreedzaamheid zijn en kennis van de Goddelijke verborgenheden: Jes. 11:9, *Men zal nergens leed doen, noch verderven op den ganse berg Mijner heiligheid; want de aarde zal vol kennis des Heeren zijn, gelijk de wateren de bodem der zee bedekken.* Jes. 60:17, *Ik zal uw opziensers vreedzaam maken, en uw drijvers rechtvaardigen.* Vs. 18, *Uw muren zult gij heil heten, en uw poorten lof.* Vs. 19, *Maar de Heere zal u wezen tot een eeuwig Licht.*
7. Er zal zijn een uitnemende heiligheid zijn. Jes. 60:21, *Uw volk zullen allen te samen rechtvaardigen zijn.* Zach. 14:21, *Daar zal geen Kanaäniet (openbare godloze) meer zijn in het huis des Heeren der heirscharen te dien dage.* Vs. 20, *Te dien dage zal op de bellen der paarden staan: De heiligheid des Heeren.* Vs. 21, *Ja, al de potten in Jeruzalem ... zullen den Heere der Heirscharen heilig zijn, enz.* 't Welk uitdrukkingen zijn, die grote heiligheid in al hun bedrijf te kennen geven. Zach. 12:8, *Die onder hen struikelen zou, zal te dien dage zijn als David; en het huis Davids zal zijn als goden, en als de Engel des Heeren voor hun aangezicht.*
8. De Heere zelf zal Zich bijzonder in hen tegenwoordig vertonen. Zach. 2:4. *Jeruzalem zal dorpswijze (zonder wallen en sterkten, zeer ver wijd en zijd uitgebreid) bewoond worden, vanwege de veelheid der mensen en der beesten, die in het midden derzelve wezen zal.* Vs. 5, *En Ik zal haar wezen, spreekt de Heere, een vurige muur rondom, (om voor hen in plaats van sterke wallen te zijn, die ze niet zullen behoeven) en Ik zal tot heerlijkheid wezen in het midden van haar.* Zef. 3:17, *De Heere uw God is in het midden van u, een Held, Die verlossen zal; Hij zal over u vrolijk zijn met blijdschap Hij zal zwijgen in Zijn liefde: Hij zal Zich over u verheugen met gejuich.* Jes. 60:19, *De Heere zal u wezen tot een eeuwig Licht, en uw God tot uw sierlijkheid.*
9. Jezus alléén zal Koning zijn, de kerk zal haar eigen kerkstaat hebben, en geen overlast lijden van enige overheid. Zach. 14:9, *De Heere zal tot Koning over de ganse aarde zijn; te dien dage zal de Heere één zijn, en Zijn Naam één.* Dan. 2:44, *Doch in de dagen van die koningen zal de God des hemels een koninkrijk verwekken, dat in der eeuwigheid niet zal verstoord worden; en dat koninkrijk zal aan geen ander volk overgelaten worden; het zal al die koninkrijken vermalen en te niet doen, maar zelf zal het in al eeuwigheid bestaan.* Dan. 7:27, *Maar het rijk, en de heerschappij, en de grootheid der koninkrijken onder de ganse hemel, zal gegeven worden den volke der heiligen van de hoge plaatsen, welks rijk een eeuwig rijk zijn zal, en al heerschappijen zullen Hem eren en gehoorzamen.*

10. Er zal een bijzondere vruchtbaarheid van de aarde zijn en overvloed van levensmiddelen, tot onderhoud van de gegoeden en mededeling aan de armen, die er altijd zullen zijn, doch dan rijkelijk zullen worden onderhouden. Ezech. 34:16, *Want Ik zal dezelve, en de plaatsen rondom Mijn heuvel, stellen tot een zegen: en Ik zal de plasregen doen neerdalen op zijn tijd; plasregens van zegen zullen er zijn.* Vs.27, *En het geboomte des velds zal zijn vrucht geven, en het land zal zijn inkomst geven, en zij zullen zeker zijn in hun land.* Amos 9:13, *Ziet, de dagen komen, spreekt de Heere, dat de ploeger de maaier, en de druiventreder de zaadzaaier genaken zal; en de bergen zullen van zoeten wijn druipen, en al de heuvelen zullen smelten.*

Al deze teksten spreken niet van de wederkering uit de gevangenschap van Babel, ook niet van de tijd in 't begin van het Nieuwe Testament, maar van de tijd van de bekering van de Joden *in de laatste dagen*, en wat de Heere dan aan Zijn kerk doen zal, zoals de omstandigheden van de teksten tonen en de verstandige lezer zal kunnen zien. Dit van ieder aan te wijzen, zou te wijldropige uitweiding zijn in een korte verklaring van de Openbaring.

Neem dit alles bij elkaar, en u zult de sluitreden vinden. ***De Antichrist en de Turk, de twee hoofdvijanden, zullen vernietigd zijn, de duivel zal gebonden zijn, de tijd van duizend jaren. En in die tijd van zijn binding zullen de Joden bekeerd zijn en zal er een buitengewone uitbreiding van de kerk onder de Heidenen zijn. De kerk zal uitmunten in vreedzaamheid, kennis Gods, heiligheid. God zal Zijn tegenwoordigheid in Zijn kerk op een bijzondere wijze vertonen. Jezus alleen zal Koning zijn, en niemand zal de kerk vermogen te overheersen. Maar zij zal onder haar eigen kerkstaat gelaten worden. En er zal een uitnemende vruchtbaarheid zijn. Uit welke niet anders dan een heerlijke staat van de kerk besloten kan worden.***

X. Tegenwerping. *De laatste tijden zullen de allerbooste en ellendigste tijden zijn.* Luk. 18:8, *De Zoon des mensen, als Hij komt, zal Hij ook geloof vinden op de aarde?* Matth. 24:37-39, *En zoals de dagen van Noach waren, also zal ook zijn de toekomst van de Zoon des mensen. Want zoals zij waren in de dagen voor de zondvloed, etende en drinkende, trouwende en ten huwelijk uitgevende, tot de dag toe, in welken Noach in de ark ging; en bekenden het niet tot dat de zondvloed kwam, en hen allen wegnam; also zal ook zijn de toekomst van de Zoon des mensen.* 2 Tim. 3:1, *Weet dit, dat in de laatste dagen ontstaan zullen zware tijden.*

Antwoord. Omdat ná de duizend jaren nog een geruime tijd zal zijn voordat het laatste oordeel komt, en in die tijd er een groot verval zal zijn, en een boosaardige vervolging van de ware gelovigen door Gog en Magog, zijn evenwel deze teksten niet tegen ons, ofschoon men ze neemt vóór de komst van Christus ten oordeel; want het klemt niet. Want, kort vóór Christus' komst ten oordeel zal er zo'n groot verval zijn in alles. Daarom, er zal vóór dien een heerlijke kerkstaat kerk zijn.

Maar deze teksten zijn tegen hen die de heerlijke staat van de kerk op 't allerlaatste van de wereld stellen, ná de vernietiging van Gog en Magog; welke heerlijke staat volgens hen niet zou zijn *het duizendjarige rijk*, maar een andere tijd, waarvan in Openbaring 21 en 22, - naar hun mening - gesproken wordt; zij verstaan door Gog en Magog de Antichrist.

XI. Vraag 3. *Of de Heere Jezus in 't begin van het Duizendjarig Rijk Persoonlijk naar Zijn menselijke natuur van de hemel zal komen, en die duizend jaren lichamelijk, zichtbaar zal heersen?*

Antwoord. Nee.

- (a) 't Zijn te aardse gedachten, Christus kan zowel regeren in de hemel zijnde, alsof Hij naar het lichaam op aarde was.
- (b) Is er zaligheid in voor de mensen op aarde, dan zouden de verheerlijkten in de hemel de tegenwoordigheid van Christus, waarin ook hun zaligheid bestaat, moeten missen.
- (c) Weinigen zouden op aarde Christus' tegenwoordigheid genieten, omdat Christus maar op één plaats kan zijn, en de kerk zeer wijd uitgestrekt zal zijn.
- (d) En 't is tegen de Bijbel, welke zegt: "Indien Hij op aarde ware, zo zou Hij zelfs geen Priester zijn", Hebr. 8:4.
- (e) Dan hadden de gelovigen geen Voorspraak in de hemel.
- (f) De Schrift meldt van geen andere lichamelijke komst, dan de komst ten oordeel, in de wolken, met de stem des archangels, wanneer alle doden zullen opgewekt worden.

XII. Vraag 4. *Of de martelaren dan naar het lichaam zullen opstaan, duizend jaren leven zonder te sterven, en hier op aarde de heerschappij hebben?*

Antwoord. Nee.

- (a) 't Zijn te aardse gedachten, die een min geestelijk mens licht vervoeren, en tot meer aardse gedachten afleiden. hoewel onder voorwending van geestelijkheid.
- (b) De Schrift kent geen lichamelijke opstanding dan ten jongsten dage, Joh. 6:39, 40, 44; 1 Thess. 4:14-17.
- (c) Zij zullen heersen *in hun zaak*, waarom zij gestorven zijn; *die* zal boven drijven. Evenals van *Elia* werd gezegd, *te zullen komen*; 't welk te verstaan is van *de geest en de kracht van Elia*, Luk. 1:47.
- (d) Het loon zal de martelaren in de tegenwoordigheid van de wereld gegeven worden, als alle gelovigen zullen opstaan, 2 Tim. 4:8. *Voorts is mij weggelegd de kroon der rechtvaardigheid, welke mij de Heere, de rechtvaardige Rechter, in dien dag geven zal; en niet alleen mij, maar ook allen, die Zijn verschijning liefgehad hebben.* 2 Thess. 1:6, 7, *Alzo het recht is bij God verdrukking te vergelden denjenigen, die u verdrukken, en u, die verdrukt wordt, verkwikking met ons, in de openbaring van de Heere Jezus van den hemel, met de engelen Zijner kracht.*
- (e) En behalve dat, de heilige martelaren zullen geen vermaak hebben om over anderen lichamelijk te heersen, de heerlijke hemel te verlaten, en weer op de aarde onder zondige mensen te verkeren.
- (f) Diezelfde, van wie hier gezegd worden *te heersen*, zullen veel kwelling en grote vervolgingen van Gog en Magog moeten uitstaan, wat van de verheerlijkte martelaren niet gezegd kan worden.

XIII. Vraag 5. *Of de kerk in die tijd zal bestaan alleen uit ware gelovigen, zonder vermenging met onbekeerden?*

Antwoord. Er zullen ook dan nog vele onbekeerden in de kerk zijn; maar het getal van de ware bekeerden zal ongelooflijk groot zijn. Geest en leven zullen de kerk vervullen, de Godzaligen zullen dan de overhand en het bestuur van de kerk in handen hebben, de anderen zullen zich geveinsd onderwerpen. En als iemand ergernissen begaat, die zal in de kerk niet geduld worden, maar zal door de kerkelijke tucht of verbeterd óf uitgesloten worden.

Maar als de kerk in die tijd op 't heerlijkste zal geweest zijn, zo zal zij allengskens afnemen, de Godzaligen zullen verminderen en de onbekeerden vermeerderen, zodat deze op 't laatste weer vèr de meesten zullen uitmaken, hetgeen in de opstand van Gog en Magog zal blijken. Wanneer de onbekeerden in de kerk zullen samenspannen met de goddeloze natiën buiten de kerk, hoedanige er dan nog verscheiden zullen zijn. De kerk zal de gehele aarde niet beslaan.

XIV. Vraag 6. *Of de kerk dan alles zal te zeggen hebben, de overheden afzetten, en zelf in haar plaats gaan zitten?*

Antwoord. De politiek en de kerk zullen altijd onderscheiden blijven, zoals het geweest is van het begin van de wereld. Maar de overheden zullen Godzalige leden van de kerk zijn, en het zó goed menen met de kerk, als de getrouwe herders en leraars. Hun regering zal vaderlijk zijn in alle wijsheid, rechtvaardigheid en goedaardigheid. De kerk zal blijven bij het hare, binnen haar kring, en de overheden onder verscheiden titels, zullen blijven bij hun bestek, ieder in het zijne getrouw. Doch de overheden en volkeren zullen dan tegen elkaar geen oorlog voeren; 't zal een vredige tijd zijn.

Zo zal 't ook zijn ten opzichte van de Joden als zij bekeerd zullen zijn. Dan zal er wel een grote menigte van allerlei natiën tot hen komen en uit hun mond het Evangelie horen, en door hen bekeerd worden, en zij zullen boven allen uitsteken in kennis, liefde tot Jezus, en ijver voor Hem in heerlijkheid en heiligheid; maar 't zal één kerk zijn. *Te dien dage zal de Heere één zijn, en Zijn naam één.* En wat betreft de politieke regering, de Joden zullen hun eigen overheden hebben, in hun omkring blijven, hun gebied niet uitstrekken over de gehele wereld, nóch over de gehele kerk. Zij zullen niet zijn als heren en wetgevers over anderen natiën; dat leert ons de Bijbel niet.

XV. Vraag 7. *Of het zulk een gezegende tijd zal zijn, dat de aarde vanzelf overvloedig alles zal voortbrengen, en een ieder met rijkdom vervuld zijn?*

Antwoord. Aan zulk een Turkse hemel zouden de luie en lekkere mensen wel behagen hebben. De Heere zal het aardrijk zegenen en vruchtbaar maken; maar die ordonnantie Gods zal blijven: *in 't zweet uws aangezicht zult gij uw brood eten*; de armen zullen onder u niet ophouden, *rijken en armen zullen elkaar ontmoeten.*

Tegenwerping. *Men mocht denken, als men door het Duizendjarig Rijk niet anders verstaat dan van § 8 tot hiertoe gezegd is, dan zal er zo grote uitnemendheid niet te verwachten zijn, als men doorgaans vaststelt.*

Antwoord. Die zich grote en aardse en lichamelijke heerlijkheid en heerschappij inbeelden, zouden zich bedrogen vinden, als zij die tijd beleefden. Maar die met een geestelijk hart en oog beschouwt, de bekering van de Joden, de grote toevloed van de heidenen en de uitgebreidheid van Jezus' koninkrijk op aarde, de overvloedige uitstorting van de Heilige Geest, de grote mate van kennis, liefde, vrede, heiligheid, de vrijheid van de kerk, staande in haar eigen kerkbestuur, zonder indring en kwelling van buiten; de goedaardige en rechtvaardige regering van de overheden, en de lichamelijke zegeningen, en Gods klaarlijkelijke tegenwoordigheid in Zijn kerk, haar zegenende en verblijdende; die dit, zeg ik, met een geestelijk hart en oog inziet, die zal de heerlijkheid van die tijd zien en met al zijn hart daarnaar verlangen. *Wanneer komt die tijd?*

XVI. Vraag 8. *Of de duizendjarige binding van de satan, en de duizendjarige heersing van de heiligen ééntijdig zijn, dan of ze in tijd verscheiden zijn?*

Antwoord. Zij zijn ééntijdig. De duivel is in sommige opzichten wel enigszins gebonden ten tijde van Christus en de apostelen, ook ten tijde van Constantijn de Grote, alhoewel dat geen binding des satans in Gods Woord genoemd wordt. Van deze spreken wij hier niet, maar van deze binding in dit hoofdstuk, deze zeggen wij, is dezelfde tijd met de overheersing van de kerk. 't Blijkt,

1. Uit de tegenstelling van de twee strijdende partijen: *de satan en de kerk*. 't Is in de natuur bekend, dat de een partij zoveel verliest als de andere wint, en dat de een zoveel wint als de andere verliest, zo dan kan hier binden van de satan en heersen van de kerk tegen elkaar worden gesteld, daarom zijn ze eentijdig.
2. Uit het doeleinde van des duivels binding, 't welk is, opdat hij de volkeren niet meer verleiden zou. Op diezelfde tijd dan, als de duivel gebonden is, houdt de verleiding op, en waar die verleiding ophoudt, daar bloeit de kerk.
3. Zo het twee verscheiden 1.000 jaren waren, dan moest de duivel (want als de kerk heerst dan is hij gebonden) 2.000 jaren gebonden zijn, éérs in een tijd, als de kerk verdrukt en ten uiterste beangst was, - 't welk toch niet zijn kan - en daarna als de kerk heerst. Nu, hij zou maar één duizend jaren gebonden zijn, en de kerk zou maar één duizend jaar heersen. Daarom is het dezelfde tijd, 't zijn dezelfde duizend jaar.
4. De tekst wijst het met de vinger aan, dat het dezelfde duizend jaren zijn; want als vers 2 de tijd van de binding genoemd wordt, staat er *chilia etee*, duizend jaren, en als daarna de tijd van de heersing van de kerk genoemd wordt, zo staat er telkens *ta chilia etee*, die duizend jaren; wijzend op de duizend jaren, die tevoren genoemd waren. En tevoren waren er geen duizend jaren genoemd, dan de duizend jaren van de binding des satans. Zo zijn die duizend jaren dezelfde tijd.
5. Na de eerste duizendjarige binding van satan en overheersing van de heiligen zou er maar een kleine tijd zijn tot de dag des oordeels, en zo zijn er dan nog geen twee duizend jaren.

XVII. Vraag 9. *Of door Gog en Magog de Antichrist verstaan wordt?*

Antwoord. Nee, maar alle vijanden van de kerk, zo die binnen als buiten zijn; want:

1. Rome was al verwoest, de Antichrist al vernietigd, vóór of in het begin van de duizendjarige heerschappij van de kerk; en Gog en Magog staan eerst op ná de duizendjarige heerschappij. De Antichrist wordt verdelgd onder de zevende fiool. En Gog en Magog staan op, en worden vernield met het einde van de wereld.
2. Op de verderving van de Antichrist moest een heerlijke staat van de kerk komen; maar op de verwoesting van Gog en Magog volgt geen heerlijke staat van de kerk op aarde, maar daarop komt de ondergang van de wereld en het laatste oordeel.
3. Voor Gog en Magog moet een heerlijke staat van de kerk van duizend jaren vóórgaan, en voor de opkomst van de Antichrist zijn geen duizend jaren voorgegaan. Dus is dan Gog de Antichrist niet.

XVIII. Vraag 10. *Of de duizendjarige binding des satans al lang voorbij is?*

Antwoord. Nee, die dit stellen, zijn verscheiden van elkaar.

Sommige beginnen met Christus' geboorte.

Andere met de verwoesting van Jeruzalem.

De meeste beginnen ze met Constantijn de Grote, wat ná 't jaar 300 en eindigen met 't jaar 1300. Zij willen dat de binding des satans wel voorbij is, maar dat de heerlijke

staat van de kerk komen zal ná Gogs en Magogs verdelging, - waardoor zij de Antichrist verstaan - en willen dat die heerlijke staat hfdst. 21 en 22 beschreven wordt. Maar:

1. Gog en Magog zijn de Antichrist niet, zoals op de 9^e vraag is getoond.
2. Na Gogs en Magogs tijd is er geen tijd van duizend jaren over voor een heerlijke staat van de kerk; want het laatste oordeel volgt terstond daarop.
3. En ook is de duizendjarige binding des satans niet voorbij; want:
 - (a) Dan moest de heerlijke staat van de kerk ook al voorbij zijn, want die zijn eentijdig, als op vraag acht getoond is.
 - (b) De satan is in die tijd niet gebonden geweest, maar heerste op het allerkrachtigst. Want de Antichrist heerste, en de troon en macht van de Antichrist was dezelfde als de troon en macht van de draak, Openb.13:2. En de kerk was in de tijd van de overheersing van de Antichrist in de allerlaagste staat, en in de woestijn.
 - (c) De heerlijke staat van de kerk, en de binding van de satan, komen pas ná de verwoesting van Rome en ná de vernietiging van de Antichrist, zoals uit de samenhang van dit 20ste hoofdstuk met het vorige 19de blijkt. Bovendien, omdat degenen, die heersen zullen, dezelfde zijn als die onthoofd waren om het getuigenis van Christus, en die het Beest noch zijn beeld niet aanbeden hadden, en die het merkteken niet ontvangen hebben aan hun voorhoofd. *Daarom is de duizendjarige binding van de satan en overheersing van de heiligen niet voorbij, want Rome is nog niet verwoest, de Antichrist nog niet vernietigd.*

XIX. Vraag 11. *Of de binding des satans en de heerlijke slaat van de kerk begonnen is met de Hervorming, of een weinig later van 't jaar 1560?*

Antwoord. Nee; want indien men ze begint van 't jaar 1560, waartoe zal men dan de vorige tijd van de Hervorming af tot het jaar 1560 brengen? Want in die tijd heeft de Antichrist niet meerder geheerst dan daarna. In die tijd was de ijver op het allergrootst, en na die tijd is er geen opmerkelijke verandering in de kerkstaat gekomen. Hoewel in Duitsland de Protestantse godsdienst vrijheid van godsdienst werd, door het Verdrag van Passau vergund, zij hadden die toch daar tevoren al. En Duitsland besloeg maar een klein gedeelte van de Protestantse godsdienst. 't Is waar, men kon dan het begin en einde van de 1260 jaren van de overheersing van de Antichrist vinden; maar 't is geen fundament genoeg om het *Duizendjarig heerlijk Rijk* juist van daar te beginnen.

Dat men de duizend jaren van daar niet moet beginnen, blijkt aldus:

XX.

1. Omdat Openb. 19 en 20 wel uitdrukkelijk toont dat de duizendjarige binding en heersing van de kerk begint ná Rome's verwoesting, onder de vijfde fiool, en na de vernietiging van de antichrist tot Armagéddon, onder de zevende fiool. Daarom kan men niet terugspringen tot de eerste of de tweede fiool. En Rome bestaat nog, en de Antichrist zit nog op zijn troon, welke is dezelfde als de troon van de draak, die door de Antichrist de kerk nog hevig vervolgt. De Joden zijn nog niet bekeerd, die wel de voornaamste zullen zijn, zo niet de éérste van de heerlijken staat der kerk. En het leven uit de dood onder de heidenen, door de bekering van de Joden, is er ook nog niet. Daarom heeft die heerlijke staat nog geen begin genomen.
2. De martelaren moesten dan al gedood zijn; want met hun opstanding zou het duizendjarige rijk beginnen. Maar de martelaren zijn toen voornamelijk gedood

geworden. Tóén werd het bloed van de heiligen vergoten als water. 't Getal van de gedoden van de tijd van de hervorming af, bedraagt miljoenen mensen.

- Duc d' Alva in 't jaar 1573 Nederland verlatend, roemt, dat hij alleen in de tijd van omtrent zes jaren, en dat in het kleine Nederland, door beulshanden had laten ombrengen 18.000 ketters; behalve die op andere wijzen zijn gedood.
- In 't jaar 1572 zijn in de Parijse moord, in Frankrijk, 30.000 Gereformeerden omgebracht, behalve de ontelbaren, die tevoren gedood zijn.
- In 't jaar 1641 zijn er in Ierland 154.000 Gereformeerden vermoord, behalve al de vrome martelaren, die ten tijde van de koningin Maria in Engeland gedood zijn.
- In 't jaar 1655 is de onbeschrijfelijke wreedheid in de valleien van Piëmont tegen de Gereformeerden bedreven.
- Van 't jaar 1686 tot op dezen tijd is er in Frankrijk een gemeente van 1.800.000 Gereformeerden verwoest, en zijn de trouwe belijders duizend doden en een onmenselijke wreedheid aangedaan.

Deze allen zijn gedood, omdat zij het Beest niet wilden aanbidden, en zijn merkteken niet wilden dragen. Zodanige martelaren zouden opstaan in het begin van het Duizendjarige Rijk. Met het verlevendigen van hun zaak zou bet rijk beginnen. Dus kan men het niet beginnen met de Hervorming, noch ook met 1560, want deze waren nog niet gedood, maar zijn ná die tijd eerst martelaren geworden, en dagelijks komen er nog meerder. En hoeveel martelaren er nog gedood, gemarteld, verdreven, van hun goederen beroofd, en wreed zullen mishandeld worden, zal de tijd leren. Ik denk dat het getal van de martelaren nog niet vol is.

XXI.

3. De staat van de kerk tegenwoordig gelijkt niet naar de heerlijke staat, die beloofd wordt. Wij zijn blij en danken de Heere voor de verlossing van Zijn kerk van onder de Antichrist, en voor de Geest en genade Die Hij aan Zijn kerk sinds de Hervorming gedaan heeft, en nog doet. Maar wij bedroeven ons over de ellendige toestand. Uitwendig wordt ze hevig door de Antichrist vervolgd, en dat met zulk gevolg in Frankrijk, Hongarije en in andere gewesten, dat men vrezen zou dat hij het alles zal overwinnen en onder zijn geweld brengen, als het Woord Gods niet duidelijk zei, *dat het niet geschieden zal*. Waar zijn de kerken van Bohemen, Moravië, Silezië, Polen, Palts, Frankrijk en andere?

O hoe wordt de kerk aan al kanten afgebroken en ingekort! Daarbij wordt ze bijna overal onderdrukt door de overheden, zodat ze, in plaats van een kerkelijke paus, onder een politieke paus gekomen is. Van binnen heeft een grote onwetendheid de kerk bedekt, in vele plaatsen bijna een heidendom zoals, zij is vervuld met allerlei dwalingen van Atheïsterij. Waar is de vrede, liefde, geloof, heiligheid?

Zou dit de beloofde heerlijke staat van de kerk zijn, dan kan men er geen grote gedachten van hebben. Het zevende of achtste deel van die tijd zou dan al weg zijn. En 't laat zich aanzien dat het nog erger zal worden, zodat een zeer groot gedeelte van de tijd dan al weg zal zijn. En in de laatste tijd van de duizend jaren zal de kerk weer allengskens vervallen, de liefde zal verkouden, het geloof verminderen, de zorgeloosheid vermeederen, en het getal van de onbekeerden in de kerk vermenigvuldigen. Wat tijd zal er dan overblijven voor de heerlijke staat van de kerk?

Deze redenen overreden mij te geloven, dat de tijd van de binding des satans en de heersing van de heiligen nog niet is begonnen, maar nog toekomstig is.

XXII. Zegt men, *dat men onderscheid moet maken tussen het begin en het toppunt, dat de heerlijke staat van de kerk bij trappen zal groeien en dat dan het begin zowel behoort tot de heerlijke staat van de kerk, als wanneer ze in de hoogste trap is. Dat de kerk nu veel heerlijker is en niet gelijkt bij de toestand van de kerk vóór de hervorming. Hoewel de beginselen niet erg groot zijn en de kerk zeer afgekort wordt, en in een jammerlijk verval is, dat deze evenwel tot de heerlijke staat van de kerk behoren, zoals de kerk onder de Antichrist ook bij trappen gekomen is, en nu en dan enige verademing had, maar evenwel was ze onder de 1260 dagen van de overheersing van het pausdom.*

Antwoord.

1. Deze tegenwerping kan alleen op onze laatste reden gepast worden, dus blijven de twee vorige in hun kracht, en krenkt onze stelling niet.
2. Men moet onderscheid maken tussen de weg tot een zaak te banen en de zaak zélf of het begin van de zaak. De Hervorming baant de weg tot de heerlijke staat van de kerk, evenals tot de verwoesting van de Antichrist en de Turk. Daaruit kan men dan niet besluiten dat zij is een begin van die staat.
3. Er is geen bewijs in het Woord, dat die heerlijke staat zo langzaam en bij trapjes, dán eens wat toenemen en dán weer zeer afnemend, komen zal. Maar 't is veel waarschijnlijker, dat hij schielijk zal komen, dat, zoals de bekering onder de heidenen ten tijde van de apostelen als een lopend vuur voortliep, dat zó de bekering van de Joden schielijk en waarschijnlijk nog veel sneller zal komen, en daarop de toevloed tot Christus van de heidenen.
4. Dat de Antichrist bij trappen opklom, en dit zijn begin behoort tot de 1260 dagen, is geen bewijs dat het in de heerlijke staat ook zo zijn zal. Toen begon de duivel, en 's mensen eer en regeerzucht. Maar hier is een werk Gods door de uitstorting van de Heilige Geest, Die geen lengte van tijd nodig heeft, maar Zijn voornemen snel doet komen.

XXIII. Vraag 12. *Of de heerlijke staat van de kerk nog geheel toekomstig is, en wanneer?*

Antwoord. Hij is nog toekomstig en geheel toekomstig, zoals uit de vorige antwoorden op de vorige vragen blijkt.

Maar wanneer zal die een begin nemen?

Antwoord.

Niet na de verdelging van Gog en Magog; want dan zal er geen tijd meer zijn. Niet de tijd des oordeels of ná het oordeel, want daarna zal geen vervolging van de kerk meer komen. Na de duizendjarige binding van satan en heersing van de martelaren komt nog een tijd van loslating van de duivel, en de opstand van Gog en Magog.

Vraagt men: *wanneer dan?*

Ik antwoord uit hfdst. 19 en 20, dat het zal zijn ná de vernietiging van de Antichrist, en vóór de opstand van Gog en Magog. Dit blijkt uit al hetgeen tevoren is gezegd. 't Welk wij vooraf hebben laten gaan om deze sluitreden te nemen. Want zal die tijd niet zijn vóór de verwoesting van de Antichrist, en niet daarna, maar voor Gog en Magog, zoals bewezen is, dan is het de tijd tussenbeide, wanneer de Joden zullen bekeerd worden, en waarop een leven uit de dood zal volgen onder de Heidenen. Maar verwacht van mij niet een juiste bepaling van de tijd. Alleen zeg ik, dat ik ze niet zal beleven.

XXIV. Het TWEEDE DEEL van het hoofdstuk vervat de opstand van Gog en Magog; hier is aan te merken:

1. De tegenpartijen van de kerk, vs. 7, 8.
2. Hun verrichting, vs. 9.
3. Hun verschrikkelijk einde.

1. De partij wordt beschreven:

- (a) Van hun aanstoker.
- (b) Van de benaming.
- (c) Van hun getal.

(a) De aanstoker, vs. 7, *En wanneer de duizend jaren zullen geëindigd zijn, zal de satanas uit zijn gevangenis ontbonden worden.* Vs. 8, *En hij zal uitgaan om de volken te verleiden.*

De duivel had zijn aard niet verloren. Want zodra hij weer losgelaten werd, deed hij zijn oude werk. Hij ging uit als een hond van de band. Hij ging listig te werk. Hij verleidde de volkeren met hen door allerlei redenen een haat tegen de kerk in te boezemen.

(b) De benaming in vs. 8: *Die in de vier hoeken der aarde zijn, de Gog en de Magog, om haar te vergaderen tot de krijg.*

Gog betekent *de bedekte* vijanden. Alle onbekeerden in de kerk, die op 't laatst van de duizend jaren wonderlijk waren vermenigvuldigd en niet te vergelijken waren in menigte bij het klein getal van de ware Godzaligen. Maar zij hadden zich tot die tijd geveinsd onderworpen. Zodat de kerkstaat tot op die tijd in vrede en vrijheid was gebleven.

Magog betekent *onbedekte*, openbare vijanden; zoals in de tijd der duizend jaren waarschijnlijk nog volkeren zullen zijn die tot de kerk niet behoren, maar in die tijd niets durven beginnen tegen de kerk. Die zullen met de onbekeerden in de kerk aanspannen en een openlijke krijg tegen de kerk aanrichten. Zodat Gog en Magog dezelfde zijn, die tevoren genoemd worden: *de volkeren, die uit de vier hoeken van de aarde zijn.* Dat Gog en Magog de Antichrist niet betekenen, is boven § 16 getoond.

(c) Het getal in vs. 8, *Welker getal is als het zand der zee.* Dat is wegens de menigte ontelbaar. De duivel zou in zijn laatste kracht alles oproepen, wat er was. De gehele wereld zou zich tegen de kerk vergaderen en met de allergrootste haat op haar aanvallen. Zo zullen de zaken in de wereld er voorstaan, als Christus ten oordeel zal komen.

XXV. 2. De verrichting, vs. 9, *En zij zijn opgekomen op de breedte der aarde, en omringden de legerplaats der heiligen, en de geliefde stad.*

Verstrooide macht is niet te vrezen. *Eëndracht maakt macht.* Daarom vergaderde zich deze menigte in heirlegers. Er geschiedde een algemene opstand tegen de kerk. Een ieder roeide haar in zijn land uit, waardoor een groot gevlucht van de Godzaligen van alle kanten ontstond. Al vluchtende werd de groep van de Godzaligen al groter, en groter. En de kerk kwam hier en daar in staat om zich wat te verdedigen. Want men kan deze opstand niet aanmerken, als maar in een tijd van één maand of jaar ten einde gebracht. Maar 't is waarschijnlijk dat de opstand van Gog en Magog al veel jaren duren zal. Misschien wel een honderd jaar of twee, 't zij meer of min, ik kan ze niet bepalen.

In die tijd is de kerk meer en meer ingekort. Zij al wijkende wordt op 't laatst in een plaats samengedrongen. Het leger van de kerk beslaat zo'n kleine ruimte, in vergelijking met de vijanden, dat die de gehele aarde als bedekten. En zo van alle kanten naderende, *omringden zij de legerplaats der heiligen en de geliefde stad.* 't Zij dat het leger van de heiligen rondom die stad lag, zodat het één omringd zijnde en het ander meteen omringd werd; 't zij dat een gedeelte van de vijanden het leger, dat van de stad afgescheiden was, omringde, en dat een ander gedeelte de geliefde stad omringde; 't zij dat dit Kanaän en Jeruzalem waren, zodat de Joden een toevlucht dienden voor andere volkeren; 't zij dat de kerk in een ander land was; hoe dit alles ook zij, zij is met de vijanden zó omringd, dat er geen uitkomst mogelijk schijnt en niets dan een slachting van alle gelovigen en een gehele uitroeiing van de kerke Gods - naar de mens - te verwachten was.

XXVI. 3. Het verschrikkelijk einde van de vijanden wordt tweezins vertoond.

* Ten opzichte van Gog en Magog, en daarna van de aanstoker, de duivel. Het einde van deze vijanden zal zijn, volgens vs. 9, *En er kwam vuur neder van God uit den hemel, en heeft hen verslonden.* Zo heeft God zijn kerk meermalen gered en zó zal het ook dan geschieden, waarlijk, eigenlijk, naar de letter.

* Het einde van de aanstoker, de duivel, in vs. 10, *En de duivel, die hen verleidde, werd geworpen in de poel van vuur en sulfer, alwaar het beest en de valse profeet zijn; en zij zullen gepijnigd worden dag en nacht, in alle eeuwigheid.* Het beest en de valse profeet werden ná hun nederlaag te Armagéddon in de hel geworpen, en bleven daarin. Maar de duivel werd weer een kleine tijd losgelaten; maar nu zijn tijd uit was en hij zijn laatste geweld tegen de kerk in 't werk gesteld had, werd het zijn beurt; hij werd bij het beest een de valse profeet in de hel geworpen, en zal met hen eeuwig aldaar gepijnigd worden. Dit is het einde van de wereld.

En hiermee hebben wij voorgesteld de handelingen Gods met zijn kerk van Adam tot op Christus' komst ten oordeel.

XXVII. Het DERDE DEEL van het hoofdstuk beschrijft *het laatste oordeel*, in 't welk voorgesteld wordt:

1. De Rechter.
2. De gedaagden en het vonnis over hen.
3. De uitvoering. Van het laatste oordeel hebben wij tevoren, in DEEL 2, in 't brede gesproken.

1. De Rechter wordt beschreven van Zijn troon en het gevolg van Zijn verschijning, vs. 11, *En ik zag een groten witten troon, en Dengene, Die daarop zat, van Wiens aangezicht de aarde en de hemel wegvloten, en geen plaats is voor die gevonden.*

Zo wordt de komst van Christus ten oordeel meermalen in het Woord Gods beschreven. Ziet Matth. 24:29-31; Matth. 25:31; 32, 1 Thess. 4:16; 2 Petr. 3:10. Van het vergaan van de wereld, en dat het geschieden zal, niet ten opzichte van de zelfstandigheid, maar ten opzichte van haar hoedanigheden, is gesproken in DEEL 2.

Wie deze tekst zou ontkennen te spreken van het laatste oordeel, die zou het Woord Gods geweld aandoen. Want de zaken, en omstandigheden, en manier van handeling, en uitvoering, en uitdrukkingen zijn dezelfde, die men van het laatste oordeel in de Bijbel vindt. En de omstandigheden van de tekst leiden ons daarheen.

2. De gedaagden en het vonnis over hen, vs. 12, 13. *En ik zag de doden, klein en groot, staande voor God; en de boeken werden geopend; en een ander boek werd geopend, dat des levens is; en de doden werden geoordeeld uit hetgeen in de boeken geschreven was, naar hun werken. En de zee gaf de doden, die in haar waren; en de dood en de hel gaven de doden, die in haar waren; en zij werden geoordeeld, een iegelijk naar hun werken.*

Zie van de opstanding van de doden in DEEL 2.

De boeken werden geopend. Er zijn bij God boeken, op menselijke manier gesproken:

- (a) Van Gods voorzienigheid, wegens Zijn onveranderlijk besluit, Ps. 139:16; Mal. 3:16.
- (b) Een boek waarin al levenden zijn aangetekend, Exod. 32:32.
- (c) Een boek, waarin allen, die in de kerk zijn, werden aangetekend, Ezech. 13:3.
- (d) Een boek, waarin al uitverkorenen zijn opgeschreven, Openb. 3:5; Lukas 10:20; Filip. 4:3.
- (e) Een boek van Gods alwetendheid, in 't welk alle gedachten, woorden en daden van de mensen zo klaar zijn, alsof ze in een boek opgetekend waren. Dit laatste boek wordt hier geopend, en aan een ieder wordt daaruit getoond, wat hij gedaan en gelaten heeft.

Zo werd ook het andere boek, in 't welk al de namen van de uitverkorenen opgeschreven zijn ten eeuwigen leven, geopend en hun namen werden daaruit opgelezen, en zij werden zo door de Heere Jezus voor de Zijnen erkend, door Zijn bloed gekocht, en in het openbaar beleden.

3. De uitvoering, vs. 14, *En de dood en de hel werden geworpen in de poel des vuurs; dit is de tweede dood. Vs.15, En zo iemand niet gevonden werd geschreven in het Boek des Levens, die werd geworpen in de poel des vuurs.*

De dood is de laatste vijand, de hel is hier het graf, de bewaarplaats van de doden. Van die beiden zijn de uitverkorenen na hun opstanding voor eeuwig verlost. Maar de dood en de hel zal voor de verdoemden blijven.

De tweede dood, welke niet is een scheiding van ziel en lichaam, maar een geheel afgescheiden van God en een blijven onder, en vervuld worden met de toorn Gods, zal in de poel des vuurs zijn, omdat die is voor de verdoemden, die daar zijn. Het graf zal daar ook zijn, omdat de verdoemden in de afgrond, en alzo onder de aarde zullen zijn, zoals een dode begraven onder de aarde ligt.

Dood en hel moeten niet op zichzelf genomen worden, die zullen niet gepijnigd worden, dat staat er van de dood en de hel niet; maar zij moeten gevoegd worden bij hun voorwerpen, welke zijn alle godlozen, alle verdoemden. Die Christus niet hebben tot hun Borg, wier namen niet geschreven zijn in het Boek des Levens, die zullen in de poel des vuurs geworpen en eeuwig gepijnigd worden.

HOOFDSTUK 21

I. Het vorige hoofdstuk eindigt met de uitvoering van het laatste oordeel over de verdoemden. Dit en het volgend hoofdstuk vertonen de uitvoering over degenen, welker namen geschreven waren in het Boek des Levens.

Vraag: of de twee laatste hoofdstukken spreken van een heerlijke staat van de kerk op aarde, dan of zij spreken van de heerlijkheid des hemels?

Sommigen achten, dat ze beschrijven een heerlijke staat van de kerk op aarde op 't einde van de wereld, welke reiken zal tot aan het oordeel. Maar wij stellen vast, dat ze vertonen de heerlijkheid van de uitverkorenen in de hemel, met innengsels van vertroosting, waarschuwingen en opwekkingen, bekrachtigd door de toekomstige heerlijkheid. Dit blijkt:

II. 1. Uit de samenhang. In het vorige is getoond, dat, nadat alles wat in de wereld geschieden zou, ten einde gebracht was, Christus ten oordeel komt. Wat op aarde geschieden zou én het laatste oordeel wordt van hfdst. 19 vers 11 tot aan het 21ste hoofdstuk nadrukkelijk beschreven. In het 21ste hoofdstuk wordt verhaald, wat op dat oordeel volgen zal. Indien dan op 't laatst van het vorige hoofdstuk het laatste algemene oordeel beschreven wordt, kan het volgende niet passen op een heerlijke staat van de kerk op aarde, maar 't is een beschrijving van de heerlijkheid, die ná het oordeel komen zal. Dit is klaar en lijdt geen uitvlucht. Nu, in het vorige wordt van het laatste algemene oordeel gesproken, 't welk zo klaar is uit de gehele beschrijving daarvan en uit het voorgaande, waarop dit oordeel volgt, dat ik acht, dat niemand, die teder te werk gaat, het zal durven ontkennen. Of hij zal iets in zijn geweten vinden, dat hij niet voldaan is als hij het tegenspreekt, en hij zal geen redenen kunnen voortbrengen, waardoor hij 't gemoed van anderen zal kunnen overreden.

Als men hier het laatste algemene oordeel niet vindt, is men in staat om alle teksten, die van het laatste oordeel spreken te ontkennen en in een anderen zin te plaatsen. Want zeg ik nog eens, 't is de eigenste beschrijving, 't zijn de eigenste uitdrukkingen, die men elders van het oordeel vindt.

Hier wordt een heerlijke troon gezet. De Rechter gaat daarop zitten, in een Goddelijke glans. Hemel en aarde vergaan. Alle doden, klein en groot, hoe gestorven en waar begraven, in zee of aarde, staan uit de dood op. Er wordt scheiding gemaakt tussen uitverkorenen en godlozen, en zij worden gezamenlijk voor de troon gesteld. Er geschiedt een onderzoek en openbaring van ieders daden. Het vonnis wordt uitgesproken. Er is de uitvoering over de godlozen. In één woord, alles wat van het oordeel in andere teksten gezegd wordt, wordt hier gezegd.

Dienvolgens wordt in het vervolg niet gesproken van de heerlijke staat van de kerk vóór het oordeel hier op aarde, maar van de heerlijkheid van de uitverkorenen in de hemel, als een uitvoering van het laatste oordeel over de andere partij, de uitverkorenen.

III. 2. Deze heerlijke staat van de kerk, in deze laatste 2 hoofdstukken beschreven, indien gij die stelt op aarde vóór de oordeelsdag, moest men die plaatsen óf voor de duizend jaren, óf in die tijd, óf ná die tijd. Niet vóór die tijd, want toen is er zo'n heerlijke kerkstaat niet geweest, en ook is daarvan niets gemeld in de Openbaring. Niet *in* die tijd, want die staat zou maar duizend jaren duren, deze heerlijkheid (hfdst.

21) zal niet eindigen. Openb. 22:5. Daar waren veel geveinsden en onbekeerden, hier geen Openb. 21:27. Er was nog grotere benauwdheid te verwachten, hier geen. Er was de dood nog zowel als op andere tijden, hier niet, Openb, 21:4. Zo dan, het is nóch voor, nóch in de duizend jaar, zoals men toestaat. En deze heerlijkheid zal ook niet zijn ná de duizend jaren, zoals men immers wil. Want na die tijd is maar een kleine tijd over en die zal zijn in grote verdrukking van de kerk, en na hun vernieling komt het oordeel, Openb. 20. Dus wordt hier niet gesproken van een heerlijke staat van de kerk op aarde, maar in de hemel.

IV. 3. De zaken, die in deze hoofdstukken zijn, kunnen niet passen op een heerlijke staat van de kerk op aarde:

- (a) Zoals de allergrootste volmaaktheid, hfdst. 21:18-21, 27.
- (b) Geen tempel te hebben en dat in tegenstelling met God, hun Tempel, vs. 22.
- (c) Geen zon noch maan te hebben, noch nodig te hebben; omdat de heerlijkheid Gods die stad verlicht, vs. 23.
- (d) Wandelen door aanschouwen, hfdst. 22:4.
- (e) Als koningen te heersen in alle eeuwigheid, vs. 5. Omdat deze dingen op aarde niet kunnen zijn, is 't dan zeker, dat deze hoofdstukken niet spreken van een tijd vóór het oordeel, maar daarna in de hemel.

V. 4. De laatste tijd van de wereld zal de beste niet zijn, de wereld zal niet eindigen in de heerlijke staat op aarde, maar met de opstand van Gog en Magog tegen de kerk. De laatste tijd van de wereld zal zijn een zware tijd, 2 Tim. 3:1. Zoals vóór de zondvloed, aards en zorgeloos, Matth. 24:37-39. Als de Heere Jezus ten oordeel zal komen, dan zal Hij weinig geloof vinden, Luk. 18:8. Vandaar kunnen deze hoofdstukken niet spreken van een tijd vóór de komst van Christus ten oordeel, en het blijft vast dat zij de heerlijkheid in de hemel beschrijven.

VI. Tegenwerping. 1.

Men vindt in Gods Woord wel uitdrukkingen die enige gelijkheid hebben met deze, zowel van het oordeel, hfdst. 20:11-15, als van de staat van de kerk, hfdst. 21:22 beschreven, die nochtans spreken van zaken, die op aarde gebeuren vóór het oordeel.
Antwoord.

- (a) Niet alle, en zo aan elkaar niet gehecht.
- (b) En wat gevolg? In sommige plaatsen worden zulke uitdrukkingen op zaken in de wereld gepast, derhalve, deze dan ook? Wij ontkennen het gevolg.
- (c) En ons bewijs rust niet alleen op uitdrukkingen, maar op de zaken zelf, die niet afgetrokken ieder op zichzelf staan, maar in het verband met elkaar, in de samenhang van de gehele draad en aaneenschakeling van de Openbaring. Waarin zulk een juist vervolg van tijd is, en wanneer dit en dat gebeurd is, en welke zaken nóg achter elkaar te gebeuren zijn, als een volmaakte historie van bekende voorleden zaken, zoals wij in onze bewijzen hebben aangetoond.

Tegenwerping 2.

De koningen zouden hun heerlijkheid in deze kerkstaat inbrengen, Openb. 21:24. Dat niet van de hemel te verstaan is, maar van de aarde, Jes. 60:3.

Antwoord.

- (a) De teksten zijn niet van dezelfde inhoud. Jesaja 60:3 spreekt van de bekering en omhelzing van de waarheid, waaronder ook koningen zouden zijn. En Openbaring 21:24 spreekt van het inbrengen van hun heerlijkheid in deze stad Gods.

- (b) De koningen zouden hun heerlijkheid in deze stad niet inbrengen, om die te verheerlijken; want dat doet de tegenwoordigheid Gods, vs. 23, waarbij geen koningsheerlijkheid te pas komt. Bovendien, eens koningsheerlijkheid is een aardse heerlijkheid, die in de kerk geen plaats heeft. Maar zoals de vier en twintig ouderlingen hun kronen neerwierpen, zó zouden ook deze koningen al hun heerlijkheid niets achten, bij die heerlijkheid Gods, welke deze stad verlicht, verdwijnen. Hun heerlijkheid zou versmelten en tot niet worden, die zou eindigen in die heerlijke staat.

Tegenwerping 3.

Johannes zag het nieuwe Jeruzalem van de hemel neerdalen, vs. 2. Zo moest die staat dan op de aarde zijn.

Antwoord. 't Is een profetisch gezicht, opdat Johannes het te beter aan de kerk zou voorstellen. Wil men op de letter staan, dan was de heerlijke staat eerst in de hemel en daalde, zoals die daar geweest was, op de aarde; hetwelk ongerijmdheid meebrengt.

Tegenwerping 4.

Er kwam een nieuwe aarde, vs. 1. Zo zou dan de heerlijkheid op aarde zijn.

Antwoord. De aarde zal ná de dag des oordeels vernieuwd worden. Dat zegt niet, dat er een heerlijke staat van de kerk op aarde zou zijn.

VII. Deze hoofdstukken behelzen twee zaken, die na het oordeel zullen volgen.

Eerst hoedanig de aarde, het gebouw van hemel en aarde, dan zal zijn, vs. 1.

En daarna, hoedanig de heerlijkheid in de hemel zal zijn, vs. 2-15 van hfdst. 22.

De hoedanigheden van de aarde worden beschreven in vs. 1, *En ik zag een nieuwen hemel, en een nieuwe aarde; wat de eerste hemel, en de eerste aarde was voorbijgegaan, en de zee was niet meer.*

De hemel en de aarde, van de vloek verlost zijnde, zal in de volmaakte staat hersteld worden, waarin zij van God in de beginne geschapen waren. Immers niet minder en misschien heerlijker. De zee als nu niet meer nodig, omdat de aarde door mensen niet bewoond zal worden; ze zal niet meer zijn; ziet hiervan Deel 2.

VIII. De heerlijkheid van de derde hemel wordt eerst in 't algemeen voorgesteld, vs. 2-8. En daarna in enige bijzonderheden, vs. 9 enz.

In 't gemeen wordt ze beschreven, eerst door iets zichtbaars, vs. 2. Daarna door iets hoorbaars, vs. 3-8.

Het *zichtbare* wordt voorgesteld, vs. 2. *En ik, Johannes, zag de heilige stad, het nieuwe Jeruzalem, nederdalende van God uit de hemel, toebereid als een bruid, die voor haar man versierd is.*

Wij mensjes kennen het aardse best, en kunnen door opklimming van het aardse de hemelse dingen beter verstaan. Daarom wordt de hemel in dit gezicht vertoond als een stad, als een grote stad, die het oog van hen die van ver aankomen tot zich trekt, en het hart vermaakt door de grootte, de gebouwen en torens te aanschouwen. Johannes werd vertoond het *nieuwe Jeruzalem*, waardoor de hemel en de verheerlijkte kerk afgebeeld wordt, die weleer op de aarde strijdende is geweest, maar nu een nieuwe staat verkregen heeft, die ze tevoren nooit heeft gehad. Waarin God Zich onmiddellijk vertoont in Zijn heiligheid en heerlijkheid, en waarin alle inwoners volmaakt heilig zijn. Daarom wordt ze genoemd *een heilige stad*, waarin welke zij op 't heerlijkst blinkt, zoals een bruid in haar beste versiersel.

IX. Het hoorbare geschiedt door een stem, zonder melding van de spreker, vs. 3, 4. En door de stem van de Heere Jezus, vs. 5-8.

Door de stem, zonder melding van de spreker, wordt vertoond, eerst, waarin de heerlijkheid bestaan zal, vs. 3. En daarna waarvan de verheerlijkten verlost zullen zijn, vs. 4.

(a) Waarin de heerlijkheid bestaan zal, is vs. 3, *En ik hoorde een grote stem uit de hemel, zeggende: Ziet, de tabernakel Gods is bij de mensen, en Hij zal bij hen wonen, en zij zullen Zijn volk zijn, en God Zelf zal bij hen, en hun God zijn.*

Het was de allergrootste en heerlijkste zaak, die het hart van al gelovigen beweegt. Daarom wordt ze ook met een grote en doordringende stem duidelijk uitgesproken. Het allerheiligste en heerlijkste op aarde was de tabernakel van Mozes, waar God, wonende tussen de cherubs, Zich openbaar maakte aan Israël. Zo woont God Zelf in de hemel bij de verheerlijkten, Hij openbaart Zich aan hen als Zijn volk en gunstgenoten, als hun God, in Zijn eeuwige liefde. Dat is alles, en méér dan men zeggen of verstaan kan! Wat tot in eeuwigheid wel genoten, maar niet te doorgronden zal zijn.

(b) Waarvan de verheerlijkten verlost zullen zijn, vs. 4, *En God zal alle tranen van hun ogen afwissen, en de dood zal niet meer zijn; noch rouw, noch gekrijt, noch moeite zal meer zijn, want de eerste dingen zijn weggegaan.*

Deze staat heeft geen plaats in de wereld, zulks is niet in de duizendjarige overheersing van de heiligen. Hoewel zij dan bevrijd zullen zijn van uitwendige vervolging, en doorgaans meerder licht en genade zal uitgegoten worden, zal het daar nog niet volmaakt zijn. De last van de zonde zal nog drukken, met ongelovigheden zal men nog te worstelen hebben, tegenspoeden zullen daar nog zijn, ook ziekten, ook dood. Maar dat alles zal in de hemel niet zijn, daar schreit men niet. Door liefelijke vertroosting zal de ziel verblijd worden. Alle kwellingen zijn voorbij zonder vrees van ooit te zullen terugkomen.

X. Het hoorbare door een stem van de Heere Jezus zijn:

- verzekerende,
- belovende en
- bedreigende woorden.

1. De verzekerende woorden zijn vs. 5, *En Die op de troon zat, zeide: ziet, Ik maak al dingen nieuw. En Hij zeide tot mij: Schrijf, want deze woorden zijn waarachtig en getrouw.*

De Heere Jezus, het Lam, in 't midden van de troon, Openb. 5:6; 4:2, 3, zeide toen: *"Ik zal alle dingen een nieuw wezen en gedaante geven. Mijn volk zal niet altijd verdrukt worden. Ik zal het verlossen en verheerlijken. Schrijf dit, want er is nog lang tijd toe. Mijn kerk zal nog door de heidense keizers verdrukt worden. Daarna zal het nog 1260 jaren door de Antichrist overheerst worden. Daarna zal het nog grote strijden tegen de Antichrist uitstaan. En als het duizend jaren in een beter, doch niet volmaakte staat zal geweest zijn, dan zal het nog ten uiterste benauwd worden. Maar dan zal Ik het verlossen en verheerlijken. Schrijf dat! Want daar is Mijn volk grotelijks aan gelegen, dat zij het weten, opdat zij zich daarmee troosten, en zij mogen het verwachten en daarop aangaan. Want Ik ben de Getrouwe en waarachtige Getuige. Ik zal het zeker op zijn bestemden tijd doen komen."*

XI. 2. De belovende woorden zijn vs. 6, *En Hij sprak tot mij: Het is geschied. Ik ben de Alfa en de Oméga, het begin een het einde. Ik zal de dorstigen geven uit de fontein van het water des levens voor niet.*

"Ik ben de eeuwige, de onveranderlijke, de almachtige God. Ik heb hemel en aarde geschapen. Ik zal Mijn volk leiden door Mijn raad. Ik heb alles voor hen verworven door Mijn offer. Ik heb hun reeds plaats bereid, 't is alles gedaan, 't is alles gereed. Die naar Mij tot rechtvaardigmaking en heiligmaking, die naar de eeuwige zaligheid dorst, daarnaar sterke begeerte heeft, Ik zal hem niet laten versmachten. Ik zal hem door Mij, Die de fontein ben van alle heil en zaligheid, verkwikken en verzadigen met Mijn volheid. En dat zonder enige hunner verdiensten, zonder enige vergelding wederom te eisen en te verwachten."

Vs. 7, *Die overwint, zal alles beërven; en Ik zal hem een God zijn, en hij zal Mij een zoon zijn.*

"Ik heb de strijd verordineerd om tot de zaligheid te komen. Door die weg zal Ik al de Mijnen geleiden. Ik zal ze kracht geven en ondersteunen. Die moedig strijdt, die zal overwinnen, en die overwint zal een erfgenaam Gods zijn. Hij zal alles beërven wat hem tot verzadiging dient. Ik zal zijn God zijn en hem met Mijzelf verzadigen."

XII. 3. De bedreigende woorden zijn, vs. 8, *Maar de vreesachtigen, en ongelovigen, en gruwelijken, en doodslagers, en hoereerders, en tovenaars, en afgodendienaars, en al de leugenaars, is hun deel in de poel, die daar brandt van vuur en sulfer; hetwelk is de tweede dood.*

"Die heerlijkheid, die Ik geven zal aan de dorstigen en de overwinnaars, die zal geen ongelovige, geen godloze, in wat zonde hij ook leeft, deelachtig worden. Die zullen niet alleen buiten staan, maar ook in de eeuwige verdoemenis geworpen worden. Een ieder worde daardoor van al godloosheid afgeschrikt, en zoek in Mij genade, opdat hij eeuwig behouden worde."

XIII. De particuliere beschrijving van de heerlijkheid des hemels vervat:

1. Enige voorbereidende omstandigheden, vs. 9, 10.
2. De plaats, vs. 11-21.
3. De goederen, vs. 22, 23.
4. De inwoners, vs. 24-26.

1. De voorbereidende omstandigheden zijn:

- de vertoner,
- aan wien de vertoning geschiedt,
- wat vertoond wordt.

Deze samen in vers 9, 10, *En tot mij kwam een van de zeven engelen, die de zeven fiolen hadden, welke vol geweest waren van de zeven laatste plagen, en sprak met mij, zeggende: kom, herwaarts, ik zal u tonen de Bruid, de vrouw des Lams.*

Diezelfde engel die gebruikt werd in het vertonen van ondergang der vijanden, werd ook gebruikt in het vertonen van de heerlijkheid van de kerk. Zo werd te duidelijker opgemaakt hun beider einde. Zo streng als God is in het straffen van de vijanden van de kerk, zo goed is God in 't zegenen van Zijn kerk.

Vs. 10, *En hij voerde mij weg in de geest, op een groten en hogen berg, en hij toonde mij grote stad, het heilige Jeruzalem, nederdalende uit de hemel van God.*

Johannes was in vertrekking van de zinnen. Want deze zaken konden op een gewone wijze niet gezien worden. Als God iemand wat groots wil openbaren, dan brengt Hij hem eerst in een bekwame staat. Zoals Mozes het land Kanaän van een hoge berg getoond werd, zo is Johannes hier ook op een hoge berg, om van daar het beter te kunnen zien. In deze toestand wordt hem in een visioen door een lichamenlijk zinnebeeld, - 't welk het geestelijke te kennen gaf, - de heerlijkheid van de triomferende kerk vertoond. Deze wordt genoemd: *een grote stad*, wegens de ontelbare menigte verheerlijkten en de grote ruimte; *het heilige Jeruzalem*, in tegenstelling van het aardse; nederdalende uit de hemel, om het aan Johannes en door hem aan ons geestelijk te vertonen.

XIV. 2. De plaats, of de stad, die vertoond wordt, de hemel, die wordt door de lichamenlijke zaken afgebeeld, en beschreven.

- (a) Van de glans.
- (b) Van de poorten.
- (c) Van de muur.
- (d) Van de vorm.
- (e) Van de stof.

(a) De glans, vs. 11, *En zij had de heerlijkheid Gods, en haar licht was de allerkostelijkste steen gelijk, namelijk als de steen Jaspis, blinkende gelijk kristal.*

De glans kwam niet door terugkaatsing van de zonnestrallen, schijnende op glas, glad koper of goud, maar kwam van de heerlijkheid Gods, die de triomferende kerk zó bestraalt, dat ze de allerverrukkendste weerschijn gaf.

XV. (b) De muur en de poorten worden beschreven, vs. 12. *En zij had een groten en hogen muur, en had twaalf poorten, en in de poorten twaalf engelen, en de namen daarop geschreven, welke zijn de namen van de twaalf geslachten van de kinderen Israëls.*

De Heere God Zelf is rondom Zijn kerk, als een vaste hoge muur en veilige bewaring, De Heere brengt in deze stad allerlei natiën, van welke kant de toevloeiende menigte ook aankomt, zij vinden vrije toegang. Er zijn poorten genoeg, men verdringt elkaar daar niet, maar ze staan alleen open voor de uitverkorenen, voor de ware gelovigen, voor de twaalf geslachten Israëls, niet naar het vlees, maar naar de belofte. En die door hen tot het geloof gekomen zijn. Daarom staat in iedere poort een wachter, een sterke held, zodat geen vijanden kunnen inkomen.

De poorten worden geplaatst, vs. 13, *Van het oosten waren drie poorten, van het noorden drie poorten, van het zuiden drie poorten, van het westen drie poorten.*

God brengt Zijn uitverkorenen toe van de vier winden, van alle einden van de aarde; het geeft geen voorrecht uit welke plaats een gelovige komt, de een landstreek is niet meer te veroordelen dan de andere, zij hebben allen dezelfde Geest, hetzelfde geloof en zo ook dezelfde weg en poort waardoor zij in de hemel ingaan; niemand heeft om te lopen, de hemel staat voor al gelovigen even open, ieder kan recht toe recht aan ingaan.

XVI. (c) De muur wordt beschreven van het fundament. vs. 14, *En de muur van de stad had twaalf fundamenten, en in dezelve de namen van de twaalf apostelen des Lams.*

Zij is gebouwd op de Heere Jezus, de beproefden Steen, de kostelijke Hoeksteen, op de leer van de waarheid, door de twaalf apostelen van Christus verkondigd, in welke opzicht de kerk gezegd wordt gebouwd te zijn op het fundament van de apostelen en profeten, Ef. 2:20.

XVII. (d) De vorm, de breedte en lengte, vs. 15,

En hij, die met mij sprak, had een gouden rietstok, opdat hij de stad zou meten, en haar poorten en haren muur. Vs. 16, En de stad lag vierkant, en haar lengte was zo groot als haar breedte. En hij mat de stad met de rietstok op twaalf duizend stadiën; de lengte, en de breedte, en de hoogte derzelve waren even gelijk. Vs. 17, En hij mat haren, muur op honderd vier en veertig ellen, naar de maat eens mensen, welke des engels was. 't Drukt uit de allervolmaaktste staat, aan al kanten evenredig geschikt, even ordelijk, 't is een stad van grote ruimte, bekwaam en overruim om alle uitverkorenen te laten; de maat komt telkens op het twaalfstal uit, neemt men de omtrek, neemt men iedere kant van het vierkant, of de hoogte, 't is overal 't zelfde, 't komt precies uit.

(1) De stof vs. 18, *En het gebouw van haren muur was Jaspis; en de stad was zuivergoud, zijnde zuiver glas gelijk. Vs. 19, En de fundamenten van de muur van de stad waren met allerlei kostelijk gesteenten versierd. Het eerste fundament was Jaspis, het tweede Saffier, het derde Chalcédon, het vierde Smaragd. Vs. 20, Het vijfde Sardónix, het zesde Sardius, het zevende Chrysoliet, het achtste Beryl, het negende Topaas, het tiende Chrysopraas, het elfde Hyacinth, het twaalfde Amethyst. Vs. 21, En de twaalf poorten waren twaalf paaren; een iegelijke poort, was elk uit één paarl; en de straat van de stad was zuiver goud, zoals doorluchtig glas.*

De kleur, de glans, de kracht, die deze gesteenten hebben, om het hart van de aanschouwer dus, of zo te bewegen, is mij ten merendeel onbekend. 't Geeft alles te kennen de onuitsprekelijke heerlijkheid, dierbaarheid en kunstigheid van de derde hemel, die nu niet gekend wordt maar ons alleen door deze kostelijke gesteenten bij gelijkenis wordt voorgesteld. Een ziel door deze dingen tot het geestelijke opklimmende, zal in verwondering eindigen, zeggend: *de eeuwige heerlijkheid is onbegrijpelijk!*

XVIII. 3. De goederen, die daar in bezit zullen zijn, bestaat in de verzadiging van de ziel in de onmiddellijke gemeenschap en genieting van God, en in het aller verblijvendst licht. Vs. 22: *En ik zag geen tempel in dezelve; want de Heere, de almachtige God, is haar Tempel, en het Lam. Vs. 23, En de stad behoeft de zon en de maan niet, dat zij in dezelve zouden schijnen; want de heerlijkheid Gods heeft haar verlicht, en het Lam is haar kaars.*

Daar zal de prediking van het Evangelie, de onderwijzingen, de sacramenten en al middelen, die nu in de strijdende kerk zijn, niet meer nodig zijn, die zullen daar ophouden. Want daar zal genoten worden, datgene dat men nu door de middelen tracht te bekomen. God Zelf zal haar overschaduwten in liefde, zal de ziel met het genot van Hem verblijden en vervullen, en de ziel in volmaakte heiligheid en liefde zal gedurig eindigen in de verheerlijking van God, ziende de volmaaktheden Gods onmiddellijk.

XIX. 4. De inwoners, of diegenen, die deze zaligheid beërven zullen, worden beschreven in een tegenstelling met anderen; eerst worden beschreven, wie zalig zal worden, en dan wie niet.

Die zalig zullen worden, vs. 24, *En de volken, die zalig worden, zullen in haar licht wandelen; en de koningen der aarde brengen hun heerlijkheid en eer in dezelve.* Vs. 25, *En haar poorten zullen niet gesloten worden des daags; want aldaar zal geen nacht zijn.* Vs. 26, *En zij zullen de heerlijkheid en de eer van de volken daarin brengen.*

Niet alle volkeren zullen zalig worden, maar volkeren uit allerlei natiën, talen en geslachten; volkeren, die nu geloven en door volharding in goed doen, eer en heerlijkheid zoeken, die zullen in dat eeuwige, Goddelijk licht, zich gedurig verblijden. Dat zal niet ondergaan, daar zal geen nacht over hen komen, en ook zal er geen vrees zijn dat er vijanden zullen inkomen en hun zaligheid zullen storen. Daarom zullen er geen poorten gesloten worden. Ook zullen groten, aanzienlijken, ja koningen, hoewel niet vele, zalig worden. Die, én de volkeren, zullen hun heerlijkheid en eer daarin brengen. 't Zal tot verheerlijking zijn, dat er alle soorten mensen in de hemel zullen zijn: rijken, armen, geringen, aanzienlijken, onderdanen en overheden, die daar allen gelijk zijn. De groten zullen daar niet voortreffelijker zijn dan de geringe. Al hun heerlijkheid, die ze op de aarde gehad hebben, zal daar geëindigd zijn. Men zal dan zien, dat de uitnemendste heerlijkheid op de wereld niet te vergelijken is met de heerlijkheid, die daar de minste zal hebben.

Hiertegen worden gesteld degenen, die *niet zalig* zullen worden, vs. 27, *En in haar zal niet inkomen iets, dat ontreinigt, en gruwelijkheid doet, en leugen spreekt; maar die geschreven zijn in het boek des levens des Lams.*

Dit zegt niet, dat in de zaligheid niet zullen ingaan, die in hun leven gezondigd hebben of ook grote zondaren vóór hun bekering geweest zijn. Maar 't wil zeggen, dat niemand daar onvolmaakt zal zijn, hij zal in zijn sterven volmaakt gemaakt worden, en zal daar volmaakt heilig zijn. Maar die hier in alle onreinheid en godloosheid geleefd hebben en niet bekeerd zijn geworden, die zullen daarin niet komen. Die in het boek des levens, 't welk is des Lams Jezus Christus, geschreven staan, die wederbaart Hij, heiligt en rechtvaardigt Hij in dit leven, en verheerlijkt ze ná dit leven. Maar die in godloosheid leven en sterven, tonen met de daad, dat ze in dit boek niet geschreven waren, en zullen om hun zonden verdoemd worden.

HOOFDSTUK 22

1. In het voorgaande hoofdstuk is de heerlijkheid des hemels beschreven van de plaats, van de goederen, van de inwoners; in dit hoofdstuk wordt ze verder beschreven:

1. Van de drank,
2. Van de spijsze
3. Van de vrede.
4. Van de heiligheid.
5. Van de eindeloze eeuwigheid.

Daarop volgt het besluit van de gehele Openbaring. Dit hoofdstuk dan heeft twee delen.

- I. Een verdere beschrijving van de heerlijkheid des hemels, vs. 1-5.
- II. Het besluit van het gehele boek van de openbaring. vs. 6 tot het einde.

II. Het EERSTE DEEL beschrijft de heerlijkheid des hemels van:

1. De gemakkelijke rivier en de verkwikkelijke drank, vs. 1, *En hij toonde mij een zuivere rivier van het water des Levens, klaar als kristal, voortkomende uit den troon Gods, en des Lams.*

Geen plaats op aarde is gelukkig zonder water, en die zijn de gelukkigste, die lopend wateren en rivieren hebben. Dit wordt bij gelijkenis overgebracht tot de hemel. Onmiddellijk van God en Christus komt een rivier voort, die zuiver, die helder is, die 't water des levens heeft. Dat betekent de Heilige Geest Gods, van de Vader en de Zoon uitgaande. Deze vloeit in al de verheerlijkten, met onuitsprekelijke verkwikkelingen, hen allen onuitsprekelijk verblijdende en vervrolijkende.

III. 2. De heerlijken boom tot spijsze. Vs. 2, *In het midden van haar straat, en op de ene en de andere zijde van de rivier was de boom des levens, voortbrengende twaalf vruchten, van maand tot maand gevende zijn vrucht; en de bladeren des booms waren tot genezing der heidenen.*

In het paradijs was de boom des levens, een sacrament van het eeuwige leven, op voorwaarde van eigen gehoorzaamheid. Het verbond der werken, door ongehoorzaamheid verbroken zijnde, zo is én paradijs, én die boom des levens als een sacrament, vernietigd. Maar de Heere Jezus, de Borg van het genadeverbond, geeft aan de uitverkorenen het eeuwige leven, hetwelk is de zaak welke die boom verzegelde. Daarom wordt de Heere Jezus door toepassing, - niet als het tegenbeeld - de Boom des levens genoemd.

De Heere Jezus is het gemakkelijk gezicht in de hemel. Evenals een heldere stroom, door een stad lopend, en aan beide zijden beplant met sierlijk geboomte, het vermaak in een stad is. De Heere Jezus is niet alleen tot sieraad, maar ook tot voedsel, tot verzadiging van al de verheerlijkten. Dat is daar overvloedig; deze boom staat beladen met heerlijke vruchten, die elke maanden weer nieuwe vrucht geeft. Zijn zoetheid en de verscheiden openbaringen en invloeden zijn gedurig verrukkend. Aan dezen boom is niets zonder nuttigheid, de bladeren zelfs zijn gemakkelijk in 't aanzien, verkoelen met hun schaduw en waren tot genezing voor de strijdende kerk en zijn in de triomferende tot vermaak van het volk Gods uit al natiën. In de Heere Jezus is alle volheid. Alles wat aan Hem is, is gans begeerlijk.

IV. 3. De vreedzaamheid. Vs. 3, *En geen vervloeking zal meer tegen iemand zijn; en de troon Gods en des Lams zal daarin zijn, en Zijn dienstknechten zullen Hem dienen.* De een zal daar niet tegen de ander zijn; de een zal God niet op een andere wijze willen dienen dan de ander. Er zal geen *katanathema* zijn; geen vervloekt ding, of niets dat aan een ander, of aan iets anders dan aan God toegeëigend is. 't Zal daar met één hart en één ziel volmaakt zijn. Allen zullen ze toegekeerd zijn en nabij de troon Gods en Christus leven. Hem alleen en op dezelfde wijze erend en dienend.

V. 4. De volmaakte heiligheid. Vs. 4, *En zullen Zijn aangezicht zijn, en Zijn naam zal op hun voorhoofden zijn.* Al de zaligheid van de mensen bestaat in het aanschouwen van God, in het heldere kennen van de volmaaktheden Gods, uit welks gezicht alle bewegingen in de mens voortkomen, die tot blijdschap van de ziel en verzadiging van de vreugde kunnen zijn. Daarnaast verlangt men hier. *Ik zal Uw aangezicht in gerechtigheid aanschouwen en verzadigd worden met Uw beeld.* Hier is de belofte, maar dáár zal de genieting zijn. De Naam van God zal op hun voorhoofden zijn. Ieder zal zóveel van God hebben, als hij bevatten kan. Het beeld Gods zal volmaakt in hen uitgedrukt zijn en zal zich duidelijk in hen vertonen, en tonen dat zij Gods eigendom zijn.

VI. 5. De eindeloze eeuwigheid. Vs. 5. *En aldaar zal geen nacht zijn, en zij zullen geen kaars noch licht der zon van node hebben; want de Heere God verlicht hen; en zij zullen als koningen heersen in alle eeuwigheid.*

Geen verandering van dag en nacht zal er plaats hebben, want alles zal eeuwig zijn. Geen verdonkering, geen middel om gebrek van licht te vervullen komt hier te pas; want de eeuwige God, - zoals Zijn heerlijkheid de gehele hemel verlicht - zal de Heere ook alles in allen zijn. Allen zullen ze hoog en heerlijk in hun natuur zijn en als overwinnaars triomferen. Niet voor een korte tijd maar in alle eeuwigheid zonder verandering, zonder einde.

VII. Het TWEEDE DEEL van het hoofdstuk is het besluit van de gehele Openbaring, vs. 6-21. 't Is moeilijk te bepalen welke woorden door de engel gesproken worden en welke onmiddellijk van de Heere Jezus door Zijn Eigen stem worden gesproken. Maar in de zaak zelf is geen zwaarigheid. Want of het de woorden van Jezus Zelf zijn, óf het zijn de woorden van een engel, de zaak is dezelfde. Want de engel spreekt uit Naam en opdracht van de Heere Jezus. De profeten zeggen soms: *zo zegt de Heere*, en soms voegen zij die woorden er niet bij, maar spreken de profetieën zó uit, alsof God die onmiddellijk sprak en voeren de Heere als sprekende in. Zo kan men het hier ook aanmerken. Hier is een drieërlei besluit.

- Eerst van de engel, vs. 6-11.
- Ten tweede van de Heere Jezus, vs. 12-19.
- Ten derde van Johannes, vs. 20, 21.

VIII. Eerst: het besluit door de engel, 't welk ingeeft:

1. Een bevestiging.
2. Een bestraffing.
3. Een bevel.

1. De bevestiging is vs. 6, 7, *En hij zeide tot mij: deze woorden zijn getrouw en waarachtig; en de Heere, de God van de heilige profeten heeft Zijn engel gezonden, om Zijn dienstknechten te tonen, hetgeen haast moet geschieden. Ziet, Ik kom haastelijk; zalig is hij, die de woorden dezer profetie dezes boeks bewaart.*

"Alles, wat geopenbaard is, is van de God der waarheid geopenbaard, zoals Hij tevoren gesproken heeft door de profeten. Zo heeft Hij mij, zijn engel gezonden, om door u aan de gemeenten bekend te maken, de dingen, die haast een begin zullen nemen, en vervolgens ten einde zullen gebracht worden. Want, zegt de Heere, *ziet Ik kom haastiglijk*. 't Is niet van mij en uit mij, dat ik u getoond heb maar 't is alles van God. Daarom is het alles getrouw en waarachtig. Verwacht het, zoekt naar de rechte zin, troost er u mee, bereidt er u toe, en gaat er opaan."

IX. 2. De bestraffing van Johannes over zijn fout in vs. 8, 9, *En ik, Johannes, ben degene, die deze dingen gezien en gehoord heb. En toen ik ze gehoord en gezien had, viel ik neer om aan te bidden voor de voeten des engels, die mij deze dingen toonde. Vs. 9, En hij zeide tot mij; zie dat gij dat niet doet; want ik ben uw mededienstknecht, en uwer broederen, der profeten, en dergenen; die de woorden dezes boeks bewaren; aanbid God!*

"De gehele Openbaring is van God, en die is door een heiligen engel aan mij uit Gods Naam vertoond, en ik lever ze weer aan de gemeenten over; ik, die de apostel des Heeren ben. Blijft niet staan bij de middelen, noch bij de engel, noch bij mij. Want ik heb zelfs in 't ontvangen van de openbaring een feil begaan, doordien ik overstelpt zijnde van alle verlossingen en heerlijkheden, die God voor de Zijnen bereid heeft, niet omzichtig genoeg ben geweest in het voorwerp van de aanbedding, en daarover bestraft ben van de engel."

In Openb.19:10 wordt hetzelfde geval verhaald, zie de verklaring aldaar. Sommigen achten dat het maar eens geschied is, en dat dit een herhaling is van het vorige. Anderen nemen het als twee verscheiden daden op verscheiden tijden voorgevallen: de eerste keer *over de bekering van de Joodse natie*, en de tweede keer *over de heerlijkheid des hemels*. Sommigen nemen het als een verrukking van Johannes, beogende de engel te aanbidden, anderen menen, dat hij alleen dwaalde in het voorwerp, menende dat het de Heere Jezus Zelf was.

X. Het bevel is, vs. 10, 11: *En hij zeide tot mij: verzegel de woorden der profetie dezes boeks niet; want de tijd is nabij. Vs. 11, Die onrecht doet, dat hij nog onrecht doe; en die vuil is, dat hij nog vuil worde; en die rechtvaardig is, dat hij nog gerechtvaardigd worde; en die heilig is, dat hij nog geheiligd worde.*

Houdt deze Openbaring niet verborgen bij uzelf, maar maak ze aan de gemeente bekend; want 't is nabij, dat de zaken een begin zullen krijgen. En opdat Johannes niet bevreesd zou zijn, om het te openbaren, omdat het door velen kwalijk geduld mocht worden, voegt hij er een rede bij: laat het vrij de goddeloze mishagen, laat die zich daaraan stoten, laat ze van godloosheid tot godloosheid vrij voortgaan, en de oordelen over zich rijp maken, zie daar niet naar om. En dat de Godzaligen zich bereiden en trachten van Godzaligheid tot Godzaligheid voort te gaan, om gewapend te zijn tegen allerlei voorvallen, zich troostend met de uitkomst, in deze Openbaring voorzeggd. Is het tot een ergernis van de godloze, 't zal tot nut van de Godzaligen zijn. Daarom maak het met vrijmoedigheid bekend. Ziet de verklaring van de woorden van vs. 11, en de verdediging van de betekenis, DEEL 1.

XI. Het tweede besluit is van de Heere Jezus, bevestigend de woorden van de engel. Hierin is aan te merken:

1. Een opwekking door verscheidene beweegredenen, vs. 12-15.
2. Een bevestiging van de Openbaring, vs. 16, 17.
3. Een bescherming van de Openbaring tegen vervalsing, vs. 18, 19.

XII. 1. De opwekking is een aandrang van 't geen tevoren gezegd is, vs. 11, door verscheidene beweegredenen, genomen:

- (a) Van Christus' rechtvaardigheid, vs. 12.
- (b) Van Zijn onveranderlijke eeuwigheid, vs. 13.
- (c) Van de beloofde heerlijkheid, vs. 14.
- (d) Van de bedreigde verdoemenis, vs. 15.

(a) De beweegreden, genomen van des Heeren Jezus' rechtvaardigheid, is, vs. 12, *En ziet, Ik kom haastiglijk, en Mijn loon is met Mij, om een iegelijk te vergelden, zoals zijn werk zal zijn.*

Laten de godlozen vrij hun zonden vermenigvuldigen, zij zullen ondervinden, dat Ik hun rechtvaardig de verdoemenis vergelden zal, zoals zij waardig zijn. En de Godzalige ga verder in zijn Godzaligheid, Ik zal het genadig belonen en hen naar hun Godzaligheid vergelden.

(b) Van de onveranderlijke eeuwigheid, vs.13, *Ik ben de Alfa en de Omega, het Begin en het Einde, de Eerste en de Laatste.*

Ziet hfdst. 21:6; hfdst. 1:8. Ik ben de eeuwige. de onveranderlijke, de almachtige God, daarom kan Ik het doen, en Ik zal het doen, en zal niet veranderen in Mijn bedreigingen en beloften.

(c) Van de beloofde heerlijkheid, vs.14, *Zalig zijn zij, die Zijn geboden doen, opdat hun macht zij aan de boom des levens, en zij door de poorten mogen ingaan in de stad.*

Sommigen nemen dit en het volgende vers als een beginrede door de engel gesproken, omdat er staat *zijn*, niet *Mijn*. Anderen nemen het voor de woorden van Jezus zelf, sprekend van Zichzelf in de derde persoon, Die de woorden van Hem, Die de Alfa en de Omega is, zal doen; gelijk zodanige verwisselingen in de profetische gezichten algemeen voorkomen.

De belofte is aan de betrachters van de geboden Gods; *want in het houden van die is grote loon*. Die hebben deel aan de Heere Jezus, de Boom des levens, en aan al zijn vruchten. Zij zullen door de heilige Weg, Die de Heere Jezus door Zijn bloed heeft ingewijd, door Jezus Zelf, - Die de weg en de Deur is - in die heerlijke stad Gods, het nieuwe Jeruzalem, - in het vorige hoofdstuk vertoond - in de hemel zelf ingaan, en daar met Christus en al zijn volheid verzadigd worden.

(d) Van de bedreiging, vs. 15, *Maar buiten zullen zijn de honden, en de tovenaars, en de hoereerders, en de doodslagers, en de afgodendienaars, een iegelijk die de leugen liefheeft en doet.*

Al de godloze en onbekeerden, in wat zonden en valse leugenachtige godsdiensten zij geleefd hebben, zullen als honden buitengesloten worden, die zullen tot de zaligheid niet inkomen, maar zullen voor eeuwig zijn in de poel des vuurs. Die dan zalig wil worden, die bekere zich en wachte zich voor zulke gruwelen.

XIII. 2. De bevestiging van de Openbaring is, vs. 16, 17, *Ik, Jezus, heb Mijn engel gezonden, om ulieden deze dingen te getuigen in de gemeenten. Ik ben de Wortel en het geslacht Davids, de blinkende Morgenster. Vs. 17, En de Geest en de bruid zeggen: kom! En die het hoort, zegge: kom! En die dorst heeft, kome; en die wil, neme het water des levens om niet.*

De engel is de gezant, Johannes de schrijver, maar de Heere Jezus de Auteur van de Openbaring. De Heere Jezus zegt met nadruk: "*Ik, Jezus, Ik, de Messias, de Heere en de oorsprong van alle geslachten des aardbodems. Die ze als de eeuwige God geschapen heb, en David heb voortgebracht en tot de troon verheven, en Die naar zijn menselijke natuur uit het zaad Davids ben, Ik, Die de blinkende Morgenster ben, Die de oorzaak ben van al het licht in mijn Gemeente: Ik betuig dat deze Openbaring van Mij is. Ik heb Mijn engel gezonden om u deze toekomstige zaken te openbaren, Daarom moet u ze als een onfeilbare waarheid aan nemen, u daarmee troosten, en naar de vervulling van dat alles verlangen. Gelijk ook de Heilige Geest dat verlangen in u verwekt, en u als Mijn bruid in verlangen naar Mij als uw Bruidegom doet zeggen: komt! Ja allen, die het met een horend oor horen, verlangen naar Mijn komst, en die naar Mij verlangt, die lust heeft aan de eeuwige heerlijkheid, waarin Ik al Mijn gunstgenoten zal inbrengen, die kome maar tot Mij, hij neme Mij door het geloof aan. Hij vertrouwe zijn ziel Mij maar toe, Ik zal hem niet uitwerpen. Ik zal hem aannemen. En hem, die dorst, die Mij hartelijk begeert uit vrije genade, zonder enige van eigen verdiensten, Ik zal hem het water des levens geven, alle verkwikking tot verzadiging toe in dit leven, en na dit leven eeuwig doen genieten."*

XIV.3. De bescherming van de Openbaring tegen vervalsing is, vs. 18-20, *Want ik betuig aan een iegelijk, die de woorden van de profetie dezes hoeks hoort: indien iemand tot deze dingen toedoet, God zal over hem toedoen de plagen, die in dit boek geschreven zijn. Vs. 19, En indien iemand afdoet van de woorden des boeks dezer profetie, God zal zijn deel afdoen uit het boek des levens, en uit de heilige stad, en uit hetgeen in dit boek geschreven is. Vs. 20, Die deze dingen getuigt, zegt: ja, Ik kom haastiglijk.*

Men moet met een grote teerheid des harten, in vrezen en beven, handelen aangaande het gehele Woord Gods, maar bijzonder omtrent dit boek van de Openbaring. Opdat men noch door vooroordeel, noch door drift, noch door roekeloosheid, noch door moedwillige onkunde, door gebrek van bidden en onderzoeken, veel minder door trotsheid iets uitlaat, iets bijdoet, iets in een anderen zin verdraait. Want de oordelen over dezelve zijn verschrikkelijk, die laadt alle plagen Gods op zich, en bant zichzelf voor eeuwig uit de hemel.

De godlozen hebben het niet in de wind te slaan, de Godzaligen hebben niet moedeloos te worden. De godlozen hebben te schrikken, de Godzaligen naar Christus' komst te reikhalzen, want Hij zal Zijn komst niet uitstellen. Want Hij, gelijk Hij deze dingen heeft geopenbaard, zal Hij ze ook zeker vervullen. Hij zal zeker komen, Hij zal haastig komen.

XV. Het derde besluit is van de apostel Johannes die de Openbaring ontvangen, geschreven, en aan de gemeenten gezonden heeft, vs. 20, 21, *Amen; ja, kom, Heere Jezus! Vs. 21, De genade van onzen Heere Jezus Christus zij met u allen. Amen.*

Eerst keert de apostel zich tot de Heere Jezus, en geeft een zoete weerklank op de belofte van de Heere Jezus. Ja, kom haastiglijk. Hij vat die woorden op en in een heftig verlangen naar Christus' komst, beantwoordt hij ze met: *Amen*. Laat het zo zijn, het zij zo. Mijn Heere Jezus, Mijn heerlijke Jezus, Mijn beminnelijke Jezus, Mijn geliefde Jezus, Mijn vriendelijke Jezus, al mijn Lust, al mijn Licht, al mijn Leven, al mijn Vermaak, kom toch! Ja kom haastiglijk!

Daarna keert de apostel zich tot de gemeenten en wenst haar de apostolische zegen: *de genade van de Heere Jezus zij met u allen*. Dat Jezus' hart en liefde tot hen zij, en dat

Hij uit zijn volheid hun allen wil meedelen, zoveel ieder nodig heeft, om God te verheerlijken, om hun loop met blijdschap uit te lopen, en om hierna eeuwig verheerlijkt te worden.

Daarop zegt hij: *Amen!* De Heere Jezus doe zo, ja Hij zal zo er toe!

De Heere bekrachtige deze apostolische zegen, op mij en op u allen, die dit leest of hoort lezen! Amen.

Hem, Die op de troon zit, en het Lam, zij de dankzegging, en de eer en de heerlijkheid, en de kracht in alle eeuwigheid.

Want uit Hem, en door Hem, en tot Hem zijn alle dingen.

Hem zij de heerlijkheid in van de eeuwigheid!

AMEN.

EINDE DEEL 3